รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2569
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2569
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง
ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ”
ของ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.ผดุงชัย ภู่พัฒน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.พิทยา แสงสว่าง)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ชาคำมูล)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา พัดเกตุ)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รักษาราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ผู้วิจัย ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ประธานที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง
กรรมการที่ปรึกษา ดร.พิทยา แสงสว่าง
ประเภทวิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ กศ.ด. การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2569
คำสำคัญ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ, กระบวนทัศน์จิตศึกษา, ทักษะสมอง, การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย คณะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 8 คน และนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ร่างรูปแบบและคู่มือการดำเนินงาน แบบประเมินความต้องการจำเป็น แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน ตลอดจนระบบสารสนเทศดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.09, σ = 0.29) โดยประเด็นที่มีความต้องการสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน (μ = 4.78, σ = 0.42) ผลการประเมินร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.28) และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.31) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการสังเคราะห์เป็นคู่มือการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 หมวดงานสำคัญ ได้แก่ การสร้างระบบนิเวศเชิงบวก การจัดกิจกรรมจิตศึกษา การพัฒนาครูและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลการนำรูปแบบไปใช้ในวงรอบที่ 1 พบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จเฉลี่ยร้อยละ 90.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 โดยผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.40) อย่างไรก็ตาม พบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ภาระงานของครูที่มีจำนวนมาก ข้อจำกัดด้านสื่อและงบประมาณ รวมถึงทักษะสมองด้านการวางแผนและการจัดการตนเองของนักเรียนที่ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงาน ($\bar{X}$ = 3.78) และการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองของครู

($\bar{X}$ = 4.00) จึงนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบในวงรอบที่ 2 โดยเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองขั้นสูง การใช้กระบวนการโค้ชผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาระบบสารสนเทศดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการติดตามและสะท้อนผลแบบทันเวลา

2. ผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน พบว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีเอกภาพ เกิดระบบนิเทศภายในที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนทั้ง 8 คน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และยกระดับสมรรถนะทางวิชาชีพ ด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ครูมีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46) โดยด้านบุคลิกภาพและความเป็นกัลยาณมิตรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) รองลงมา คือ การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาก่อนเข้าสู่บทเรียน ($\bar{X}$ = 4.68) ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33) โดยด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69) และพฤติกรรมที่โดดเด่นที่สุด คือ การมีสติและจดจ่อกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ รวมถึงการแสดงความเมตตาและช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ด้านวัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วม พบว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นสนามพลังบวกอย่างเป็นรูปธรรม เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัย อบอุ่น และส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจแนวคิดจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ตลอดจนนำแนวทางวินัยเชิงบวกไปประยุกต์ใช้ในการดูแลบุตรหลาน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนอย่างเข้มแข็ง และช่วยลดผลกระทบจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคม และบริบทครอบครัวของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Title A Whole School Approach Development Model Based on the Jitsuksa Paradigm to Enhance Students' Executive Functions through Action Research
Author Kwanthara Phumphruak
Advisor Assistant Professor Anucha Kornpuang, Ph.D.
Co-Advisor Pitiya Saengsawang, Ph.D.
Academic Paper Ed.D. Dissertation in Educational Administration, Naresuan University, 2025
Keywords Whole School Approach Development, Jitsuksa Paradigm, Executive Functions (EF), Action Research

Abstract

The purpose of this research is to develop a whole school development model based on the psychoeducational paradigm to promote students' brain skills through a workshop research process. Conduct research using workshop research methodologies. Collaborators and key contributors include: Distinguished Committee 9 people , 1 executive 8 teachers and target students The tools used in the research include: Draft Format and Operation Manual, Assessment of Essential Needs, Assessment of Teachers' Learning Management Behavior Assessment of students' learning behavior and brain skills, as well as digital information systems to support operations. Data analysis uses descriptive statistics, including mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that:

1. Results of the development of the whole school system according to the psychoeducation paradigm to promote students' brain skills. It was found that school administrators and teachers have a high level of need to improve students' brain skills as a whole. (μ = 4.09, σ = 0.29) The issue with the highest need is the organization of psychoeducational activities to improve students' brain skills (μ = 4.78, σ = 0.42). The results of the evaluation of the draft model by 9 experts showed that the model was the most suitable ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.28) and the possibility of practical application was the highest ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.31). The developed model has been synthesized into an operational manual, consisting of 4 main task categories: creating a positive ecosystem; Organizing psychoeducational activities Teacher development and professional learning communities and building cooperative networks. The results of

the implementation of the model in Round 1 showed that the implementation of the model achieved an average success indicator of 90.97%, which was 80% higher than the specified threshold. However, Major problems and obstacles were found, including a large workload of teachers, media and budget constraints, as well as students' brain skills in planning and self-management that still need to be developed. In particular, the ability to prioritize tasks ($\bar{X}$ = 3.78) and prepare learning activities that are consistent with the teacher's brain skills. ($\bar{X}$ = 4.00) Therefore, it leads to the improvement of the form in the second cycle by adding activities to promote advanced brain skills. The use of coaching processes through professional learning communities and the development of digital information systems to support timely monitoring and reflection.

2. Results of using a whole school development model based on the psychoeducational paradigm to promote students' brain skills. It was found that educational institutions can develop a unified education management system. An internal supervision system has been established that promotes collaborative learning and can continuously drive the professional learning community. The 8 teachers have a regular exchange of learning together. As a result, the development of innovative learning management and the improvement of professional competencies has been achieved. Teachers' Learning Management Behavior It was found that teachers had a high level of overall learning management behavior ($\bar{X}$ = 4.46). Personality and friendliness had the highest average ($\bar{X}$ = 4.73), followed by psychoeducational activities before entering the lesson ($\bar{X}$ = 4.68). In terms of learning behavior and brain skills of students, it was found that students had a high level of learning behavior and brain skills in general. ($\bar{X}$ = 4.33) In terms of learning behavior according to the psychoeducational paradigm, the average value was ($\bar{X}$ = 4.69) and the most outstanding behavior was mindfulness and concentration on the activities performed, including showing kindness and helping others, which had an average value of 4.78. Create a safe, warm learning environment and promote learner development. Meanwhile, Parents and community network partners have been involved in the management of education continuously. Understand the concept of psychoeducation and promote students' brain skills, as well as apply positive discipline in caring for children. As a result, cooperation between the houses and help reduce the impact of economic disparities. Effectively, socially, and the family context of students.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ความอนุเคราะห์ และการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะทางวิชาการ ตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินการวิจัยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ด้วยความเมตตา ความเอาใจใส่ และความทุ่มเทตลอดระยะเวลาการศึกษา อันเป็นพลังสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ทางวิชาการ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.พิทยา แสงสว่าง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และชี้แนะแนวทางในการพัฒนากรอบแนวคิด กระบวนการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างลุ่มลึก จนทำให้ผลงานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดทางวิชาการอันทรงคุณค่า ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการและการวิจัยของผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา จำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วย ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี, ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง, ดร.ณัฏฐ์ ชาคำมูล, ดร.ขำ แสงจันทร์, ดร.ณัฐกรณ์ สารปรัง, นางทัศนีย์ แก้วกองทรัพย์, นายกิตติศักดิ์ สารมะโน, นางสรัญญา แสงชัย และนางสาวเกวลี ยิ้มประเสริฐ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ร่วมสะท้อนผลการดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในทุกวงรอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ อันมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาพิจารณาและประเมินงานวิจัยอย่างละเอียดถี่ถ้วน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการที่ทำให้วิทยานิพนธ์มีความรัดกุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นข้อเสนอแนะในด้านความชัดเจนของกรอบแนวคิดการวิจัย ความเหมาะสมของระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับการอภิปรายผล ล้วนช่วยให้ผู้วิจัยสามารถปรับปรุงคุณภาพของวิทยานิพนธ์ได้อย่างเป็นระบบ ข้อเสนอแนะของท่านทุกประเด็นล้วนเป็นบทเรียนทางวิชาการอันทรงคุณค่าที่ผู้วิจัยจะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครูใหญ่วิเชียร ไชยบัง และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาเป็นกรณีพิเศษในฐานะผู้บุกเบิกและวางรากฐานนวัตกรรมจิตศึกษาด้วยปณิธานอันแน่วแน่ในการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน กรอบแนวคิดและปรัชญาการศึกษาของท่านคือรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดปัญหาวิจัยและการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งนี้ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนายังได้สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ด้วย การสนับสนุนดังกล่าวมิได้เป็นเพียงทุนทรัพย์

หากยังสะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่เชื่อมั่นในคุณค่าของการสร้างองค์ความรู้บนฐานหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนของโรงเรียนราษฎร์เจริญ ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยอย่างดียิ่ง เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษา ทดลอง และพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา จนสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัดและเครือข่ายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้การสนับสนุนด้านข้อมูล วิชาการ และการประสานความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว ตลอดจนกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุน และเป็นแรงผลักดันสำคัญในการศึกษาและการดำเนินงานวิจัยมาโดยตลอด จนทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ และสำเร็จการศึกษาตามความมุ่งหมาย

กระบวนการดำเนินการวิจัย ข้าพเจ้าตระหนักดีว่าการวิจัยในครั้งนี้มิได้ก่อให้เกิดเพียงองค์ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น หากยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าซึ่งเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้ทบทวนและทำความเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง การศึกษาเรื่องกระบวนทัศน์จิตศึกษาและทักษะสมอง EF ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืนต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาจากภายในกระบวนการทบทวนวรรณกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การรับฟังเสียงสะท้อนของผู้ปฏิบัติงานในภาคสนาม ตลอดจนการน้อมรับข้อวิพากษ์และคำชี้แนะจากผู้ทรงคุณวุฒิล้วนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยบ่มเพาะทั้งสมรรถนะทางวิชาการและวุฒิภาวะทางปัญญาให้แก่ข้าพเจ้าไปพร้อมกัน ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ว่าความอดทน ความมุ่งมั่น และการยอมรับในสิ่งที่ข้าพเจ้ายังไม่รู้ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของทักษะสมอง EF ที่ข้าพเจ้าเองก็ได้รับการฝึกฝนและขัดเกลาผ่านกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เช่นเดียวกัน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่ บิดา มารดา ครอบครัวบูรพาจารย์ทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกื้อหนุนให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
ประกาศคุณูปการ ..... ช
สารบัญ ..... ฌ
สารบัญตาราง ..... ฎ
สารบัญตาราง (ต่อ) ..... ฎ
สารบัญภาพ ..... ฐ
บทที่ 1 บทนำ 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
คำถามการวิจัย 6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6
ประโยชน์ของการวิจัย 7
สมมุติฐานการวิจัย 7
ขอบเขตของการวิจัย 7
นิยามศัพท์เฉพาะ 9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ 11
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 16
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา 20
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง 26
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 36
กรอบแนวคิดในการวิจัย 42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 43
วงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 49
วงรอบที่ 2 การศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 71
บทที่ 4 ผลการวิจัย 100
ตอนที่ 1 ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 (Cycle 1) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 101

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 (Cycle 2) ผลการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 144
บทที่ 5 บทสรุป 170
สรุปผลการวิจัย 170
อภิปรายผลการวิจัย 175
ข้อเสนอแนะ 190
บรรณานุกรม 191
ภาคผนวก 198
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 199
ภาคผนวก ข คู่มือการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน 201
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) .. 222
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน 222
ภาคผนวก จ ผลการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 408
ภาคผนวก ฉ แผนปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา 417
ภาคผนวก ช ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย 458
ภาพที่ 10 การดำเนินกิจกรรมภาพรวมทั้งระบบ 468
ภาคผนวก ซ หนังสือราชการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 491
ภาคผนวก ฌ ประวัติผู้วิจัย 501

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงกระบวนการวิจัยตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Cycle).....45
ตาราง 2 แสดงข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิเคราะห์ความต้องการ.....101
ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน 101
ตาราง 4 ผลการดำเนินงานของคณะทำงานขับเคลื่อน 105
ตาราง 5 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 113
ตาราง 6 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง 117
ตาราง 7 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 118
ตาราง 8 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน.....120
ตาราง 9 แสดงโครงสร้างและรายละเอียดของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ .123
ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน.....127
ตาราง 11 ผลการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ.....130
ตาราง 12 องค์ประกอบของระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น 132
ตาราง 13 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา 135
ตาราง 14 ผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู.....136
ตาราง 15 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน.....138
ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน 140
ตาราง 17 ผลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis) .142
ตาราง 18 ผลการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในวงรอบที่ 2.....144
ตาราง 19 ผลการพัฒนาคู่มือและแผนการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 145
ตาราง 20 แผนการดำเนินงาน 145
ตาราง 21 สรุปผลการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 146
ตาราง 22 ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบฉบับปรับปรุง ในวงรอบที่ 2 .148
ตาราง 23 ผลการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 149
ตาราง 24 ผลการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา.....152

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 25 ผลการประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบในภาพรวม 155
ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบทักษะสมองของนักเรียนก่อนและหลังการดำเนินงานในวงรอบที่ 2..156
ตาราง 27 ผลการสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมองและการกำกับตนเองของนักเรียน 157
ตาราง 28 ผลการสะท้อนผลและสังเคราะห์ความสำเร็จของการดำเนินงาน 158
ตาราง 29 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาฉบับสมบูรณ์.....159
ตาราง 30 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย 162
ตาราง 31 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาและขยายผล.....163
ตาราง 32 การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและคู่มือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ระหว่างวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 164
ตาราง 33 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบระหว่างวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 167
ตาราง 345 สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ของการวิจัย.....413

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย 42
ภาพที่ 2 กรอบแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน 122
ภาพที่ 3 โครงสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 126

มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบริบทของสังคมโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และการขยายตัวของเศรษฐกิจฐานความรู้ (สถาบันอุทยานการเรียนรู้, 2560) ส่งผลให้รูปแบบการดำรงชีวิตและการทำงานของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ มนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการศึกษาจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเนื้อหาเท่านั้น หากแต่ต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในโลกที่มีความไม่แน่นอนสูงได้อย่างมีคุณภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2559) แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ที่เสนอให้มีการปรับกระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ ขณะเดียวกัน วิจารณ์ พานิช (2559) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “ผู้เรียนรู้” มากกว่าผู้รับความรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในมิติของการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน ทักษะสมองหรือ Executive Functions (EF) ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดย EF ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง การจดจำและประมวลผลข้อมูล และการปรับเปลี่ยนความคิดตามสถานการณ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สถาบันอุทยานการเรียนรู้ (2560) ได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นอกจากนี้ แนวโน้มของการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศยังมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการ ทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนจึงมิใช่เพียงภารกิจในระดับห้องเรียน แต่เป็นภารกิจในระดับระบบของสถานศึกษา ที่ต้องอาศัยการบูรณาการแนวคิดและการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม ทั้งในด้านนโยบาย การปฏิบัติ และการประเมินผล การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ดังกล่าว จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเตรียมความพร้อมให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556)

ในระดับนโยบายทางการศึกษา หลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะด้านการคิด การแก้ปัญหา และการกำกับตนเอง ซึ่งถือเป็นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 สำหรับประเทศไทย ได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลัก มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคมแห่งการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้จากการเน้นเนื้อหาไปสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ อีกทั้งยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในขณะเดียวกัน นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รายงานถึงความพยายามในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนผ่านโครงการและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

นอกจากนี้ รายงานเชิงสถิติและผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติยังชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการควบคุมตนเอง รวมทั้งยังขาดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาศักยภาพในระยะยาว ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยรูปแบบดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) ที่บูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ของสถานศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานทางการศึกษาสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในศาสตร์ด้านประสาทวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาการศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในด้านการคิด การเรียนรู้ และพฤติกรรมการดำรงชีวิต EF ประกอบด้วยกระบวนการทางสมองระดับสูงที่ควบคุมการทำงานของความคิดและการกระทำอย่างมีเป้าหมาย ได้แก่

การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความจำใช้งาน (Working Memory) ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและประมวลผลข้อมูลในระยะสั้น และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) ที่ช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนความคิดหรือกลยุทธ์ได้ตามสถานการณ์ (สุภาวดี หาญเมธี, 2559; Diamond & Ling, 2016) ทักษะสมองดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นกลไกพื้นฐานที่สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนา EF จึงไม่เพียงแต่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม การควบคุมตนเอง และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระยะยาว (สุภาวดี หาญเมธี และคณะ, 2561) ในเชิงทฤษฎี แนวคิด ทักษะสมอง มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองในระดับสูง และส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง อย่างเป็นธรรมชาติ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน กระบวนทัศน์จิตศึกษา (Contemplative Education) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเน้นการพัฒนาสติ (Mindfulness) สมาธิ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองและการตัดสินใจอย่างมีสติ แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ภายใน (Inner Awareness) และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ภายในกับการเรียนรู้ภายนอกได้อย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทักษะสมอง ที่ต้องอาศัยการควบคุมกระบวนการทางความคิดและอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการแนวคิดทักษะสมองเข้ากับกระบวนทัศน์จิตศึกษา จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทั้งการคิดอย่างมีเหตุผลและการมีสติรู้ตัว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Diamond และ Ling (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะสมอง อย่างมีประสิทธิภาพควรอาศัยกิจกรรมที่บูรณาการทั้งด้านความคิด อารมณ์ และสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ วิเชียร ไชยบัง (2554). ดังนั้น การนำแนวคิดทักษะสมองและกระบวนทัศน์จิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา จึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจนข้อค้นพบจากการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่าผู้เรียนจำนวนมากยังประสบปัญหาในด้านทักษะการคิดขั้นสูง การควบคุมอารมณ์ และความสามารถในการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง นอกจากนี้ สื่อมวลชนและรายงานเชิงนโยบายยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เช่น การขาดวินัย การขาดความรับผิดชอบ และการขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ตลอดจนภาวะความเครียดที่เพิ่มขึ้น

ในกลุ่มผู้เรียน เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะชีวิตของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อีกทั้งระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาบางแห่งยังขาดการบูรณาการเชิงระบบ ระหว่างนโยบาย การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2551)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นการพัฒนาทักษะสมองและการจัดการศึกษาตามแนวคิดจิตศึกษา พบว่า แม้จะมีการดำเนินการศึกษาในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาหรือในระดับชั้นเรียน ขาดการพัฒนาในเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา อีกทั้งงานวิจัยที่มุ่งเน้นการบูรณาการแนวคิดจิตศึกษาเข้ากับการพัฒนาทักษะสมองในระดับองค์กรยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังพบว่าการวิจัยจำนวนมากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง และขาดการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ และความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน (วิเชียร ไชยบัง, 2555)

หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมและสุขภาวะทางจิตของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ประเวศ วะสี (2551) ได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่ขาดการพัฒนามิติภายในของมนุษย์จะไม่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างความรู้และคุณธรรมได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน วิเชียร ไชยบัง (2555) ได้สะท้อนให้เห็นผ่านกรณีศึกษาการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบว่า การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงต้องเกิดจากการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้งโครงสร้าง ระบบ และวัฒนธรรมของสถานศึกษา มิฉะนั้นแล้ว การพัฒนาจะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงผิวเผินที่ไม่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการทั้งระบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทปัจจุบันหากไม่ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว โดยผู้เรียนอาจขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การขาดทักษะสมองที่เหมาะสมจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมทางสังคม และความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลต่อคุณภาพกำลังคนของประเทศในอนาคต ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจึงเป็นประเด็นทางการศึกษาในเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนทัศน์จิตศึกษา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการในทุกมิติของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เชิด คำปลิว (2567) พบว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่มีองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ การพัฒนาครู และการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตของครู และนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ในทำนองเดียวกัน เชาวลิต พันธุ์พฤกษา (2566) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่บูรณาการการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถส่งเสริมคุณลักษณะความรับผิดชอบและการกำกับตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะสมอง EF ขณะที่ เกณรงค์ อุตบุญ และชษาพิมพ์ สัมมา (2567) พบว่า การนำแนวคิดจิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการเรียนรู้ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาสมาธิ การตระหนักรู้ในตนเอง และการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งล้วนเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ พรฟ้า ทองสุข (2565) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีขั้นตอน ได้แก่ การเรียนรู้ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผล ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถด้าน EF สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ ธนวินท์ สุริวงศ์ (2565) พบว่า การใช้โปรแกรมฝึกทักษะสมองที่บูรณาการการรู้ดิจิทัล สามารถพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและการควบคุมตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง วัชรินทร์ อุดหนองเลา และคณะ (2565) ยังสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานจิตศึกษาในระดับโรงเรียนสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ในบริบทต่างประเทศ Henriksen และ Gruber (2024) พบว่า การบูรณาการการศึกษาด้วยสติในระดับทั้งระบบโรงเรียน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งด้านพฤติกรรม สุขภาวะ และบรรยากาศการเรียนรู้ ขณะที่ Wang และ Dong (2026) ชี้ให้เห็นว่า ทักษะสมอง EF ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญระหว่างการฝึกสติกับการกำกับอารมณ์ของผู้เรียน นอกจากนี้ Flook และคณะ (2025) ยังพบว่าการฝึกสติสามารถพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วน Zheng และคณะ (2025) ยืนยันว่าการฝึกสติอย่างต่อเนื่องสามารถพัฒนาความจำใช้งานและกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง Hudson, Lawton และ Hugh-Jones (2020) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการดำเนินงานโปรแกรมจิตศึกษาในระดับโรงเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสื่อสารในองค์กร และความเชื่อของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างเป็นองค์รวม จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานที่บูรณาการทั้งระบบ และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล (PAOR) อย่างเป็นวงจร ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษา จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาทักษะสมอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เน้นการบูรณาการองค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษา

ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด การกำกับตนเอง และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ การพัฒนารูปแบบดังกล่าวมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาตามหลักการของกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งเน้นการพัฒนาสติ (Mindfulness) การตระหนักรู้ในตนเอง และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในกระบวนการเรียนรู้ ควบคู่กับหลักการของทักษะสมอง (Executive Functions) ที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูง ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ ความจำใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิด อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ผ่านกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล (PAOR) อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้การพัฒนารูปแบบมีความเหมาะสมกับบริบทจริง และสามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นนวัตกรรมทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะสมองที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพครบถ้วนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นอย่างไร และให้ผลลัพธ์อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำหน้าที่บริหารงานโรงเรียนสามารถนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาและแก้ปัญหาทางการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายที่การพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน

3. สถานศึกษาสามารถนำข้อค้นพบที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและบริบท ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น

สมมุติฐานการวิจัย

การนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาไปใช้ ส่งผลให้นักเรียนมีระดับทักษะสมอง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามวงรอบของการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

วงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในวงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) โดยศึกษาบริบท วิเคราะห์ความต้องการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) และกำหนดนโยบายร่วม (MOU) พร้อมทั้งสังเคราะห์แนวคิด โรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) เพื่อออกแบบรูปแบบและแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติ (Action) โดยทดลองใช้รูปแบบในระดับนำร่องผ่านการพัฒนาครูด้วยกระบวนการ PLC การจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาระบบสารสนเทศ การสังเกต (Observation) โดยติดตามพฤติกรรมครูและนักเรียน วิเคราะห์ผล และการสะท้อนผล (Reflection) โดยสังเคราะห์ผล ปรับปรุงรูปแบบ คู่มือ และกำหนดแนวทางพัฒนาในวงรอบถัดไป

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล/แหล่งข้อมูล

1.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 1 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและ

บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการขับเคลื่อนรูปแบบ และมีความสมัครใจเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1.1.2 แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา และทักษะสมอง แบบสอบถามความต้องการจำเป็น แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง บันทึกการประชุมและ MOU คู่มือการใช้รูปแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ บันทึก PLC บันทึกภาคสนาม แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะสมอง แบบประเมินผลการดำเนินงาน และข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อการติดตาม

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหา ค่าความต้องการ แนวทางและนโยบายการพัฒนาโรงเรียน องค์ประกอบของรูปแบบ ร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน ข้อมูลการดำเนินกิจกรรม ระดับการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร ความก้าวหน้าของการใช้รูปแบบ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และ ประสิทธิภาพเบื้องต้นของรูปแบบ

วงรอบที่ 2 การศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในวงรอบที่ 2 การศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการขยายผลการใช้รูปแบบในระดับทั้งโรงเรียน โดยเริ่มจากการปรับปรุงรูปแบบและคู่มือจากผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์ช่องว่างจากนั้นวางแผนการดำเนินงานทั้งระบบ และกำหนดแผนติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน ดำเนินการนำรูปแบบไปใช้จริงโดยบูรณาการทักษะสมอง ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ติดตามและประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการขยายผล

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล/แหล่งข้อมูล

1.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนราษฎร์เจริญ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่นำรูปแบบไปใช้จริงทั้งระบบ รวมผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและได้รับผลจากการใช้รูปแบบโดยตรง

1.1.2 แหล่งข้อมูล ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบฉบับสมบูรณ์ แผนปฏิบัติการระดับโรงเรียน แบบวิเคราะห์ช่องว่าง แผนการติดตามและประเมินผล ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะสมอง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินพฤติกรรมครูและผู้บริหาร แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจ บันทึกการดำเนินกิจกรรม และข้อมูลจากระบบสารสนเทศ

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริหาร ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งระดับความสำเร็จและประสิทธิผลของรูปแบบในภาพรวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง โครงสร้างเชิงแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นกรอบในการอธิบาย ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบ กระบวนการ และผลลัพธ์เข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน มีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบด้านหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผลที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ทิศทางของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และระบบกลไกของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การบูรณาการนโยบาย การปฏิบัติ และองค์ความรู้ทางการวิจัยเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในทุกมิติทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และความสัมพันธ์กับชุมชน มีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กระบวนทัศน์จิตศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาปัญญาภายในและจิตสำนึกของผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นความตระหนักรู้ในตนเอง การมีสติ และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล เช่น กิจกรรมวงกลมยามเช้า การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และการสื่อสารอย่างสันติ มีหลักการสำคัญประกอบด้วย การพัฒนาจิตภายใน การสร้างสัมพันธภาพเชิงบวก การฝึกสติและสมาธิ และการหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรม

ทักษะสมอง หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการยับยั้งชั่งใจ การใช้ความจำเพื่อการทำงาน และความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งสะท้อนผ่านพฤติกรรมการควบคุมตนเอง การวางแผน การแก้ปัญหา และการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ มีหลักการสำคัญประกอบด้วย การพัฒนาทักษะสมองผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย การส่งเสริมการทำงานของสมองส่วนบริหารผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และการประเมินผลเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มุ่งพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในบริบทจริงอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการดำเนินการและสะท้อนผลการปฏิบัติ ผ่านกระบวนการดำเนินงานแบบเป็นวงจรตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นวงรอบ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดการดำเนินงานจำนวน 2 วงรอบ เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาให้มีความเหมาะสม และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทสถานศึกษา

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง โครงสร้างเชิงระบบของนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยบูรณาการแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบร่วมกับกระบวนทัศน์จิต

ศึกษา และกลไกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนทั้งด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กร และปฏิสัมพันธ์ในสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ทิศทางของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ทิศทางของรูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบส่วนนำที่กำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตการดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกันในการขับเคลื่อนสถานศึกษา 2) หลักการ หมายถึง แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการออกแบบรูปแบบ ประกอบด้วย การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ กระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาทักษะสมองเพื่อสมรรถนะการจัดการตนเอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง 3) วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายสำคัญของการดำเนินงาน ได้แก่ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบที่มีต่อพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนโรงเรียนราษฎร์เจริญ 4) ระบบกลไกของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่าย ผ่านวิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา หมายถึง วงรอบการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 วงรอบ คือ วงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบและทดลองใช้นำร่อง และ วงรอบที่ 2 การขยายผลทั้งระบบและการศึกษาผลลัพธ์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล (PAOR) อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

ส่วนที่ 3 ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงภายหลังการดำเนินงานตามกระบวนการ ได้แก่ ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการจิตศึกษาและทักษะสมอง ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเชิงรุก และสถานศึกษามีคู่มือการดำเนินงานพร้อมระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งระบบ

ส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (Outcome) หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ในระยะยาวที่สะท้อนความสำเร็จของรูปแบบ ได้แก่ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสถานศึกษาเกิดองค์ความรู้ต้นแบบการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะแห่งอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารซึ่งครอบคลุมถึงแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ
2. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
3. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา
4. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง
5. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ

ในหัวข้อแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ การสร้างรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ และการประเมินรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ หรือแบบจำลอง เป็นแนวคิดเชิงนามธรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบาย ปรับปรุง และพัฒนาปรากฏการณ์หรือระบบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยมีลักษณะเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของระบบนั้นอย่างชัดเจน รูปแบบจึงทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน การตัดสินใจ และการประเมินผลอย่างมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการทดสอบ ปรับปรุง และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2565) มีนักการศึกษาและหน่วยงาน ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ ดังนี้

Joyce, Weil, & Calhoun (2015) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบหนึ่ง ๆ โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์หรือระบบที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังสามารถแสดงลำดับขั้นตอนของกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในระบบนั้นอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล รูปแบบในลักษณะนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้วิจัยหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถมองเห็นภาพรวมของระบบ เข้าใจความเชื่อมโยงขององค์ประกอบ และนำไปสู่การวางแผนและพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทิศนา แขมมณี และคณะ (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบสำหรับการวิจัยและพัฒนาเป็นแบบแผนในการดำเนินงานที่ถูกออกแบบขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยประกอบด้วยหลักการหรือแนวคิดพื้นฐาน กระบวนการดำเนินงานที่ผ่านการพัฒนาและ

ตรวจสอบแล้วว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และมีประสิทธิผลในการก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รูปแบบในลักษณะนี้จึงเป็นทั้งเครื่องมือเชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

ชัยวิชิต เชียรชนะ (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบหรือ ตัวแปรต่าง ๆ รวมถึงหลักการ แนวคิด และฟังก์ชันความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างมีระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือกระบวนการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผลและชัดเจน รูปแบบจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับระบบหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษา และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์และพัฒนาได้

พศวัต สาระอาวาส (2564) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบเป็นแบบจำลองหรือแบบแผนที่ผู้วิจัยหรือผู้พัฒนาได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รูปแบบในลักษณะนี้จึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือที่ช่วยกำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบท

Keeves (1988) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันในเชิงเหตุและผล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ รูปแบบจึงทำหน้าที่เป็นตัวแทนของความเป็นจริงในลักษณะที่ลดความซับซ้อนลง แต่ยังคงสาระสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบไว้อย่างครบถ้วน

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างเชิงแนวคิดหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อใช้แทนหรืออธิบายปรากฏการณ์ ระบบ หรือกระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและเป็นลำดับขั้นตอน รูปแบบทำหน้าที่เป็นทั้งกรอบแนวคิดและเครื่องมือในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภายในและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบเดียวกัน โดยองค์ประกอบดังกล่าวช่วยทำให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ ทำนายผล และนำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาได้อธิบายว่าองค์ประกอบของรูปแบบมิได้เป็นเพียงส่วนย่อยที่แยกจากกัน แต่เป็นระบบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทิศทาง การดำเนินงาน และการประเมินผลของรูปแบบ (ทิศนา แขมมณี, 2550; Keeves, 1988) มีนักการศึกษาและหน่วยงาน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ดังนี้

ทิศนา แขมมณี (2550) ได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาได้ โดยผลที่เกิดขึ้นสามารถสังเกต ตรวจสอบ และทดสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนถึงความเป็น

วิทยาศาสตร์ของรูปแบบ 2) รูปแบบต้องมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์หรือกลไกของสิ่งที่กำลังศึกษาได้อย่างชัดเจน ทำให้เข้าใจถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรต่าง ๆ ในระบบ 3) รูปแบบช่วยส่งเสริมการสร้างจินตนาการและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ศึกษา รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะค้นหาความรู้ใหม่ และ 4) รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่ชัดเจน มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยงทั่วไป ซึ่งช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวมของระบบได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนและมีเหตุผล

สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัติ (2557) ได้จำแนกองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบเป็นกรอบความคิดที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานที่กำหนดทิศทางของรูปแบบ 2) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นส่วนที่ใช้กำหนดขอบเขตและตัวแปรที่เกี่ยวข้องในรูปแบบ 3) กระบวนการ ซึ่งเป็นขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินงานที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ และ 4) การประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกในการตรวจสอบความสำเร็จและประสิทธิผลของรูปแบบซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวมามีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

Keeves (1988) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบโดยทั่วไปต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความสามารถในการทำนายผล โดยรูปแบบต้องสามารถนำไปสู่การอธิบายและทดสอบผลที่เกิดขึ้นได้ 2) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในระบบ 3) การสร้างความคิดรวบยอดและการขยายองค์ความรู้ โดยรูปแบบช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถต่อยอดการศึกษาได้ และ 4) ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ซึ่งเน้นการจัดระบบขององค์ประกอบให้มีความชัดเจนและมีเหตุผลมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยงทั่วไป

Brown & Moberg (1980) ได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นบริบทภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของระบบ 2) เทคโนโลยี ซึ่งหมายถึงเครื่องมือ วิธีการ หรือทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน 3) โครงสร้าง ซึ่งเป็นการจัดระบบของหน่วยงานหรือองค์ประกอบภายใน 4) กระบวนการจัดการ ซึ่งเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานและการบริหารจัดการ และ 5) การตัดสินใจสั่งการ ซึ่งเป็นกลไกในการกำหนดทิศทางและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย

Gluck, 2004) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบสามารถแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) สถาบัน ซึ่งเป็นระบบหรือหน่วยหนึ่งในสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยประกอบด้วยบทบาทและความคาดหวัง ซึ่งบทบาทเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลตามหน้าที่ ส่วนความคาดหวังเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่สังคมหรือองค์กรกำหนดไว้ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) บุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยประกอบด้วยบุคลิกภาพและความต้องการส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการแสดงบทบาทของบุคคลในระบบ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วยส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ องค์ประกอบและตัวแปรที่เกี่ยวข้อง กระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผล รวมถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สามารถ

อธิบายและทำนายผลได้ นอกจากนี้ยังครอบคลุมบริบทแวดล้อม โครงสร้างองค์กร เทคโนโลยี และบทบาทของบุคคลในระบบ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล ทำให้รูปแบบสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการอธิบาย ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทที่ศึกษา ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มี องค์ประกอบของรูปแบบ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ทิศทางของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และระบบกลไกของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

1.3 การสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบ

การสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบ เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาให้มีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา โดยการสร้างรูปแบบเป็นขั้นตอนของการสังเคราะห์องค์ความรู้และกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ขณะที่การตรวจสอบรูปแบบเป็นกระบวนการพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้องของรูปแบบ ส่วนการประเมินรูปแบบเป็นการพิจารณาคุณค่า ประสิทธิภาพ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งทั้งสามกระบวนการมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันและส่งผลต่อคุณภาพของรูปแบบโดยรวม (ชัยวิชิต เชียรชนะ, 2560) มีนักการศึกษาและหน่วยงาน ได้กล่าวถึงการสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบไว้ ดังนี้

ชัยวิชิต เชียรชนะ (2560) ได้อธิบายถึงการสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบและการประเมินรูปแบบไว้ว่า การสร้างรูปแบบเป็นกระบวนการริเริ่มและพัฒนาสิ่งใหม่โดยอาศัยการศึกษาปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อระบบ จากนั้นจึงทำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเรียกว่าโมเดลสมมติฐาน ต่อจากนั้นจึงนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปสู่กระบวนการตรวจสอบ โดยการทดลองใช้หรือพิสูจน์ในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อพิจารณาว่ารูปแบบสามารถอธิบายหรือควบคุมปรากฏการณ์ได้หรือไม่ ผลจากการตรวจสอบจะนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้รูปแบบมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Willer (1986) กล่าวถึงการสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบไว้ว่า การสร้างรูปแบบไม่มีขั้นตอนที่ตายตัว แต่โดยทั่วไปจะเริ่มจากการศึกษาข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา จากนั้นจึงกำหนดสมมติฐานและหลักการของรูปแบบ และพัฒนาเป็นโครงสร้างของรูปแบบที่ชัดเจน เมื่อสร้างรูปแบบแล้วจำเป็นต้องนำไปตรวจสอบตามกรอบแนวคิด โดยอาจใช้วิธีการทดลอง การสังเกต หรือการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ ทั้งนี้ผลจากการตรวจสอบจะช่วยยืนยันความน่าเชื่อถือของรูปแบบและเป็นข้อมูลสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบต่อไป

พร้อมกันนั้น Willer (1986) อธิบายการสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบไว้ว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การสร้างรูปแบบ ซึ่งเป็นการพัฒนาโครงสร้างของรูปแบบจากแนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

และ 2) การตรวจสอบความตรงของรูปแบบ ซึ่งเป็นการประเมินความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของรูปแบบกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา ทั้งสองขั้นตอนนี้มีความสัมพันธ์กันการตรวจสอบจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้รูปแบบมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

Keeves (1988) ให้แนวทางในการสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบไว้ว่า การสร้างรูปแบบควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีความซับซ้อนและมีความหมายเชิงเหตุผล รูปแบบต้องสามารถพยากรณ์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้รูปแบบควรสามารถอธิบายกลไกของปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน และมีบทบาทในการสร้างมโนทัศน์ใหม่หรือขยายองค์ความรู้เดิม การตรวจสอบและการประเมินรูปแบบจึงเป็นกระบวนการที่ใช้ยืนยันความถูกต้องและความสามารถของรูปแบบในการอธิบายและพยากรณ์ปรากฏการณ์

สมาน อัศวภูมิ (2550) ได้กล่าวอธิบายถึงการสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบไว้ว่า การตรวจสอบรูปแบบเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนารูปแบบ โดยสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ 1) การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ 2) การตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิพากษ์และประเมินรูปแบบ และ 3) การตรวจสอบโดยการทดลองใช้ ซึ่งเป็นการนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อรวบรวมข้อมูลและประเมินผลการดำเนินงาน ผลจากการตรวจสอบจะถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบ และเป็นข้อมูลสำคัญในการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ

สรุปได้ว่า การสร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบ มีขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การศึกษาข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดแนวคิดหลักการ และองค์ประกอบของรูปแบบ 2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาเป็นโครงสร้างของรูปแบบที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างมีเหตุผล 3) การสร้างรูปแบบหรือแบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่กำหนด 4) การตรวจสอบรูปแบบ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมสัมมนา และการทดลองใช้ 5) การปรับปรุงและพัฒนารูปแบบตามผลการตรวจสอบ 6) การประเมินรูปแบบ เพื่อพิจารณาคุณค่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิผลของรูปแบบ และ 7) การสรุปและนำเสนอรูปแบบที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบของ Keeves (1997) Joyce, Weil, & Calhoun (2015) และรัตนะ บัวสนธ์ (2562) สรุปว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง โครงสร้างเชิงแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นกรอบในการอธิบาย ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบ กระบวนการ และผลลัพธ์เข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน มีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบด้านหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผลที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ทิศทางของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ

วัตถุประสงค์ และระบบกลไกของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ในหัวข้อหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ แนวคิดสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกองค์ประกอบทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ บุคลากร สภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนาดังกล่าวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพต่อผู้เรียน (ธิติมา ถาวรรัตน์, 2559) นักการศึกษาและหน่วยงาน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไว้ ดังนี้

ทิศนา แขมณี, พิมพันธ์ เดชคุปต์, ดวงเดือน อ่อนน่วม และเลขา ปิยะอัจฉริยะ (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปฏิรูปทั้งโรงเรียนเป็นการดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่บุคลากรในโรงเรียนทุกคนหรือส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ทั้งด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน และการบริหารวิชาการ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานแบบบูรณาการเป็นระบบเดียวกัน การปฏิรูปดังกล่าวยังสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของบุคลากรในโรงเรียน และส่งผลให้สถานศึกษามีแนวโน้มการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างแท้จริง

นพพรพรรณ ญาณโกมุท และคณะ (2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาในทุกมิติ ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร และการประกันคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียนและทุกขั้นตอนของกระบวนการ ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและประสานการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ธิติมา ถาวรรัตน์ (2559) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นกระบวนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน นอกจากนี้ยังเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งมีบทบาทร่วมกันในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ทั้งระบบ ผ่านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน การใช้ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังเน้นการดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึงและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพกับผู้เรียน

พิณสุดา สิริธรังศรี (2563) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเต็มที่และมีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักความเป็นอิสระ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและต่อเนื่อง ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การสำรวจปัญหา การกำหนดผู้มีส่วนร่วม การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะการดำเนินงานเชิงระบบและยั่งยืน

มูลนิธิศึกษาธิการ (2563) และ มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต (2563) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งระบบของโรงเรียน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาระบบบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การพัฒนาครู ระบบสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกันทุกองค์ประกอบ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สโรชา เอิบโชคชัย (2564) และ อุดม วงษ์สิงห์ (2565) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทร่วมกันในการพัฒนา ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณค่า

สรุปได้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง กระบวนการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม โดยครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร ระบบสารสนเทศ และความร่วมมือกับชุมชน ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21

2.2 องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติของการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 แนวคิดดังกล่าวจึงต้องอาศัยการบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่องและมีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลอย่าง

แท้จริง (ทิศนา แขมมณี และคณะ, 2547; กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2562) มีนักการศึกษาและหน่วยงานได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544) ได้อธิบายถึงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบผ่านโครงการรุ่งอรุณไว้ว่าเป็นการดำเนินงานที่มุ่งบูรณาการกระบวนการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยใช้แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อแก้ไขปัญหาด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน และ 4) การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ทั้งนี้การดำเนินงานในแต่ละส่วนต้องมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติของสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร และชุมชนในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทิศนา แขมมณี และคณะ (2547) กล่าวถึงองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบผ่านชุดโครงการวิจัยและพัฒนาปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (ชุดโครงการ วพร.) ไว้ว่า การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องอาศัยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (Built-in) คือการดำเนินงานให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปกติของโรงเรียน 2) การดำเนินงานอย่างครบวงจร (Complete Cycle) ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล 3) การพัฒนาอย่างครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียน (Total Development) 4) การจัดปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนา (Basic Requirement) ทั้งด้านบุคลากร ระบบงาน และกระบวนการ 5) การส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง (Self-Development) อย่างต่อเนื่อง และ 6) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Full Participation) แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาโรงเรียนในลักษณะองค์รวมที่เน้นการมีส่วนร่วมและความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนา

เชิด คำปลิว (2565) อธิบายการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามแนวคิดของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ผ่านโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) ว่าเป็นการยกระดับคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นทั้งด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 โดยมีองค์ประกอบหรือมาตรการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (School Goal) 2) ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนา (Information System) 3) การจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน (Classroom Learning) 4) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) 5) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 6) เครือข่ายความร่วมมือ (School Network) ซึ่งองค์ประกอบเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

อรรถพงษ์ อินต๊ะวงศ์ (2565) ให้แนวทางในการอธิบายองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียน ทั้งระบบว่า การเปลี่ยนแปลงต้องเกิดขึ้นในทุกมิติของโรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนวิถีใหม่ ซึ่งเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ครูมืออาชีพ ที่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) เครือข่ายการเรียนรู้ ที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ และ 4)

นักเรียนคุณภาพ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยผู้เรียนต้องมีทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องมุ่งเน้นทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์อย่างสมดุล

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562) ได้กล่าวอธิบายถึงองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบว่า เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Core Learning Outcomes) โดยดำเนินการผ่านกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึง การพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพ และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้องค์ประกอบดังกล่าวต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจและใช้กระบวนการ PLC เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาโรงเรียน

สรุปได้ว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวมที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียน โดยมีขั้นตอนและองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของโรงเรียนอย่างชัดเจน 2) การพัฒนาระบบบริหารจัดการและระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การพัฒนาครูและบุคลากรผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น PLC 5) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และ 6) การมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยทุกองค์ประกอบต้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา

สรุปได้ว่า การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบของ Mathie (2024) มีการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การบูรณาการนโยบาย การปฏิบัติ และองค์ความรู้ทางการวิจัยเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในทุกมิติทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และความสัมพันธ์กับชุมชน มีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา

ในหัวข้อหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของกระบวนทัศน์จิตศึกษา ความหมายของกระบวนทัศน์จิตศึกษา และองค์ประกอบของกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 แนวคิดของกระบวนทัศน์จิตศึกษา

กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านในของมนุษย์ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านวิชาการ แนวคิดดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เต็มที่ โดยไม่ทอดทิ้งผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง และให้คุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน กระบวนทัศน์นี้จึงให้ความสำคัญกับการสร้างสภาวะภายในของผู้เรียน เช่น ความสงบ การมีสติ การรู้เท่าทันตนเอง และการเชื่อมโยงกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ที่แท้จริง จะนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจิตวิญญาณอย่างสมดุล (วิเชียร ไชยบัง, 2558)

กระบวนการจิตศึกษาเริ่มต้นพัฒนาขึ้นในโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นทั้งแนวคิดและกระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนและยกระดับความเป็นครู แนวคิดสำคัญคือการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมทางจิตใจ โดยการทำให้ผู้เรียนอยู่ในภาวะสงบ ผ่อนคลาย และมีสติรู้ตัวก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ในแต่ละวัน การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาจึงมุ่งสร้างภาวะคลื่นสมองต่ำ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปิดรับการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการรับฟังอย่างลึกซึ้ง และสามารถใคร่ครวญสะท้อนคิดได้ดีขึ้น (วิเชียร ไชยบัง, 2558)

นอกจากนี้ กระบวนทัศน์จิตศึกษายังเน้นการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ตนเองและผู้อื่น โดยผู้เรียนจะสามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเห็นคุณค่าของสรรพสิ่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสมดุล กระบวนการดังกล่าวยังช่วยเสริมสร้างการน้อมนำสิ่งที่ดีงามเข้าสู่จิตใต้สำนึก ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (วิเชียร ไชยบัง, 2558)

แนวคิดของจิตศึกษายังได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดองค์ประกอบ กระบวนการ และกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งเริ่มต้นจากการใช้จิตวิทยาเชิงบวกและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสม์ (Neo-humanism) ร่วมกับกิจกรรมที่ส่งเสริมการรู้ตัว การใคร่ครวญ และการสะท้อนคิด (reflection) เมื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่องพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเองดีขึ้น มีสมาธิและความเพียรในการเรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งมีความอ่อนโยนและเคารพในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เป็นพื้นฐานของการพัฒนาปัญญาภายใน (วิเชียร ไชยบัง, 2562)

ในอีกมิติหนึ่ง กระบวนทัศน์จิตศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครู โดยกระบวนการและกิจกรรมของจิตศึกษาไม่เพียงแต่ส่งผลต่อผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง ครูจะมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความอ่อนโยน และสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์เชิงบวกในห้องเรียนและการเรียนรู้ที่มีความหมาย (วิเชียร ไชยบัง, 2562)

สรุปได้ว่า กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการ ผ่านกระบวนการสร้างสภาวะความสงบ การมีสติ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งนำไปสู่การรับรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง แนวคิดดังกล่าวยังช่วยพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสามารถจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้กระบวนทัศน์จิตศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างผู้เรียนที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน (วิเชียร ไชยบัง, 2558; 2562) แนวคิดของกระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ผ่านการยกระดับปัญญาภายใน โดยมีสาระสำคัญที่สังเคราะห์ได้ดังนี้ 1) เป็นกระบวนการที่สร้างสภาวะคลื่นสมองต่ำเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ที่ทรงพลัง 2) มุ่งพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจิตวิญญาณผ่านการฝึกสติและการรู้ตัว 3) ใช้จิตวิทยาเชิงบวกและการสะท้อนคิดเป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยและสัมพันธภาพที่เกื้อกูล 4) ทำหน้าที่ขัดเกลาทั้งผู้เรียนและครูให้เกิดการยอมรับในคุณค่าของสรรพสิ่งและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และ 5) เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการงอกงามด้านจิตวิญญาณควบคู่ไปกับการเรียนรู้

3.2 ความหมายของกระบวนทัศน์จิตศึกษา

กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง กรอบแนวคิดหรือชุดความเชื่อพื้นฐานที่ใช้กำหนดวิธีการมองโลก การอธิบายปรากฏการณ์ และการแสวงหาความรู้ในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง โดยกระบวนทัศน์ ทำหน้าที่เป็นแนวทางร่วมที่นักวิชาการใช้ในการกำหนดว่า “อะไรคือความจริง” และควรศึกษาความจริงนั้นด้วยวิธีการใด แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ได้รับการอธิบายอย่างเป็นระบบโดย Thomas S. Kuhn ซึ่งเสนอว่า วิทยาศาสตร์ในแต่ละยุคดำเนินอยู่ภายใต้กรอบความคิดที่นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับร่วมกัน และเมื่อกรอบเดิมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ใหม่ได้ ก็จะเกิด “การเปลี่ยนกระบวนทัศน์” (Paradigm Shift) ไปสู่แนวคิดใหม่ กระบวนทัศน์จึงมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดวิธีคิด วิธีวิจัย และแนวทางการตีความผลการศึกษาในศาสตร์ต่าง ๆ (Kuhn, 1962) กระบวนทัศน์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับมุมมองต่อความจริง (Ontology) วิธีการได้มาซึ่งความรู้ (Epistemology) และระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) โดยแต่ละกระบวนทัศน์จะนำไปสู่การเลือกใช้วิธีวิจัยที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น แนวคิดปฏิฐานนิยม (Positivism) เชื่อว่าความจริงสามารถวัดและพิสูจน์ได้ด้วยวิธีเชิงปริมาณ ขณะที่แนวตีความนิยม (Interpretivism) มองว่าความจริงเกิดจากการรับรู้และการตีความของมนุษย์ จึงนิยมใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ยังมีกระบวนทัศน์เชิงวิพากษ์ (Critical Paradigm) ที่มุ่งวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจและความไม่เท่าเทียมทางสังคม รวมถึงแนวคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่เลือกใช้วิธีวิจัยอย่างยืดหยุ่นเพื่อแก้ปัญหาตามบริบทของการศึกษา (Guba & Lincoln, 1985; Creswell, 2014)

กระบวนทัศน์ยังมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิทยาศาสตร์ และการศึกษา เนื่องจากเป็นกรอบความคิดที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติและการพัฒนาองค์ความรู้ เมื่อบริบทของสังคมหรือเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป กระบวนทัศน์เดิมอาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ได้ จึงเกิดการปรับเปลี่ยนสู่กระบวนทัศน์ใหม่ ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนจากการจัดการเรียนรู้แบบครูเป็นศูนย์กลางไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการเปลี่ยนจากมุมมองเชิงกลไกของนิวตันไปสู่ทฤษฎีสัมพัทธภาพของไอน์สไตน์ ทั้งนี้ กระบวนทัศน์จึงมิได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่กำหนดทิศทางของการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาทางวิชาการในแต่ละยุคสมัย (Burrell & Morgan, 1979; Kuhn, 1962)

นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของ “กระบวนทัศน์จิตศึกษา” หรือ “จิตศึกษา” ในฐานะนวัตกรรมทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน โดยเน้นการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณ ควบคู่กับการพัฒนาสติ สมาธิ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน กระบวนทัศน์จิตศึกษาแนวคิดเชิงนามธรรม แต่เป็นแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ของมนุษย์ทั้งด้านในและด้านนอกอย่างเป็นองค์รวม (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2555; วิเชียร ไชยบัง, 2558)

พรรณทิพย์พา ทองมี (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตศึกษาเป็นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน โดยเน้นการทำงานของสมองทั้งสามส่วน ได้แก่ สมองชั้นใน (Reptilian brain) ที่เกี่ยวกับสัญชาตญาณการอยู่รอด สมองชั้นกลาง (Limbic brain) ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ และสมองชั้นนอก (Neo-cortex) ที่เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูง ความดี ความงาม และจิตวิญญาณ การพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการจิตศึกษาจะช่วยให้สมองทั้งสามส่วนทำงานอย่างสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะการส่งเสริมสมองชั้นนอกให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการสร้างประสบการณ์เชิงบวก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะภายใน เช่น การรู้ตัว การควบคุมอารมณ์ และการเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตตปัญญา หรือจิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาจิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมชาติของตนเองและสิ่งรอบตัวอย่างลึกซึ้ง จนนำไปสู่ความสามารถในการปล่อยวาง ไม่ยึดติด และลดความทุกข์ทางจิตใจ กระบวนการดังกล่าวอาศัยการฝึกสติและสมาธิเป็นสำคัญ ซึ่งมีรากฐานมาจากศาสตร์ทางตะวันออก โดยเฉพาะพุทธธรรม การพัฒนาจิตในลักษณะนี้จะนำไปสู่ความสุขที่ยั่งยืน และเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างมีความหมายทั้งในระดับบุคคลและสังคม

วิเชียร ไชยบัง (2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตศึกษา คือการพัฒนาปัญญาภายในหรือความฉลาดด้านใน ซึ่งครอบคลุมทั้งความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางจิตวิญญาณ (SQ) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวินัย มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้จิตศึกษายังเป็นกระบวนการที่ช่วยเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ โดยทำให้ผู้เรียนมีสภาวะจิตใจที่สงบ มีสมาธิ และพร้อมต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กัมพล เจริญรักษ์ (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตศึกษา หรือจิตปัญญาศึกษา เป็นแนวคิดที่มุ่งเชื่อมโยงการเรียนรู้ภายนอกกับการเรียนรู้ภายใน โดยเน้นการพัฒนาความสามารถในการใคร่ครวญตนเอง (reflection) และการเรียนรู้ด้วยใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในตนเองในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม กระบวนการนี้ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีอิสรภาพและมีความสุขอย่างแท้จริง

School of Change Makers (2559) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนจากภายใน โดยมุ่งสร้างการตระหนักรู้ (awareness) ให้ผู้เรียนสามารถรู้ตัว มีสติ และจดจ่อกับสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ พัฒนาสมาธิ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

สรุปได้ว่า กระบวนทัศน์จิตศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน โดยอาศัยการฝึกสติ สมาธิ และการใคร่ครวญตนเอง เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ และจิตวิญญาณ จะนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีคุณค่า และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติและยั่งยืน (พรรณทิพย์พา ทองมี, 2560; ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2555; วิเชียร ไชยบัง, 2558; กัมพล เจริญรักษ์, 2561; School of Change Makers, 2559)

3.3 องค์ประกอบของกระบวนทัศน์จิตศึกษา

นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนทัศน์จิตศึกษาในลักษณะของการพัฒนาการศึกษาเชิงระบบ ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาให้ทำงานสัมพันธ์กัน ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง องค์ประกอบดังกล่าวจึงไม่ได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียน แต่ครอบคลุมทั้งระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาปัญญาภายในและภายนอกของผู้เรียนอย่างสมดุล (กระทรวงศึกษาธิการ และคณะ, 2544; ทิศนา แขมมณี และคณะ, 2547)

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2544) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไว้ว่า การดำเนินงานต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการศึกษาในลักษณะองค์รวม ที่ไม่แยกส่วนการพัฒนา แต่เน้นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาจิตศึกษาในบริบทสถานศึกษา

ทิศนา แขมมณี และคณะ (2547) กล่าวถึงองค์ประกอบของการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนไว้ว่า การดำเนินงานควรมีลักษณะเป็นระบบและครบวงจร โดยประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน 2) การดำเนินงานอย่างครบวงจรตั้งแต่การวางแผนจนถึงการประเมินผล 3) การพัฒนาครอบคลุมทุกองค์ประกอบของโรงเรียน 4) การจัดปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำเนินงาน 5) การส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง และ 6) การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย แนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเชิงระบบที่เน้นความต่อเนื่อง การมีส่วนร่วม และการพัฒนาศักยภาพภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกระบวนทัศน์จิตศึกษาที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก

เชิด คำปลิว (2565) อธิบายถึงแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบผ่านการดำเนินงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน ผ่านโครงการ Teacher and School Quality Program (TSQP) ซึ่งประกอบด้วย 6 มาตรการสำคัญ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การพัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางดังกล่าวสะท้อนถึงการพัฒนาการศึกษาในมิติที่เชื่อมโยงทั้งระบบ และให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

อรรถพงษ์ อินต๊ะวงศ์ (2565) ให้แนวทางในการอธิบายองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงต้องเกิดขึ้นใน 4 มิติหลัก ได้แก่ โรงเรียน ครู เครือข่ายการเรียนรู้ และนักเรียน โดยโรงเรียนต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ครูต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เครือข่ายต้องสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนักเรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็น แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการศึกษาเชิงระบบ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ได้กล่าวอธิบายถึงองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไว้ว่า ประกอบด้วย 6 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) โรงเรียนมีเป้าหมาย 2) ระบบสารสนเทศ 3) การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน 4) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 5) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 6) เครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนทัศน์จิตศึกษาในบริบทของสถานศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ คือ การพัฒนาเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยทุกองค์ประกอบต้องทำงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภายใน เป็นเป้าหมายสำคัญของกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

สรุปได้ว่า การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด และนวัตกรรมจิตศึกษา ตามแนวคิดของวิเชียร ไชยบัง มาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา โดยกระบวนทัศน์จิตศึกษามุ่งพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก การตระหนักรู้ในตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง EF อย่างสมดุล ทั้งนี้ นวัตกรรมจิตศึกษาตามแนวคิดของวิเชียร ไชยบัง (2555) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความเป็นชุมชนหรือสนามพลังบวก (Community Building/Positive Field) ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อม สัมพันธภาพ และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความงอกงามภายในของผู้เรียนและครู 2) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่มุ่งเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ ศรัทธาในศักยภาพและความดีงามของผู้เรียนร้อมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติต่อกันด้วยความเข้าใจ เมตตา และให้เกียรติในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และ 3) การใช้กิจกรรมจิตศึกษา (Contemplative Education Activities) ซึ่งเป็นกิจกรรมฝึกฝนในโหมดรู้ เพื่อพัฒนาสติ การใคร่ครวญ และการเชื่อมโยงตนเองกับผู้อื่นและสรรพสิ่ง ผ่านกิจกรรมในคาบจิตศึกษาและการบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง

ในหัวข้อหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของทักษะสมองความหมายของทักษะสมอง และองค์ประกอบของทักษะสมอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แนวคิดของทักษะสมอง

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะสมองในบริบทของประเทศไทยได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบจากการบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านประสาทวิทยาและการศึกษา โดยนักวิชาการไทยได้ให้ความหมายของทักษะสมองว่าเป็นกระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้าที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับพฤติกรรม การคิด และการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างมีเป้าหมาย โดยเฉพาะการยับยั้งชั่งใจ การวางแผน และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สุภาวดี หาญเมธี, 2560) นอกจากนี้ยังมีการเน้นว่าทักษะสมองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2561)

ในมิติของการประยุกต์ใช้ทางการศึกษา ทักษะสมองถูกนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีความยืดหยุ่นสูง การพัฒนาทักษะสมองในช่วงวัยดังกล่าวจะช่วยให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและการดำรงชีวิต (สุภาวดี หาญเมธี, 2560; นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2561) ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

ในด้านโครงสร้างและหน้าที่ของสมอง นักวิชาการได้อธิบายว่าทักษะสมองมีพื้นฐานมาจากการทำงานของสมองกลีบหน้าผากส่วนหน้า ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการคิดระดับสูง (Higher-order thinking) และการกำกับตนเอง โดยกระบวนการดังกล่าวครอบคลุมการตั้งเป้าหมาย การวางแผน การติดตามผล และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2561) การพัฒนาทักษะสมองจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

เมื่อพิจารณาในเชิงทฤษฎี แนวคิดทักษะสมองมีความสอดคล้องกับแนวคิดทางประสาทจิตวิทยาที่อธิบายถึงหน้าที่เชิงบริหารของสมอง ซึ่งเน้นบทบาทของสมองส่วนหน้าในการควบคุมและประสานกระบวนการคิดหลายด้านเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Luria, 1966) แนวคิดดังกล่าวถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยอธิบายกลไกของการทำงานของทักษะสมองในมิติทางวิชาการ

นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับระบบควบคุมความสนใจ (Supervisory Attentional System: SAS) ยังช่วยอธิบายบทบาทของทักษะสมองในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่เป็นอัตโนมัติ โดยเฉพาะในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์ที่ต้องใช้การตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทักษะสมองเป็นระบบที่ทำงานร่วมกันของกระบวนการทางปัญญาหลายด้าน มิใช่เพียงความสามารถเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง (Norman & Shallice, 1986)

ในขณะเดียวกัน แนวคิดเกี่ยวกับความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory) ได้ชี้ให้เห็นบทบาทขององค์ประกอบที่เรียกว่า Central Executive ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา แนวคิดดังกล่าวช่วยอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างทักษะสมองกับกระบวนการเรียนรู้ในบริบทการศึกษาได้อย่างชัดเจน (Baddeley, 1992)

ต่อมาได้มีการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะสมองอย่างเป็นระบบ โดยจำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ ความจำเพื่อใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Diamond, 2013)

อีกทั้งยังมีการอธิบายเพิ่มเติมว่าทักษะสมองสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ทักษะสมองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดเชิงเหตุผล (Cool EF) และทักษะสมองที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และแรงจูงใจ (Hot EF) ซึ่งทั้งสองส่วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน (Zelazo & Carlson, 2012)

สรุปได้ว่า แนวคิดของทักษะสมองเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากองค์ความรู้ทางประสาทวิทยาและจิตวิทยาการรู้คิด และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในทางการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทักษะสมองครอบคลุมความสามารถในการควบคุมตนเอง การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะสมองควรดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่วัยเด็ก โดยอาศัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ (สุภาวดี หาญเมธี, 2560; นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2561; Diamond, 2013)

4.2 ความหมายของทักษะสมอง

ทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในแวดวงการศึกษาและประสาทวิทยา โดยมีการให้ความหมายในภาษาไทยแตกต่างกันไปตามมุมมองของนักวิชาการและหน่วยงาน เช่น “ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ” “การบริหารการรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม” หรือ “การทำงานทางสมองด้านการบริหารจัดการ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของทักษะสมอง ที่เป็นกระบวนการทางสมองระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับพฤติกรรม ความคิด และอารมณ์ เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตและบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2557; ฐาปณีย์ แสงสว่าง และคณะ, 2559; สิริยากร กองทอง, 2559; สุภาวดี หาญเมธี, 2559; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) มีนักวิชาการให้ความหมายของทักษะสมอง ดังนี้

สุภาวดี หาญเมธี (2559) ได้ให้ความหมายของทักษะสมอง ว่าเป็นทักษะการคิดขั้นสูงของมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยเกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจ เริ่มลงมือทำ ตรวจสอบตนเอง และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังครอบคลุมถึงการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทักษะดังกล่าวเกิดจากการทำงานของสมองส่วนหน้าและทำหน้าที่ประสานการทำงานร่วมกับสมองส่วนอื่น ๆ เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัยและประสบความสำเร็จ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้ให้ความหมายของทักษะสมอง ว่าเป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากสมองส่วนหน้า ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการควบคุมความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคล โดยทำหน้าที่กำกับให้การกระทำต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีเป้าหมายและมีทิศทางที่เหมาะสม ทักษะดังกล่าวช่วยให้บุคคลสามารถบริหารจัดการชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2561) ได้อธิบายว่าทักษะสมอง เป็นความสามารถของสมองและจิตใจในการควบคุมความคิด อารมณ์ และการกระทำ เพื่อให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นว่าทักษะดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และมีบทบาทในการกำกับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ

ปรียานันท์ พร้อมสุขกุล (2561) ได้ให้ความหมายของทักษะสมอง ว่าเป็นความสามารถของสมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่ร่วมกับสมองส่วนอื่นในการควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยครอบคลุมกระบวนการทางความคิด เช่น การวิเคราะห์ การวางแผน การจัดการ การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบตนเอง และการแก้ไขปัญหา รวมถึงการควบคุมแรงกระตุ้นและอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Diamond (2013) ได้ให้ความหมายของทักษะสมอง ว่าเป็นกระบวนการควบคุมการทำงานทางความคิด (cognitive control) ซึ่งเป็นกลไกทางจิตใจที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การจดจ่อใส่ใจ และการควบคุมพฤติกรรม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความพยายามและการยับยั้งพฤติกรรมอัตโนมัติ ขณะที่ Preda Ulita (2016) อธิบายว่า EF เป็นกระบวนการทางจิตใจที่ช่วยในการจัดระเบียบความคิด การจดจำ การวางแผน และการดำเนินงานหลายอย่างให้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย

นอกจากนี้ Sharples (2018) ได้ให้ความหมายของทักษะสมอง ว่าเป็นความสามารถในการควบคุมความคิดและการกระทำอย่างยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โดยบุคคลจะสามารถวิเคราะห์ความต้องการ วางแผน และดำเนินการตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน Cooper–Kahn and Foster (2013) และ Gioia, Isquith, Guy และ Kenworthy (2000) ยังได้เน้นว่า EF เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการคิดและพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ทักษะสมอง หมายถึง กระบวนการทางความคิดระดับสูงที่เกิดจากการทำงานของสมองส่วนหน้า ซึ่งทำหน้าที่ควบคุม กำกับ และประสานความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างมีเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถในการวางแผน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การควบคุมตนเอง และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

4.3 องค์ประกอบของทักษะสมอง

ทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตให้สำเร็จ หรือ Executive Functions (EF) เป็นกระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้าที่มีความซับซ้อน ทำหน้าที่เสมือนผู้ควบคุมการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายและจิตใจ นักการศึกษาและหน่วยงานทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ให้ความสำคัญกับการจำแนกองค์ประกอบของทักษะดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน ดังนี้

สุภาวดี หาญเมธี (2558: 24) ได้จัดการความรู้และจำแนกองค์ประกอบของทักษะสมอง EF ไว้อย่างเป็นระบบโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มทักษะหลัก รวม 9 ด้าน ดังนี้ 1) กลุ่มทักษะพื้นฐาน ประกอบด้วย ความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory) ซึ่งเป็นการเก็บและประมวลข้อมูลเพื่อนำมาใช้งานต่อ การยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) เพื่อยับยั้งชั่งใจและควบคุมพฤติกรรมในเวลาที่เหมาะสม และความยืดหยุ่นทางความคิด (Shift/Cognitive Flexibility) ในการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป 2) กลุ่มทักษะกำกับตนเอง ประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) ให้แสดงออกอย่างเหมาะสม การจดจ่อใส่ใจ (Focus/Attention) ในสิ่งที่ทำอย่างต่อเนื่อง และการติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring) เพื่อทบทวนจุดดีและจุดบกพร่องของตน 3) กลุ่มทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) การวางแผนและจัดระบบการทำงาน (Planning and Organizing) ตั้งแต่การตั้งเป้าหมายจนถึงการประเมินผล และความมุ่งมั่นเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) ที่มีความพากเพียรฝ่าฟันอุปสรรคจนงานสำเร็จผล

สิริยากร กองทอง (2559: 37) ได้เสนอองค์ประกอบของทักษะสมองที่มุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างกระบวนการคิดและพฤติกรรม ดังนี้ 1) ความจำขณะทำงาน (Working Memory) ซึ่งเป็นความสามารถในการจำและนำความรู้เดิมออกมาใช้ตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การยับยั้งความคิดและพฤติกรรม (Inhibitory Control) ความสามารถในการหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและอดทนรอคอยเพื่อเป้าหมายที่สำคัญกว่า 3) การเปลี่ยนความคิดเมื่อเงื่อนไขเปลี่ยนไป (Shift) ความสามารถในการคิดนอกกรอบและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) ความสามารถในการจัดการความรู้สึกโกรธหรือเสียใจให้กลับสู่ภาวะปกติ และ 5) การวางแผนและการจัดการ (Planning and Organizing) ซึ่งครอบคลุมการกำหนดเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญ และการดำเนินงานตามขั้นตอนด้วยตนเองจนบรรลุผลสำเร็จ

จุฑามาศ แหนจอน (2560) ได้จำแนกทักษะสำคัญออกเป็น 8 ด้าน เพื่อใช้ในการประเมินและพัฒนาพฤติกรรมเด็ก ดังนี้ 1) การยั้งคิด (Inhibit) เพื่อหยุดพฤติกรรมตนเองในเวลาที่เหมาะสม 2) การยืดหยุ่น (Shift) ทั้งในด้านพฤติกรรมและด้านความคิดเพื่อสลับความตั้งใจตามสถานการณ์ 3) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) เพื่อปรับลดการตอบสนองที่รุนแรงเกินไป 4) การติดตามสังเกต (Monitor) เพื่อตระหนักถึงผลกระทบของพฤติกรรมตนเองต่อสังคม 5) ความจำ

ใช้งาน (Working Memory) ในการเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินกิจกรรมหลายขั้นตอน 6) การวางแผนและจัดระบบ (Plan/Organize) เพื่อคาดการณ์ อนาคตและเตรียมเครื่องมือให้พร้อม 7) การจัดการอุปกรณ์ (Organization of Materials) ในการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งของให้เป็นระเบียบ และ 8) การทำงานสำเร็จ (Task Complete) ความสามารถในการคงไว้ซึ่งเป้าหมายภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด

วิเชียร ไชยบัง (2562) ได้จำแนกองค์ประกอบทักษะสมอง EF เป็น 3 กลุ่มใหญ่รวม 9 ด้านที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาตนเองสมัยใหม่ ดังนี้ 1) กลุ่มทักษะพื้นฐาน (Working Memory, Inhibitory Control, Shifting) เน้นการประมวลผลข้อมูล การหยุดคิดก่อนทำ และการคิดสร้างสรรค์นอกกรอบ 2) กลุ่มทักษะกำกับตนเอง (Focus/Attention, Emotional Control, Self-Monitoring) เน้นการใส่ใจจดจ่อ การจัดการอารมณ์ไม่ให้รบกวนผู้อื่น และการสะท้อนผลการงานเพื่อแก้ไขจุดบกพร่อง และ 3) กลุ่มทักษะปฏิบัติ (Initiating, Planning and Organizing, Goal-Directed Persistence) เน้นความกล้าคิดกล้าทำไม่ผัดวันประกันพรุ่ง การจัดระบบงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และความพากเพียรล้มแล้วลุกได้เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

Egeland & Fallmyr (2010) ได้ศึกษายืนยันองค์ประกอบทางพฤติกรรมของการทำงานของสมองด้านการบริหารจัดการในเด็กและวัยรุ่น (BRIEF) โดยแบ่งออกเป็น 9 ระดับ ดังนี้ 1) การยับยั้งความคิดและพฤติกรรม (Inhibit) 2) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) 3) การเปลี่ยนความคิดเมื่อเงื่อนไขเปลี่ยนไป (Shifting) 4) ความจำขณะทำงาน (Working Memory) 5) การวางแผนและการจัดการ (Planning & Organizing) 6) การเริ่มต้นลงมือทำ (Initiated) 7) การติดตามและกำกับตนเอง (Self-Monitoring) 8) การจัดของเป็นระเบียบ (Organization of Material) และ 9) ความรับผิดชอบตามภารกิจ (Task Monitoring) ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นดัชนีชี้วัดพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน

M Yeager & D Yeager (2013) ได้เสนอกรอบการปฏิบัติเพื่อตีความพฤติกรรมที่ยุ่งยากในเด็กและครอบครัว โดยแบ่งทักษะออกเป็น 4 กระบวนการหลัก ดังนี้ 1) ความจำขณะทำงาน (Working Memory) การจำสิ่งที่ควรทำในเวลาที่เหมาะสม 2) การหยุดการตอบสนองที่เป็นอัตโนมัติ (Response Inhibition) การหยุดการกระทำที่ไม่จำเป็น 3) การเปลี่ยนจุดเน้น (Shifting Focus) การหยุดบางสิ่งเพื่อเริ่มคิดในสิ่งที่สำคัญกว่า และ 4) ความพากเพียรมุ่งสู่เป้าหมาย (Goal Orientation) การวางแผนและดำเนินการตามแผนเพื่อให้บรรลุผลภายในเวลาที่กำหนด

Morin (2014) ได้จำแนกทักษะสำคัญ 8 ด้านที่ช่วยให้มนุษย์สามารถบริหารจัดการชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การควบคุมตนเอง (Impulse Control) ยั้งคิดก่อนทำ 2) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) การจัดการความรู้สึก 3) การคิดยืดหยุ่น (Flexible Thinking) ดัดแปลงความรู้เพื่อแก้ปัญหา 4) ความจำใช้งาน (Working Memory) จำข้อมูลระยะสั้นเพื่อแปรผล 5) การติดตามงานด้วยตนเอง (Self-Monitoring) ประเมินผลงานตนเอง 6) การวางแผนและการจัดลำดับความสำคัญ (Planning & Prioritizing) การบริหารงานและเวลา 7) การเริ่มต้นงาน (Task Initiation) การยอมรับและลงมือทำทันที และ 8) การจัดการ (Organization) การสร้างระบบรักษาข้อมูลและสิ่งของ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะสมองด้านการบริหารจัดการ (Executive Function: EF) เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยทักษะสำคัญหลายด้านที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การรับรู้และจดจำข้อมูล (Working Memory) 2) การยับยั้งและควบคุมพฤติกรรม (Inhibitory Control) 3) การปรับเปลี่ยนความคิดอย่างยืดหยุ่น (Cognitive Flexibility) 4) การควบคุมอารมณ์ การวางแผนและดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการทำงานของตนเอง ซึ่งกระบวนการที่กล่าวมามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาทักษะสมอง ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและดำเนินอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล

สรุปได้ว่า การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง EF ของ Adele Diamond (2013) ร่วมกับแนวคิดของ นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2558) มาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน โดยแนวคิดดังกล่าวอธิบายว่า ทักษะสมอง EF เป็นกระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเอง การคิดอย่างมีเหตุผล การวางแผน การตัดสินใจ และการจัดการพฤติกรรมเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะสมอง EF ตามแนวคิดของ Diamond (2013) และการประยุกต์ใช้ของ นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2558) ออกเป็น 3 กลุ่มหลัก 9 ทักษะ ประกอบด้วย 1) กลุ่มทักษะพื้นฐาน (Core Executive Functions) ได้แก่ 1.1 การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) 1.2 ความจำเพื่อการทำงาน (Working Memory) และ 1.3 ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) 2) กลุ่มทักษะกำกับตนเอง (Self-Regulation Skills) ได้แก่ 2.1 การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) 2.2 การจดจ่อใส่ใจ (Attention Control) และ 2.3 การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring) และ 3) กลุ่มทักษะการจัดการและมุ่งสู่เป้าหมาย (Goal-Directed Skills) ได้แก่ 3.1 การริเริ่มลงมือทำ (Initiating) 3.2 การวางแผนและการจัดระบบดำเนินงาน (Planning and Organizing) และ 3.3 การมุ่งเป้าหมายและความพากเพียร (Goal-Directed Persistence) ซึ่งสะท้อนผ่านพฤติกรรมการคิด การควบคุมตนเอง การแก้ปัญหา และการปรับตัวของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้แนวคิดการประเมินพฤติกรรมเชิงบริหารของสมอง (Behavior Rating Inventory of Executive Function: BRIEF) เป็นฐานในการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้และการสร้างเครื่องมือประเมินทักษะสมอง EF ทั้ง 9 ด้าน เพื่อสะท้อนพัฒนาการด้านการคิดและการกำกับตนเองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการประเมินพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในบริบทการเรียนรู้และชีวิตประจำวัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณลักษณะภายในอย่างยั่งยืน (Diamond, 2013; นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2558)

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในหัวข้อหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ องค์ประกอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นแนวคิดทางการวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง โดยผสานกระบวนการวิจัยเข้ากับการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้วิจัยจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดปัญหา ดำเนินการศึกษา และสะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยลักษณะนี้จึงเน้นการมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทของสถานศึกษาและองค์กร (สุวิมล ว่องวาณิช, 2557) มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ ดังนี้

สรชัย อินสม (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ดำเนินการในสถานการณ์จริง โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานของตนเองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนางานได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทจริง การวิจัยลักษณะนี้เน้นการนำผลการศึกษามาใช้โดยตรงในกระบวนการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

สุวิมล ว่องวาณิช (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ประกอบด้วยการวิจัยและการปฏิบัติที่ดำเนินไปพร้อมกันอย่างเป็นวงจรต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานจริง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์และประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์ (2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น โดยมุ่งตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นในสถานการณ์เฉพาะ ผ่านการรวบรวม วิเคราะห์ และตีความข้อมูล เพื่อสร้างความเข้าใจและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิจัยประเภทนี้จึงเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการพัฒนาการปฏิบัติงานในบริบทจริง

สมปอง พะมุลิลา (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหา โดยเป็นการทดลองปฏิบัติในสถานการณ์ตามธรรมชาติ มีการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ เน้นการสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอน และมีการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ แนวคิด หลักการ และสามารถต่อยอดเป็นทฤษฎีได้

Kurt Lewin (1946) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลกระทบของการกระทำทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างการวิจัยกับการลงมือปฏิบัติจริง

Johnson (2008) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ศึกษาสถานการณ์จริงของตนเองเพื่อทำความเข้าใจปัญหา และนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

Laelin (1999) ได้อธิบายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีการพิจารณาและประเมินการปฏิบัติงานของตนเองอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้เน้นหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) ผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ปัญหาได้ดีที่สุดเมื่อกำหนดปัญหาด้วยตนเอง 2) การสะท้อนและประเมินผลตนเองช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน 3) การทำงานร่วมกันส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และ 4) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานช่วยยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่บูรณาการ “การวิจัยและการปฏิบัติ” เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบในบริบทของสถานการณ์จริง โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดปัญหา ดำเนินการศึกษา และสะท้อนผลการปฏิบัติ ผ่านกระบวนการแบบวงจรต่อเนื่องที่ประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ทั้งนี้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ และการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพทั้งในระดับบุคคล กระบวนการ และผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและองค์กร

5.2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่มีลักษณะเป็นวงจรต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง มีนักการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้อธิบายขั้นตอนการดำเนินงานไว้โดยมีรายละเอียดที่สอดคล้องกัน ดังนี้

ประวิต เอราวรรณ์ (2545) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอ้างอิงมาจากแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1991) ไว้ว่า ประกอบด้วยขั้นตอนหลักที่เป็นวงจรต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติโดยมองไปในอนาคต แผนงานควรมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ กิจกรรมที่เลือกมาต้องผ่านการคัดเลือกแล้วว่าสามารถปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพ 2) การปฏิบัติ (Action) คือการนำแผนที่กำหนดไว้อย่างมีเหตุผลไปลงมือปฏิบัติ โดยอาศัยการวิเคราะห์วิจารณ์ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง แผนงานในขั้นนี้ต้องสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตลอดเวลาภายใต้การควบคุมของผู้วิจัย 3) การสังเกต (Observation) ทำหน้าที่เก็บบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติการจากทุกด้านและทุกขั้นตอน ผู้วิจัยต้องใช้ความระมัดระวังและเปิดใจกว้างเพื่อยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และ 4) การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนงานในวงจรต่อไป การวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงเปรียบเสมือนการเคลื่อนหมุนแบบเกลียวสว่านระหว่างการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล

พัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์ (2552) ได้อธิบายขั้นตอนที่กลุ่มและสมาชิกในการวิจัยปฏิบัติการจะต้องปฏิบัติดังนี้ 1) แผน คือโครงสร้างกิจกรรมที่ต้องมองไปข้างหน้าด้วยความยืดหยุ่นเพื่อปรับให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งในสภาพจริง โดยเลือกกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและลดความขัดแย้งได้ 2) การปฏิบัติ เป็นการนำแผนที่ผ่านการไตร่ตรองแล้วไปดำเนินการอย่างรอบคอบ เพื่อใช้เป็นฐานของการพัฒนาในขั้นต่อไป แม้จะมีความเสี่ยงแต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล 3) การสังเกต ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลผลวิกฤตจากการปฏิบัติงานอย่างเปิดกว้างในทุกแง่มุม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบันและอนาคตที่ต่อเนื่องกัน 4) การสะท้อนของการกระทำ เป็นการแสดงออกถึงกระบวนการและปัญหาที่พบผ่านการอภิปรายร่วมกันระหว่างสมาชิกเพื่อให้ได้ภาพสะท้อนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงโครงการและการปรับสถานการณ์ทางสังคมให้ดีขึ้น

ศิวานนท์ สวยสว่าง (2553) ได้อธิบายว่ากระบวนการวิจัยปฏิบัติการเริ่มต้นจากการสำรวจสภาพการณ์เบื้องต้น (Reconnaissance) เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างโรงเรียนและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีวงจรการดำเนินงานดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Planning) เริ่มจากการสำรวจปัญหาร่วมกันระหว่างบุคลากรเพื่อคัดเลือกปัญหาสำคัญ แยกแยะรายละเอียดของปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไข 2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) นำกิจกรรมที่วางแผนไว้ไปดำเนินการ พร้อมวิเคราะห์อุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกับทีมงานเพื่อปรับแก้แผนงานให้ยืดหยุ่น 3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) ติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบทั้งสิ่งที่คาดหวังและไม่คาดหวังโดยใช้เครื่องมือเก็บบันทึกข้อมูล และ 4) ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection) เป็นการประเมินและตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหาหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ผ่านการอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนในรอบวงจรถัดไป

พรพิมล แพงภูงา (2557) ได้ให้แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้อย่างละเอียด ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยอาจใช้เทคนิคระดมพลังสร้างสรรค์ (A-I-C) การวิเคราะห์ SWOT หรือการสอบถามผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 2) การเลือกปัญหาที่สำคัญและสร้างวัตถุประสงค์โดยมีทฤษฎีรองรับ 3) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบท 4) การเลือกเครื่องมือวิจัย ทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการ

ทดลองปฏิบัติและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 5) การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ 6) การบันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในทุกขั้นตอนตามวงจรปฏิบัติการ ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและอุปสรรค 7) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการตรวจสอบ จัดหมวดหมู่ และเปรียบเทียบข้อมูล และ 8) การตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งเพื่อสรุปหาคำตอบและวิธีแก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะประมวลผลเป็นหลักการ รูปแบบ หรือข้อเสนอเชิงทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นวงจรการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องและเน้นการมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนสำคัญที่ร้อยเรียงกัน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) คือการสำรวจและวินิจฉัยปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขที่มีฐานคิดทฤษฎีรองรับ 2) การปฏิบัติ (Action) คือการนำแผนงานไปลงมือทำในสถานการณ์จริง 3) การสังเกต (Observation) คือการเก็บบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติอย่างรอบด้านและเป็นระบบ และ 4) การสะท้อนผล (Reflection) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ อภิปราย และประเมินผลร่วมกันเพื่อเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแผนงานสำหรับรอบวงจรต่อไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ

สรุปได้ว่า การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้กระบวนการ PAOR ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (Kemmis & McTaggart. 1988: 11) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) โดยดำเนินการเป็นวงจรหมุนเวียน 2 วงรอบ ดังนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มุ่งพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในบริบทจริงอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการดำเนินการและสะท้อนผลการปฏิบัติ ผ่านกระบวนการดำเนินงานแบบเป็นวงจรตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นวงรอบ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดการดำเนินงานจำนวน 2 วงรอบ เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาให้มีความเหมาะสม และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

เชิด คำปลิว (2567) ได้ศึกษา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนบ้านนาจักร (จักรราษฎร์บำรุง) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสะท้อนผล และการถอดบทเรียนตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การนำและการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีขั้นตอนดำเนินงาน 5 ขั้นตอนตามวงจรวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นการพัฒนากรอบความคิดของครูให้เป็นแบบเติบโต (Growth Mindset) ซึ่งส่งผลต่อการออกแบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียน โดยครูสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การควบคุมตนเอง และการยืดหยุ่นทางความคิดได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกตามแนวคิดจิตศึกษา ทำให้นักเรียนเกิดสมาธิ การตระหนักรู้ และการกำกับตนเอง ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองอย่างยั่งยืน

เชาวลิต พันธุ์พฤกษา (2566) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนต้นแบบ 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และการวิเคราะห์เอกสาร สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริม และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และสามารถพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นการบูรณาการการบริหารจัดการกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรูปแบบดังกล่าวเอื้อต่อการสร้างวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และการกำกับตนเองของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะสมอง EF อีกทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนยังช่วยเสริมสร้างบริบทการเรียนรู้เชิงบวกตามแนวจิตศึกษา ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิด การตัดสินใจ และการควบคุมพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

เกณรงค์ อุตบุญ และ ชษาพิมพ์ สัมมา (2567) ได้ศึกษา เรื่อง นวัตกรรมจิตศึกษากับการบริหารยุคการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษาที่ขับเคลื่อนนวัตกรรมจิตศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต และการสังเคราะห์แนวคิดเชิงระบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า นวัตกรรมจิตศึกษาที่ประกอบด้วยกิจกรรมฝึกฝน การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และการสร้างสนามพลังบวก ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาภายในและการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาสมองและจิตใจของผู้เรียน โดยการใช้กระบวนการจิตศึกษาช่วยเสริมสร้างสมาธิ การตระหนักรู้ในตนเอง และการควบคุมอารมณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะสมอง (Executive Functions: EF) อีกทั้งการพัฒนาครูให้เป็นกัลยาณมิตรและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและยั่งยืน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการกำกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พรฟ้า ทองสุข (2565) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตน (Executive Function) ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสามารถคิดบริหารจัดการตน และแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนา สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ เรียนรู้ วางแผน ลงมือปฏิบัติ และสะท้อนผล ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถด้าน Executive Function หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นระบบ โดยรูปแบบดังกล่าวช่วยส่งเสริมความจำเพื่อใช้งาน การยั้งคิดไตร่ตรอง ความยืดหยุ่นทางความคิด และการวางแผนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจิตศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาภายในและการกำกับตนเอง อีกทั้งกระบวนการสะท้อนผลยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และพัฒนาทักษะการคิดอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

วัชรินทร์ อุดหนองเลา, ณัฐวุฒิ บุราโส, ลัดดา วงค์กระจ่าง, วิมลรัตน์ ศรีวะรมย์ และธีรังกูร วรบำรุงกุล (2565) ได้ศึกษา เรื่อง จิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติใหม่ : กรณีศึกษา โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังขะวัฒนะ 4 อุปถัมภ์” กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานจิตศึกษาที่มีองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และกิจกรรมสร้างสุขด้วยสติ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง โดยกระบวนการจิตศึกษาช่วยส่งเสริมสมาธิ การตระหนักรู้ในตนเอง และการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ Executive Functions (EF) อีกทั้งการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังช่วยเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกและแรงจูงใจภายในส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีความสุขอย่างยั่งยืน

ธนวินท์ สุริวงศ์ (2565) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการฝึกทักษะสมองอีเอฟเพื่อส่งเสริมการยืดหยุ่นทางความคิดและการรู้ดิจิทัลสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมการฝึกทักษะสมองอีเอฟ แบบทดสอบการยืดหยุ่นทางความคิด และแบบวัดการรู้ดิจิทัล สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมมีการพัฒนาทักษะการยืดหยุ่นทางความคิดและการรู้ดิจิทัลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นระบบ โดยโปรแกรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดยืดหยุ่น การควบคุมตนเอง และการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดจิตศึกษาที่เน้นการพัฒนาปัญญาภายใน อีกทั้งการบูรณาการการรู้ดิจิทัลยังช่วยเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทสังคมดิจิทัล นำไปสู่การพัฒนาทักษะสมองอย่างรอบด้าน

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Henriksen, D., & Gruber, N. (2024) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการศึกษาด้วยสติในระดับทั้งระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากบริบทโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการแนวคิดจิตศึกษา (mindfulness) ในระดับทั้งระบบโรงเรียนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกด้านพฤติกรรม สุขภาวะทางจิต และบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียนและครูอย่างมีนัยสำคัญ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็น การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการเชิงนโยบาย วัฒนธรรมองค์กร และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันอย่างเป็นองค์รวม โดยการนำจิตศึกษาเข้าสู่ระบบโรงเรียนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองด้านการบริหารจัดการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของครูและผู้บริหารในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการพัฒนา ปรับปรุง และสะท้อนผลอย่างเป็นวงจร (PAOR) อย่างมีประสิทธิภาพ

Wang, X., & Dong, X. (2026) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการศึกษาด้วยสติในโรงเรียนและการกำกับอารมณ์ของเด็ก: บทบาทตัวแปรส่งผ่านของทักษะสมองด้านการบริหารจัดการ (Executive Function) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา อายุ 8–10 ปี จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินการกำกับอารมณ์ (ERC, Emotion Management Scale) และแบบทดสอบ EF (Hearts and Flowers, Digit Span, WCST) สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน (Mediation Analysis) ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาด้วยสติช่วยพัฒนาการกำกับอารมณ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และมีทักษะสมองเป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญ ได้แก่ inhibitory control, working memory และ cognitive flexibility มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็น การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกิจกรรมจิตศึกษาสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคมได้อย่างเป็นระบบ โดย EF ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างการฝึกสติกับผลลัพธ์ทางพฤติกรรม การค้นพบดังกล่าวสนับสนุนการออกแบบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เน้นการเสริมสร้าง EF ผ่านกิจกรรมเชิงบูรณาการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการทดลองใช้ ปรับปรุง และขยายผลนวัตกรรมในบริบทจริงของสถานศึกษา

Flook, L., Hirshberg, M. J., Gustafson, L., McGehee, C., Knoeppel, C., Tello, L. Y., Bolt, D. M., & Davidson, R. J. (2025) ได้ศึกษา เรื่อง การฝึกสติช่วยเสริมสร้างทักษะสมองด้านการบริหารจัดการและทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 292 คน จาก 21 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบพฤติกรรม EF แบบคอมพิวเตอร์ และแบบประเมินทักษะทางสังคมและอารมณ์ของครู สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นลำดับชั้น (Hierarchical Linear Modeling) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกสติมีความสามารถด้าน cognitive flexibility และผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็น การจัดโปรแกรมจิตศึกษาในโรงเรียนสามารถพัฒนาทักษะสมองและทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในช่วงวัยเปลี่ยนผ่านที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบกิจกรรมที่มีโครงสร้างและต่อเนื่องในระดับโรงเรียน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

Zheng, S., Zhang, B., Zhou, H., & Wang, M. (2025) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาและการฝึกสติและความสัมพันธ์กับทักษะสมองด้านการบริหารจัดการของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในชนบทของประเทศจีน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–5 ในชนบทของประเทศจีน จำนวน 346 คน และกลุ่มทดลอง 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดสติ (Mindfulness Scale) และแบบทดสอบทักษะสมองด้านการบริหารจัดการ (Executive Function Tests) สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุปัจจัย (ANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณเชิงลำดับขั้น (Hierarchical Multiple Regression) ผลการวิจัย พบว่า ระดับสติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะสมองอย่างมีนัยสำคัญ และการฝึกสติสามารถพัฒนาความจำในการทำงาน (working memory) ได้อย่างชัดเจน มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็น การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกระบวนการจิตศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีสติอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถด้านความจำในการทำงานและกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียน การค้นพบดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของการออกแบบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการทดลองใช้ ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงพัฒนา

Hudson, K. G., Lawton, R., & Hugh-Jones, S. (2020) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโปรแกรมสติในระดับทั้งระบบโรงเรียน: การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กรอบแนวคิดการดำเนินงาน (CFIR) กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหราชอาณาจักร จำนวน 15 คน จาก 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด CFIR สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการจัดหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิด ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโปรแกรมสติในระดับทั้งระบบโรงเรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสื่อสารในองค์กร และความเชื่อของครูต่อโปรแกรม มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในประเด็น การขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยเชิงบริบทและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำและการสร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่ครูและบุคลากร การนำแนวคิดจิตศึกษาไปใช้ในระดับโรงเรียนจึงต้องอาศัยการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะนำไปสู่ความยั่งยืนของนวัตกรรมในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนจาก Keeves (1997), Joyce, Weil, & Calhoun (2015) และ รัตนะ บัวสนธ์ (2562) แนวคิด การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจาก Mathie (2024) แนวคิดกระบวนทัศน์จิตศึกษาจาก วิเชียร ไชยบัง (2555) แนวคิดทักษะสมองจาก Diamond (2013) และนวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2558) และแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการจาก Kemmis & McTaggart (1988) แสดงความสัมพันธ์เป็นแผนภาพดังภาพที่ 1

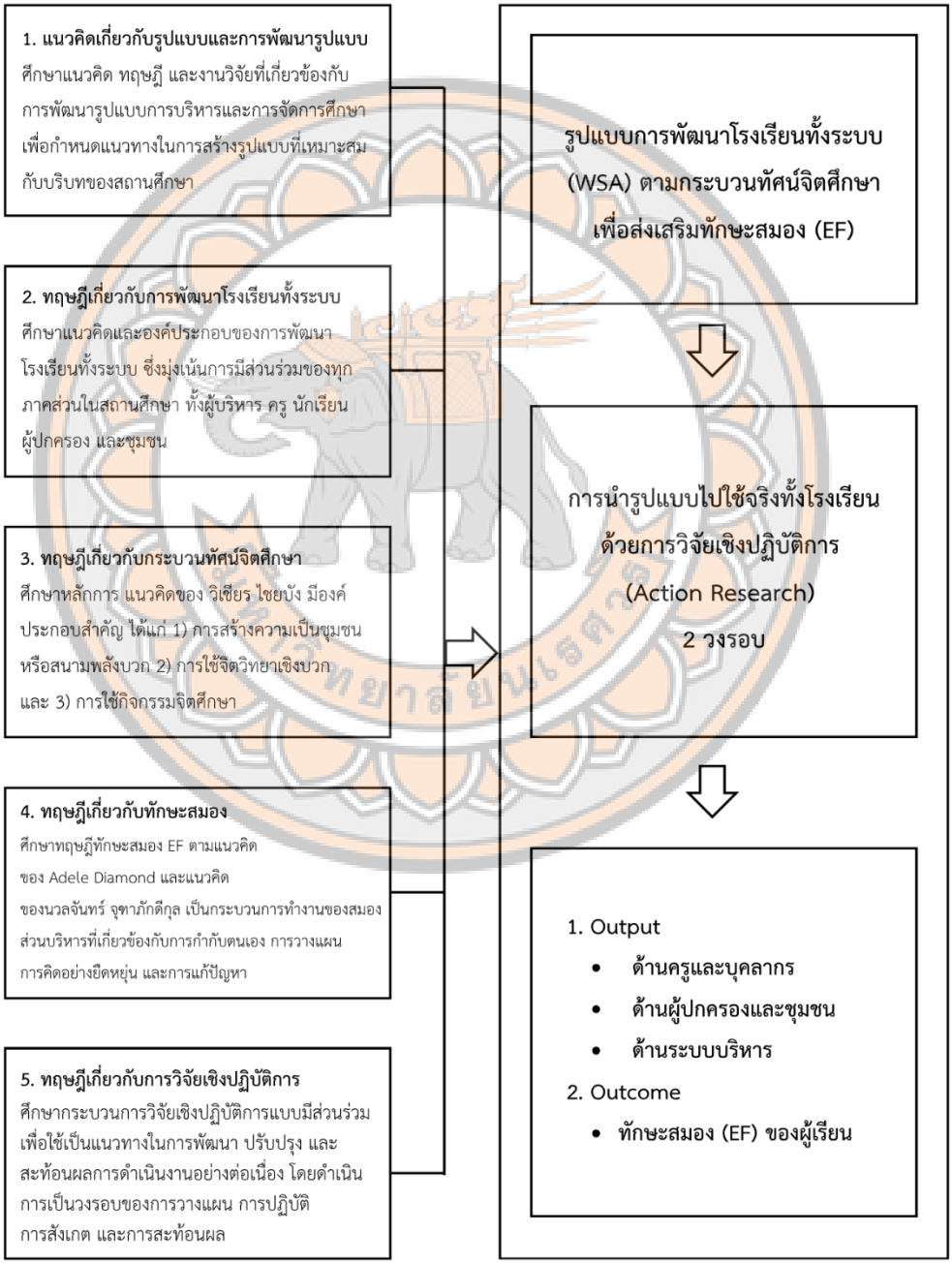

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้กระบวนการ PAOR ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (Kemmis & McTaggart. 1988: 11) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) โดยดำเนินการเป็นวงจรหมุนเวียน 2 วงรอบ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัย 2 รอบ ตามลำดับ ดังนี้

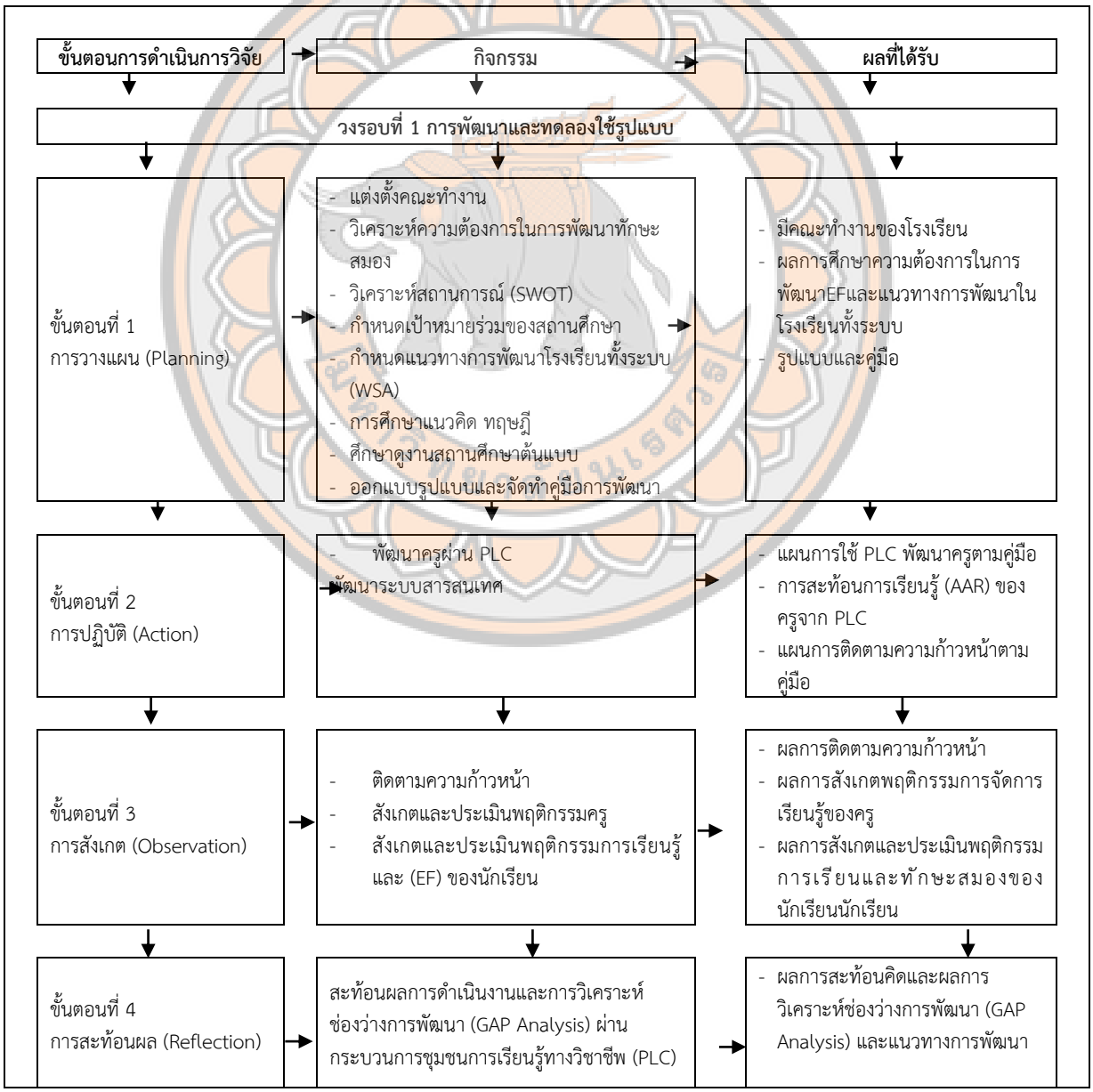

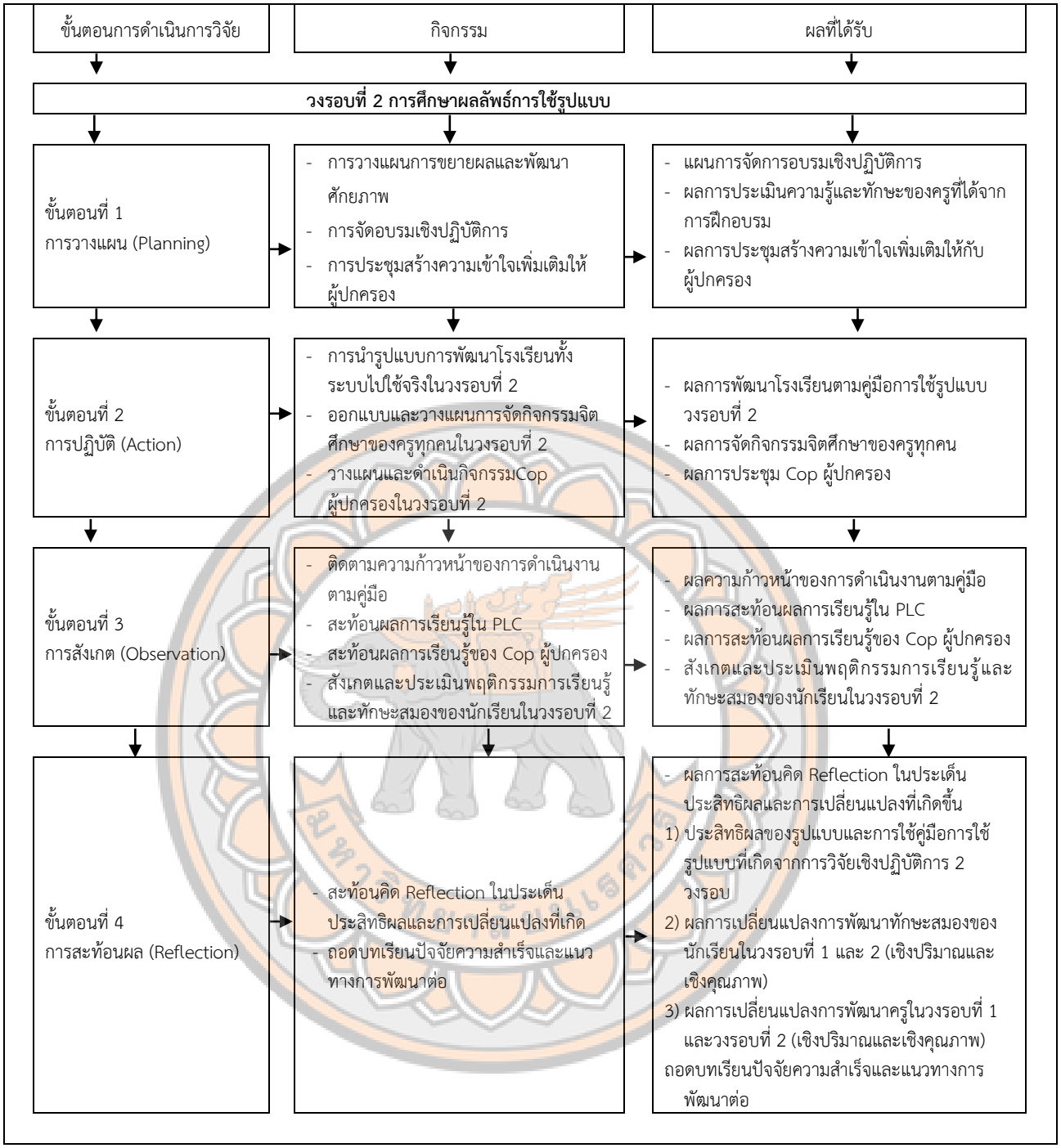

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัย 2 รอบ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมี 4 ขั้นตอน คือ Planning Action Observation Reflection (PAOR) โดยกระบวนการพัฒนาตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Cycle) แต่ละวงรอบ มี 4 ขั้นตอน คือ Planning Action Observation Reflection (PAOR) จำนวน 2 รอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงกระบวนการวิจัยตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Cycle)

การดำเนินการ	ขั้นตอนดำเนินการ	กิจกรรม
	ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)	1.1 การแต่งตั้งคณะทำงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนและวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมของสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) 1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก 2) โรงเรียนบ้านเขาชะโงกและ 3) โรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ 1.3 การออกแบบรูปแบบและจัดทำคู่มือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ
	ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)	2.1 การพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงาน
	ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)	3.1 การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ (WSA) ผ่านกระบวนการ PLC 3.2 การสังเกตและประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู 3.3 การสังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน
	ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Refection)	4.1 การสะท้อนผลการดำเนินงานและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (GAP Analysis) ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินการ	ขั้นตอนดำเนินการ	กิจกรรม
วงรอบที่ 2	ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)	1.1 การวางแผนการขยายผลและการพัฒนาศักยภาพครูผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training Program) ระยะเวลา 2 วัน 1.2 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 1.3 การประชุมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมให้ผู้ปกครอง
	ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)	2.1 การนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปใช้จริงในวงรอบที่ 2 2.2 ออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาของครูทุกคนในวงรอบที่ 2 2.3 วางแผนและดำเนินกิจกรรมCopผู้ปกครองในวงรอบที่ 2
	ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)	3.1 ดำเนินการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบรอบที่ 2 3.2 การสะท้อนผลการเรียนรู้ใน PLC ของครูที่เกิดจากการจัดกิจกรรมจิตศึกษา 3.3 สะท้อนผลการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ปกครองจากการประชุม Cop ผู้ปกครอง 3.4 สังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียนในวงรอบที่ 2
	ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Refection)	4.1 ดำเนินการสะท้อนคิด Reflection ในประเด็นประสิทธิผลและการเปลี่ยนแปลงที่เกิด 4.2 ถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาต่อ

กลุ่มทดลองในการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 1 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งนักเรียนจำนวน 103 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคณะครูมีความสมัครใจเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบ รวมทั้งผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างต่อเนื่องและสะดวก

การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน ดำเนินการตามรูปแบบและคู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และอยู่ภายใต้การให้คำปรึกษา แนะนำ (Coaching) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและการพัฒนาทักษะสมอง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งประกอบด้วยวงจรการพัฒนา ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 วงรอบหลัก ดังนี้

วงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบ เป็นระยะของการศึกษาบริบท วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น สังเคราะห์องค์ความรู้จากแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) กระบวนทัศน์จิตศึกษา และแนวคิดทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เพื่อนำไปสู่การออกแบบและพัฒนารูปแบบ จากนั้นดำเนินการทดลองใช้ในระดับนำร่อง โดยเน้นการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ควบคู่กับการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชั้นเรียน มีการติดตาม สังเกต และสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

วงรอบที่ 2 การศึกษาผลลัพธ์ของรูปแบบ เป็นระยะของการนำรูปแบบที่ผ่านการปรับปรุงไปใช้จริงทั้งระบบโรงเรียน โดยบูรณาการการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีการประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวัดทักษะสมองของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ตลอดจนความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา (Coaching Team) ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และร่วมสะท้อนผลการดำเนินงาน ได้แก่

1) ดร.ณัฏฐ์ ชาคำมูล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2) ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4) ดร.ขำ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

5) ดร.ณัฐกรณ์ สารปรัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

6) นางทัศนีย์ แก้วกองทรัพย์ ครูโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

7) นายกิตติศักดิ์ สารมะโน ครู โรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

8) นางสรัญญา แสงชัย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

9) นางสาวเกวลี ยิ้มประเสริฐ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและร่วมสะท้อนผลในแต่ละวงรอบของการวิจัย

วงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

1.1 การแต่งตั้งคณะทำงาน การวิเคราะห์ความต้องการ และการกำหนดเป้าหมายร่วมของสถานศึกษา

1.1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ในโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน

1.2) แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

1.3) แบบบันทึกการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วม

2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

2.1) แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

(2) กำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และตัวชี้วัดของแบบสอบถาม

(3) สร้างแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) โดยกำหนดเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป ($\alpha \geq 0.70$) และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

(8) ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

2.2) แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เช่น SWOT Analysis

(2) กำหนดกรอบการวิเคราะห์ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

(3) สร้างแบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form)

(4) นำเครื่องมือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน/แห่ง

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.80–1.00

(8) ปรับปรุงและจัดทำฉบับสมบูรณ์

2.3) แบบบันทึกการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การกำหนดนโยบายและการตั้งเป้าหมายเชิงกลยุทธ์

(2) กำหนดประเด็นสำคัญในการบันทึก เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแนวทางดำเนินงาน

(3) สร้างแบบบันทึกการประชุม (ฉบับร่าง) ในลักษณะปลายเปิดและรายการตรวจสอบ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับสถานการณ์จำลองหรือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 1 ครั้ง/กลุ่ม

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลจากผู้บันทึก (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดควรพัฒนา โอกาส และอุปสรรค ของโรงเรียนราษฎร์เจริญ

3) ประชุมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและครูเพื่อลงนามบันทึกข้อตกลงและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

2) วิเคราะห์เนื้อหา จากการประชุมวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดนโยบายเพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนา

1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ

1.2.1 แหล่งข้อมูล

1) เอกสารทางวิชาการ ตำรา และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) กระบวนทัศน์จิตศึกษา และทักษะสมอง (Executive Functions)

2) รายงานผลการดำเนินงานย้อนหลังของโรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านหนองกุลา 2) โรงเรียนบ้านหนองกุลา และ 3) โรงเรียนสาธิตพระบรมธาตุ

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form)

2) แบบบันทึกการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงเรียนต้นแบบ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นในการวิเคราะห์

(2) กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดของแบบบันทึกให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

(3) สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (ฉบับร่าง) ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่กำหนด

(4) นำแบบบันทึกที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3–5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence)

(5) ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับเอกสารหรือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย

(7) วิเคราะห์ผลการทดลองใช้เพื่อพิจารณาความชัดเจน ความครอบคลุม และความเหมาะสมของเครื่องมือ

(8) ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) แบบบันทึกการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงเรียนต้นแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดูงานและการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

(2) กำหนดประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านนวัตกรรม และด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

(3) สร้างแบบบันทึกการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ฉบับร่าง) โดยกำหนดรูปแบบเป็นคำถามปลายเปิดและรายการตรวจสอบ (Checklist)

(4) นำแบบบันทึกเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3–5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และความเหมาะสมของประเด็นคำถาม

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้กับบริบทจำลองหรือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง เพื่อทดสอบความชัดเจนของคำถามและความสะดวกในการบันทึกข้อมูล

(7) วิเคราะห์ผลการทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(8) จัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักการจิตศึกษาและการทำงานของสมอง

2) บันทึกข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสังเกตวิถีการปฏิบัติในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านการส่งเสริมวินัยเชิงบวกและทักษะสมอง

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปประเด็นหลักและตัวแปรสำคัญ

2) สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.3 การออกแบบรูปแบบและจัดทำคู่มือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ รวมทั้งโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะสมอง

1.3.1 แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา กระบวนทัศน์จิตศึกษา และทักษะสมองของนักเรียน จำนวน 9 คน ดังนี้

1) ดร.พิทยา แสงสว่าง อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2) ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4) ดร.ขำ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

5) ดร.ณัฐกรณ์ สารปรัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

6) นางทัศนีย์ แก้วกองทรัพย์ ครูโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

7) นายกิตติศักดิ์ สารมะโน ครู โรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

8) นางสรัญญา แสงชัย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

9) นางสาวเกวลี ยิ้มประเสริฐ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับการพัฒนารายละเอียดของรูปแบบ

2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน

3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับการพัฒนารายละเอียดของรูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ และการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

(2) กำหนดกรอบประเด็นคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบที่ต้องการพัฒนา

(3) สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (ฉบับร่าง) ในลักษณะคำถามปลายเปิด

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สัมภาษณ์/ผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.80–1.00

(8) ปรับปรุงและจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ (Model Evaluation) และเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้

(2) กำหนดองค์ประกอบในการประเมิน เช่น ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) และความถูกต้อง (Accuracy)

(3) สร้างแบบประเมินในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป ($\alpha \geq 0.70$) และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

(2) กำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและองค์ประกอบของรูปแบบ

(3) จัดทำแนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Discussion Guide) ในลักษณะคำถามปลายเปิด

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 1 กลุ่ม

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูล (Dependability) และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) รวมทั้งความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ปรับปรุงและจัดทำประเด็นการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ยกร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาบนฐานข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1.1 และ 1.2

2) นำร่างรูปแบบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอรับคำปรึกษาและข้อเสนอแนะผ่านการสัมภาษณ์และการประเมิน

3) จัดประชุมสนทนากลุ่มร่วมกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนราษฎร์เจริญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับทรัพยากร

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบประเมิน

2) วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเพื่อปรับปรุงร่างรูปแบบและแผนกิจกรรมโครงการให้มีความสมบูรณ์เชิงวิชาการและทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

2.1 การพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ในโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน

2) แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่ส่งเสริมทักษะสมอง

3) แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และทักษะสมอง (Executive Functions: EF)

(2) กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของคู่มือ ได้แก่ หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และแนวทางการประเมินผล

(3) จัดทำคู่มือ (ฉบับร่าง) ให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้ได้จริง

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) คู่มือกับสถานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 1 แห่ง

(7) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ โดยใช้แบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป ($\alpha \geq 0.70$) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(9) ปรับปรุงและจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์

2) แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่ส่งเสริมทักษะสมอง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาหลักสูตร แนวคิดจิตศึกษา และแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง

(2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้

(3) ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ (ฉบับร่าง)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้แผน (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/ห้องเรียน

(7) ประเมินความเหมาะสมของแผน โดยใช้แบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป และได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(9) ปรับปรุงและจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์

3) แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนาครู

(2) กำหนดประเด็นสำคัญในการบันทึก เช่น ปัญหา แนวทางแก้ไข การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

(3) สร้างแบบบันทึกกิจกรรม PLC (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง

(4) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับคำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ครั้ง/กลุ่ม

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้บันทึก (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำกระบวนทัศน์จิตศึกษาไปใช้ในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนผ่านกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2) จัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อร่วมกันออกแบบและวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะสมอง

3) ลงมือปฏิบัติการสอนและจัดกิจกรรมจิตศึกษาตามรูปแบบที่กำหนดในระดับนำร่อง พร้อมทั้งบันทึกเหตุการณ์และประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน

2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เนื้อหา จากแบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสรุปแนวปฏิบัติที่ดีและประเด็นที่ควรพัฒนา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนกิจกรรม

2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตาม และดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนา

2.2.1 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 103 คน และข้อมูลการดำเนินงานจากครูผู้สอน จำนวน 8 คน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศดิจิทัลเพื่อการติดตามพัฒนาการทักษะสมองของนักเรียน

2) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองของนักเรียน

3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

(2) กำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และตัวชี้วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะสมอง เช่น การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ความจำใช้งาน (Working Memory) และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)

(3) สร้างแบบประเมินพฤติกรรม (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.20) และ0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป ($\alpha \geq 0.70$) และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป

(10) ปรับปรุงและจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศทางการศึกษา และการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance)

(2) กำหนดกรอบแนวคิดของแบบสอบถาม เช่น ด้านการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) ด้านความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) และด้านความพึงพอใจ

(3) สร้างแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป และ0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป และได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

(10) ปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) บันทึกและนำเข้าข้อมูลการดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาและการจัดการเรียนรู้ลงในระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

2) ติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการดำเนินงานนำร่อง

3) รวบรวมสถิติและผลการประเมินทักษะสมอง

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสรุปประสิทธิภาพและข้อจำกัดของระบบสารสนเทศในการสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)

3.1 การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3.1.1 แหล่งข้อมูล

1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ในโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) รายงานผลการดำเนินกิจกรรมและเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์จากการดำเนินโครงการตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

2) แบบบันทึกการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

3) แบบตรวจสอบรายการ เพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินรูปแบบ (Model Evaluation) การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และกระบวนทัศน์จิตศึกษา

(2) กำหนดกรอบการประเมิน ครอบคลุมด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

(3) สร้างแบบประเมิน (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน/สถานศึกษา

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.20) และ0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป ($\alpha \geq 0.70$) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป

(10) ปรับปรุงและจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน และการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานในบริบทการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

(2) กำหนดกรอบการบันทึก ครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสะท้อนผล และการปรับปรุง (PAOR)

(3) สร้างแบบบันทึก (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง ครอบคลุมประเด็นการสังเกต ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ครั้ง/หน่วยงาน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) วิเคราะห์ผลการทดลองใช้และปรับปรุงเครื่องมือให้มีความชัดเจนและเหมาะสม

(9) จัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

3) แบบตรวจสอบรายการ เพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลตามตัวชี้วัด (Indicator-based Evaluation)

(2) กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบในแต่ละองค์ประกอบ

(3) สร้างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นระดับ เช่น บรรลุ / ไม่บรรลุ หรือระดับ 3–5 ระดับ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 หน่วยงาน/กิจกรรม

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าความสอดคล้องของผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) เช่น Cohen's Kappa หรือ Percent Agreement ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75 หรือ ≥ 75%) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) กำหนดเกณฑ์การตัดสินระดับการบรรลุผล เช่น

ร้อยละ 80–100 หมายถึง บรรลุผลในระดับสูง

ร้อยละ 60–79 หมายถึง บรรลุผลในระดับปานกลาง

ร้อยละต่ำกว่า 60 หมายถึง บรรลุผลในระดับน้อย

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบตรวจสอบรายการฉบับสมบูรณ์

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยร่วมกับคณะทำงานดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมในแต่ละโครงการย่อยตามแผนที่กำหนดไว้

2) ประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานโดยเทียบเคียงกับตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้ในคู่มือการใช้รูปแบบ

3) รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติการตามรูปแบบการพัฒนาในระดับนำร่อง

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินระดับความสำเร็จและการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ

2) การวิเคราะห์เนื้อหา จากข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

3.2 การสังเกตและประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

3.2.1 แหล่งข้อมูล

ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 3 คน นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 103 คน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก

2) แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และพฤติกรรมการสอนของครู

(2) กำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และตัวชี้วัดพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

(3) สร้างแบบสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และรายการตรวจสอบ (Checklist)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ครั้ง/ห้องเรียน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสังเกตชั้นเรียน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

(2) กำหนดประเด็นการสังเกต เช่น พฤติกรรมครู พฤติกรรมนักเรียน บรรยากาศการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

(3) สร้างแบบบันทึกการสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับสถานการณ์จริง จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในระหว่างการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

2) ดำเนินการสังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 103 คน เพื่อติดตามพัฒนาการของทักษะสมองในสถานการณ์จริงภายในห้องเรียน

3) บันทึกข้อมูลพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงพัฒนาการด้านทักษะสมองและการกำกับตนเองของนักเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบฯ

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียน

2) การวิเคราะห์เนื้อหา จากบันทึกการสังเกตชั้นเรียนเพื่อสรุปประเด็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3.3 การสังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน

3.3.1 แหล่งข้อมูล

ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 3 คน นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 103 คน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียน

2) แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

(2) กำหนดองค์ประกอบของทักษะสมอง เช่น การยับยั้งชั่งใจ ความจำใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิด

(3) สร้างแบบสังเกตและแบบประเมิน (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.20) และ0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป ($\alpha \geq 0.70$) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับข้อ 1) และกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสังเกตชั้นเรียน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

(2) กำหนดประเด็นการสังเกต เช่น พฤติกรรมครู พฤติกรรมนักเรียน บรรยากาศการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

(3) สร้างแบบบันทึกการสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับสถานการณ์จริง จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในระหว่างการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการจัดการเรียนรู้บูรณาการ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

2) บันทึกข้อมูลพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงพัฒนาการด้านทักษะสมองและการกำกับตนเองของนักเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบฯ

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียน

2) การวิเคราะห์เนื้อหา จากบันทึกการสังเกตชั้นเรียนเพื่อสรุปประเด็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Refection)

4.1 การสะท้อนผลการดำเนินงานและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (GAP Analysis) ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4.1.1 แหล่งข้อมูล

1) ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ในโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ข้อมูลพัฒนาการและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 103 คน

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน

2) แบบบันทึกการประชุมสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนคิด (Reflection) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเฉพาะกระบวนการ PAOR (Plan–Act–Observe–Reflect)

(2) กำหนดกรอบแนวคิดของการสะท้อนคิด เช่น สิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และการพัฒนาในรอบถัดไป

(3) สร้างแบบบันทึกการสะท้อนคิด (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form) โดยใช้คำถามปลายเปิด

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/รอบปฏิบัติการ

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการประชุมสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนาครูในบริบทของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

(2) กำหนดกรอบการบันทึก เช่น ประเด็นปัญหา แนวทางการแก้ไข การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

(3) สร้างแบบบันทึกการประชุม (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้างและรายการตรวจสอบ (Checklist)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ครั้ง/กลุ่ม PLC

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้บันทึก/ผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยใช้แบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป และได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

4.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานหลังจากสิ้นสุดการทดลองใช้รูปแบบในวงรอบที่ 1

2) รวบรวมข้อค้นพบจากการดำเนินงาน ประเด็นความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงในภาคปฏิบัติ

3) สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์ประเด็นการสะท้อนคิดและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

วงรอบที่ 2 การศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

1.1 การวางแผนการขยายผลและการพัฒนาศักยภาพครูผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training Program) ระยะเวลา 2 วัน

1.1.1 แหล่งข้อมูล

เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) กระบวนทัศน์จิตศึกษา (Contemplative Education) และการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ผลการดำเนินงานจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ตลอดจนข้อเสนอแนะที่ได้จากการดำเนินงาน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการขยายผล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์เจริญ ซึ่งเข้าร่วมการประชุมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training Program) ระยะเวลา 2 วัน สำหรับพัฒนาศักยภาพครูในการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

2) แบบทดสอบวัดความรู้และแบบประเมินทักษะของครูก่อนและหลังการอบรม เพื่อประเมินผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้

3) แผนการประชุมสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

(2) กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการอบรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ

(3) จัดทำแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลา 2 วัน

(4) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) จัดทำแผนการอบรมฉบับสมบูรณ์

2) แบบทดสอบวัดความรู้และแบบประเมินทักษะของครู

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกอบรมและการวัดสมรรถนะครู

(2) กำหนดตัวชี้วัดด้านความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอบรม

(3) สร้างแบบทดสอบและแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับครูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

(6) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

(7) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครอง

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

(2) กำหนดประเด็นการประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

(6) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

(7) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาผลการดำเนินงานจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 เพื่อกำหนดแนวทางการขยายผลและจัดทำแผนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลา 2 วัน ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตามแผนการอบรมที่กำหนด ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความรู้และทักษะของครูก่อนและหลังการอบรม เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาศักยภาพของผู้เข้ารับการอบรม ผู้วิจัยจัดประชุมสร้างความเข้าใจแก่

ผู้ปกครองเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน และบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองเพื่อนำไปใช้ประกอบการปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นตอนถัดไป

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความรู้และแบบประเมินทักษะของครู โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการอบรม

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลผลตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะของครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

1.2 ดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training Program) และกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

1.2.1 แหล่งข้อมูล

ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 8 คน ซึ่งเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการพัฒนาศักยภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ซึ่งทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการอบรม ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของครูก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างการอบรมและการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) หลักสูตรและแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training Program) ระยะเวลา 2 วัน

2) แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม (Pretest–Posttest)

3) แบบประเมินทักษะการประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) หลักสูตรและแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู การอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา และการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF)

(2) กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ

(3) จัดทำหลักสูตรและแผนการอบรมเชิงปฏิบัติการ (ฉบับร่าง)

(4) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดเกณฑ์ยอมรับไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) จัดทำหลักสูตรและแผนการอบรมฉบับสมบูรณ์

2) แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการประเมินผลการฝึกอบรม

(2) กำหนดตัวชี้วัดด้านความรู้ให้ครอบคลุมสาระสำคัญของการอบรม

(3) สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ จำนวนตามความเหมาะสม

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับครูที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

(6) วิเคราะห์ค่าความยาก อำนาจจำแนก และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

(7) ปรับปรุงและจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินทักษะการประยุกต์ใช้รูปแบบ

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครูและการประเมินทักษะการปฏิบัติงาน

(2) กำหนดตัวชี้วัดด้านการออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อ และการประเมินผลตามรูปแบบ

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับครูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

(6) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

(7) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ระยะเวลา 2 วัน ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ของครูก่อนการอบรม และดำเนินการทดสอบซ้ำภายหลังการอบรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยประเมินทักษะการประยุกต์ใช้รูปแบบของครูผ่านการปฏิบัติกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และการฝึกปฏิบัติ

ระหว่างการอบรม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมภายหลังเสร็จสิ้นการอบรม และรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนความรู้ก่อนและหลังการอบรม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการอบรมด้วยสถิติ t-test for Dependent Samples ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการประยุกต์ใช้รูปแบบของครู โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนผลการเรียนรู้และข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการอบรมด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

1.3 การประชุมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมให้ผู้ปกครอง

1.3.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน ซึ่งเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนการปรับรูปแบบและวางแผนการดำเนินงานทั้งระบบของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) แผนการประชุมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมให้ผู้ปกครอง 2) เอกสารประกอบการประชุมเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน 3) แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ของผู้ปกครองภายหลังการประชุม 4) แบบประเมินความคิดเห็นและความพร้อมในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ 5) แบบบันทึกข้อเสนอแนะจากการประชุม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แผนการประชุมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมให้ผู้ปกครอง

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน (School–Family Partnership) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

(2) กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประเด็นการประชุม วิธีดำเนินการและแนวทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

(3) จัดทำแผนการประชุม (ฉบับร่าง)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) จัดทำแผนการประชุมฉบับสมบูรณ์

2) แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ของผู้ปกครอง

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวัดการรับรู้และความเข้าใจของผู้ปกครอง

(2) กำหนดตัวชี้วัดด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา การส่งเสริมทักษะสมอง และบทบาทของผู้ปกครอง

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

(6) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

(7) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินความคิดเห็นและความพร้อมในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

(2) กำหนดตัวชี้วัดด้านความพร้อมในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน การส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนที่บ้าน และการสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

(6) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.91

(7) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4) แบบบันทึกข้อเสนอแนะจากการประชุม

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กำหนดประเด็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง สร้างแบบบันทึก ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของ

ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) ก่อนนำไปใช้จริง

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดประชุมสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมให้ผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวคิด หลักการ และแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียน และบทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย และเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้วิจัยประเมินความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองภายหลังการประชุม พร้อมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ของผู้ปกครอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นและความพร้อมในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะของผู้ปกครองด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

2.1 การนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปใช้จริงในวงรอบที่ 2

2.1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามองค์ประกอบของรูปแบบในวงรอบที่ 2 ตลอดระยะเวลาการวิจัย

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน (ฉบับวงรอบที่ 2)

2) แบบติดตามการดำเนินงานตามคู่มือ

3) แบบประเมินความครบถ้วนของการดำเนินงานตามองค์ประกอบของรูปแบบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน (ฉบับวงรอบที่ 2)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของคู่มือตามลำดับขั้น ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา (Contemplative Education) การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) การเรียนรู้ของชุมชนวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF)

(2) กำหนดองค์ประกอบของคู่มือ ได้แก่ หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงาน บทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง แนวทางการนิเทศ ติดตาม และการประเมินผล

(3) จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ (ฉบับร่าง) ให้มีความครบถ้วน ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) กำหนดเกณฑ์ยอมรับตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินพบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงคู่มือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง จำนวน 1 แห่ง

(7) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือโดยใช้แบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ยอมรับที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการประเมินพบว่า คู่มือมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00)

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

(9) ปรับปรุงและจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงในการวิจัย

2) แบบติดตามการดำเนินงานตามคู่มือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการติดตามผลการดำเนินงานและการประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

(2) กำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานให้ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมจิตศึกษา การนิเทศภายใน การพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

(3) จัดทำแบบติดตามการดำเนินงานในลักษณะรายการตรวจสอบ (Checklist) และบันทึกข้อค้นพบ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียง

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.89

(8) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินความครบถ้วนของการดำเนินงานตามองค์ประกอบของรูปแบบ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

(1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและตัวชี้วัดความสำเร็จ

(2) สร้างแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(4) ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ

(5) ทดลองใช้กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง

(6) ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

(7) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (ฉบับวงรอบที่ 2) โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องและสร้างกลไกการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ 2) ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงจากผลการสะท้อนคิดในวงรอบที่ 1 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนทั้ง 103 คนอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้บริหารและคณะครูดำเนินการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) อย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4) ผู้วิจัยติดตามผลการดำเนินงานโดยใช้แบบติดตามการดำเนินงานตามคู่มือ บันทึกผลการดำเนินงานจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบเอกสาร และการสะท้อนผลของผู้เกี่ยวข้องตลอดระยะเวลาการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 5) ผู้วิจัยประเมินความครบถ้วนของการดำเนินงานตามองค์ประกอบของ

รูปแบบเมื่อสิ้นสุดวงรอบการปฏิบัติ เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่ขั้นตอนการสังเกตและการสะท้อนผลในลำดับถัดไป

2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุม PLC บันทึกการดำเนินงาน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งระบบ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการประเมินความครบถ้วนของการดำเนินงานตามองค์ประกอบของรูปแบบ เพื่อสรุประดับความสำเร็จของการนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปใช้จริงในวงรอบที่ 2 และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสะท้อนผล (Reflection) ในขั้นตอนถัดไปของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามวงจร PAOR

2.2 ออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาของครูทุกคนในวงรอบที่ 2

2.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการร่วมออกแบบ วางแผน พัฒนา และปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนในวงรอบที่ 2

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1) แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาของครูทุกคน

2) แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา

3) แบบบันทึกการสะท้อนผลการออกแบบและพัฒนากิจกรรมจิตศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาของครูทุกคน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา (Contemplative Education) การพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA)

(2) กำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม เทคนิคจิตศึกษา สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบูรณาการทักษะสมอง

(3) จัดทำแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา (ฉบับร่าง) สำหรับครูทุกคน ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดเกณฑ์ยอมรับตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินพบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับครูในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง จำนวน 1 แห่ง

(7) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ยอมรับที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00)

(8) ปรับปรุงและจัดทำแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาฉบับสมบูรณ์

2) แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินคุณภาพแผนการสอน และการจัดกิจกรรมจิตศึกษา

(2) กำหนดตัวชี้วัดการประเมิน ได้แก่ ความสอดคล้องขององค์ประกอบแผน ความเหมาะสมของกิจกรรม การบูรณาการทักษะสมอง และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

(3) สร้างแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับครูที่มีบริบทใกล้เคียง

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีคุณภาพในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีคุณภาพในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

(9) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3) แบบบันทึกการสะท้อนผลการออกแบบและพัฒนากิจกรรมจิตศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective Practice) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการพัฒนาวิชาชีพครู

(2) กำหนดประเด็นการบันทึก ได้แก่ จุดเด่นของกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรค แนวทางการปรับปรุง ผลที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน และข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรม

(3) สร้างแบบบันทึกในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับครูในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง

(7) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(8) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้บริหารและครูทุกคน เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและแนวทางการจัดกิจกรรมจิตศึกษาตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา 2) ครูทุกคนร่วมกันออกแบบและจัดทำแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาที่บูรณาการการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารและคณะครูร่วมวิพากษ์แผนการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริงในวงรอบที่ 2 และ 4) ผู้วิจัยประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและบันทึกผลการสะท้อนคิดของครูภายหลังการออกแบบกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและแบบบันทึกการสะท้อนผลของครู เพื่อสังเคราะห์แนวทางการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา เพื่อสรุประดับคุณภาพ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแผนการจัดกิจกรรมก่อนนำไปใช้จริงในวงรอบที่ 2

2.3 วางแผนและดำเนินกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) ในวงรอบที่ 2

2.3.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ซึ่งเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 2) ผู้ปกครองนักเรียนและตัวแทนภาคีเครือข่ายชุมชน จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้ปกครองที่มีความพร้อมและมีบทบาทในการร่วมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวมีบทบาทร่วมกันในการออกแบบ วางแผน และดำเนินกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) 2) แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง 3) แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินกิจกรรม CoP และ 4) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection Form)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แผนการจัดกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: CoP) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน

(2) กำหนดองค์ประกอบของแผนกิจกรรม ได้แก่ วัตถุประสงค์ รูปแบบกิจกรรม กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บทบาทของผู้ปกครอง และแนวทางการติดตามผล

(3) จัดทำแผนการจัดกิจกรรม CoP (ฉบับร่าง)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียง จำนวน 1 แห่ง

(7) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแผน โดยใช้แบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ $\alpha \geq 0.70$ และได้ค่าเท่ากับ 0.92

(9) ปรับปรุงและจัดทำแผนฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และชุมชนนักปฏิบัติ

(2) กำหนดประเด็นการบันทึก ได้แก่ ประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีปฏิบัติที่ดี ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(3) จัดทำแบบบันทึกในลักษณะกึ่งโครงสร้าง

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 1 กลุ่ม

(7) ตรวจสอบความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) ได้ค่าเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธี Triangulation และ Member Checking

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินกิจกรรม CoP ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและการประเมินเครือข่ายการเรียนรู้

(2) กำหนดตัวชี้วัดด้านการเข้าร่วมกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำความรู้ไปใช้ และการสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน

(3) จัดทำแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับผู้ปกครอง จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.43–0.87

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha ได้ค่าเท่ากับ 0.91

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

4) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection Form) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection)

(2) กำหนดประเด็นการสะท้อนผล ได้แก่ สิ่งที่ได้เรียนรู้ แนวทางการนำไปใช้ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(3) จัดทำแบบบันทึกฉบับร่าง

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับผู้ปกครอง จำนวน 1 กลุ่ม

(7) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธี Inter-rater Reliability ได้ค่าเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธี Triangulation และ Member Checking

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

2.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) และบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยและคณะทำงานร่วมกันดำเนินกิจกรรม CoP โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิธีปฏิบัติที่ดี ปัญหา และแนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างบ้านและโรงเรียน ผู้วิจัยบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม ระดับการมีส่วนร่วม ข้อเสนอแนะ และผลการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้ปกครอง เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานในวงรอบต่อไป

2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกกิจกรรม CoP และแบบสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ วิธีปฏิบัติที่ดี และปัจจัยแห่งความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อประเมินผลการดำเนินกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติของผู้ปกครองในวงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)

3.1 ดำเนินการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบรอบที่ 2

3.1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน นักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 103 คน ของโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีบทบาทในการสะท้อนผลการดำเนินงาน การติดตามความก้าวหน้าของการใช้

รูปแบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และชุมชนแห่งการปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) ตลอดจนการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนในวงรอบที่ 2

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบ 2) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC Reflection Form) 3) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้ปกครองจากการประชุมชุมชนแห่งการปฏิบัติ (CoP Reflection Form) 4) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมอง (Executive Functions Assessment) และ 5) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการติดตามผล การประเมินผล และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

(2) กำหนดองค์ประกอบของการติดตาม ประกอบด้วย ความก้าวหน้าของกิจกรรม ความครบถ้วนของการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(3) จัดทำแบบติดตามฉบับร่าง

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียง จำนวน 1 แห่ง

(7) ประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดเกณฑ์ $\alpha \geq 0.70$ และได้ค่าเท่ากับ 0.93

(9) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ใน PLC ของครู ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ Professional Learning Community

(2) กำหนดประเด็นการสะท้อนผล ได้แก่ ความสำเร็จ ปัญหา แนวทางพัฒนา และแนวปฏิบัติที่ดี

(3) สร้างแบบบันทึกกึ่งโครงสร้าง

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้ จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) ได้ค่า 0.90

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธี Triangulation และ Member Checking

(9) จัดทำฉบับสมบูรณ์

3) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้ปกครองจากการประชุม CoP ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด Community of Practice และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

(2) กำหนดประเด็นการสะท้อนผล ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน การนำแนวทางไปใช้ที่บ้าน และข้อเสนอแนะ

(3) จัดทำแบบบันทึกกึ่งโครงสร้าง

(4) ตรวจสอบ IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้ จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน ได้ค่า 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย Triangulation และ Member Checking

(9) จัดทำฉบับสมบูรณ์

4) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด Executive Functions และการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน

(2) กำหนดองค์ประกอบของทักษะสมอง ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ การจดจ่อใส่ใจ ความจำเพื่อใช้งาน ความยืดหยุ่นทางความคิด การวางแผน การควบคุมอารมณ์ การริเริ่มลงมือทำ การติดตามประเมินตนเอง และการมุ่งเป้าหมาย

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้กับนักเรียนที่มีบริบทใกล้เคียง จำนวน 30 คน

(6) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 0.42–0.86

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ Cronbach's Alpha ได้ค่าเท่ากับ 0.94

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในระดับดี

(9) ปรับปรุงและจัดทำฉบับสมบูรณ์

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในวงรอบที่ 2 โดยตรวจสอบผลการดำเนินงานของผู้บริหารและครูตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 3) จัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูร่วมกันสะท้อนผลการจัดกิจกรรมจิตศึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิเคราะห์ปัญหา และร่วมกันพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) จัดประชุมชุมชนแห่งการปฏิบัติของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) เพื่อสะท้อนผลการนำแนวทางการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนไปใช้ที่บ้าน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน 5) ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียนทั้ง 103 คน จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน การประเมินของครูประจำชั้น และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในวงรอบที่ 2 และ 6) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับอธิบายผลการดำเนินงานและยืนยันข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงปริมาณ

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายผลการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และระดับทักษะสมองของนักเรียน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการประชุม PLC การประชุม CoP การสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสะท้อนผล เพื่อสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยสนับสนุน และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานในวงรอบต่อไป และ 3) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

3.2 การสะท้อนผลการเรียนรู้ใน PLC ของครูที่เกิดจากการจัดกิจกรรมจิตศึกษา

3.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งเป็นผู้ร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ตลอดวงรอบที่ 2 โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC Reflection Form) 2) แบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice Recording Form) และ 3) แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions Instruction Competency Assessment)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การสะท้อนคิด (Reflective Practice) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

(2) กำหนดประเด็นการสะท้อนผล ได้แก่ ผลการจัดกิจกรรมจิตศึกษา ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยแห่งความสำเร็จ แนวทางการปรับปรุง และข้อเสนอแนะ

(3) จัดทำแบบบันทึกการสะท้อนผลในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มครูที่มีบริบทใกล้เคียง จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับ ≥ 0.75 และได้ค่าเท่ากับ 0.91

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2) แบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

(2) กำหนดองค์ประกอบของแบบบันทึก ได้แก่ ปัญหาที่พบ วิธีดำเนินงาน ผลที่เกิดขึ้น ปัจจัยความสำเร็จ และข้อเสนอแนะ

(3) จัดทำแบบบันทึกฉบับร่าง

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มครู จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) ได้ค่าเท่ากับ 0.90

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย Triangulation และ Member Checking

(9) ปรับปรุงและจัดทำฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินสมรรถนะครูด้านการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู การจัดกิจกรรมจิตศึกษา และการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions)

(2) กำหนดองค์ประกอบการประเมิน ได้แก่ การออกแบบกิจกรรม การจัดกิจกรรม การใช้กระบวนการสะท้อนคิด การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และการประเมินผลผู้เรียน

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับครู จำนวน 30 คน ที่มีบริบทใกล้เคียง

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.92

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง สมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และปรับปรุงเครื่องมือจนเป็นฉบับสมบูรณ์

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ภายหลังการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในแต่ละรอบ เพื่อให้ครูร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และร่วมกันหาแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) บันทึกผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และข้อเสนอแนะจากการประชุม PLC ทุกครั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานในวงรอบต่อไป และ 3) ประเมินสมรรถนะของครูด้านการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการ

ส่งเสริมทักษะสมอง พร้อมทั้งรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์จากแผนการจัดกิจกรรม ผลงานของครู และบันทึกการนิเทศ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการสะท้อนผลในการประชุม PLC เพื่อสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยสนับสนุน และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมจิตศึกษา 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากผลการประเมินสมรรถนะครู โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับสมรรถนะของครูในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน และ 3) สังเคราะห์ข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกัน เพื่อใช้เป็นสารสนเทศสำหรับปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในวงรอบการวิจัยถัดไป

3.3 สังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียนในวงรอบที่ 2

3.3.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 103 คน ซึ่งเข้าร่วมการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เนื่องจากเป็นนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดวงรอบการวิจัย

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบประเมินทักษะสมอง (Executive Functions) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ฉบับประเมินก่อนและหลังการปฏิบัติการ)

2) แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมองและพฤติกรรมการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบประเมินทักษะสมอง (Executive Functions) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ฉบับประเมินก่อนและหลังการปฏิบัติการ) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ความจำใช้งาน (Working Memory) และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)

(2) กำหนดองค์ประกอบ ตัวแปร และตัวชี้วัดของทักษะสมองให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนระดับประถมศึกษา

(3) สร้างแบบประเมิน (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (เกณฑ์ ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.75 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.20) และ0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.75 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.70) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ขึ้นไป

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2) แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมองและพฤติกรรมการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมอง (EF Behavioral Indicators) และการกำกับตนเอง (Self-regulation)

(2) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น การควบคุมอารมณ์ การตั้งเป้าหมาย การจดจ่อ และการปรับตัวในการเรียนรู้

(3) สร้างแบบสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และรายการตรวจสอบ (Checklist)

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับสถานการณ์จริง จำนวน 1 ครั้ง/ห้องเรียน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.75 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับข้อ 1) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.50 ขึ้นไป

(9) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ดำเนินการทดสอบและประเมินระดับทักษะสมองของนักเรียน จำนวน 103 คน ทั้งก่อนและหลังการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการ

2) บันทึกข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการปฏิบัติการ

3) รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงประสิทธิภาพของหน้าที่ด้านการบริหารจัดการสมอง

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะสมองของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อสรุปทิศทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคลและรายกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Refection)

4.1 ดำเนินการสะท้อนคิด (Reflection) ในประเด็นประสิทธิผลและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4.1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสะท้อนผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) ผู้ปกครองนักเรียนและตัวแทนภาคีเครือข่ายชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม Community of Practice (CoP) และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 3) ข้อมูลผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน ทั้งในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 และ 4) ข้อมูลจากการประชุม PLC ของครู การประชุม CoP ผู้ปกครอง แบบบันทึกการสังเกต แบบสะท้อนคิด รายงานผลการดำเนินงาน และเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นตลอดการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบบันทึกการสะท้อนคิด (Reflection Record Form)

2) แบบถอดบทเรียนและสังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ (Lesson Learned Form)

3) แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและคู่มือการใช้รูปแบบ

4) แบบสรุปผลการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบองค์รวม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนคิด (Reflection) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามวงจร PAOR (Plan–Act–Observe–Reflect)

(2) กำหนดกรอบแนวคิดของการสะท้อนคิด ได้แก่ สิ่งที่ได้ปฏิบัติ ผลที่เกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในรอบถัดไป

(3) สร้างแบบบันทึก (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form) โดยใช้คำถามปลายเปิด

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (เกณฑ์ ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/วงรอบ

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.75 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2) แบบถอดบทเรียนและสังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ Lesson Learned และ Best Practice

(2) กำหนดประเด็นการถอดบทเรียน ได้แก่ จุดเด่นของรูปแบบ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ อุปสรรค เงื่อนไขความสำเร็จ และแนวทางการขยายผล

(3) สร้างแบบบันทึกแบบกึ่งโครงสร้าง

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง

(7) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วย Inter-rater Reliability ได้ค่า 0.89

(8) ตรวจสอบข้อมูลด้วย Triangulation และ Member Checking

(9) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3) แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ (Model Evaluation)

(2) กำหนดองค์ประกอบการประเมิน ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความสามารถในการนำไปใช้จริง

(3) สร้างแบบประเมินมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไข

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 0.42–0.86

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha ได้ค่า 0.89

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีประสิทธิผลระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีประสิทธิผลระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีประสิทธิผลระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีประสิทธิผลระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีประสิทธิผลระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ยอมรับที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

(10) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4) แบบสรุปผลการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบองค์รวม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลลัพธ์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

(2) กำหนดกรอบการสรุปผล ครอบคลุม

(3) สร้างแบบสรุปผลแบบกึ่งโครงสร้าง

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ทดลองใช้ จำนวน 1 หน่วยงาน

(6) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วย Inter-rater Reliability ได้ค่า 0.89

(7) กำหนดเกณฑ์การตัดสินความสำเร็จของรูปแบบ โดยกำหนดให้ผลการประเมินเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป หรือร้อยละตั้งแต่ 80 ขึ้นไป ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับสูง

(8) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) จัดประชุมสะท้อนผล (Reflection Meeting) ร่วมกับผู้บริหาร ครู และคณะผู้ร่วมวิจัย เพื่อสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้ง 2 วงรอบ 2) รวบรวมข้อมูลจากการประชุม PLC ของครู การประชุม CoP ของผู้ปกครอง และผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครู นักเรียน และผู้ปกครอง 3) รวบรวมผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบจากผู้บริหาร ครู และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 4) ถอดบทเรียนจากประสบการณ์การดำเนินงาน วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบและขยายผลสู่สถานศึกษาอื่น

4.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุประดับประสิทธิผลของรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และผลการเปลี่ยนแปลงของครูและนักเรียนในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการสะท้อนคิด การประชุม PLC การประชุม CoP แบบสัมภาษณ์ และแบบถอดบทเรียน เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนารูปแบบในอนาคต

3) สังเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่ง (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย และจัดทำข้อสรุปเกี่ยวกับ (1) ประสิทธิผลของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ (2) ผลการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะสมองของนักเรียนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (3) ผลการเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และ (4) ปัจจัยความสำเร็จและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

4.2 ถอดบทเรียนปัจจัยความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาต่อ

4.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดแหล่งข้อมูลสำหรับการถอดบทเรียนและสังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 2 วงรอบ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ปกครองนักเรียนและตัวแทนภาคีเครือข่ายชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม Community of Practice (CoP) และมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ข้อมูลที่ได้จากการประชุม PLC ของครู การประชุม CoP ผู้ปกครอง การสะท้อนคิด (Reflection) ภายหลังการดำเนินงานในแต่ละวงรอบ แบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสะท้อนคิด และหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัย ผลการดำเนินงานจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้งวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ซึ่งครอบคลุมผลการเปลี่ยนแปลงของครู นักเรียน และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสังเคราะห์องค์ความรู้และถอดบทเรียนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

แบบสังเคราะห์องค์ความรู้และถอดบทเรียนการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ (Knowledge Synthesis) และการถอดบทเรียน (Lesson Learned) ในบริบทของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

(2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์องค์ความรู้ โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค แนวทางการพัฒนา และองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงาน

(3) สร้างแบบสังเคราะห์องค์ความรู้และถอดบทเรียน (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form) และคำถามปลายเปิด

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (เกณฑ์ ≥ 0.50) และได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน/วงรอบการวิจัย

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้วิเคราะห์ข้อมูล (Inter-rater Reliability) กำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 0.75 ขึ้นไป (เช่น ≥ 0.75) และได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตเท่ากับ 0.89

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพขององค์ความรู้ที่สังเคราะห์ เช่น ความครบถ้วน ความสอดคล้อง ความเป็นประโยชน์ และความสามารถในการนำไปใช้ โดยใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ และกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (เช่น ≥ 3.50) ขึ้นไป และได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

4.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge) ที่ได้จากการนำกระบวนทัศน์จิตศึกษามาบูรณาการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

2) รวบรวมข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติจริงเพื่อจัดทำเป็นแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และแนวทางการขยายผลสู่บริบทอื่น

3) จัดทำร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะสมองอย่างยั่งยืน

4.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่สมบูรณ์และผ่านการตรวจสอบเชิงวิชาการ

2) การสรุปอ้างอิงจากฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปใช้ในระดับสถานศึกษาและระดับหน่วยงานต้นสังกัด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยประยุกต์ใช้กระบวนการ PAOR ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning: P) การปฏิบัติ (Action: A) การสังเกตการณ์ (Observation: O) และการสะท้อนผล (Reflection: R) โดยดำเนินการเป็นวงจรหมุนเวียนจำนวน 2 วงรอบ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการวิจัยในแต่ละวงรอบมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ในการร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน กำหนดแนวทางการพัฒนา ดำเนินกิจกรรมตามแผน ติดตามผล และสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ต่อการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 (Cycle 1) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 (Cycle 2) ผลการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ตอนที่ 1 ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 (Cycle 1) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 (Cycle 1) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

1.1 ผลการแต่งตั้งคณะทำงาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการกำหนดเป้าหมายร่วมของสถานศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิเคราะห์ความต้องการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	1	11.11
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	8	88.89
รวม	9	**100**

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ จากข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน

ข้อที่ / รายการคำถาม	ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D. (σ)	ระดับความต้องการ
1. ควบคุมตนเองไม่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม	4.00	0.67	มาก
2. ยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ	4.00	0.67	มาก
3. จดจำคำสั่งหรือขั้นตอนการทำงานต่อเนื่อง	4.00	0.47	มาก
4. เชื่อมโยงข้อมูลเดิมกับความรู้ใหม่ได้	4.00	0.67	มาก
5. ปรับเปลี่ยนวิธีคิด/วิธีการตามสถานการณ์	3.89	0.57	มาก
6. ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่น	4.33	0.67	มาก

ข้อที่ / รายการคำถาม	ค่าเฉลี่ย (μ)	S.D. (σ)	ระดับความต้องการ
7. ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม	3.89	0.57	มาก
8. จัดการความเครียดหรือความผิดหวังได้	3.89	0.57	มาก
9. มีสมาธิและจดจ่อกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.11	0.57	มาก
10. หลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนระหว่างการเรียนได้	3.67	0.47	มาก
11. ประเมินและตรวจสอบการทำงานของตนเอง	3.78	0.63	มาก
12. ปรับปรุงตนเองจากข้อผิดพลาดที่ผ่านมา	3.89	0.49	มาก
13. กล้าเริ่มต้นทำกิจกรรม/ภารกิจใหม่ด้วยตนเอง	4.11	0.57	มาก
14. มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และการทำงาน	4.33	0.47	มาก
15. วางแผนการทำงานหรือการเรียนอย่างเป็นระบบ	3.89	0.57	มาก
16. จัดลำดับความสำคัญของงานได้เหมาะสม	3.78	0.42	มาก
17. มีความมุ่งมั่นในการทำงานจนสำเร็จเป้าหมาย	4.44	0.5	มาก
18. มีความพากเพียรแม้พบอุปสรรคในการเรียนรู้	4.00	0.47	มาก
19. ควรจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อพัฒนา EF	4.78	0.42	มาก
20. ควรพัฒนารูปแบบเรียนรู้ทั้งระบบ (WSA)	4.67	0.47	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ย	4.09	0.29	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูรวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.09, σ = 0.29)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 19 สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.78, σ = 0.42) รองลงมา คือ ข้อ 20 สถานศึกษาควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งระบบ (WSA) เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.67, σ = 0.47) และข้อ 17 นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.44, σ = 0.50)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ข้อ 10 นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนระหว่างการเรียนได้ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.67, σ = 0.47) อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากขึ้นไป สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหาร

สถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญและมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนในทุกด้าน โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานทั้งระบบของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยและคณะทำงานได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาที่สนับสนุนการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ โดยอาศัยข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strengths)

ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงเรียนราษฎร์เจริญมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและสนับสนุนการนำแนวคิดใหม่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา บุคลากรมีความร่วมมือในการปฏิบัติงานและมีความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี ส่งผลให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน ดังข้อความจากการประชุมวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดนโยบายเพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนา ดังนี้

“... ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ พร้อมเปิดโอกาสให้ครูได้ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ...”

ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

“... บุคลากรในโรงเรียนมีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้”

ครูผู้สอน (วันที่ 22 มกราคม 2569)

“... ชุมชนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านทรัพยากร การเข้าร่วมกิจกรรม และการสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน ทำให้โรงเรียนได้รับความไว้วางใจจากทุกภาคส่วน ...”

ครูผู้รับผิดชอบงานชุมชนสัมพันธ์ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

ผลการวิเคราะห์พบว่า แม้โรงเรียนจะมีความพร้อมด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของบุคลากร แต่ครูส่วนใหญ่ยังมีองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง EF ในระดับจำกัด ส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว นอกจากนี้ สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เฉพาะทางยังมีจำนวนไม่เพียงพอ อีกทั้งระบบการติดตามพัฒนาการและพฤติกรรมรายบุคคลของนักเรียนยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง ดังข้อความจากการประชุมวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดนโยบายเพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนา ดังนี้

“... ครูส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด EF และแนวทางการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ...”

ครูวิชาการ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

“... โรงเรียนยังมีข้อจำกัดด้านสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้เฉพาะทางที่ใช้สนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ทำให้การจัดกิจกรรมบางส่วนยังไม่ครอบคลุมตามเป้าหมาย ...”

ครูผู้สอน (วันที่ 22 มกราคม 2569)

“... การเก็บข้อมูลและติดตามพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคลยังดำเนินการในลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้ข้อมูลที่ได้ยังไม่สามารถนำมาใช้วางแผนพัฒนาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ...”

ครูประจำชั้น (วันที่ 22 มกราคม 2569)

3. โอกาส (Opportunities)

ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงเรียนได้รับโอกาสจากนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนมีหน่วยงานภายนอกที่พร้อมให้การสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษา ดังข้อความจากการประชุมวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดนโยบายเพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนา ดังนี้

“... นโยบายของ สพฐ. ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะ EF ของโรงเรียน ...”

ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

“... โรงเรียนสามารถศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถานศึกษาต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ...”

ครูวิชาการ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

“... หน่วยงานภายนอกและภาคีเครือข่ายทางการศึกษามีความพร้อมในการสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ...”

ครูผู้รับผิดชอบโครงการ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

4. อุปสรรค (Threats)

ผลการวิเคราะห์พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อการจัดหาสื่อและการพัฒนาศักยภาพบุคลากร นอกจากนี้ นักเรียนมีความแตกต่างด้านพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการดูแลจากครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน ภาระงานที่หลากหลายของครูทำให้มีข้อจำกัดด้านเวลาในการพัฒนาตนเองและ

การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมทักษะ EF อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังข้อความจากการประชุมวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดนโยบายเพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการพัฒนา ดังนี้

"... งบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการจัดหาสื่อและนวัตกรรมที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างครอบคลุม ..."

ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ (วันที่ 22 มกราคม 2569)

"... นักเรียนมีพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและความพร้อมในการเรียนรู้ ..."

ครูประจำชั้น (วันที่ 22 มกราคม 2569)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พบว่า โรงเรียนมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการและความร่วมมือของบุคลากร แต่ยังมีข้อจำกัดด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง (EF) จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพครูควบคู่กับการออกแบบระบบสนับสนุนในระดับสถานศึกษา ผลการกำหนดเป้าหมายร่วมของสถานศึกษา จากการประชุมเชิงปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปเป้าหมายร่วมของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ดังนี้ 1) พัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาที่สนับสนุนการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ 2) พัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนทักษะสมองด้านการกำกับตนเอง การวางแผน และการคิดยืดหยุ่น และ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนานักเรียน

ภายหลังการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานนำร่องตามรูปแบบ WSA พบว่า โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และระบบการนิเทศติดตามที่ครอบคลุมทุกภารกิจ โดยมีรายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการดำเนินงานของคณะทำงานขับเคลื่อน

ด้านการดำเนินงาน	**ผลที่เกิดขึ้น**
การบริหารจัดการ	- มีโครงสร้างการดำเนินงานและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน - มีการแต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ - มีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ - มีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม - เกิดระบบการประสานงานภายในที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนงานร่วมกัน - ผู้บริหารสามารถกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
การนิเทศติดตาม	- มีระบบนิเทศภายในที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ - มีการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนอย่างสม่ำเสมอ - มีการสังเกตชั้นเรียนและให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ - มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงาน

ด้านการดำเนินงาน	ผลที่เกิดขึ้น
	- ครูได้รับการสนับสนุนและคำปรึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - ผลการนิเทศถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในรอบถัดไป
การมีส่วนร่วม	- ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามรูปแบบ - บุคลากรในโรงเรียนร่วมวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน - เกิดการทำงานเป็นทีมและการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ภายในโรงเรียน - ผู้บริหารให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด - มีการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางพัฒนา - เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
การสะท้อนผล	- มีการประชุมสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง - มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขร่วมกัน - ครูและคณะทำงานร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามข้อมูลเชิงประจักษ์ - มีการสรุปบทเรียนและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินงานในแต่ละรอบ - ข้อเสนอแนะจากการสะท้อนผลถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม - เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษา

จากตาราง 4 ผลการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน พบว่า การดำเนินงานของคณะทำงานขับเคลื่อนส่งผลให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานตามรูปแบบเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารสามารถกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

ด้านการนิเทศติดตาม พบว่า โรงเรียนมีระบบนิเทศภายในที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผน การสังเกตชั้นเรียน และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการนำข้อมูล

สารสนเทศมาใช้ประกอบการนิเทศและการตัดสินใจ ส่งผลให้ครูได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง และขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกัน เกิดการทำงานเป็นทีมและการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ภายในโรงเรียนอย่างเข้มแข็ง ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและแนวทางพัฒนา ส่งผลให้เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ด้านการสะท้อนผล พบว่า มีการประชุมสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ครูและคณะทำงานร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงานจากข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ตลอดจนสรุปบทเรียนและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินงานในแต่ละรอบ เพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา สามารถสร้างกลไกการบริหารจัดการ การนิเทศติดตาม การมีส่วนร่วม และการสะท้อนผลที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

1.2 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ

ผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ได้ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ระบบสารสนเทศ และความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนาดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบยังเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมกันในการกำหนดทิศทาง วางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบโครงสร้างของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม (2) การบริหารจัดการเชิงระบบ (3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร (5) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแนวคิดดังกล่าวยังต้องอาศัย

กระบวนการบริหารเชิงระบบที่มีความชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และมีระบบการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสะท้อนผลและนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะสมองควบคู่กับการพัฒนาปัญญาภายในอย่างสมดุล

1. หลักการที่สังเคราะห์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาแบบองค์รวมทั้งระบบ การพัฒนาโรงเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาอย่างเชื่อมโยงกัน ทั้งด้านนโยบาย การบริหาร การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม โดยหลีกเลี่ยงการพัฒนาแบบแยกส่วน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ 2) ความสอดคล้องเชิงนโยบายและการปฏิบัติ (Alignment) การดำเนินงานทุกระดับต้องมีความสอดคล้องกันตั้งแต่นโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมีการถ่ายทอดเป้าหมายไปสู่แผนงาน กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ 3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและความยั่งยืนของการพัฒนา 4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้ข้อมูลเป็นฐาน การพัฒนาควรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพอย่างเป็นระบบ 5) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผล

2. กระบวนการและกลไก ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเน้นเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถวัดผลได้ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน 2) การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน 3) การจัดโครงสร้างการบริหารและระบบสนับสนุน การออกแบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และมีระบบสนับสนุน เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ และทรัพยากรที่เพียงพอ จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครู โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ 5) ระบบการติดตาม ประเมิน และสะท้อนผล การมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถสะท้อนผลการดำเนินงาน และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน 2) การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการจัด

กิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ 3) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบวกและการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน 4) การบูรณาการการดำเนินงานทุกภาคส่วน ควรเชื่อมโยงบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และ 5) การพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการสะท้อนผลและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนของรูปแบบ

2. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผลการศึกษา พบว่า กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน โดยครอบคลุมมิติด้านจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณ ควบคู่กับการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานของการฝึกสติ สมาธิ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ กระบวนการของจิตศึกษามิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดกิจกรรมเฉพาะช่วงเวลา แต่เป็นการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่แทรกอยู่ในวิถีชีวิตของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ (awareness) การใคร่ครวญตนเอง (reflection) และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ในเชิงระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาสมองทั้งสามส่วน ได้แก่ สมองชั้นในที่เกี่ยวข้องกับสัญชาตญาณ สมองชั้นกลางที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ และสมองชั้นนอกที่เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูง โดยการจัดประสบการณ์เชิงบวกจะช่วยให้สมองทั้งสามส่วนทำงานอย่างสมดุลและสัมพันธ์กันการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาจึงต้องอาศัย “สนามพลังบวก” ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ รวมถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและผู้เรียน ตลอดจนวิถีปฏิบัติของโรงเรียนที่มีความหมายและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมช่วงเช้า กลางวัน และเย็น การบูรณาการในรายวิชา และการใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการปรับพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุป กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนจากภายในสู่ภายนอก โดยเน้นการสร้างสมดุลของชีวิต การรู้จักตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการ ผ่านกระบวนการสร้างสภาวะความสงบ การมีสติ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งนำไปสู่การรับรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง แนวคิดดังกล่าวยังช่วยพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสามารถจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้กระบวนทัศน์จิตศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างผู้เรียนที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

หลักการที่สังเคราะห์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาผู้เรียนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน 2) การสร้างสนามพลังบวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และปราศจากความรุนแรง มี

บทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน และ 3) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการใคร่ครวญ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

กระบวนการและกลไก ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ การออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน 2) การบูรณาการจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ การนำแนวคิดจิตศึกษาไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง 3) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาพฤติกรรม การลดการตัดสิน เปรียบเทียบ หรือการใช้ความรุนแรงและการเสริมแรงเชิงบวก เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน 4) การสร้างสนามพลังบวกในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย และความสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ และ 5) การสร้างชุมชนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบ และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน เช่น ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อฝึกสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 2) การบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายใน เช่น การสะท้อนคิด การทำงานกลุ่ม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 3) การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อปรับพฤติกรรมผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก โรงเรียนควรกำหนดวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ความมีวินัย และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

3. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะสมอง ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะสมองเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน ให้สามารถดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับ และประสานความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาดังกล่าวครอบคลุมทั้งด้านความจำเพื่อใช้งาน การยับยั้งชั่งใจ การคิดยืดหยุ่น การควบคุมอารมณ์ การวางแผน และการติดตามประเมินตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้และการใช้ชีวิตในบริบทของการจัดการศึกษา การ

พัฒนาทักษะสมองมิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดและการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการปลูกฝังคุณลักษณะภายใน เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะสมองควรเชื่อมโยงกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งเน้นการพัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับการเรียนรู้ภายนอก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมดุล นอกจากนี้ เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองคือการสร้างความสามารถในการกำกับตนเองของผู้เรียน ให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองอย่างต่อเนื่องในภาพรวม การพัฒนาทักษะสมองจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

หลักการที่สังเคราะห์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นองค์รวม การพัฒนาทักษะสมองต้องครอบคลุมทั้งด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของกระบวนการทางสมองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ 2) การเชื่อมโยงการเรียนรู้ภายในและภายนอก การพัฒนาทักษะสมองควรบูรณาการการเรียนรู้เชิงวิชาการกับการพัฒนาปัญญาภายใน ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการรู้ตัว การใคร่ครวญ และการสะท้อนคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง 3) การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการฝึกฝนทักษะสมองผ่านสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมที่มีความหมาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดและตัดสินใจ 4) การส่งเสริมการกำกับตนเองและความรับผิดชอบ การพัฒนาทักษะสมองต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเอง วางแผน และติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และ 5) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตใจที่ปลอดภัย อบอุ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

กระบวนการและกลไก ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองร่วมกัน สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดความสำเร็จ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ 3) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูและบุคลากรร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน 4) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีระบบติดตามและสนับสนุนผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยพัฒนาทักษะสมองอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล และ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกทั้งในและนอกโรงเรียน

แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) บูรณาการทักษะสมองในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) จัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อเตรียมความพร้อมทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิของผู้เรียน 3) พัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน 4) สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก พัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อสร้างสนามพลังบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 5) ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของผู้เรียนเพื่อติดตามผล และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

4. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ผลการศึกษา พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยง “การปฏิบัติจริง” กับ “การสร้างองค์ความรู้” อย่างเป็นระบบในบริบทของสถานศึกษา กลไกดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าผู้ปฏิบัติงานได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาในบริบทของตนเองได้ดีที่สุด จึงสามารถกำหนดประเด็นปัญหา ออกแบบแนวทางการแก้ไข และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในบริบทของรูปแบบนี้มีลักษณะเป็น “วงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” (spiral cycle) ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ซึ่งดำเนินไปอย่างหมุนเวียนอย่างน้อย 2 วงรอบ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับกลไกดังกล่าวยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาอย่างมีคุณภาพนอกจากนี้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเป็นกลไกสำคัญในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติจริงเป็นฐานในการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ทำให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวตามบริบท และเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนทั้งในระดับผู้เรียน ครู และองค์กรสถานศึกษา

หลักการที่สังเคราะห์ ประกอบด้วย 1) การบูรณาการการวิจัยกับการปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผสานการปฏิบัติงานจริงเข้ากับการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดปัญหา วางแผน และดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) การสะท้อนผลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้เชิงลึก เข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ การตัดสินใจในการพัฒนางานต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่ม

ความน่าเชื่อถือและความแม่นยำในการพัฒนา และ 5) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นวงจร การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะวงจร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างไม่หยุดนิ่ง

กระบวนการและกลไก ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย และออกแบบแนวทางการพัฒนา โดยอาศัยข้อมูลจากบริบทจริงและแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อให้แผนมีความเหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้จริง 2) การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแผนไปดำเนินการในสถานการณ์จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น 3) การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ 4) การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางปรับปรุงในการดำเนินงานรอบถัดไป และ 5) การพัฒนาเป็นวงจรต่อเนื่อง (Spiral Development) กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอน จะดำเนินซ้ำเป็นวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร 2) ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ 3) ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน 4) ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 5) ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4

ตาราง 5 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาแบบองค์รวมทั้งระบบ การพัฒนาโรงเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาอย่างเชื่อมโยงกันทั้งด้านนโยบาย การบริหาร	การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเน้น	การกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด โดยให้ทุกภาคส่วน

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม โดยหลีกเลี่ยงการพัฒนาแบบแยกส่วน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ	เป้าหมายที่ชัดเจน สามารถวัดผลได้ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	มีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน
ความสอดคล้องเชิงนโยบายและการปฏิบัติ (Alignment) การดำเนินงานทุกระดับต้องมีความสอดคล้องกันตั้งแต่นโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมีการถ่ายทอดเป้าหมายไปสู่แผนงาน กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ	การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน ช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน	การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและความยั่งยืนของการพัฒนา	การจัดโครงสร้างการบริหารและระบบสนับสนุน การออกแบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และมีระบบสนับสนุน เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศและทรัพยากรที่เพียงพอ จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	การบูรณาการการดำเนินงานทุกภาคส่วน ควรเชื่อมโยงบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้ข้อมูลเป็นฐาน การพัฒนาควรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพอย่างเป็นระบบ	ระบบการติดตาม ประเมินและสะท้อนผล การมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถสะท้อนผลการดำเนินงาน และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการสะท้อนผลและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนของรูปแบบ
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และ	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครู โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อน	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผล	ผล และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบวกและการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน
การพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาผู้เรียนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์และการมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ การออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสติสมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน เช่น ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อฝึกสติสมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
การสร้างสนามพลังบวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และปราศจากความรุนแรง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน	การสร้างสนามพลังบวกในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย และความสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก โรงเรียนควรกำหนดวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ความมีวินัย และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการใคร่ครวญ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้	การบูรณาการจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ การนำแนวคิดจิตศึกษาไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง	การบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายใน เช่น การสะท้อนคิด การทำงานกลุ่ม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
การพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาผู้เรียนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์และการมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรม	การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาพฤติกรรม การลดการตัดสิน เปรียบเทียบ หรือการใช้ความรุนแรง และการเสริมแรงเชิงบวก เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมและ	การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เพื่อปรับพฤติกรรมผู้เรียนและสร้าง

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
เชิงบวก โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน	ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน	บรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม
การสร้างสนามพลังบวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และปราศจากความรุนแรง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน	การสร้างชุมชนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบ และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

ตาราง 6 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นองค์รวม การพัฒนาทักษะสมองต้องครอบคลุมทั้งด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของกระบวนการทางสมองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ	การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองร่วมกัน สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดความสำเร็จและสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน	บูรณาการทักษะสมองในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
การเชื่อมโยงการเรียนรู้ภายในและภายนอก การพัฒนาทักษะสมองควรบูรณาการการเรียนรู้เชิงวิชาการกับการพัฒนาปัญญาภายใน ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการรู้ตัว การใคร่ครวญ และการสะท้อนคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้	จัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อเตรียมความพร้อมทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิของผู้เรียน
การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการฝึกฝนทักษะสมองผ่านสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมที่มีความหมาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดและตัดสินใจ	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูและบุคลากรร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน	พัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน
การส่งเสริมการกำกับตนเองและความรับผิดชอบ การพัฒนาทักษะสมองต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเอง วางแผน และติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง	การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบติดตามและสนับสนุนผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยพัฒนาทักษะสมองอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล	ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของผู้เรียนเพื่อติดตามผล และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ
การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตใจที่ปลอดภัย อบอุ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกทั้งในและนอกโรงเรียน	สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก พัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกเพื่อสร้างสนามพลังบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตาราง 7 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การบูรณาการการวิจัยกับการปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผสานการปฏิบัติงานจริงเข้ากับการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ	การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย และออกแบบแนวทางการพัฒนา โดยอาศัยข้อมูลจากบริบทจริงและแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อให้แผนมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง	กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน ในการกำหนดปัญหา วางแผน และดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแผนไปดำเนินการในสถานการณ์จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ
การสะท้อนผลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้เชิงลึก เข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ	ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน
การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ การตัดสินใจในการพัฒนางานต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความแม่นยำในการพัฒนา	การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางปรับปรุงในการดำเนินงานรอบถัดไป	ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นวงจร การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะวงจร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างไม่หยุดนิ่ง	การพัฒนาเป็นวงจรต่อเนื่อง (Spiral Development) กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนจะดำเนินซ้ำเป็นวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง	ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย
การบูรณาการการวิจัยกับการปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผสานการปฏิบัติงาน	การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย และออกแบบ	กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
จริงเข้ากับการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ	แนวทางการพัฒนา โดยอาศัยข้อมูลจากบริบทจริงและแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อให้แผนมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง	โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน ในการกำหนดปัญหา วางแผน และดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแผนไปดำเนินการในสถานการณ์จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ
การสะท้อนผลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้เชิงลึก เข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ	ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน
การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ การตัดสินใจในการพัฒนางานต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความแม่นยำในการพัฒนา	การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางปรับปรุงในการดำเนินงานรอบถัดไป	ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นวงจร การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะวงจร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างไม่หยุดนิ่ง	การพัฒนาเป็นวงจรต่อเนื่อง (Spiral Development) กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนจะดำเนินซ้ำเป็นวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง	ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

ตาราง 8 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	**แนวทางการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา**	**แนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง**	**แนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**	**แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน**
การกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน เช่น ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อฝึกสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	บูรณาการทักษะสมองในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร	1. กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน โดยเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร
การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก โรงเรียนควรกำหนดวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ความมีวินัย และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	จัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อเตรียมความพร้อมทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิของผู้เรียน	ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ	2. ออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก และกำหนดแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
การบูรณาการการดำเนินงานทุกภาคส่วน ควรเชื่อมโยงบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และ	การบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายใน เช่น การ	พัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้	ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้น	3. บูรณาการการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้

แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	แนวทางการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	แนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง	แนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน
ชุมชน ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	สะท้อนคิด การทำงานกลุ่ม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	ที่ส่งเสริมทักษะสมอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน	เรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน	และดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน
การพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการสะท้อนผลและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนของรูปแบบ	การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการใช้จิตวิทยาเชิงบวกเพื่อปรับพฤติกรรมผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม	ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของผู้เรียนเพื่อติดตามผล และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ	ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4. พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกควบคู่กับการประเมินและติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบวกและการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน	สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก พัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อสร้างสนามพลังบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้	ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย	5. สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองและขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน สรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันโดยเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร

2. ออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก และกำหนดแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3. บูรณาการการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

4. พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ควบคู่กับการประเมินและติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

5. สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง และขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

จากข้อสรุปของแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ผู้วิจัยนำไปพัฒนาออกแบบรูปแบบและจัดทำคู่มือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ในขั้นตอนต่อไป

1.3 ผลการออกแบบรูปแบบและจัดทำคู่มือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การศึกษาทฤษฎีและการศึกษาดูงาน ผู้วิจัยได้พัฒนาร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนและคู่มือรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 9 แสดงโครงสร้างและรายละเอียดของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

โครงสร้าง	รายละเอียด
ส่วนที่ 1 บทนำ	**นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา วัตถุประสงค์ของคู่มือ คำนิยามศัพท์เฉพาะ เป้าหมายของการพัฒนา และกรอบแนวคิดของรูปแบบ เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือเข้าใจหลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน**
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	อธิบายบริบท ปัญหา ความจำเป็น และเหตุผลที่ต้องพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ	ระบุวัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามรูปแบบอย่างเป็นระบบ
3. คำนิยามศัพท์เฉพาะ	อธิบายความหมายของคำศัพท์ แนวคิด และองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนา
4. เป้าหมาย	ระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังต่อผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และสถานศึกษา
5. กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ กระบวนการ และผลลัพธ์ของรูปแบบที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน
ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดและหลักการ	**นำเสนอฐานคิด ทฤษฎี และหลักการสำคัญที่ใช้เป็นรากฐานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ**

โครงสร้าง	รายละเอียด
1. หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	อธิบายแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนที่เชื่อมโยงทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ
2. หลักการกระบวนทัศน์จิตศึกษา	อธิบายแนวคิด หลักการ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะภายในของผู้เรียน
3. หลักการพัฒนาทักษะสมอง	นำเสนอหลักการพัฒนาทักษะสมอง (EF) และแนวทางส่งเสริมในสถานศึกษา
4. หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	อธิบายกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้ในการพัฒนาปรับปรุง และยกระดับคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา
5. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงาน	สรุปผลการสังเคราะห์องค์ความรู้และนำไปสู่การกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบ
ส่วนที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการ	**นำเสนอระบบการบริหารจัดการ โครงสร้างการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ และกลไกการขับเคลื่อนรูปแบบ**
1. ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	อธิบายองค์ประกอบของระบบ กลไกการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และกระบวนการขับเคลื่อนรูปแบบสู่การปฏิบัติ
ส่วนที่ 4 การดำเนินงานตามรูปแบบ	**นำเสนอแนวทาง ขั้นตอน และกิจกรรมสำคัญในการดำเนินงานตามรูปแบบ**
หมวดที่ 1 การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก	แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน
หมวดที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา	แนวทางการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักจิตศึกษา
หมวดที่ 3 การพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ	แนวทางการพัฒนาศักยภาพครู การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
หมวดที่ 4 เครือข่ายความร่วมมือ	แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน
ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล	**นำเสนอแนวทาง เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ**

โครงสร้าง	รายละเอียด
1. เครื่องมือประเมินทักษะสมองของนักเรียน	เครื่องมือสำหรับประเมินพัฒนาการและพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียน
2. แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู	เครื่องมือประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางจิตศึกษาและการส่งเสริม EF
3. เกณฑ์การประเมิน “สนามพลังบวก” ของสถานศึกษา	เกณฑ์ประเมินสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน
4. แนวทางการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลแต่ละรอบปี	แนวทางการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล และสรุปผลการพัฒนาในแต่ละรอบการดำเนินงาน
ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	**สรุปสาระสำคัญของรูปแบบ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง**
1. ปัจจัยความสำเร็จ	นำเสนอเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ
2. ปัญหาและอุปสรรคที่อาจพบและแนวทางแก้ไข	วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางจัดการกับข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน
3. แนวทางแก้ไข	เสนอแนวทางการปรับปรุง พัฒนา และต่อยอดการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของรูปแบบ

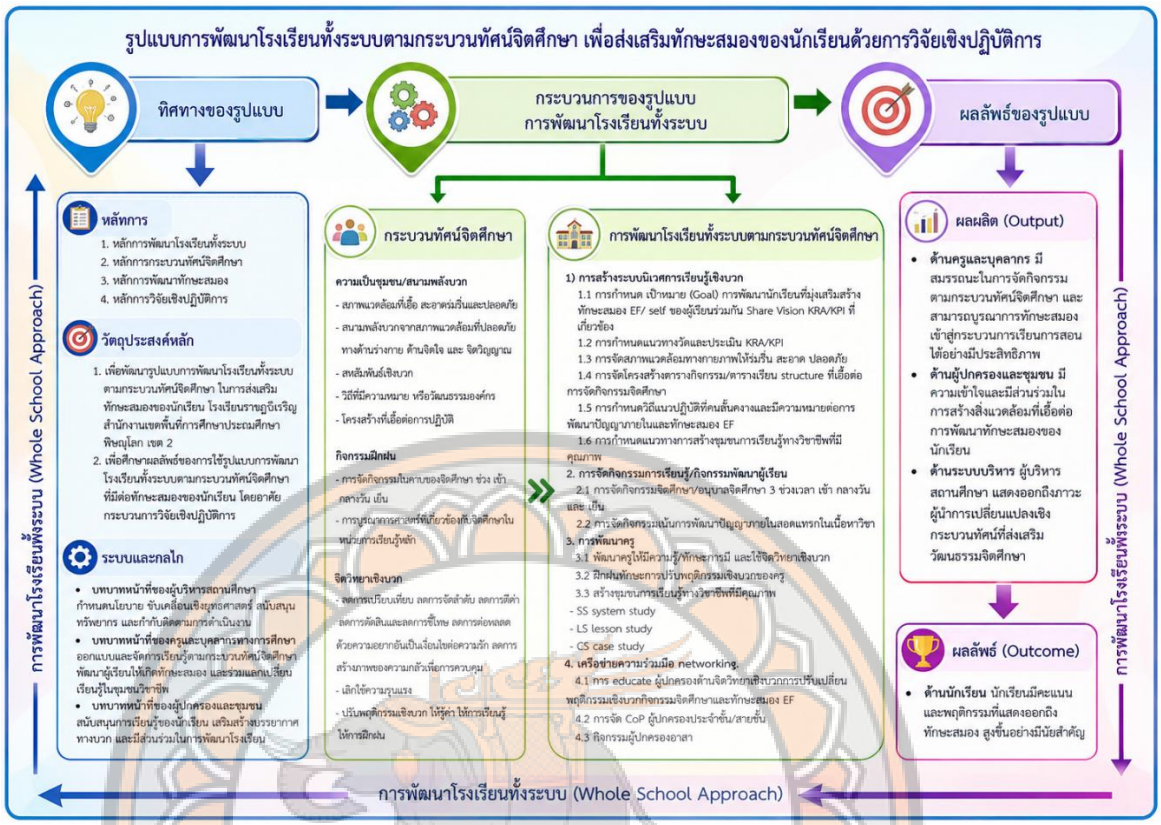

ภาพที่ 3 โครงสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

จากตาราง 9 จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความเหมาะสม และคู่มือประกอบด้วย 6 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และคำสำคัญ (2) กรอบแนวคิดและหลักการ ครอบคลุมหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาทักษะสมองและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ที่เน้นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งนำเสนอเครื่องมือและแนวทางการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ (6) บทสรุปและข้อเสนอแนะ รวมถึงภาคผนวกที่รวบรวมเครื่องมือและตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ มีผลการประเมิน ดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 การนำองค์กรและนโยบาย (Leadership & Policy)	**4.71**	**0.31**	มากที่สุด	**4.62**	**0.35**	มากที่สุด
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านจิตศึกษาและทักษะสมอง มีความชัดเจน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด
2. เป้าหมายของรูปแบบสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
3. การกำหนดนโยบายสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.67	0.5	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ผู้บริหารมีบทบาทในการขับเคลื่อนรูปแบบอย่างเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
5. แผนการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับแนวคิด WSA	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน (School Environment)	**4.73**	**0.29**	มากที่สุด	**4.64**	**0.33**	มากที่สุด
6. การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา EF	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
7. การสร้างบรรยากาศเชิงบวกมีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
8. การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียนมีความเป็นไปได้	4.67	0.5	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
9. วัฒนธรรมองค์กรสนับสนุนการกำกับตนเองของนักเรียน	4.67	0.5	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
10. การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษามีความเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 3 กระบวนการเรียนรู้และหลักสูตร (Curriculum & Learning)	**4.82**	**0.24**	มากที่สุด	**4.76**	**0.28**	มากที่สุด
11. การบูรณาการ EF กับการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
12. กิจกรรมจิตศึกษาสามารถส่งเสริม EF ของนักเรียนได้	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
13. กระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
14. การจัดกิจกรรมสะท้อนคิดมีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
15. การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การพัฒนาวิชาชีพบุคลากร (Professional Development)	**4.78**	**0.26**	มากที่สุด	**4.69**	**0.30**	มากที่สุด
16. การพัฒนาครูด้านจิตศึกษาและ EF มีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
17. การดำเนินกิจกรรม PLC มีความเหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
18. ครูสามารถนำแนวคิด EF ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
19. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
20. แนวทางการนิเทศติดตามมีความเหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 5 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System)	**4.76**	**0.27**	มากที่สุด	**4.69**	**0.29**	มากที่สุด
21. ระบบติดตามพัฒนาการ EF ของนักเรียนมีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
22. การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลมีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
23. แนวทางการเสริมแรงเชิงบวกมีความเหมาะสม	4.89	0.33	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
24. การสร้างวินัยเชิงบวกมีความเป็นไปได้	4.67	0.5	มากที่สุด	4.67	0.5	มากที่สุด
25. ระบบช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิด EF	4.67	0.5	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 6 ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (Community Partnership)	**4.71**	**0.3**	มากที่สุด	**4.64**	**0.32**	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
26. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองมีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
27. ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา EF ของนักเรียนได้	4.67	0.5	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
28. การสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองมีความเหมาะสม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
29. เครือข่ายความร่วมมือมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง	4.67	0.5	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
30. รูปแบบสามารถสร้างความยั่งยืนร่วมกับชุมชนได้	4.67	0.5	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน พบว่า โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.28) และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.24) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.28) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพบุคลากร และด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้จริง นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มความเข้มแข็งของระบบนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงร่างรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานก่อนนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action) ของวงรอบที่ 1 ต่อไป

2. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

การดำเนินการในขั้นตอนการปฏิบัติ (Action) ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) ประกอบด้วย 3 กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) (2) การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานนำร่องตามรูปแบบ WSA และ (3) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรม PLC พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้ง 8 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจิตศึกษาและแนวทางการพัฒนาทักษะสมอง (EF) เพิ่มขึ้น สามารถร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ประเด็นการพัฒนา	ผลการดำเนินงาน
ความรู้เกี่ยวกับจิตศึกษา	- ครูมีความเข้าใจหลักการและกระบวนการจิตศึกษาอย่างถูกต้อง - ครูตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาภายในของผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการ - ครูสามารถอธิบายแนวคิดและเป้าหมายของกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้อย่างชัดเจน - ครูมีความเข้าใจบทบาทของตนเองในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ - ครูสามารถนำกิจกรรมจิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมหน้าเสาธงและกิจกรรมประจำวันได้อย่างเหมาะสม - ครูมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะภายในของผู้เรียน - ครูสามารถเชื่อมโยงหลักการจิตศึกษากับการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษาได้
ความรู้เกี่ยวกับทักษะสมอง	- ครูมีความเข้าใจองค์ประกอบของทักษะสมอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ - ครูมีความรู้เกี่ยวกับทักษะสมองด้านการกำกับตนเอง การยั้งคิด ไตร่ตรอง และการวางแผน - ครูสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนตามองค์ประกอบของทักษะสมองได้ - ครูเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทักษะสมองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียน - ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียน - ครูมีความสามารถในการสังเกตและติดตามพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นระบบ - ครูสามารถนำความรู้ด้านทักษะสมองปใช้ในการจัดการชั้นเรียนและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน
การออกแบบกิจกรรม	- ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมองได้อย่างเหมาะสม

ประเด็นการพัฒนา	ผลการดำเนินงาน
	- ครูสามารถบูรณาการแนวคิดจิตศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ - ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ - ครูสามารถพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน - ครูมีการนำผลการสะท้อนคิดมาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง- ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม - ครูมีผลงานแผนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนการส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นรูปธรรม
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	- เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง - ครูมีการประชุมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ - ครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน - ครูมีการนำเสนอผลการจัดกิจกรรมและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน- เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการสังเกตชั้นเรียนและการสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ - ครูได้รับข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมวิชาชีพเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง - เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จากตาราง 11 ผลการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า การดำเนินกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีพัฒนาการในทุกประเด็นที่กำหนด โดยครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการจิตศึกษา สามารถอธิบายแนวคิดและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะสมอง (EF) ทั้งด้านการกำกับตนเอง การยั้งคิดไตร่ตรอง การวางแผน และการคิดยืดหยุ่น สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูสามารถพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษากับการส่งเสริมทักษะสมองได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา รวมทั้งมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และกิจกรรมการ

เรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การแก้ปัญหา และการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียน นอกจากนี้ กระบวนการ PLC ยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ครูสามารถแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน และนำผลการสะท้อนคิดไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การทำงานแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงาน

โรงเรียนได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลเพื่อใช้ในการติดตามพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนจำนวน 103 คน และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 12

ตาราง 12 องค์ประกอบของระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ฐานข้อมูลนักเรียน	ฐานข้อมูลนักเรียนเป็นระบบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศรายบุคคลที่พัฒนาขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยข้อมูลประวัติส่วนตัว ข้อมูลครอบครัว ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อมูลพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนแต่ละคน ระบบดังกล่าวสามารถบันทึกและปรับปรุงข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและผู้บริหารสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างถูกต้องและเป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ ความต้องการจำเป็น และศักยภาพของนักเรียนมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาผู้เรียนและการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
ระบบบันทึกผล	ระบบบันทึกผลเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ครูผู้สอนสามารถบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมการมีส่วนร่วม ผลการสังเกต และผลการประเมินที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่บันทึกไว้สามารถนำมาใช้ในการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ในแต่ละรอบการดำเนินงาน นอกจากนี้ ระบบยังช่วยลดภาระงานด้านเอกสารของครูและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลภายในสถานศึกษา
ระบบรายงานผล	ระบบรายงานผลเป็นส่วนที่ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลและนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบรายงานที่สะท้อนพัฒนาการของนักเรียนทั้งในระดับรายบุคคล ระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษา รายงานที่จัดทำขึ้นครอบคลุมผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลการพัฒนาทักษะสมอง และผลการเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ระบบสามารถแสดงข้อมูลในลักษณะตาราง สรุปผล และกราฟเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างชัดเจน ส่งผลให้ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการติดตามพัฒนาการ วางแผนการช่วยเหลือและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร	ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารจัดการและการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลนักเรียน ระบบบันทึกผล และระบบรายงานผลเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สารสนเทศที่ได้สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบาย และติดตามผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ และสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

จากตาราง 12 ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและสนับสนุนการดำเนินงาน พบว่า สถานศึกษาได้พัฒนาระบบสารสนเทศดิจิทัลที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ฐานข้อมูลนักเรียน ระบบบันทึกผล ระบบรายงานผล และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ซึ่งสามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ในด้านฐานข้อมูลนักเรียน พบว่า สถานศึกษาสามารถจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศรายบุคคลของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อมูลพัฒนาการด้านทักษะสมอง ทำให้ครูและผู้บริหารสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง และเป็น

ปัจจุบัน ส่งผลให้การวางแผนพัฒนาผู้เรียนและการให้ความช่วยเหลือรายบุคคลมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนมากยิ่งขึ้น ด้านระบบบันทึกผล พบว่า ครูผู้สอนสามารถบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา รวมทั้งข้อมูลพฤติกรรมและผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การรวบรวมข้อมูล การติดตามความก้าวหน้า และการประเมินผลการดำเนินงานมีความสะดวก รวดเร็ว และมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดภาระงานด้านเอกสารและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลภายในสถานศึกษา ด้านระบบรายงานผล พบว่า ระบบสามารถประมวลผลและนำเสนอสารสนเทศที่สะท้อนพัฒนาการของนักเรียนทั้งในระดับรายบุคคล ระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยรายงานผลสามารถแสดงข้อมูลเชิงเปรียบเทียบและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ทำให้ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนา ติดตามผล และส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร พบว่า ระบบสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกส่วนเข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ ทำให้ผู้บริหารสามารถใช้สารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบาย ติดตามผลการดำเนินงาน และตัดสินใจเชิงบริหารบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาทั้งองค์กรภายใต้กระบวนทัศน์จิตศึกษา สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร โดยครูมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ตลอดจนมีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามพัฒนาการของนักเรียนและการบริหารจัดการข้อมูลเชิงประจักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานตามรูปแบบมีความเป็นระบบ สามารถติดตามความก้าวหน้าและใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังพบความเชื่อมโยงเชิงกระบวนการอย่างชัดเจนระหว่างการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และผลลัพธ์ด้านการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน โดยกระบวนการดังกล่าวส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผลการดำเนินงานดังกล่าวจึงนับเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน และเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำเนินงานในขั้นตอนการสังเกตการณ์ การรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ และการสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนยิ่งขึ้นในรอบการพัฒนาถัดไป

3. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต

ภายหลังการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตาม สังเกต และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อศึกษาความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครูและนักเรียน โดยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

3.1 ผลการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบผ่านกระบวนการ PLC

ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน ร่วมกับการศึกษาหลักฐานเชิงประจักษ์จากรายงานผลการดำเนินงาน เอกสารโครงการ และผลการนิเทศติดตามภายในโรงเรียน ผลการประเมินสรุปดังตารางที่ 13

ตาราง 13 ผลการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

ด้านที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ	การบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ (เป้าหมาย ≥ 80%)
1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	4.55	0.45	มากที่สุด	บรรลุผล (ร้อยละ 88.89)
2. ด้านกระบวนการ (Process)	4.62	0.41	มากที่สุด	บรรลุผล (ร้อยละ 91.67)
3. ด้านผลผลิต (Output)	4.58	0.38	มากที่สุด	บรรลุผล (ร้อยละ 88.89)
4. ด้านผลลัพธ์ (Outcome)	4.71	0.35	มากที่สุด	บรรลุผล (ร้อยละ 94.44)
ภาพรวม	**4.61**	**0.40**	**มากที่สุด**	**บรรลุผลเฉลี่ยร้อยละ 90.97**

จากตารางที่ 13 พบว่า ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.40) และสามารถบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จเฉลี่ยร้อยละ 90.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านผลลัพธ์ (Outcome) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.35) และบรรลุผลคิดเป็นร้อยละ 94.44 รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ (Process) ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.41) ด้านผลผลิต (Output) ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.38) และด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกการนิเทศและการสะท้อนผลผ่านกระบวนการ PLC พบว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามแนวคิด WSA ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกิจกรรมจิตศึกษาที่ดำเนินการก่อนเริ่มเรียนในแต่ละวัน เช่น การฝึกสติ การนั่งสมาธิ การผ่อนคลายด้วยคลื่นสมองต่ำ และกิจกรรมสุนทรียสนทนา มีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศเชิงบวกภายในโรงเรียน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

อย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตาม ในระยะเริ่มต้นของการดำเนินงาน พบว่าครูบางส่วนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง โดยยังคงยึดติดกับบทบาท “ผู้ถ่ายทอดความรู้” มากกว่าการทำหน้าที่เป็น “กระบวนกรการเรียนรู้” (Facilitator) ผู้วิจัยจึงร่วมกับคณะทำงานดำเนินกิจกรรมสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC เป็นรายสัปดาห์ ส่งผลให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการของกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ผลการสังเกตและประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน จำนวน 3 คน และประเมินพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน ภายหลังการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ WSA ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปดังตารางที่ 14

ตาราง 14 ผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

รายการประเมินพฤติกรรม	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับพฤติกรรม**
ด้านที่ 1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้	**4.38**	**0.25**	**มาก**
1. ครูเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตศึกษาและ EF	4.00	0.53	มาก
2. ครูออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.25	0.46	มาก
3. ครูเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.25	0.46	มาก
4. ครูกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ชัดเจน	4.50	0.53	มาก
5. ครูจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	**4.68**	**0.14**	**มากที่สุด**
6. ครูใช้กิจกรรมสร้างสติหรือกิจกรรมจิตศึกษาก่อนเรียน	4.88	0.35	มากที่สุด
7. ครูใช้การสื่อสารเชิงบวกกับผู้เรียน	4.38	0.52	มาก
8. ครูส่งเสริมการเคารพตนเองและผู้อื่น	4.75	0.46	มากที่สุด
9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกและความคิดเห็น	4.75	0.46	มากที่สุด
10. ครูสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและปลอดภัยทางจิตใจ	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	**4.45**	**0.14**	**มาก**
11. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง	4.50	0.53	มาก
12. ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์	4.13	0.35	มาก
13. ครูส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ	4.38	0.52	มาก

รายการประเมินพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
14. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง	4.38	0.52	มาก
15. ครูจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การส่งเสริมทักษะสมอง (EF)	**4.50**	**0.12**	**มาก**
16. ครูส่งเสริมให้นักเรียนวางแผนการทำงาน	4.13	0.35	มาก
17. ครูส่งเสริมให้นักเรียนควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมตนเอง	4.50	0.53	มาก
18. ครูส่งเสริมการจดจำและนำความรู้ไปใช้	4.50	0.53	มาก
19. ครูส่งเสริมความยืดหยุ่นทางความคิดของนักเรียน	4.50	0.53	มาก
20. ครูส่งเสริมให้นักเรียนประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้	4.63	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	**4.38**	**0.17**	**มาก**
21. ครูใช้วิธีประเมินที่หลากหลาย	4.13	0.35	มาก
22. ครูประเมินตามสภาพจริง	4.25	0.46	มาก
23. ครูให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน	4.50	0.53	มาก
24. ครูใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.38	0.52	มาก
25. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน	4.50	0.53	มาก
ด้านที่ 6 บุคลิกภาพและความเป็นกัลยาณมิตรของครู	**4.73**	**0.15**	**มากที่สุด**
26. ครูมีความเมตตาและเข้าใจผู้เรียน	4.88	0.35	มากที่สุด
27. ครูแสดงออกถึงความเป็นแบบอย่างที่ดี	4.75	0.46	มากที่สุด
28. ครูรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างตั้งใจ	4.63	0.52	มากที่สุด
29. ครูบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์	4.63	0.52	มากที่สุด
30. ครูมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.46	มากที่สุด
ผลรวมภาพรวมพฤติกรรมทุกด้าน	**4.46**	**0.16**	**มาก**

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งดำเนินการสังเกตโดยผู้ประเมินจำนวน 1 คน และประเมินครูผู้สอนจำนวน 8 คน พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานเป็นไปใน

ทิศทางเดียวกัน และสามารถนำแนวคิดจิตศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านที่ 6 บุคลิกภาพและความเป็นกัลยาณมิตรของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15) โดยรายการประเมินที่มีผลการประเมินสูง ได้แก่ ครูมีความเมตตาและเข้าใจผู้เรียน และครูมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14) โดยเฉพาะรายการประเมินเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมสร้างสติหรือกิจกรรมจิตศึกษาก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35) และด้านที่ 4 การส่งเสริมทักษะสมอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านนี้ คือ ครูส่งเสริมให้นักเรียนประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 รองลงมา คือ ด้านที่ 1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ และด้านที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.38 โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังคงอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ครูเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตศึกษาและทักษะสมอง และครูส่งเสริมให้นักเรียนวางแผนการทำงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และ 4.13 ตามลำดับ

3.3 ผลการสังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน ภายหลังการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ WSA ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปดังตารางที่ 15

ตาราง 15 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

รายการประเมินพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
ด้านที่ 1 การยับยั้งชั่งใจและการควบคุมตนเอง	4.38	0.14	มาก
1. นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้เมื่อขัดแย้ง	4.00	0.50	มาก
2. นักเรียนสามารถรอคอยและปฏิบัติตามกติกาได้	4.33	0.50	มาก
3. นักเรียนมีสมาธิในการทำกิจกรรมจนสำเร็จ	4.22	0.44	มาก
4. นักเรียนสามารถยับยั้งพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	4.56	0.53	มากที่สุด
5. นักเรียนแสดงพฤติกรรมสุภาพและเคารพผู้อื่น	4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 2 ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory)	4.38	0.13	มาก
6. นักเรียนสามารถจดจำคำสั่งและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง	4.33	0.50	มาก
7. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับกิจกรรมใหม่	4.67	0.50	มากที่สุด
8. นักเรียนสามารถทำงานหลายขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่อง	4.67	0.50	มากที่สุด

รายการประเมินพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
9. นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญจากการเรียนรู้ได้	4.00	0.50	มาก
10. นักเรียนสามารถนำข้อมูลมาใช้แก้ปัญหาได้เหมาะสม	4.00	0.50	มาก
ด้านที่ 3 ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)	4.49	0.15	มาก
11. นักเรียนสามารถปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ใหม่	4.00	0.50	มาก
12. นักเรียนยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่น	4.11	0.60	มาก
13. นักเรียนสามารถเปลี่ยนวิธีคิดหรือวิธีทำงานได้เมื่อจำเป็น	4.33	0.50	มาก
14. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธี	4.33	0.50	มาก
15. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การวางแผนและการจัดการตนเอง	4.27	0.25	มาก
16. นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานของตนเองได้	3.89	0.60	มาก
17. นักเรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้	3.78	0.44	มาก
18. นักเรียนสามารถทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด	4.44	0.53	มาก
19. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง	4.11	0.60	มาก
20. นักเรียนสามารถประเมินและปรับปรุงการทำงานได้	4.56	0.53	มากที่สุด
ด้านที่ 5 พฤติกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	4.69	0.13	มากที่สุด
21. นักเรียนมีสติและจดจ่อกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ	4.78	0.44	มากที่สุด
22. นักเรียนแสดงความเมตตาและช่วยเหลือผู้อื่น	4.78	0.44	มากที่สุด
23. นักเรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกและการเรียนรู้ได้	4.56	0.53	มากที่สุด
24. นักเรียนใช้การสื่อสารเชิงบวกในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	4.69	0.13	มากที่สุด
25. นักเรียนมีความสุขและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.67	0.50	มากที่สุด
ผลรวมภาพรวมพฤติกรรมทุกด้าน	**4.33**	**0.16**	**มาก**

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 9 คน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.16) สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองในระดับที่น่าพึงพอใจและมีความสอดคล้องกันของผลการประเมินในระดับสูง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.13) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีสติและจดจ่อกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ และนักเรียนแสดงความเมตตา เอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.78) ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนทัศน์จิตศึกษาสามารถส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกทั้งด้านอารมณ์ สังคม และการกำกับตนเองของนักเรียนได้อย่างชัดเจน

รองลงมา ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.15) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของด้านนี้ คือ นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.67) แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการปรับตัว เปิดรับความคิดเห็นที่หลากหลาย และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ด้านการยับยั้งชั่งใจและการควบคุมตนเอง และด้านความจำเพื่อการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.38) ซึ่งอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่านักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองและนำข้อมูลหรือประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผนและการจัดการตนเอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.25) แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับมากก็ตาม โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นักเรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.78) ผลการประเมินดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการวางแผน การบริหารเวลา และการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจยังเป็นประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสมองที่สมบูรณ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปข้อค้นพบจากการสังเกตการณ์ (Observation Findings)

ผลการสังเกตชั้นเรียนโดยครูแกนนำผู้ปฏิบัติการสอน 8 คน และการประเมินนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน

กิจกรรม/องค์ประกอบของรูปแบบ	พฤติกรรมที่สังเกตพบ	ผลที่เกิดขึ้นต่อทักษะสมอง (EF)	หลักฐานเชิงประจักษ์จากการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)
กิจกรรมจิตศึกษา 20 นาทีก่อนเรียน	นักเรียนมีความสงบ ตั้งใจ และพร้อมเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้	ส่งเสริมการยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) และการกำกับตนเอง (Self-Regulation)	ผู้วิจัยสังเกตเห็นนักเรียนสามารถนั่งร่วมกิจกรรมได้อย่างสงบ ครูผู้สอนสะท้อนว่านักเรียนมีพฤติกรรมวอกแวกลดลง และผลงานนักเรียนมีความสมบูรณ์มากขึ้น
กิจกรรม Body Scan ก่อนเข้าสู่บทเรียน	นักเรียนสามารถจดจ่อกับตนเองและรับรู้สภาวะอารมณ์ของตน	พัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์และสมาธิในการเรียนรู้	ครูผู้สอนรายงานว่านักเรียนสามารถเข้าสู่บทเรียนได้รวดเร็วขึ้น ผู้วิจัยพบพฤติกรรมการรบกวนเพื่อนลดลง
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซักถาม แลกเปลี่ยนความ	ส่งเสริมความจำใช้งาน (Working Memory) และการคิดเชื่อมโยงข้อมูล	ผลงานนักเรียนสะท้อนการประยุกต์ใช้ความรู้ได้ดีขึ้น ครูผู้สอนและผู้วิจัยมีข้อสังเกตสอดคล้องกัน

กิจกรรม/องค์ประกอบของรูปแบบ	พฤติกรรมที่สังเกตพบ	ผลที่เกิดขึ้นต่อทักษะสมอง (EF)	หลักฐานเชิงประจักษ์จากการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)
	คิดเห็น และลงมือปฏิบัติ		
การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นและแบ่งบทบาทหน้าที่	พัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) และทักษะทางสังคม	นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเมื่อเผชิญปัญหาในกลุ่ม และทำงานจนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน
กระบวนการสะท้อนคิด (Reflection) หลังการเรียนรู้	นักเรียนสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนรู้และประเมินตนเองได้	ส่งเสริมการคิดใคร่ครวญและการกำกับตนเอง (Metacognition and Self-Regulation)	ข้อมูลจากการสะท้อนผลของนักเรียน ครูผู้สอน และบันทึกภาคสนามมีความสอดคล้องกัน
การดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)	บรรยากาศโรงเรียนมีความปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้	ส่งเสริมพัฒนาการด้าน EF อย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน	ผู้บริหาร ครู และผู้วิจัยสะท้อนผลตรงกันว่านักเรียนมีวินัย ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์เชิงบวกเพิ่มขึ้น

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน พบว่า การนำกระบวนทัศน์จิตศึกษามาบูรณาการสู่การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านการยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ความจำใช้งาน (Working Memory) และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) นักเรียนมีสมาธิในการเรียนรู้มากขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น มีความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม และสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ข้อค้นพบดังกล่าวได้รับการยืนยันผ่านกระบวนการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) จากข้อมูลที่ได้จากผู้วิจัย ครูผู้สอน และหลักฐานเชิงประจักษ์จากผลงานของนักเรียน ทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของโรงเรียนราษฎร์เจริญ

4. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล

ภายหลังการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนในวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสะท้อนผล (Reflection) ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา

และบุคลากรทางการศึกษา ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน สังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และความต้องการพัฒนา ตลอดจนกำหนดแนวทางปรับปรุงรูปแบบ คู่มือ และแผนการดำเนินงานสำหรับวงรอบถัดไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 2 ตอน ได้แก่ (1) ผลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis) และ (2) ผลการปรับปรุงรูปแบบ คู่มือ และแผนการดำเนินงาน

4.1 ผลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (GAP Analysis) ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ร่วมกับข้อมูลพัฒนาการของนักเรียน จำนวน 103 คน ผ่านแบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงานและแบบบันทึกการประชุม PLC แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบ WSA ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระดับโรงเรียน ครู และนักเรียนได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังพบประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของรูปแบบในวงรอบถัดไป ดังแสดงในตารางที่ 17

ตาราง 17 ผลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis)

ประเด็นการพัฒนา	สภาพที่เกิดขึ้นจริง (Current State)	สภาพที่คาดหวัง (Desired State)	ช่องว่างการพัฒนา (Gap)	แนวทางพัฒนาในวงรอบถัดไป
การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษา	ครูสามารถจัดกิจกรรมจิตศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง	ครูทุกคนสามารถออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย	ครูบางส่วนยังใช้กิจกรรมรูปแบบเดิมซ้ำ การสร้างความเป็นชุมชน การใช้จิตวิทยาเชิงบวกและการใช้คำถาม	พัฒนาคลังกิจกรรมจิตศึกษาและจัด PLC แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี พัฒนาศักยภาพครูด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ครูเริ่มใช้ Active Learning ในชั้นเรียน	ครูสามารถบูรณาการ Active Learning ร่วมกับการพัฒนา EF ได้ทุกกลุ่มสาระ	ความเข้าใจเกี่ยวกับ EF ยังไม่เท่าเทียมกัน	พัฒนาอบรมเชิงปฏิบัติการด้าน Active Learning เพื่อพัฒนา EF
การใช้บทบาทกระบวนกร (Facilitator)	ครูส่วนใหญ่ปรับบทบาทได้ดี	ครูทุกคนสามารถใช้คำถามกระตุ้นการคิด	ครูบางคนยังเน้นการบอกคำตอบ	พัฒนาทักษะการโค้ชและการตั้งคำถามเชิงพัฒนา

ประเด็นการพัฒนา	สภาพที่เกิดขึ้นจริง (Current State)	สภาพที่คาดหวัง (Desired State)	ช่องว่างการพัฒนา (Gap)	แนวทางพัฒนาในวงรอบถัดไป
		และการสะท้อนผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ		
การพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน	นักเรียนมีพัฒนาการด้านการกำกับตนเองและสมาธิดีขึ้น	นักเรียนทุกคนสามารถประยุกต์ใช้ EF ในสถานการณ์ที่หลากหลาย	นักเรียนบางส่วนยังขาดความต่อเนื่องในการกำกับตนเอง	เพิ่มกิจกรรมฝึก EF ในชีวิตประจำวันและกิจกรรมกลุ่ม
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ผู้ปกครองบางส่วนให้ความร่วมมือ	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา EF อย่างเป็นระบบ	การสื่อสารกับผู้ปกครองยังไม่ทั่วถึง	พัฒนาช่องทางสื่อสารและกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง

จากตารางที่ 17 พบว่า จุดแข็งสำคัญของการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก การพัฒนาวินัยเชิงบวกของนักเรียน และการส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนบทบาทสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังพบช่องว่างการพัฒนาในด้านการออกแบบกิจกรรมจิตศึกษา การบูรณาการทักษะสมอง (EF) ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในวงรอบถัดไป นอกจากนี้ จากการประชุม PLC ยังได้ข้อค้นพบสำคัญว่า กิจกรรมจิตศึกษาก่อนเรียนเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยครูทุกคนเห็นพ้องกันว่านักเรียนมีสมาธิ ความสงบ และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ดีขึ้น ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 (Cycle 2) ผลการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 (Cycle 2) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งเน้นการปรับปรุง พัฒนา ยกระดับ และขยายผลนวัตกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยนำข้อค้นพบ ประเด็นปัญหา และข้อจำกัดที่เกิดจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนาที่ตอบสนองต่อการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ จำนวน 103 คน โดยผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

ภายหลังการสรุปผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยและคณะทำงานได้ร่วมกันประชุมผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อทบทวนผลการดำเนินงาน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา และกำหนดแนวทางการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสามารถส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.1 ผลการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)

จากผลการสะท้อนคิดในวงรอบที่ 1 พบว่าครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น แต่ยังมีความแตกต่างด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการทักษะสมอง (EF) ในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงร่วมกับคณะทำงานปรับปรุงองค์ประกอบของรูปแบบให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น ดังตารางที่ 18

ตาราง 18 ผลการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในวงรอบที่ 2

ประเด็นการพัฒนา	ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1	แนวทางปรับปรุงในวงรอบที่ 2
กิจกรรมจิตศึกษา	กิจกรรมมีรูปแบบค่อนข้างจำกัด	เพิ่มคลังกิจกรรมจิตศึกษาตามช่วงวัยและบริบทผู้เรียน
การพัฒนา EF	ครูมีความเข้าใจไม่เท่าเทียมกัน	กำหนดแนวทางบูรณาการ EF รายกลุ่มสาระการเรียนรู้
PLC	สะท้อนผลเดือนละ 1 ครั้ง	เพิ่ม PLC รายสัปดาห์และ PLC ในชั้นเรียน
การติดตามผล	ใช้การสังเกตเป็นหลัก	เพิ่มเครื่องมือติดตามพัฒนาการ EF รายบุคคล
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ยังมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง	พัฒนาระบบสื่อสารและกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจ EF

จากตาราง 18 ผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างข้างต้นนำไปสู่การพัฒนา "ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะ

สมอง ของนักเรียน ฉบับปรับปรุง" ซึ่งเมื่อนำไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่าคู่มือฉบับปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงถึง 4.62 ผ่านเกณฑ์ยอมรับ ทำให้โรงเรียนมีคู่มือที่มีความคมชัด เชิงปฏิบัติการสูง และพร้อมนำไปใช้ขับเคลื่อนจริงในวงรอบที่ 2

ผลการพัฒนาคู่มือและแผนการดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบและแผนการดำเนินงาน โดยเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริม EF และแนวทางการนิเทศติดตามภายในสถานศึกษา เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการพัฒนาคู่มือและแผนการดำเนินงานในวงรอบที่ 2

รายการปรับปรุง	รายละเอียดการพัฒนา
คู่มือกิจกรรมจิตศึกษา	เพิ่มตัวอย่างกิจกรรมรายระดับชั้น จำนวน 20 กิจกรรม
คู่มือ Active Learning เพื่อพัฒนา EF	เพิ่มแนวทางการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริม Inhibitory Control, Working Memory และ Cognitive Flexibility
แผนการนิเทศ	กำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง
เครื่องมือติดตามผล	เพิ่มแบบสังเกตพฤติกรรม EF และแบบบันทึกพัฒนาการรายบุคคล
ระบบ PLC	กำหนดแนวทางการประชุมและการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ

จากตาราง 19 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือและแผนการดำเนินงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้รูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 20 แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย
อบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนา EF	เพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ EF	ครูและบุคลากรทางการศึกษา
PLC เชิงลึกด้านจิตศึกษา	พัฒนาทักษะการเป็นกระบวนกร	ครูผู้สอน
Coaching & Mentoring	สนับสนุนการนำรูปแบบไปใช้จริง	ครูรายบุคคล
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ Best Practice	เผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดี	ครูทั้งโรงเรียน
ประชุมผู้ปกครองเชิงปฏิบัติการ	สร้างความร่วมมือในการพัฒนา EF	ผู้ปกครองนักเรียน

จากตาราง 20 ผลการวางแผนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 มิได้มุ่งเน้นเพียงการแก้ไขข้อบกพร่องจากวงรอบแรกเท่านั้น แต่ยังมุ่งสร้างระบบการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน และสามารถขยายผลสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งระบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งโรงเรียน

1.2 ผลการพัฒนาศักยภาพครูผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training Program) ระยะเวลา 2 วัน

จากผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 พบว่าการพัฒนาศักยภาพครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงกำหนดแผนการพัฒนาครูและการขยายผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 เพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ผลการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนโรงเรียนราษฎร์เจริญ ดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2569 โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ดังตาราง 21

ตาราง 21 สรุปผลการดำเนินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

วัตถุประสงค์โครงการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)	ผลการดำเนินงาน/ผลการประเมินโครงการ	บรรลุ/ไม่บรรลุเป้าหมาย
1. ด้านความรู้ความเข้าใจในกระบวนทัศน์จิตศึกษา	ครูและผู้บริหารไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และความสำคัญของจิตศึกษาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด	ครูและผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์เจริญ (จำนวน 9 คน) มีผลการทดสอบหลังการอบรม (Post-test) ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมอบรมทั้งหมด	บรรลุ
2. ด้านความเข้าใจองค์ประกอบสำคัญ	ครูไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีความเข้าใจในองค์ประกอบ (การสร้างชุมชน, จิตวิทยาเชิงบวก, การจัดกิจกรรม)	จากการประเมินและการจัดเวทีสะท้อนผล ครูมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบสำคัญของจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ คิดเป็นร้อยละ 100	บรรลุ
3. ด้านการปฏิบัติและการออกแบบกิจกรรม	ครูไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า บ่าย และเย็น ได้อย่างเหมาะสม	ครูทุกคน (ร้อยละ 100) สามารถออกแบบแผนกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา และนำไปทดลองปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	บรรลุ
4. ด้านผลผลิตเชิงนโยบายและวิถีโรงเรียน	โรงเรียนร่วมกันออกแบบความเป็นชุมชน สนามพลังบวก โครงสร้างเวลา และวิถีโรงเรียนที่มี	โรงเรียนราษฎร์เจริญได้ผลผลิตเป็น "แผนงาน/รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบด้วยจิตศึกษา"	บรรลุ

วัตถุประสงค์โครงการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)	ผลการดำเนินงาน/ผลการประเมินโครงการ	บรรลุ/ไม่บรรลุเป้าหมาย
	ความหมาย อย่างน้อย 1 รูปแบบ/แผนงาน	จำนวน 1 แผนงาน ที่นำไปปรับใช้จริงในระดับสถานศึกษา	
5. ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) เพื่อส่งเสริม EF	โรงเรียนดำเนินงานตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	ผลการประเมินสภาพแวดล้อมกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนเชิงระบบของโรงเรียนเอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองส่วนบริหาร (EF) ของนักเรียน บรรลุตามตัวชี้วัดคิดเป็นร้อยละ 88.50	บรรลุ

จากตาราง 21 การดำเนินโครงการแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน (2) การอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (3) การพัฒนาศักยภาพครูผ่านการฝึกปฏิบัติด้านการออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาและการสร้างวิถีโรงเรียน (4) การนำกิจกรรมไปทดลองใช้ในชั้นเรียนและการบริหารจัดการของสถานศึกษา (5) การนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงาน และ (6) การประเมินผลและสรุปผลการดำเนินโครงการ ผลการดำเนินงานพบว่า ครูและผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดของกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพิ่มขึ้น สามารถออกแบบและจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเช้า ช่วงบ่าย และช่วงเย็นได้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา รวมทั้งร่วมกันพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนในรูปแบบ Whole School Approach โดยออกแบบความเป็นชุมชน สนามพลังบวก โครงสร้างเวลา ตารางกิจกรรม และวิถีโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองส่วนบริหารของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถจัดทำรูปแบบหรือแผนการดำเนินงานด้านจิตศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และมีการนำกิจกรรมไปใช้จริงในชั้นเรียน พร้อมทั้งดำเนินการนิเทศ ติดตาม และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก การมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมทักษะสมองส่วนบริหารของนักเรียนอย่างเป็นระบบ เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดของโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยครูสามารถประยุกต์ใช้กระบวนทัศน์จิตศึกษาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนมีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริง ส่งผลให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมีความเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสมองส่วนบริหาร (Executive Functions: EF) ของผู้เรียน

2. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action)

ภายหลังการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยและคณะทำงานได้ดำเนินการนำรูปแบบฉบับปรับปรุงไปใช้ในสถานการณ์จริงทั้งระบบของโรงเรียนราษฎร์เจริญ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการกระบวนทัศน์จิตศึกษาเข้ากับการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการขยายผลสู่ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 การนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปใช้จริงในวงรอบที่ 2

ผู้วิจัยดำเนินการติดตามผลการนำรูปแบบไปใช้จริงกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน โดยใช้คู่มือการจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษา และแบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานปรากฏดังตารางที่ 22

ตาราง 22 ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบฉบับปรับปรุง ในวงรอบที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้	**กิจกรรมปฏิบัติการเชิงบูรณาการตามคู่มือจิตศึกษาฉบับปรับปรุง**	**พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน**
1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ	การใช้กิจกรรมเตรียมความพร้อมของสมองด้วยนวัตกรรมคลื่นสมองต่ำ สุนทรียสนทนา และการสะท้อนคิดหลังการอ่านเนื้อหาบทเรียน	ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายเป็นกระบวนกรผู้อำนวยความสะดวก ใช้ชุดคำถามปลายเปิดกระตุ้นการคิดวิเคราะห์โดยปราศจากการตัดสิน
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	การตั้งโจทย์ปัญหาปลายเปิดที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง ผ่านกระบวนการคิดยืดหยุ่นและการทำงานกลุ่มย่อยเชิงสร้างสรรค์	ครูใช้เทคนิคการโค้ช (Coaching) เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำแหล่งค้นคว้า และเปิดโอกาสให้นักเรียนลองผิดลองถูกอย่างอิสระ
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา	กิจกรรมการฝึกสติรู้เนื้อรู้ตัวผ่านการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ และการทำกิจกรรมบอดี้สแกน	ครูสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ ชื่นชมความพยายามมากกว่าผลลัพธ์ และประเมินตามสภาพจริง

กลุ่มสาระการเรียนรู้	กิจกรรมปฏิบัติการเชิงบูรณาการตามคู่มือจิตศึกษาฉบับปรับปรุง	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน
	ก่อนเริ่มปฏิบัติกิจกรรมทางกายภาพ	

จากตาราง 22 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พบว่า ครูมีความเข้าใจบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวกทางการเรียนรู้มากขึ้น สามารถออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นกระบวนการคิดขั้นสูงและส่งเสริมการกำกับตนเองของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า การนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบฉบับปรับปรุงไปใช้ในวงรอบที่ 2 ส่งผลให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ครูสามารถบูรณาการทักษะสมองเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน และเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2 ผลการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนานักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองแก่ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชน ตลอดจนติดตามผลการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน โดยใช้แบบบันทึกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชน แนวทางการจัดกิจกรรมสื่อสารและสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน และแบบบันทึกการสังเกตวัฒนธรรมจิตศึกษาและบรรยากาศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ผลการดำเนินงานปรากฏดังตารางที่ 23

ตาราง 23 ผลการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ข้อที่	รายการประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน		**3.89**	**0.25**	**มีส่วนร่วมในระดับมาก**
1	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง	3.67	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
2	มีการร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม EF	3.67	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
3	มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	3.67	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก

4	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.33	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน		**4.06**	**0.17**	**มีส่วนร่วมในระดับมาก**
5	ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
6	มีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมจิตศึกษาและกิจกรรม EF	4.22	0.44	มีส่วนร่วมในระดับมาก
7	มีการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ หรือความรู้	3.67	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
8	มีการร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับครู	4.33	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล		**3.83**	**0.16**	**มีส่วนร่วมในระดับมาก**
9	ผู้ปกครองและชุมชนร่วมติดตามพัฒนาการนักเรียน	3.67	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
10	มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง	4.11	0.33	มีส่วนร่วมในระดับมาก
11	มีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานของโรงเรียน	3.44	0.53	มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
12	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเสนอข้อคิดเห็น	4.11	0.60	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ด้านที่ 4 การส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและเครือข่าย		**4.25**	**0.15**	**มีส่วนร่วมในระดับมาก**
13	ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศเชิงบวก	4.11	0.33	มีส่วนร่วมในระดับมาก
14	มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างเกื้อกูล	4.33	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
15	ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนกิจกรรมด้านสติ สมาธิ	4.22	0.44	มีส่วนร่วมในระดับมาก
16	มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน เป็นระบบ	4.33	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
ด้านที่ 5 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน		**4.22**	**0.12**	**มีส่วนร่วมในระดับมาก**
17	นักเรียนมีพฤติกรรมด้านวินัยและความรับผิดชอบดีขึ้น	4.00	0.00	มีส่วนร่วมในระดับมาก

18	นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และตนเองได้ดีขึ้น	4.11	0.33	มีส่วนร่วมในระดับมาก
19	นักเรียนมีความกล้าแสดงออกและทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.33	0.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
20	นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมอง (EF) ดีขึ้น	4.44	0.53	มีส่วนร่วมในระดับมาก
	ผลรวมภาพรวมการมีส่วนร่วมทุกด้าน	**4.35**	**0.19**	**มีส่วนร่วมในระดับมาก**

จากตาราง 23 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 9 คน พบว่า โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.19) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวก และการสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา โดยผลการประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับสูง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.15) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.33) ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนและผู้ปกครองมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในมิติด้านคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดความยั่งยืน

รองลงมา ได้แก่ ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.12) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมองดีขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ($\bar{X}$ = 4.44) แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.17) โดยเฉพาะการร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับครูและสถานศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดของด้าน ($\bar{X}$ = 4.33) สะท้อนถึงความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.25) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.16) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.44) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ผลการประเมินดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แม้ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนจะมีส่วน

ร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การติดตาม และการสะท้อนผลการดำเนินงานยังมีข้อจำกัดบางประการที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

โดยสรุป ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนมีความพร้อมและมีศักยภาพในการสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรพัฒนากลไกและกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน การติดตาม และการประเมินผลมากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในการจัดการศึกษา และยกระดับประสิทธิผลของการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบได้อย่างยั่งยืนต่อไป

3. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation)

ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation) ภายหลังการนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนไปใช้ในระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามประเมินผล และตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ของการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบที่ได้รับการปรับปรุงจากวงรอบที่ผ่านมา ผลการวิจัยนำเสนอ ดังนี้

3.1 ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน นักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน ผู้ปกครอง และตัวแทนภาคีเครือข่ายชุมชน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงาน แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 24

ตาราง 24 ผลการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

ข้อที่	รายการประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำเร็จ
ด้านที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)		4.31	0.18	สำเร็จในระดับมาก
1	ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเหมาะสม	4.67	0.50	สำเร็จในระดับมากที่สุด
2	ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ WSA และ EF	3.89	0.33	สำเร็จในระดับมาก
3	โรงเรียนมีแผนและโครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน	4.33	0.50	สำเร็จในระดับมาก
4	มีสื่อ วัสดุ และทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ	4.00	0.50	สำเร็จในระดับมาก

5	ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุน	4.11	0.33	สำเร็จในระดับมาก
	ด้านที่ 2 กระบวนการดำเนินงาน (Process)	4.44	0.15	สำเร็จในระดับมาก
6	โรงเรียนดำเนินงานตามกระบวนการ PAOR อย่างต่อเนื่อง	4.56	0.53	สำเร็จในระดับมากที่สุด
7	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	4.67	0.50	สำเร็จในระดับมากที่สุด
8	มีการดำเนินกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ	4.11	0.33	สำเร็จในระดับมาก
9	มีการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงาน	4.33	0.50	สำเร็จในระดับมาก
10	บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรเอื้อต่อการเรียนรู้	4.56	0.53	สำเร็จในระดับมากที่สุด
ด้านที่ 3 ผลผลิต (Output)		4.36	0.13	สำเร็จในระดับมาก
11	ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.33	0.50	สำเร็จในระดับมาก
12	โรงเรียนมีรูปแบบ/คู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.56	0.53	สำเร็จในระดับมากที่สุด
13	ผู้บริหารและครูสามารถดำเนินงานร่วมกันเป็นระบบ	4.22	0.44	สำเร็จในระดับมาก
14	เกิดนวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา EF	4.22	0.44	สำเร็จในระดับมาก
15	โรงเรียนมีระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ	4.33	0.50	สำเร็จในระดับมาก
ด้านที่ 4 ผลลัพธ์ (Outcome)		4.47	0.13	สำเร็จในระดับมาก
16	นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมอง (EF) ดีขึ้น	4.56	0.53	สำเร็จในระดับมากที่สุด
17	นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวก	4.44	0.53	สำเร็จในระดับมาก
18	โรงเรียนเกิดวัฒนธรรมจิตศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม	4.67	0.50	สำเร็จในระดับมากที่สุด
19	ผู้ปกครองและชุมชนเกิดความเชื่อมั่นต่อโรงเรียน	4.00	0.00	สำเร็จในระดับมาก
20	รูปแบบสามารถนำไปขยายผลได้อย่างยั่งยืน	4.67	0.50	สำเร็จในระดับมากที่สุด
ผลรวมภาพรวมความสำเร็จทุกด้าน		4.39	0.19	สำเร็จในระดับมาก

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.72 แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการดำเนินงาน และรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผลการประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนรวมจำนวน 9 คน พบว่า โดยภาพรวมรูปแบบมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 เมื่อแปลงคะแนนเฉลี่ยเป็น

ค่าร้อยละตามเกณฑ์การประเมิน พบว่ามีค่าความสำเร็จคิดเป็นร้อยละ 87.80 ซึ่งอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษามีประสิทธิผลในการดำเนินงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาระดับความสำเร็จรายด้าน พบว่า ด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 จัดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ โรงเรียนเกิดวัฒนธรรมจิตศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และรูปแบบสามารถนำไปขยายผลหรือพัฒนาต่อได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 4.67 รองลงมา คือ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมองดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งในระดับผู้เรียนและระดับองค์กรได้อย่างชัดเจน

รองลงมา คือ ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 จัดอยู่ในระดับมาก โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนแนวคิดและหลักการสำคัญของรูปแบบสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 จัดอยู่ในระดับมาก โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีรูปแบบและคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาองค์ความรู้ เครื่องมือ และแนวปฏิบัติที่สามารถใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

ในขณะที่ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 อย่างไรก็ตาม ยังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและทักษะสมอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรบางส่วนยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมชี้ให้เห็นว่า แม้ปัจจัยนำเข้าบางประการโดยเฉพาะด้านความรู้และความเข้าใจของบุคลากรในระยะเริ่มต้น จะยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง แต่เมื่อสถานศึกษาดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ส่งผลให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีคุณภาพในระดับสูง ทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพครู การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร และการส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียน

นอกจากนี้ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่อยู่ในระดับต่ำในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูง สะท้อนถึงความเชื่อมั่นต่อประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนว่ารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษามีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ ขยายผล และพัฒนาต่อยอดในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบในภาพรวมตามกรอบปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ดังตารางที่ 25

ตาราง 25 ผลการประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบในภาพรวม

ด้านการประเมิน	ร้อยละความสำเร็จ	ผลการประเมิน
ด้านปัจจัยนำเข้า	92.11	ผ่านเกณฑ์
ด้านกระบวนการ	95.48	ผ่านเกณฑ์
ด้านผลผลิต	93.87	ผ่านเกณฑ์
ด้านผลลัพธ์	96.42	ผ่านเกณฑ์
ภาพรวม	94.47	ผ่านเกณฑ์ระดับสูง

จากตารางที่ 25 พบว่า รูปแบบมีระดับความสำเร็จโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 94.47 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิผล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบประเด็นสำคัญ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้อำนวยความสะดวกในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ครูสามารถปรับบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด การกำกับตนเอง และการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียน ผู้ปกครองรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกด้านพฤติกรรม อารมณ์ และความรับผิดชอบของนักเรียนอย่างชัดเจน ภาคีเครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาในวงรอบที่ 2 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายชุมชน โดยมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูงและสามารถบรรลุเป้าหมายของการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.2 ผลการติดตามพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียนอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามและประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน ภายหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยอาศัยการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินและแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะสมองของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของทักษะสมองจำนวน 9 ด้าน รวม 45 รายการ ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำคะแนนก่อนและหลังการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยสถิติการทดสอบค่าทีสำหรับ

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 26

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบทักษะสมองของนักเรียนก่อนและหลังการดำเนินงานในวงรอบที่ 2

องค์ประกอบของทักษะสมอง	ก่อนดำเนินการ	หลังดำเนินการ	t	Sig.
การควบคุมอารมณ์	3.65	4.54	14.25	< .001*
การปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นทางความคิด	3.71	4.64	15.12	< .001*
การยับยั้งควบคุมตนเอง	3.82	4.61	13.88	< .001*
การตรวจสอบตนเอง	3.58	4.49	12.94	< .001*
การตรวจสอบงาน	3.62	4.51	13.41	< .001*
การจัดระเบียบวัสดุอุปกรณ์	3.69	4.58	14.05	< .001*
การวางแผนและจัดระบบ	3.55	4.47	13.11	< .001*
ความจำเพื่อการใช้งาน	3.76	4.58	14.63	< .001*
การริเริ่มลงมือทำ	3.60	4.52	13.76	< .001*
ภาพรวม	**3.66**	**4.55**	**15.89**	**< .001***

จากตารางที่ 26 พบว่า คะแนนทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนในภาพรวมภายหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งขับเคลื่อนผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 15.89$, $p < .001$) โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.66 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เป็น 4.55 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบดังกล่าวสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองส่วนบริหารของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ยหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังการดำเนินงานสูงที่สุด ได้แก่ การปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) ($\bar{X} = 4.64$, $t = 15.12$) รองลงมา ได้แก่ การยับยั้งควบคุมตนเอง (Inhibit) ($\bar{X} = 4.61$, $t = 13.88$) และ ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory) ($\bar{X} = 4.58$, $t = 14.63$) ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากผลต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่าทุกองค์ประกอบมีแนวโน้มพัฒนาเพิ่มขึ้นในระดับใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านการปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นทางความคิด การวางแผนและจัดระบบ และการริเริ่มลงมือทำ ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยในระดับค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมจิตศึกษา การสร้างสนามพลังบวก และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ PLC ช่วยส่งเสริมการกำกับตนเอง การคิดอย่างยืดหยุ่น การวางแผน และการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม อันสะท้อนถึงประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบในการพัฒนาทักษะสมองส่วนบริหารของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญเชิงประจักษ์ ปรากฏดังตารางที่ 27

ตาราง 27 ผลการสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมองและการกำกับตนเองของนักเรียน

พฤติกรรมบ่งชี้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม	4.63	0.41	มากที่สุด
การจดจ่อและใส่ใจต่อการเรียนรู้	4.59	0.44	มากที่สุด
การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย	4.54	0.47	มากที่สุด
การแก้ปัญหาและการปรับตัว	4.67	0.39	มากที่สุด
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.71	0.36	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.63**	**0.41**	**มากที่สุด**

ตาราง 27 พบว่า ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากบันทึกการสังเกตและการสะท้อนผลผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการกำกับตนเองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถควบคุมอารมณ์ระหว่างการเรียนรู้ มีสมาธิในการทำกิจกรรมได้นานขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นจนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ครูยังสะท้อนว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น และสามารถนำทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมจิตศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง สรุปได้ว่า การติดตามพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนในวงรอบที่ 2 พบว่านักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการยับยั้งชั่งใจ ความจำเพื่อใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิด ตลอดจนมีพฤติกรรมการกำกับตนเองและการเรียนรู้เชิงบวกอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาที่สามารถส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ผลการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Refection)

ภายหลังการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ครบทั้ง 2 วงรอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อประเมินความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ตลอดจนรวบรวมองค์ความรู้และบทเรียนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบและคู่มือฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการขยายผลในบริบทอื่นต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผลการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานได้รูปแบบและคู่มือที่สมบูรณ์ของสถานศึกษาทั้งระบบอย่างเป็นองค์รวม

ผู้วิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการสะท้อนผลร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน โดยนำผลการประเมินพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียน จำนวน 103 คน ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 รวมทั้งหลักฐานเชิง

ประจักษ์จากการดำเนินงานมาสังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อประเมินจุดเด่น ปัจจัยความสำเร็จ ประเด็นที่ควรพัฒนา และองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบฉบับสมบูรณ์ ดังตาราง 28

ตาราง 28 ผลการสะท้อนผลและสังเคราะห์ความสำเร็จของการดำเนินงาน

ประเด็นการสะท้อนผล	ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น	ข้อค้นพบสำคัญ
การบริหารจัดการสถานศึกษา	ผู้บริหารขับเคลื่อนนโยบายและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง	ภาวะผู้นำเชิงวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ
การพัฒนาครู	ครูสามารถบูรณาการกระบวนทัศน์จิตศึกษาในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	การเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยยกระดับสมรรถนะครู
การพัฒนานักเรียน	นักเรียนมีพัฒนาการด้านการยับยั้งชั่งใจ ความจำเพื่อใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิดเพิ่มขึ้น	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อการกำกับตนเอง
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	ผู้ปกครองสนับสนุนกิจกรรมและร่วมพัฒนานักเรียนมากขึ้น	ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนช่วยเสริมความต่อเนื่องของการพัฒนา
วัฒนธรรมองค์กร	เกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การรับฟัง และการเคารพซึ่งกันและกัน	วัฒนธรรมจิตศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

จากตารางที่ 28 พบว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานเกิดจากการบูรณาการการบริหารจัดการ การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร จากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังตารางที่ 29

ตาราง 29 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาฉบับสมบูรณ์

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. ภาวะผู้นำเชิงจิตศึกษา	- ผู้บริหารกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และระบบสนับสนุนการพัฒนา - ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และคุณลักษณะภายในควบคู่กัน - กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาสถานศึกษา - สนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง - สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ความไว้วางใจ และการเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา - ติดตาม กำกับ และสะท้อนผลการดำเนินงานโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการตัดสินใจ
2. การพัฒนาครู	- ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะสมองผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ - พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษาและทักษะสมองอย่างเป็นระบบ - ส่งเสริมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ - สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง - พัฒนาทักษะการใช้คำถาม การสะท้อนคิด และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก - ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนและการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน - สนับสนุนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง
3. วิถีจิตศึกษา	- กิจกรรมจิตศึกษา การฝึกสติ การสะท้อนคิด และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางการเรียนรู้ - จัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจและคุณลักษณะภายในของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	- ส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองและการเข้าใจผู้อื่นผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ - สร้างบรรยากาศแห่งความรัก ความเมตตา และความเคารพในศักดิ์ศรีของทุกคน - ส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกและการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ - พัฒนาวินัยเชิงบวกและการกำกับตนเองของผู้เรียนผ่านกิจกรรมประจำวัน - เชื่อมโยงวิถีจิตศึกษาสู่การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
4. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	- บูรณาการทักษะสมองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ – ออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง - ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง - พัฒนาความสามารถในการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินตนเองของผู้เรียน - ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน - ใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก - เชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบทชุมชนและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน
5. ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน	- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย - สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน - เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผลการพัฒนา - ส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน - พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่สถานศึกษา - สื่อสารข้อมูลพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
6. ระบบติดตามและสะท้อนผล	- สร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน - การประเมินผล การนิเทศ และการพัฒนาต่อเนื่องตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ - กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ - ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน - ใช้ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการประเมินผลเป็นฐานในการปรับปรุงพัฒนา - ส่งเสริมการสะท้อนผลร่วมกันของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย - นำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานและกระบวนการดำเนินงานในแต่ละวงรอบการพัฒนา - พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากตาราง 29 พบว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจิตศึกษา การพัฒนาครู วิถีจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน และระบบติดตามและสะท้อนผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด คุณลักษณะภายในและความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเอง ภายหลังการสะท้อนผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แนวทางการประเมินผล ตัวอย่างกิจกรรม และแนวทางการขยายผลสู่สถานศึกษาอื่น ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากทุกวงรอบของการวิจัยนำไปสู่ข้อสรุปว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้างและกระบวนการ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ

4.2 ผลการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาและขยายผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้จากข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้งสองวงรอบ โดยใช้กระบวนการถอดบทเรียนและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

ตาราง 30 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ค้นพบ	รายละเอียด
1. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม	การพัฒนานักเรียนต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และวัฒนธรรมองค์กร
2. กระบวนทัศน์จิตศึกษาส่งผลต่อทักษะสมองของนักเรียน	การฝึกสติ การสะท้อนคิด และการเรียนรู้อย่างมีความหมายช่วยพัฒนาหน้าที่ด้านการบริหารจัดการสมอง
3. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญ	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลร่วมกันช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยเสริมประสิทธิผลการพัฒนา	นักเรียนมีพัฒนาการต่อเนื่องเมื่อได้รับการสนับสนุนจากทั้งบ้านและโรงเรียน
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	การปรับปรุงจากข้อมูลจริงทำให้รูปแบบมีความเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา

จากองค์ความรู้ที่ค้นพบ รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาไม่ได้เป็นเพียงการปรับปรุงหลักสูตรการสอน แต่เป็นการปฏิรูปกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ของผู้บริหารและครู โดยเปลี่ยนจาก "ระบบการใช้อำนาจและกฎเกณฑ์ควบคุม" มาเป็น "ระบบการสร้างพื้นที่ปลอดภัยและการตื่นรู้" ซึ่งเป็นปัจจัยต้นทางในการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนได้อย่างยั่งยืนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นการขับเคลื่อนทั้งในระดับปฏิบัติการสถานศึกษา โดยการฝังตัวกลไกจิตศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร และระดับหน่วยงานต้นสังกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา) โดยการสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาวิชาชีพครู และการปรับเปลี่ยนระบบการนิเทศติดตามให้สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างความพร้อมในการขยายผลรูปแบบวิจัยนี้สู่โรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังตารางที่ 31

ตาราง 31 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาและขยายผล

ระดับ	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
ระดับสถานศึกษา	กำหนดนโยบายส่งเสริมกระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ระดับเครือข่ายสถานศึกษา	สร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี
ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	สนับสนุนการพัฒนาครูและผู้บริหารด้านการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน
ระดับหน่วยงานต้นสังกัด	พัฒนากรอบนโยบายและระบบติดตามผลการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

จากตารางที่ 31 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้และการถอดบทเรียนแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล โดยมีจุดเด่นอยู่ที่การบูรณาการการบริหารจัดการ การพัฒนาครู การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน และสามารถนำไปขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงได้

4.3 ผลการเปรียบเทียบและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ระหว่างวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน และคู่มือการใช้รูปแบบ จากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระหว่างวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งด้าน โครงสร้าง (Structure) และกระบวนการ (Process) จากรูปแบบต้นแบบไปสู่รูปแบบฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบเชิงประจักษ์จากการนำไปใช้จริง ส่งผลให้รูปแบบมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อันเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 32

ตาราง 32 การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและคู่มือการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ระหว่างวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2

รูปแบบวงรอบที่ 1	รูปแบบวงรอบที่ 2	การเปลี่ยนแปลง
1. โครงสร้างรูปแบบและคู่มือ - ยึดโครงสร้างเชิงเอกสาร 6 ส่วนหลัก (บทนำ, กรอบแนวคิด/หลักการ, ระบบและกลไกการบริหาร, การดำเนินงานตามรูปแบบ 4 หมวด, การวัดและประเมินผล, บทสรุป/ข้อเสนอแนะ)	1. โครงสร้างรูปแบบและคู่มือ - ยึดองค์ประกอบเชิงระบบ 6 องค์ประกอบหลัก (ภาวะผู้นำเชิงจิตศึกษา, การพัฒนาครู, วิถีจิตศึกษา, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน, ระบบติดตามและสะท้อนผล)	- ผู้วิจัยยกระดับโครงสร้างจาก "ส่วนของคู่มือการดำเนินงาน" ให้เป็น "องค์ประกอบของรูปแบบเชิงระบบ" ที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์
2. ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ - เน้นการอธิบายระบบและกลไกการบริหารจัดการในภาพกว้าง และกำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ	2. ภาวะผู้นำเชิงจิตศึกษา - กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายการพัฒนา EF - ผู้บริหารวางตนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจิตศึกษา - สนับสนุนทรัพยากร บุคลากร งบประมาณ - สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความไว้วางใจและการเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์	- ผู้วิจัยปรับเพิ่มบทบาทเชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงจิตศึกษาและการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อขับเคลื่อนทักษะสมอง (EF) อย่างยั่งยืน
3. การพัฒนาบุคลากรและครู - เน้นการพัฒนาครู การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนานวัตกรรม (หมวดที่ 3 ในวงรอบที่ 1)	3. การพัฒนาครู - พัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตศึกษาและ EF อย่างเป็นระบบ - บูรณาการ EF ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ - พัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การสะท้อนคิด และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร	- ผู้วิจัยขยายขอบเขตการพัฒนาครูให้ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้บูรณาการ EF ทุกกลุ่มสาระฯ พร้อมทั้งเพิ่มกลไกการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมเจตคติเชิงบวกของครู

รูปแบบวงรอบที่ 1	รูปแบบวงรอบที่ 2	การเปลี่ยนแปลง
4. สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม - กำหนดเป็น "การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก" (หมวดที่ 1 ในวงรอบที่ 1)	4. วิถีจิตศึกษา - กิจกรรมจิตศึกษา การฝึกสติ การสะท้อนคิด - การสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางการเรียนรู้ (Positive Climate) - การสื่อสารเชิงบวก วินัยเชิงบวก และการกำกับตนเอง	- ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนจากการจัดสภาพแวดล้อมกายภาพ ไปสู่การสร้าง "วิถีปฏิบัติตามแนวคิดจิตศึกษา" ที่มุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางอารมณ์และการตระหนักรู้ในตนเองของผู้เรียน
5. การจัดการเรียนรู้ - กำหนดเป็น "การจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา" (หมวดที่ 2 ในวงรอบที่ 1)	5. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก - เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) บูรณาการ EF - การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง - การพัฒนาการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินตนเองของผู้เรียน	- ผู้วิจัยเชื่อมโยงกระบวนทัศน์จิตศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดขั้นสูง การวางแผน และการประเมินตนเอง
6. เครือข่ายและความร่วมมือ - เน้นแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย (หมวดที่ 4 ในวงรอบที่ 1)	6. ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน - สร้างความเข้าใจร่วมกันเรื่อง EF ระหว่างบ้านและโรงเรียน - เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมวางแผนและประเมินผล - ดึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชนเข้าสู่สถานศึกษา	- ผู้วิจัยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน จากผู้ให้ความร่วมมือทั่วไป เป็น "ภาคีร่วมพัฒนาทักษะสมอง (EF)" ผ่านการเชื่อมโยงวิถีชีวิตที่บ้านและโรงเรียน

รูปแบบวงรอบที่ 1	รูปแบบวงรอบที่ 2	การเปลี่ยนแปลง
7. การติดตามและประเมินผล - ใช้เครื่องมือประเมิน EF แบบประเมินครู เกณฑ์สนามพลังบวก และแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (ส่วนที่ 5 ในวงรอบที่ 1)	7. ระบบติดตามและสะท้อนผล - กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ครอบคลุม (Input, Process, Output, Outcome) - การสะท้อนผลร่วมกัน (AAR) ทุกภาคส่วน - พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ	- ผู้วิจัยพัฒนากลไกการติดตามให้เป็น "วงรอบการสะท้อนผลเชิงระบบ" โดยนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ปรับปรุงพัฒนาแผนงานอย่างต่อเนื่อง และจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ

จากตารางที่ 32 พบว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน มีพัฒนาการเชิงระบบอย่างต่อเนื่องระหว่างการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 โดยในวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบในลักษณะของคู่มือการดำเนินงาน ซึ่งมุ่งนำเสนอแนวทางการปฏิบัติตามลำดับขั้นและจัดหมวดหมู่กิจกรรมตามกรอบการดำเนินงานของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ขณะที่ในวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้นำผลการสะท้อนคิด ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการดำเนินงานมาสังเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบให้มีลักษณะเป็นองค์ประกอบเชิงระบบที่มีความสมบูรณ์ เชื่อมโยง และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำเชิงจิตศึกษา 2) การพัฒนาครู 3) วิถีจิตศึกษา 4) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5) ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน และ 6) ระบบการติดตามและสะท้อนผล ผลการเปรียบเทียบระหว่างสองวงรอบสะท้อนให้เห็นการพัฒนาในทุกองค์ประกอบของรูปแบบอย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานจากการกำหนดกรอบแนวคิดและแนวปฏิบัติเชิงทฤษฎี ไปสู่การขับเคลื่อนการปฏิบัติที่อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับบทบาทสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจิตศึกษา (Educational Mindset Leadership) ที่ขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งระบบ ครูได้รับการพัฒนาให้สามารถบูรณาการการส่งเสริมทักษะสมอง (EF) เข้ากับการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาได้พัฒนาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นวิถีจิตศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดและการกำกับตนเองของผู้เรียน ตลอดจนยกระดับบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนให้เป็นภาคีเครือข่ายในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาระบบการติดตามประเมินผล และการสะท้อนผลการดำเนินงาน (After Action Review: AAR) โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการวิเคราะห์ผลและตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานในแต่ละวงรอบ ผลการสังเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างการดำเนินการวิจัยทั้งสองวงรอบ นำไปสู่ข้อสรุปว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน ฉบับสมบูรณ์ มีความเป็นระบบ มีความสอดคล้องเชิง

องค์ประกอบ และมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านหลักการ กระบวนการ และกลไกการดำเนินงาน รูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาศักยภาพครู และยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิผล อีกทั้งยังมีศักยภาพในการขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.4 ผลการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

ผลการดำเนินการในวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้นำผลการสะท้อนคิดจากการใช้คู่มือในวงรอบที่ 1 มาปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน โดยเพิ่มเติมรายละเอียดด้านกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การบูรณาการทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระบบการนิเทศติดตาม การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และเครื่องมือประเมินผล เพื่อให้คู่มือมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ดังตารางที่ 33

ตาราง 33 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบระหว่างวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2

คู่มือการใช้รูปแบบ วงรอบที่ 1	**คู่มือการใช้รูปแบบ วงรอบที่ 2**	**การเปลี่ยนแปลง**
1. การจัดโครงสร้างเนื้อหาคู่มือ- จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ส่วน ตามลำดับเอกสารวิชาการ (บทนำ, กรอบแนวคิด/หลักการ, ระบบและกลไกการบริหาร, การดำเนินงานตามรูปแบบ 4 หมวด, การวัดและประเมินผล, บทสรุป/ข้อเสนอแนะ)	1. การจัดโครงสร้างเนื้อหาคู่มือ- จัดแบ่งเนื้อหาตาม 6 องค์ประกอบเชิงระบบและเพิ่มคู่มือปฏิบัติการเฉพาะด้าน (คู่มือกิจกรรมจิตศึกษา, คู่มือ Active Learning เพื่อพัฒนา EF, แผนการนิเทศ, เครื่องมือติดตามผล, ระบบ PLC)	- ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนโครงสร้างเนื้อหาจากลักษณะเชิงตำราวิชาการ ไปสู่เอกสารแนวทางปฏิบัติการที่เชื่อมโยงกับองค์ประกอบของรูปแบบ และจัดทำเอกสารคู่มือย่อยเฉพาะด้านเพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน
2. รายละเอียดกิจกรรมจิตศึกษา- กำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในภาพรวม (หมวดที่ 2 ในวงรอบที่ 1) แต่ยังขาดตัวอย่างกิจกรรมที่หลากหลาย	2. รายละเอียดกิจกรรมจิตศึกษา- เพิ่มคลังกิจกรรมจิตศึกษาจำแนกตามช่วงวัยและระดับชั้น จำนวน 20 กิจกรรม พร้อมคู่มือรายละเอียดการจัดกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า บ่าย เย็น)	- ผู้วิจัยพัฒนานวัตกรรมกิจกรรมจิตศึกษาให้มีความเป็นรูปธรรม โดยการเพิ่มคลังกิจกรรมรายระดับชั้น และกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างชัดเจน
3. การจัดการเรียนรู้และการพัฒนา EF- กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา แต่การบูรณาการ EF	3. การจัดการเรียนรู้และการพัฒนา EF- เพิ่มคู่มือ Active Learning เพื่อพัฒนา EF โดยระบุแนวทางการออกแบบ	- ผู้วิจัยขยายความชัดเจนในคู่มือโดยเชื่อมโยงการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เข้ากับทักษะการทำงานของ

คู่มือการใช้รูปแบบ วงรอบที่ 1	คู่มือการใช้รูปแบบ วงรอบที่ 2	การเปลี่ยนแปลง
ในรายวิชายังขึ้นอยู่กับความเข้าใจส่วนบุคคลของครู	กิจกรรมที่ส่งเสริม Inhibitory Control, Working Memory และ Cognitive Flexibility รายกลุ่มสาระการเรียนรู้	สมอง (EF) ทั้ง 3 ด้านหลัก พร้อมตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. กลไกการนิเทศและการติดตามผล- กำหนดแนวทางการประเมินผล เครื่องมือประเมิน EF และแบบประเมินพฤติกรรมครู (ส่วนที่ 5 ในวงรอบที่ 1) โดยเน้นการสังเกตในภาพรวม	4. กลไกการนิเทศและการติดตามผล- กำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมเพิ่มแบบสังเกตพฤติกรรม EF แบบบันทึกพัฒนาการรายบุคคล และเกณฑ์ประเมิน KPI (ร้อยละ 88.50)	- ผู้วิจัยยกระดับเครื่องมือติดตามผล โดยการจัดทำปฏิทินการนิเทศที่แน่นอน พัฒนาแบบบันทึกพัฒนาการ EF รายบุคคล และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs) เชิงปริมาณและคุณภาพ
5. การขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)- กำหนดแนวทางการพัฒนาครูและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยกำหนดการสะท้อนผลเดือนละ 1 ครั้ง	5. การขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)- เพิ่มแนวทางการดำเนินงาน PLC เชิงลึกด้านจิตศึกษาแบบรายสัปดาห์ และการทำ PLC ในชั้นเรียน พร้อมกำหนดแนวทางการประชุมและการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ	- ผู้วิจัยปรับเพิ่มความถี่และกระบวนการของ PLC จากระดับเดือนเป็นระดับสัปดาห์ และเพิ่มแนวทาง Coaching & Mentoring เพื่อสนับสนุนครูรายบุคคลในการนำรูปแบบไปใช้จริง
6. เครือข่ายและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง- กำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย (หมวดที่ 4 ในวงรอบที่ 1)	6. เครือข่ายและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง- เพิ่มแผนงานประชุมผู้ปกครองเชิงปฏิบัติการ และพัฒนาระบบสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่อง EF ร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน	- ผู้วิจัยปรับปรุงแผนงานในคู่มือโดยเน้นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครอง และการสร้างช่องทางสื่อสารสารสนเทศพัฒนาการ EF ของนักเรียนสู่ผู้ปกครอง

จากตารางที่ 33 พบว่า คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนในวงรอบที่ 2 ได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากกว่าวงรอบที่ 1 ทั้งในด้านโครงสร้าง เนื้อหา และแนวทางการนำไปใช้ปฏิบัติ โดยผู้วิจัยได้นำผลการสะท้อนคิดจากการดำเนินงานในวงรอบแรกมาปรับปรุงคู่มือให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของครูผู้ใช้รูปแบบได้อย่างตรงประเด็น การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มตัวอย่างกิจกรรมจิตศึกษาตามช่วงวัย การกำหนดแนวทางบูรณาการทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการนิเทศติดตามและชุมชนการเรียนรู้

ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ให้มีความต่อเนื่อง ตลอดจนการเพิ่มเครื่องมือประเมินพัฒนาการของผู้เรียนและระบบติดตามผลรายบุคคล ส่งผลให้ครูสามารถนำคู่มือไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ปรับปรุงแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยกำหนดกิจกรรมและช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทั้งในสถานศึกษาและครอบครัว พร้อมทั้งพัฒนาระบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ทำให้คู่มือสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปว่า คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ฉบับปรับปรุงในวงรอบที่ 2 มีความสมบูรณ์ ชัดเจน มีเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ครบถ้วน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารและครูสามารถนำคู่มือไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดของโครงการที่กำหนดไว้

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ 2) เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการใช้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยดำเนินการตามวงจรการวิจัย ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล จำนวน 2 วงรอบ ภายใต้บริบทของโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยมุ่งพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านการยับยั้งชั่งใจ การควบคุมตนเอง ความจำเพื่อการใช้งาน ความยืดหยุ่นทางความคิด การวางแผน การกำกับตนเอง และการแก้ปัญหา ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะได้ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และศึกษาผลการนำรูปแบบไปใช้ในบริบทของโรงเรียนราษฎร์เจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน พบว่า 1.1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยประเด็นที่มีความต้องการสูงที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างต่อเนื่อง 1.2) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีจุดแข็งด้านความร่วมมือของบุคลากรและการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา แต่ยังมีข้อจำกัดด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะสมองของครูผู้สอน การจัดเก็บข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นระบบ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหาร ส่งผลให้ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นฐานใน

การออกแบบรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 1.3) ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีพื้นฐานจากแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา แนวคิดการพัฒนาทักษะสมอง และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบครอบคลุมการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู การสร้างวัฒนธรรมเชิงบวก และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และคำสำคัญ (2) กรอบแนวคิดและหลักการ ครอบคลุมหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาทักษะสมอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ที่เน้นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งนำเสนอเครื่องมือและแนวทางการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ (6) บทสรุปและข้อเสนอแนะ โดยมีการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ระบบสารสนเทศดิจิทัลที่ใช้สนับสนุนการจัดเก็บข้อมูล การติดตามพัฒนาการของนักเรียน และการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และ 1.4) ผลการประเมินร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาได้จริง

1.2 ผลการนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน พบว่า 2.1) ผลการนำรูปแบบไปทดลองใช้ในวงรอบที่ 1 กับครูผู้สอน จำนวน 8 คน และนักเรียนจำนวน 103 คน พบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จเฉลี่ยร้อยละ 90.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และมีผลการประเมินการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 2.2) ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน พบว่า ครูมีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ทั้งนี้ พฤติกรรมที่โดดเด่นมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพและความเป็นกัลยาณมิตรของครู และการจัดกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าครูสามารถประยุกต์ใช้หลักการจิตศึกษาในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และทักษะสมองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความสามารถในการมีสติ จดจ่อกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมจิตศึกษาที่

ส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และการกำกับตนเองของผู้เรียนอย่างชัดเจน 2.4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบ และ 2.5) ผลการประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบในภาพรวม พบว่า รูปแบบมีค่าเฉลี่ยความสำเร็จเท่ากับ 4.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 เมื่อแปลงเป็นค่าร้อยละคิดเป็นร้อยละ 87.80 ซึ่งอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลเชิงบวกต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 ผลการสะท้อนผล ปัญหา อุปสรรค และการปรับปรุงรูปแบบ พบว่า ผลการสะท้อนผลการดำเนินงานหลังสิ้นสุดวงรอบที่ 1 พบว่า แม้การดำเนินงานจะประสบความสำเร็จในระดับสูง แต่ยังมีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ การส่งเสริมทักษะการวางแผนและการจัดการตนเองของนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะสมองที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยเฉพาะความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 นอกจากนี้ ยังพบข้อจำกัดด้านภาระงานของครูผู้สอน การขาดแคลนสื่อและทรัพยากรเฉพาะทางเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง ตลอดจนความแตกต่างด้านพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเลี้ยงดูของนักเรียน ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการด้านการกำกับตนเองและการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียน จากผลการสะท้อนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบสำหรับการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 โดยมุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทักษะการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย และการจัดการตนเองของนักเรียน เพิ่มความเข้มข้นของการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมเฉพาะทางด้านทักษะสมอง และขยายศักยภาพของระบบสารสนเทศดิจิทัลให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในวงรอบที่ 1 สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการพัฒนาครู การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร และการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำไปสู่การสร้างคุณภาพผู้เรียนและความยั่งยืนในการพัฒนาสถานศึกษา

2. ผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน เป็นรูปแบบการพัฒนาเชิงระบบที่บูรณาการการบริหารสถานศึกษา การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมจิตศึกษา และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม โดยมีระบบสารสนเทศดิจิทัลและกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกเชื่อมโยงสำคัญ รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมจิตศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกันในการพัฒนา

ทักษะสมองของนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้เชิงบวก และครอบครัวร่วมสนับสนุนการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

2.1 ผลการดำเนินงานตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 ซึ่งเป็นการต่อยอดจากข้อค้นพบในวงรอบที่ 1 พบว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งแก้ไขจุดอ่อนที่สำคัญ ได้แก่ ภาระงานของครู การขาดสื่อเฉพาะทาง และการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียน 1) ด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาปรับกลยุทธ์การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดหาสื่อการเรียนรู้เฉพาะทาง จัดระบบเวลาการทำงาน ลดภาระงานส่วนเกินของครู และใช้ข้อมูลจากระบบสารสนเทศดิจิทัลในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดกลไกการบริหารที่ชัดเจน คล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวก การโค้ชเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ครูทั้ง 8 คนสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นประจำทุกสัปดาห์ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การสะท้อนผล และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนทัศน์จิตศึกษาเข้ากับการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และทบทวนผลการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน นักเรียนมีโอกาสฝึกคิด วางแผน ควบคุมตนเอง ตัดสินใจ และประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดพัฒนาการด้านการจัดการตนเองและการจัดลำดับความสำคัญของงานดีขึ้น 4) ด้านวัฒนธรรมจิตศึกษา สถานศึกษาสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตวิทยาให้เป็นสนามพลังบวกอย่างเป็นรูปธรรม เกิดบรรยากาศแห่งความปลอดภัย ความไว้วางใจ ความเมตตา และการเคารพในคุณค่าของกันและกัน กระบวนการจิตศึกษากลายเป็นวิถีปฏิบัติประจำวันของครูและนักเรียน ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกที่เข้มแข็ง และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน มีการสื่อสารข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนผ่านระบบสารสนเทศดิจิทัล เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ทำให้การส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน

2.2 ผลการสร้างวัฒนธรรมจิตศึกษาภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์จิตศึกษาได้หลอมรวมเข้าสู่วิถีชีวิตของครูและนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในหลายมิติ ได้แก่ เกิดค่านิยมร่วมด้านความเมตตา การยอมรับความแตกต่าง และการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เกิดวิถีปฏิบัติด้านการฝึกสติ การตระหนักรู้ในตนเอง และการจัดการอารมณ์อย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน โดยเฉพาะด้านการกำกับตนเอง การยับยั้งชั่งใจ การยืดหยุ่นทางความคิด และการตระหนักรู้ตนเอง

2.3 ผลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยครูและผู้บริหารร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล และพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูมีสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้จิตวิทยาเชิงบวก การประเมินพัฒนาการ และการโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

2.4 ผลการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนจำนวน 103 คนมีพัฒนาการด้านทักษะสมองดีขึ้นอย่างต่อเนื่องภายหลังการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยเฉพาะด้านการจัดการตนเอง การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญของงาน การควบคุมอารมณ์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งนี้ ความก้าวหน้าดังกล่าวเกิดจากการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ซึ่งทำให้การส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน แต่ขยายสู่บริบทของโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนอย่างเป็นองค์รวม

2.5 ผลการสังเคราะห์รูปแบบฉบับสมบูรณ์ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากทุกวงรอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบเชิงระบบ 5 องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงานตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เงื่อนไขความสำเร็จ 4 ประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความร่วมมือของครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และระบบสนับสนุนทางการศึกษา คู่มือการนำรูปแบบไปใช้ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงระบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ได้ โดยมุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ คุณลักษณะภายใน และทักษะสมองของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน สรุปภาพรวมของผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนไปพร้อมกัน เกิดวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก ระบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม จนสามารถสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่มีความสมบูรณ์เหมาะสม เป็นไปได้ และมีศักยภาพในการขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นได้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ได้อย่างเป็นระบบและมีความสมบูรณ์ทั้งในเชิงโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงาน โดยอาศัยการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบร่วมกับแนวคิดจิตศึกษาและแนวคิดการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ภายใต้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ได้แก่ ได้แก่ (1) บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และคำสำคัญ (2) กรอบแนวคิดและหลักการ ครอบคลุมหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาทักษะสมอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ที่เน้นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งนำเสนอเครื่องมือและแนวทางการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ (6) บทสรุปและข้อเสนอแนะ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75) และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ($\bar{X}$ = 4.67) สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนารูปแบบยังมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การบริหารและการจัดการเรียนรู้จากแนวคิดที่เน้นการควบคุมสั่งการไปสู่การสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางการเรียนรู้ การเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ และการส่งเสริมการเรียนรู้จากภายในของผู้เรียน ส่งผลให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบความสำเร็จในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 94.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 อย่างชัดเจน การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 วงรอบยังเอื้อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนา และยกระดับคุณภาพของรูปแบบอย่างต่อเนื่อง จนสามารถพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับบริบท และสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ อาจเป็นผลมาจากการที่รูปแบบดังกล่าวได้รับการออกแบบบนฐานคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่มุ่งเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์องค์กร วัฒนธรรมการเรียนรู้ การพัฒนาครู กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ส่งผลให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการและการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ประกอบกับการนำกระบวนทัศน์จิตศึกษามาใช้เป็นฐานในการพัฒนาครูและผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงมิติภายในของมนุษย์ ทั้งด้านสติ สมาธิ การกำกับตนเอง และการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF นอกจากนี้ การดำเนินงานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ปฏิบัติ สังเกตผล และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในระดับองค์กร เกิดความเป็นเจ้าของการเปลี่ยนแปลง และ

สามารถปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้รูปแบบมีประสิทธิผลสูงและสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร ไชยบัง (2558, 2562) ที่เสนอว่าการจัดการศึกษาบนฐานจิตศึกษาควรมุ่งพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียนผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกภายในโรงเรียน โดยกระบวนการดังกล่าวจะช่วยพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเอง การยับยั้งชั่งใจ การจดจ่อใส่ใจ และการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะสมอง EF ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มองว่าการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนเมื่อทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การนำจิตศึกษามาบูรณาการกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพองค์กรทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ห้องเรียน และโรงเรียนอย่างสอดประสานกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิด คำปลิว (2567) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการและยกระดับการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านวงจรการสะท้อนผลและปรับปรุงการทำงาน ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการสนับสนุนจากผู้นำสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนา ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงรูปแบบอย่างต่อเนื่องและสามารถยกระดับคุณภาพการดำเนินงานได้เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นถึงพลังของกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับผลการวิจัยของ เชาวลิต พันธุ์พฤกษา (2566) ที่ชี้ว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบสามารถส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิผล เมื่อมีการบูรณาการองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไม่เพียงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อพฤติกรรม คุณลักษณะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งส่งเสริมทักษะสมอง EF ผ่านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อพัฒนาการของผู้เรียน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งในระดับผู้เรียนและระดับองค์กร

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพงษ์ อินต๊ะวงศ์ (2565) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม มิใช่มุ่งพัฒนาเพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย

ครั้งนี้ที่บูรณาการการบริหาร การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเข้าด้วยกัน จนเกิดผลสำเร็จในระดับสูงและสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Diamond และ Ling (2016) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียนจะเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อดำเนินการผ่านกิจกรรมและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการกำกับตนเอง การจดจ่อใส่ใจ การยืดหยุ่นทางความคิด และการควบคุมอารมณ์อย่างต่อเนื่อง มากกว่าการจัดกิจกรรมเฉพาะด้านเพียงช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย การส่งเสริมสัมพันธภาพเชิงบวก และการพัฒนาความตระหนักรู้ภายในตนเองของผู้เรียน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้าง EF ได้อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการนำกระบวนทัศน์จิตศึกษามาบูรณาการกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบสามารถสร้างเงื่อนไขทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า สถานศึกษามีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ = 4.09 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ การจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78) รองลงมา ได้แก่ ความต้องการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.67) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาพบว่า จุดแข็งสำคัญของโรงเรียนคือความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ขณะที่จุดอ่อนที่สำคัญคือบุคลากรส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ในขณะเดียวกัน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสสำคัญจากนโยบายการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาใช้เป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ประกอบด้วย การพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมและทักษะสมองของนักเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษาในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่าการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ทักษะสมอง EF ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการกำกับตนเอง การวางแผน การคิดอย่างยืดหยุ่น และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ขณะเดียวกัน ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่พบว่าครูและบุคลากรยังขาดองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับ EF สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่วนจุดแข็งด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในโรงเรียนถือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ นอกจากนี้ การได้รับแรงสนับสนุนจากนโยบายทาง

การศึกษาระดับชาติยังเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญ ทำให้สถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในอนาคต ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2562) ที่มุ่งพัฒนาโรงเรียนและครูทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาครูให้เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และการสร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน แนวคิดดังกล่าวมองว่าการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาผู้เรียนเพียงมิติเดียว แต่จำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบทุกส่วนของโรงเรียนควบคู่กัน ทั้งด้านการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าความต้องการจำเป็นที่สูงต่อการพัฒนากิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนารูปแบบโรงเรียนทั้งระบบ เป็นผลมาจากการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนในฐานะระบบที่เชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชาวลิต พันธุ์พฤกษา (2566) ที่พบว่า การบริหารโรงเรียนทั้งระบบเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนเกิดจากการบูรณาการภาวะผู้นำของผู้บริหาร การพัฒนาครู การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานที่เป็นระบบและต่อเนื่องสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความต้องการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานทั้งระบบเพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการในระดับโรงเรียนที่มีความเป็นเอกภาพและมีเป้าหมายร่วมกัน

พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับผลการวิจัยของ เกณรงค์ อุตบุญ และ ชษาพิมพ์ สัมมา (2567) ที่ชี้ว่า กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาความตระหนักรู้ภายใน การรู้จักตนเอง การกำกับอารมณ์ และการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวก ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียน การนำจิตศึกษามาใช้ในสถานศึกษาจะช่วยเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรจากการมุ่งเน้นการควบคุมสั่งการไปสู่การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ส่งผลให้ครูและผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าการจัดกิจกรรมจิตศึกษาเป็นความต้องการจำเป็นสูงที่สุด จึงสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อบทบาทของจิตศึกษาในการพัฒนาทักษะสมองและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระยะยาว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมพล เจริญรักษ์ (2561) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ที่พบว่า ความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกระบวนการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) ที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยครั้งนี้ที่นำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมาใช้เป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา จึง

สะท้อนถึงกระบวนการบริหารจัดการที่ยึดหลักการพัฒนาเชิงระบบและการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และศักยภาพของสถานศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบ ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สามารถกำหนดหลักการสำคัญของรูปแบบได้ 5 ประการ ได้แก่ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐาน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก กรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นการบูรณาการแนวคิดจิตศึกษาซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาภายใน การตระหนักรู้ในตนเอง และการฝึกสติ เข้ากับแนวคิดการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำกับ ควบคุม และบริหารจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบมุ่งเน้นการสร้าง “สนามพลังบวก” ภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทางกาย จิตใจ และอารมณ์ อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการทำงานของสมองส่วนหน้าซึ่งเกี่ยวข้องกับการคิด การวางแผน และการควบคุมตนเอง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดกระบวนการพัฒนาผ่านวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การปรับปรุง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ขณะเดียวกัน รูปแบบยังมุ่งบูรณาการการพัฒนาทักษะสมองเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณลักษณะภายในอย่างสมดุล อาจเป็นผลมาจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการบนฐานความคิดที่มองการพัฒนาสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม (Holistic Development) ซึ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างระบบการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมทางการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการนำแนวคิดจิตศึกษามาผสานกับการพัฒนาทักษะสมอง EF ทำให้เกิดกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งมิติภายในและภายนอกของผู้เรียน กล่าวคือ จิตศึกษาช่วยส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเอง การกำกับอารมณ์ และการสร้างจิตสำนึกเชิงบวก ขณะที่ทักษะสมอง EF ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และควบคุมพฤติกรรมตนเอง การบูรณาการทั้งสองแนวคิดจึงส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุลและสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด นอกจากนี้ การกำหนดกระบวนการดำเนินงานผ่านวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียน ทำให้สามารถนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นระบบ ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ธิติมา ถาวรรัตน์ (2559) และ นพพรพรรณ ญาณโกมุท และคณะ (2558) ที่อธิบายว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการในทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยทุกองค์ประกอบต้องมีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน แนวคิด

ดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไม่สามารถเกิดขึ้นจากการปรับปรุงเพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง แต่จำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะเชิงระบบที่เชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่ได้สังเคราะห์หลักการสำคัญของรูปแบบให้ครอบคลุมทั้งมิติการบริหาร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2551) ที่ชี้ว่า การศึกษาที่แท้จริงต้องมุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ คุณธรรม และความสามารถในการดำรงชีวิต โดยกระบวนการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรู้จักตนเอง มีสติ รู้เท่าทันอารมณ์และความคิดของตน รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริงได้อย่างมีความหมาย แนวคิดจิตศึกษาจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาปัญญาภายในและสร้างการเรียนรู้ที่มีความลึกซึ้งมากกว่าการมุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ผลการวิจัยครั้งนี้ที่กำหนดให้การสร้าง “สนามพลังบวก” เป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางจิตใจและอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเอง การสร้างสัมพันธภาพที่ดี และการพัฒนาคุณลักษณะภายในที่พึงประสงค์ อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ (2557) และ นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2561) ที่อธิบายว่า ทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เป็นกระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้าที่เกี่ยวข้องกับการยับยั้งชั่งใจ การจดจ่อใส่ใจ การจำเพื่อใช้งาน การคิดยืดหยุ่น และการกำกับตนเอง ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีความสัมพันธ์เชิงบวก และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งสร้างสนามพลังบวกและบูรณาการการพัฒนาทักษะสมองเข้าสู่หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ จึงสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักการพัฒนา EF อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของผู้เรียน

1.3 ผลการออกแบบและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและคู่มือการดำเนินงาน ผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบ พบว่า คู่มือการดำเนินงานมีโครงสร้างที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ 6 ส่วน ได้แก่ บทนำ กรอบแนวคิดและหลักการ ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ขั้นตอนการดำเนินงาน การวัดและประเมินผล และบทสรุปพร้อมข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และหลักสูตรมีระดับความเหมาะสมสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.82) และมีระดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้สูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76) ขณะที่องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเทศติดตามและการพัฒนาครูผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงคู่มือให้มีความชัดเจนในเชิงปฏิบัติการมากยิ่งขึ้น คู่มือที่พัฒนาขึ้นจึงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียน และเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานของ ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2561) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะสมอง EF ให้เกิดผลอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่

หลากหลายและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกการคิด การวางแผน การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจ มากกว่าการจัดกิจกรรมเฉพาะครั้งหรือเฉพาะรายวิชาเพียงอย่างเดียว โดยการพัฒนา EF ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงมีความสอดคล้องอย่างชัดเจนกับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากได้กำหนดให้การพัฒนาทักษะสมองเป็นภารกิจร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียน และบูรณาการอยู่ในทุกมิติของการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองได้อย่างยั่งยืนและพร้อมเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

1.4 ผลการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ซึ่งมีผลสำเร็จเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 90.97 ผู้วิจัยได้นำผลการสะท้อนคิดและข้อค้นพบจากการดำเนินงานมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบในวงรอบที่ 2 อย่างเป็นระบบ การปรับปรุงที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาคลังกิจกรรมจิตศึกษาตามช่วงวัยและบริบทของผู้เรียน จำนวน 20 กิจกรรม การกำหนดแนวทางบูรณาการทักษะสมองในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างชัดเจน และการพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ผลการประเมินรูปแบบฉบับปรับปรุงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีระดับความเหมาะสมเพิ่มขึ้นเป็น $\bar{X}$ = 4.76 และมีระดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพิ่มขึ้นเป็น $\bar{X}$ = 4.72 กระบวนการสะท้อนผลจากวงรอบแรกยังช่วยให้สามารถระบุประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ ทักษะการตั้งคำถามของครูและระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งได้รับการปรับปรุงผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการพัฒนาระบบสื่อสารข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนระหว่างบ้านและโรงเรียน ผลจากการปรับปรุงดังกล่าวส่งผลให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ชัดเจน และมีความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้มากยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานในภาพรวมที่สูงถึงร้อยละ 94.47 ในระยะท้ายของการวิจัย อันสะท้อนถึงประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม อาจเป็นผลมาจากการที่รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาที่พัฒนาขึ้น ได้รับการออกแบบบนพื้นฐานของการเชื่อมโยงองค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับนโยบาย การบริหารจัดการ การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิมองเห็นความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริงในบริบทสถานศึกษา นอกจากนี้ การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนผ่านคู่มือการดำเนินงาน ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถแปลงแนวคิดเชิงนามธรรมไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน การมุ่งเน้นกระบวนการนิเทศติดตาม การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ มูลนิธิ

ศึกษาธิการ (2563) ที่เสนอว่า การพัฒนาและปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการในทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู ภาวะผู้นำทางวิชาการ ระบบติดตามประเมินผล และวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้องค์ประกอบแต่ละด้านต้องเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่าการมีคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนจะช่วยให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความคลาดเคลื่อนในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าคู่มือรูปแบบได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงมาก เนื่องจากสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการบริหารจัดการสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณสุดา สิริธรังสี (2563) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญของการยกระดับคุณภาพโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง คือ การพัฒนาครูผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในสถานศึกษา การสร้างระบบนิเทศติดตามที่มีคุณภาพ และการส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาครูที่มีประสิทธิผลมิได้เกิดจากการอบรมเพียงครั้งคราว แต่ต้องเกิดจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมวิชาชีพ และการได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยครั้งนี้ที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและระบบนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูและคุณภาพการเรียนรู้อย่างยั่งยืน พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับผลการวิจัยของ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2555) ที่ชี้ว่า การพัฒนาองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาคนในองค์กรให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง มีสติ เข้าใจคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมในการทำงาน กระบวนการพัฒนาจิตตปัญญาในองค์กรจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้และความสัมพันธ์เชิงบวกจึงสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักการพัฒนาจิตตปัญญาเพื่อสร้างรากฐานของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ โดยมุ่งให้ครูและบุคลากรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันบนฐานของความเข้าใจและการเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พศวัต สาระอาวาส (2564) และ พัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์ (2552) ที่พบว่า ความสำเร็จของการพัฒนาสถานศึกษาเกิดจากการมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน การกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย และการใช้คู่มือหรือแนวทางดำเนินงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการศึกษาทั้งสองเรื่องสะท้อนว่าการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไม่อาจอาศัยเพียงนโยบายหรือวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเท่านั้น แต่ต้องมีกลไกสนับสนุนที่ช่วยให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการนิเทศภายใน การติดตามผล และการสะท้อนผลการดำเนินงาน

2. ผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนไปใช้ในการ

ดำเนินงานจริง พบว่า รูปแบบดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในทุกมิติของสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การพัฒนาผู้เรียน การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน โดยผลการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 94.47 สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลการพัฒนาบุคลากรและการปรับเปลี่ยนบทบาทของครู ผลการดำเนินงานพบว่า ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ = 4.46 สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกด้านสมรรถนะทางวิชาชีพของครูอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพและความเป็นกัลยาณมิตรของครูมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะความสามารถในการแสดงออกถึงความเมตตา ความเข้าใจ และการยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง $\bar{X}$ = 4.88 แสดงให้เห็นว่าครูสามารถสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกและบรรยากาศแห่งความไว้วางใจภายในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ครูยังสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.88) ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจ และการเรียนรู้ก่อนเข้าสู่กิจกรรมทางวิชาการ ขณะเดียวกัน กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการยกระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะสมองของครูอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูสามารถนำผลการสะท้อนคิดและข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสังเกตชั้นเรียนมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น อาจเป็นผลมาจากการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงที่ตัวครูในฐานะกลไกสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติควบคู่กัน ครูได้รับโอกาสในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนครูอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางวิชาชีพจากการมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพภายในของผู้เรียน การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียนมากขึ้น สามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง และสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การใช้ข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนคิดร่วมกัน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ยังช่วยให้ครูพัฒนาความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมทักษะสมอง EF ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ระดับห้องเรียน และระดับองค์กรไปพร้อมกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร ไชยบัง (2562) ที่อธิบายว่า การจัดการศึกษาตามแนวทางจิตศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาครูให้เป็น “กัลยาณมิตรทางการเรียนรู้” ซึ่งต้องมีความรัก ความเมตตา ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน โดยครูไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ แต่เป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากภายใน แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจของครูควบคู่กับการพัฒนาวิชาชีพ เพราะเชื่อว่า

คุณภาพภายในของครูจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าครูมีความเป็นกัลยาณมิตรและสามารถดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาได้ในระดับสูงมาก จึงสะท้อนถึงความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาครูที่เน้นการเปลี่ยนแปลงจากภายในและส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ที่พบว่า การศึกษาในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้สอน (Instructor) ไปสู่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) และผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ (Learning Designer) โดยครูต้องสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการกำกับตนเองของผู้เรียน ผลการศึกษาชี้ว่าครูที่มีความเข้าใจในบทบาทใหม่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าครูสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับผลการวิจัยของ วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์ (2558) และ สมปอง พะมุลิลา (2561) ที่ชี้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ศึกษาปัญหาจากบริบทจริง วางแผนพัฒนา ลงมือปฏิบัติ สังเกตผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติจริง กระบวนการดังกล่าวยังช่วยส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมและสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กร ผลการวิจัยครั้งนี้ที่ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกในการพัฒนาครู จึงเอื้อให้ครูเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถวิเคราะห์และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวานนท์ สวยสว่าง (2553) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้เมื่อครูมีความเข้าใจในบริบทและความต้องการของผู้เรียน มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และมีการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาชี้ว่าความเมตตา ความเอาใจใส่ และการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูที่ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านการเรียนรู้และพฤติกรรม ขณะเดียวกัน สถาบันอุทยานการเรียนรู้ (2560) ยังเสนอว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และปลอดภัยทางจิตใจจะช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาสามารถส่งเสริมให้ครูสร้างห้องเรียนแห่งความไว้วางใจและการเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง EF และการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2.2 ผลการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ผลการประเมินทักษะสมองของนักเรียนภายหลังการใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นกว่าก่อนการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบของทักษะสมอง ในภาพรวม คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก $\bar{X}$ = 3.76 ก่อนการดำเนินงาน เป็น $\bar{X}$ = 4.61 หลังการดำเนินงาน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมศักยภาพการทำงานของสมองส่วนบริหารได้อย่างมีประสิทธิผล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความยืดหยุ่นทางความคิดมีพัฒนาการสูงที่สุด โดยเพิ่มขึ้นจาก $\bar{X}$ =

3.71 เป็น $\bar{X}$ = 4.64 รองลงมาคือด้านการยับยั้งชั่งใจและการควบคุมตนเอง ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก $\bar{X}$ = 3.82 เป็น $\bar{X}$ = 4.61 พฤติกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ ได้แก่ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.71) และความสามารถในการแก้ปัญหาและปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.67) สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะด้านการคิด การตัดสินใจ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนมีความสามารถในการกำกับตนเองเพิ่มขึ้น มีสมาธิและความจดจ่อในการปฏิบัติกิจกรรมได้นานขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์และจัดการพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้นเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทายหรือเกิดความขัดแย้ง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองอย่างแท้จริง อาจเป็นผลมาจากรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้ออกแบบกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ความสำคัญทั้งมิติด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการกำกับตนเองควบคู่กัน การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง มีสติ และสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนได้ดีขึ้น ขณะเดียวกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและความสามารถในการควบคุมตนเองอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาในระดับโรงเรียนทั้งระบบยังทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกันทั้งในห้องเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสมอง EF อย่างต่อเนื่อง การที่ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองมีเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สโรชา เอิบโชคชัย (2564) ที่อธิบายว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นกระบวนการพัฒนาที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องและต่อเนื่องในทุกบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าทักษะสมองของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นในทุกองค์ประกอบ จึงสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่สามารถเชื่อมโยงทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาให้ร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ซึ่งระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ว่า การจัดการศึกษายุคใหม่ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด โดยเฉพาะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการกำกับตนเอง ผลการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่านักเรียนมีพัฒนาการสูงในด้านความยืดหยุ่นทางความคิด การควบคุมตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงสะท้อนถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามนโยบายการศึกษาของประเทศ และแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะสมอง EF เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับผลการศึกษาของ สถาบันอุทยานการเรียนรู้

(2560) ที่ชี้ว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก จะช่วยกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าลองผิดลองถูก และสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าสภาพแวดล้อมที่เน้นการควบคุมหรือการแข่งขันเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในระดับสูง จึงสะท้อนถึงบทบาทของสภาพแวดล้อมเชิงบวกและวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนได้สร้างขึ้นผ่านกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานของ สรชัย อินสม (2553) และ สมปอง พะมุลิลา (2561) ที่พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการพัฒนาที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพต่อผู้เรียน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครูและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา วางแผนพัฒนา ทดลองปฏิบัติ สังเกตผล และสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้การจัดการเรียนรู้ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าทักษะสมอง EF ของนักเรียนพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงอาจเป็นผลจากการที่ครูได้ใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมและการสะท้อนผลมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและสามารถพัฒนาความสามารถในการคิด การควบคุมตนเอง และการปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองเ

2.3 ผลการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสภาพแวดล้อมเชิงบวก ผลการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ = 4.56 และสามารถสร้างวัฒนธรรมจิตศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมภายในสถานศึกษาได้ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X}$ = 4.67) การดำเนินงานตามแนวคิดสนามพลังบวกส่งผลให้บรรยากาศภายในโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยเป็นสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการตัดสิน การเปรียบเทียบ และการใช้อำนาจเชิงบังคับ ส่งเสริมให้บุคลากรและผู้เรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ และสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ผลการประเมินยังพบว่า ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $\bar{X}$ = 4.22 ขณะที่กิจกรรมจิตศึกษาซึ่งดำเนินการเป็นประจำทุกวันได้กลายเป็นวิถีปฏิบัติที่ช่วยหล่อหลอมความสัมพันธ์เชิงบวก การรับฟังอย่างลึกซึ้ง และการเคารพคุณค่าของผู้อื่นให้เกิดขึ้นในองค์กร ในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โรงเรียนได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้และพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีความสะอาด ปลอดภัย และสอดคล้องกับการส่งเสริมการทำงานของสมองและการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลให้วัฒนธรรมองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ไม่เพียงส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความสุข ความมั่นคงทางอารมณ์ และความพร้อมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน อาจเป็นผลมาจากรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษา โดยมุ่งสร้างระบบความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกทุกคนในองค์กร การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ครูและบุคลากรเกิดการตระหนักรู้

ในตนเอง มีสติในการปฏิบัติงาน และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ส่งผลให้เกิดบรรยากาศแห่งความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความปลอดภัย สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้ ยังช่วยลดปัจจัยรบกวนทางอารมณ์และเพิ่มความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน การที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรใหม่ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ การพัฒนา และการเติบโตของทุกคนในองค์กร ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Brown และ Moberg (1980) ที่อธิบายว่า องค์กรเป็นระบบสังคมที่ประกอบด้วยโครงสร้าง ความสัมพันธ์ และวัฒนธรรมการทำงานที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต การพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิผลจึงไม่สามารถมุ่งเปลี่ยนแปลงเฉพาะโครงสร้างหรือกระบวนการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมร่วม บรรทัดฐานทางสังคม และบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า เมื่อโรงเรียนสามารถสร้างวัฒนธรรมจิตศึกษาและสนามพลังบวกขึ้นภายในองค์กรได้ บุคลากรจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม มีความผูกพันต่อองค์กร และสามารถทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพงษ์ อินต๊ะวงศ์ (2565) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบจะประสบความสำเร็จได้เมื่อสถานศึกษาสามารถพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ เนื่องจากเป็นกลไกที่ช่วยหล่อหลอมพฤติกรรม ค่านิยม และแนวปฏิบัติของบุคลากรให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าการสร้างวัฒนธรรมจิตศึกษาช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับผลการศึกษาของ สุภาวดี หาญเมธี (2559) ที่ชี้ว่า การพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียนมิได้ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทางอารมณ์ ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน และบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข เนื่องจากสมองส่วนหน้าซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการคิด การวางแผน การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจ จะพัฒนาได้ดีเมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ลดความเครียดและเพิ่มความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าสถานศึกษาสามารถสร้างสนามพลังบวกและความปลอดภัยทางจิตใจให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF และการเติบโตอย่างสมดุลของผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานของ อุดม วงษ์สิงห์ (2565) และ สุวิมล ว่องวาณิช (2557) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา และการสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้ การพัฒนาโรงเรียนจะเกิดผลอย่างยั่งยืนเมื่อการเปลี่ยนแปลงถูกหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรและวิถีปฏิบัติประจำวันของบุคลากร ผลการวิจัยครั้งนี้

สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมจิตศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้พัฒนาไปสู่การเป็นวิถีวัฒนธรรมขององค์กร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความคิด พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในโรงเรียน อันนำไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาผู้เรียนและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

2.4 ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ $\bar{X}$ = 4.35 สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมจิตศึกษาและเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.25) โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง $\bar{X}$ = 4.33 แสดงให้เห็นถึงความตระหนักร่วมกันในการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังมีความเชื่อมั่นต่อผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและบุคลากรของสถานศึกษา ส่งผลให้ระดับความเชื่อมั่นต่อโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00) และเกิดความพร้อมในการสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนและการสะท้อนผลการดำเนินงานจะมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำกว่าด้านอื่น ($\bar{X}$ = 3.44) แต่ยังถือเป็นประเด็นที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมอง การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และการติดตามพัฒนาการของนักเรียนมีแนวโน้มเข้มแข็งมากขึ้นอย่างชัดเจน ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนความยั่งยืนของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และเป็นกลไกสำคัญในการขยายผลการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อาจเป็นผลมาจากรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยมุ่งพัฒนาให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงบทบาทร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาภายในสถานศึกษาได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านพฤติกรรม คุณลักษณะ และทักษะการกำกับตนเองของนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด จนผู้ปกครองรับรู้และเกิดความเชื่อมั่นต่อแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ขณะเดียวกัน โรงเรียนได้เปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมต่อการพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ การสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะสมอง ยังช่วยให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลานได้อย่างสอดคล้องกับแนวทางของโรงเรียน ทำให้การพัฒนาผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดความยั่งยืน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร ไชยบัง (2558) ที่อธิบายว่า จิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่มิได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในห้องเรียน แต่เป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยการพัฒนาปัญญาภายใน ความตระหนักรู้ และคุณลักษณะเชิงบวกของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อ

ผู้เรียนได้รับการดูแล สนับสนุน และส่งเสริมอย่างสอดคล้องกันในทุกบริบทของชีวิต แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมอง EF และการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ วิเชียร ไชยบัง (2562) ที่พบว่า ความสำเร็จของการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาเกิดจากการสร้างระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยโรงเรียนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาผู้เรียน ผลการศึกษาชี้ว่าเมื่อผู้ปกครองเข้าใจแนวทางการจัดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน จะส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องของการเรียนรู้ระหว่างบ้านและโรงเรียน ตลอดจนช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อสถานศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน พร้อมกันนั้นยังสอดรับกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2559) ที่ชี้ว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญของผู้เรียน การเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อโรงเรียนสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะชีวิต การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นต่อโรงเรียนและพร้อมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงสะท้อนถึงการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรินทร์ อุดหนองเลา ณัฐวุฒิ บุราโส ลัดดา วงค์กระจ่าง วิมลรัตน์ ศรีวะรมย์ และธีรังกูร วรบำรุงกุล (2565) ที่พบว่า การนำแนวคิดจิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ช่วยให้เกิดบรรยากาศแห่งความสุข ความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ในทางที่ดีขึ้น ขณะเดียวกัน วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์ (2558) ยังชี้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการร่วมวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ปฏิบัติ และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเป็นเจ้าของต่อการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนมิใช่เพียงกลไกสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยสร้างความยั่งยืนของการพัฒ นาโรงเรียนทั้งระบบ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ระดับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ควรสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และขยายผลรูปแบบสู่สถานศึกษาอื่น

5.3.1.2 ระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ควรพัฒนาระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ

5.3.1.3 ระดับการจัดการเรียนรู้ ครูควรบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมองเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการคิด การวางแผน การกำกับตนเอง และการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ควรใช้กระบวนการสะท้อนคิดเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อยืนยันความเหมาะสมและความเป็นสากลของรูปแบบ

5.3.2.2 ควรศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวของการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนภายหลังการใช้รูปแบบอย่างต่อเนื่อง

5.3.2.3 ควรพัฒนางานวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบกับสถานศึกษาที่ไม่ได้ใช้รูปแบบ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบอย่างชัดเจน

5.3.2.4 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

5.3.2.5 ควรพัฒนาและตรวจสอบตัวชี้วัดทักษะสมองของนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2.6 ควรศึกษาการขยายผลรูปแบบสู่เครือข่ายสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อสร้างระบบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2544). *การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ*. กรุงเทพฯ: ดิ เอ็มเพอเรอร์ พี กรุ๊ป.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2562). *โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กสศ.

กัมพล เจริญรักษ์. (2561). *โรงเรียนสุขภาวะ: ทุ่งยาวคำโปรยโมเดล*. ขอนแก่น: มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา.

เกณรงค์ อุตบุญ และ ชษาพิมพ์ สัมมา. (2567). นวัตกรรมจิตศึกษากับการบริหารยุคการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, *2*(1), 57-71.

ชัยวิชิต เชียรชนะ. (2560). *สถิติสำหรับการวิจัย แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เชาวลิต พันธุ์พฤกษา. (2566). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยนเรศวร). https://nuir.lib.nu.ac.th/handle/123456789/5936

เชิด คำปลิว. (2565). *การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เชิด คำปลิว. (2567). *การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่ส่งเสริมการพัฒนากรอบความคิดทางวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยนเรศวร). https://nuir.lib.nu.ac.th/handle/123456789/5819

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2547). *ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

ทิศนา แขมมณี, พิมพันธ์ เดชะคุปต์, ดวงเดือน อ่อนน่วม, และเลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2547). *การวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน: รายงานการวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ทิศนา แขมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนวินท์ สุริวงศ์. (2565). *การพัฒนาโปรแกรมการฝึกทักษะสมองอีเอฟ เพื่อส่งเสริมการยืดหยุ่นทางความคิดและการรู้ดิจิทัล สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

ธิติมา ถาวรรัตน์. (2559). *การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพพรพรรณ ญาณโกมุท และคณะ. (2558). *แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, และคณะ. (2557). *การสร้างเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย* (รายงานการวิจัย). ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2561). *คู่มือการใช้งานเครื่องมือประเมินทักษะการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย (MU.EF-1)*. สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประวิต เอราวรรณ์. (2545). *การวิจัยการศึกษาเบื้องต้น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประเวศ วะสี. (2551). *หนังสือรวบรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551 เรื่องจิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์*. โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). *Executive functions (EF) กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. แพรวเพื่อนเด็ก.

ปรียานันท์ พร้อมสุขกุล. (2561). ดนตรีกับทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Music and executive functions). *Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11*(2), 2419–2433.

พรพิมล แพงภูงา. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโนนแท่นพิทยาคม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

พรฟ้า ทองสุข. (2565). การวิเคราะห์คุณลักษณะรู้คิดเชิงสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนเจเนอเรชันแอลฟา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 16*(1), 100–109.

พรรณทิพย์พา ทองมี. (2560). *แผนการสอนจิตศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.

พศวัต สาระอาวาส. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนพระราชทานขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

พัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านซับพลู อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

พิณสุดา สิริธรังสี. (2563). *ติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต. (2563). *มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต*. สืบค้นจาก https://www.futureskillfoundation.org/

มูลนิธิศึกษาธิการ. (2563). *องค์ประกอบ 9 ด้านแห่งการพัฒนาและการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ*. เชียงใหม่: บริษัท ซิโน พับลิชชิ่ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง จำกัด.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2555). *การพัฒนาจิตตปัญญาในองค์กร (Spirituality development in organization)*. กรุงเทพฯ: เอ. พี. กราฟฟิคดีไซน์และการพิมพ์.

วัชรินทร์ อุดหนองเลา, ณัฐวุฒิ บุราโส, ลัดดา วงค์กระจ่าง, วิมลรัตน์ ศรีวะรมย์, & ธีรังกูร วรบำรุงกุล. (2565). จิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติใหม่: กรณีศึกษาโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังขะวัฒนะ 4 อุปถัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 5*(1), 58–71.

วิจารณ์ พานิช. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ซันแพคเกจจิ้ง.

วิเชียร ไชยบัง. (2555). *ปาฏิหาริย์การศึกษา ณ โรงเรียนนอกกะลา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.

วิเชียร ไชยบัง. (2558). *จิตศึกษากับการพัฒนาปัญญาภายใน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บุรีรัมย์: เรียนนอกกะลา.

วิเชียร ไชยบัง. (2562). *นวัตกรรมการจัดการศึกษา: แนวคิดและแนวปฏิบัติของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา*. มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.

วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 2(1), 34–49.

ศิวานนท์ สวยสว่าง. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองไผ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

สถาบันอุทยานการเรียนรู้. (2560). *สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สร้างสรรค์: สังเคราะห์แนวคิดจากบริบทไทย*. สืบค้นจาก https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/334

สมปอง พะมุลิลา. (2561). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. สืบค้นจาก http://www.nurse.ubu.ac.th/new/?q=node/740

สมาน อัศวภูมิ. (2550). *การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สรชัย อินสม. (2553). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สโรชา เอิบโชคชัย. (2564). *โรงเรียนพัฒนาตนเอง (Whole School Approach: WSA)*. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2566, จาก https://iamkru.com/2021/04/28/wsa/

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *รายงานประจำปี 2558*.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัติ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

สุภาวดี หาญเมธี, ธิดา พิทักษ์สินสุข, และภาวนา อร่ามฤทธิ์. (2561). *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย* (หน้า 161–165). กรุงเทพฯ: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน).

สุภาวดี หาญเมธี. (2559). *EF ทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตที่สำเร็จ Executive Function*. สถาบันอาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป).

สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน = Classroom action research* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถพงษ์ อินต๊ะวงศ์. (2565). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

อุดม วงษ์สิงห์. (2565). *โครงการ TSQP/TSQM*. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2566, จาก https://www.eef.or.th/tsqp-tsqm-301122/

Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. John Wiley & Sons.

Burrell, G., & Morgan, G. (1979). *Sociological paradigms and organisational analysis: Elements of the sociology of corporate life*. Heinemann.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Sage Publications.

Diamond, A., & Ling, D. S. (2016). Conclusions about interventions, programs, and approaches for improving executive functions that appear justified and those that, despite much hype, do not. *Developmental Cognitive Neuroscience, 18*, 34–48. https://doi.org/10.1016/j.dcn.2015.11.005

Egeland, J., & Fallmyr, Ø. (2010). Confirmatory factor analysis of the Behavior Rating Inventory of Executive Function (BRIEF): Support for a distinction between emotional and behavioral regulation. *Child Neuropsychology, 16*(1), 1–16.

Ferrance, E. (2000). *Action research*. Providence, RI: Brown University.

Flook, L., Hirshberg, M. J., Gustafson, L., McGehee, C., Knoeppel, C., Tello, L. Y., Bolt, D. M., & Davidson, R. J. (2025). Mindfulness training enhances students' executive functioning and social emotional skills. *Applied Developmental Science, 29*(2), 141–160. https://doi.org/10.1080/10888691.2023.2297026

Glück, J., & Bluck, S. (2004). Making things better and learning a lesson: "Wisdom-of-experience" narratives across the lifespan. *Journal of Personality, 72*(3), 447–472.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.

Henriksen, D., & Gruber, N. (2024). System-wide school mindfulness: Addressing elementary students' social-emotional learning and wellbeing. *Frontiers in Education, 9*, Article 1272545. https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1272545

Hudson, K. G., Lawton, R., & Hugh-Jones, S. (2020). Factors affecting the implementation of a whole school mindfulness program: A qualitative study using the consolidated framework for implementation research. *BMC Health Services Research, 20*, 133. https://doi.org/10.1186/s12913-020-4942-z

Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (2008). *Cooperation in the classroom* (9th ed.). Edina, MN: Interaction Book Company.

Joyce, B., & Calhoun, E. (2015). Beyond professional development. *The Learning Professional*, *36*(6), 42.

Keeves, J. P. (1988). *Educational research, methodology and measurement: An international handbook*. Oxford, UK: Pergamon Press.

Kemmis, S., & McTaggart, R. (1991). Principles for participatory action research. *Adult Education Quarterly*, 41(3), 16–187.

Kuhn, T. S. (1962). *The structure of scientific revolutions*. University of Chicago Press.

Laelin. (1999). *Action research*. Providence, RI: Brown University.

Lewin, K. (1946). The psychological analysis of social facts. In *Field theory in social science* (pp. 147–157). New York, NY: Harper & Row.

Mathie, R. G. (2024). *A whole school approach: A synthesis of interconnected policy, practice, and research conceptualisations*. In A. E. J. Wals, B. Bjønness, A. Sinnes, & I. Eikeland (Eds.), *Whole school approaches to sustainability* (pp. 9–33). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-56172-6_2

Preda-Ulita, A. (2016). Executive functions in preschool children. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*, 258–265.

School of Change Makers. (2559). *The road ahead III: A report on the role of school councils*. Toronto, Ontario: Queen's Printer for Ontario.

Sharples, J., & Eaton, J. (2018). *Executive function: A review of the literature*. Education Endowment Foundation.

Wang, X., & Dong, X. (2026). School-based mindfulness education and children's emotion regulation: The mediating role of executive function. *Frontiers in Psychology, 17*, 1760807. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2026.1760807

Willer, D. (1986). *Theory and the experimental method*. Prentice-Hall.

Zheng, S., Zhang, B., Zhou, H., & Wang, M. (2025). Development and training of mindfulness and its relationship with executive function in Chinese rural upper-grade elementary school students. *Behavioral Sciences, 15*(4), 422. https://doi.org/10.3390/bs15040422

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา (Coaching Team) ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และร่วมสะท้อนผลการดำเนินงาน ได้แก่

1) ดร.ณัฏฐ์ ชาคำมูล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2) ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ดร.วรรณรักษ์ หงส์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4) ดร.ขำ แสงจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

5) ดร.ณัฐกรณ์ สารปรัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

6) นางทัศนีย์ แก้วกองทรัพย์ ครูโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

7) นายกิตติศักดิ์ สารมะโน ครู โรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

8) นางสรัญญา แสงชัย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

9) นางสาวเกวลี ยิ้มประเสริฐ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ภาคผนวก ข คู่มือการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

คู่มือการจัดกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรปรัญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

คู่มือการจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา

โรงเรียนราษฎร์เจริญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

แผนปฏิบัติการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนำ

คู่มือการจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการกำกับตนเอง การควบคุมอารมณ์ การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด ทั้งนี้ โรงเรียนได้ประยุกต์ใช้แนวคิดกระบวนทัศน์จิตศึกษาในการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมปัญญาภายใน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา คู่มือฉบับนี้ได้รวบรวมแนวคิด หลักการ วิธีดำเนินกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมจิตศึกษา แนวทางการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ตลอดจนระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวัน การจัดการเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่สนใจในการพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณลักษณะภายใน อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน มีระบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความสุข ความปลอดภัย และความสัมพันธ์เชิงบวกภายในโรงเรียน อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการสร้างต้นแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

คำนำ ..... ก
สารบัญ ..... ข
คำแนะนำการใช้คู่มือ 1
การจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา 2
1. กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า เวลา 08.00 – 08.30 น. 5
2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะสมอง เวลา 08.45 – 12.00 น. 5
3. กิจกรรมพักสมองระหว่างเรียน เวลา 10.15 – 10.30 น. 5
4. กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงกลางวัน เวลา 13.00 – 13.20 น. 6
5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลา 13.20 – 14.50 น. 6
6. กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงเย็น เวลา 14.50 – 15.10 น. 7
7. กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูหลังเลิกเรียน เวลา 15.30 – 16.30 น. 7
8. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาภายในห้องเรียน 8
กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมจิตศึกษาหน้าชั้นเรียน 9
กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมวงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9
กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมกระตุ้นสมองและผ่อนคลายระหว่างเรียน 10
กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 11
กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมสะท้อนคิด 11
กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 12
กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมส่งเสริมวินัยเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจ 12
กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจจากนิทานคุณธรรม 13
กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดและจินตนาการ 14
กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมกำหนดเป้าหมายชีวิตและการพัฒนาตนเอง 15

คำแนะนำการใช้คู่มือ

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ และแนวคิดของคู่มือให้เข้าใจก่อนดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมชี้แจงแนวทางการใช้คู่มือแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันก่อนนำไปใช้จริง

3. ครูผู้สอนควรวิเคราะห์บริบทของผู้เรียน รายชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ก่อนออกแบบกิจกรรมจิตศึกษา

4. การดำเนินกิจกรรมควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอทุกวัน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกและการพัฒนาทักษะสมองอย่างยั่งยืน

5. ควรจัดกิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้าก่อนเริ่มเรียนทุกวัน เพื่อเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ สมาธิ และจิตใจของผู้เรียน ระหว่างจัดกิจกรรม ครูควรใช้ภาษาสร้างสรรค์ สุภาพ และเสริมแรงทางบวก เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความปลอดภัยทางจิตใจ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเองอย่างอิสระ โดยไม่ตำหนิหรือเปรียบเทียบ

6. การจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม ความสามารถ และบริบทครอบครัวของผู้เรียน ครูควรบูรณาการกิจกรรมพัฒนาทักษะสมองเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้และการมีสมาธิของผู้เรียน ระหว่างกิจกรรมควรสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนานักเรียนรายบุคคล

7. ควรใช้กระบวนการสะท้อนคิดหลังจบกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์แก่ครูอย่างต่อเนื่อง ควรจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเป็นประจำ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้ปกครองควรได้รับข้อมูลและแนวทางการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน เพื่อสร้างความต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียน

8. การใช้คู่มือควรยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา ระดับชั้น และความพร้อมของผู้เรียน โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมเหมือนกันทุกห้องเรียน ควรบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม ปัญหา อุปสรรค และข้อค้นพบอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรม หากพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านอารมณ์ พฤติกรรม หรือการปรับตัว ครูควรให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และประสานผู้เกี่ยวข้องทันที ควรประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง

9. การใช้คู่มือฉบับนี้ควรมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และทักษะสมอง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

การจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา

กิจกรรมภายในโรงเรียนตลอดระยะเวลา 1 วัน ควรได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายในของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาควรเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีสติ การรู้เท่าทันอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกภายในโรงเรียน โรงเรียนควรกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันทั้งด้านกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า การจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน กิจกรรมระหว่างวัน และกิจกรรมสะท้อนคิดช่วงท้ายวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา และการกำกับตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ครูทุกคนมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ใช้การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างทั่วถึง กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ โรงเรียนควรจัดช่วงเวลาสำหรับการสะท้อนผลการเรียนรู้และการทบทวนตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในพฤติกรรม อารมณ์ และพัฒนาการของตนเอง การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในทิศทางเดียวกันทั้งโรงเรียนจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการเติบโตทางด้านปัญญาภายในของผู้เรียน โดยมีตารางดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ตารางการดำเนินกิจกรรม

เวลา	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	EF ที่ส่งเสริม
07.00 – 07.30	ครูเตรียมชั้นเรียน	ครูเตรียมบรรยากาศ ห้องเรียน เพลง สื่อ มุมสงบ	Planning
07.30 – 08.00	นักเรียนเข้าสู่พื้นที่เรียนรู้	ทักทายเชิงบวก ตรวจสุขภาวะอารมณ์	Emotional Control
08.00 – 08.30	กิจกรรมจิตศึกษา ช่วงเช้า	นั่งเงียบ ฝึกหายใจ สติ สมาธิ Circle Time	Focus / Self-Control
08.30 – 08.45	เคารพธงชาติและ Morning Talk	ข่าวดี แรงบันดาลใจ เป้าหมายรายวัน	Goal-directed Persistence
08.45 – 10.15	การเรียนรู้บูรณาการ EF	Active Learning / PBL / STEM	Working Memory
10.15 – 10.30	Brain Break	เกม EF / เคลื่อนไหว / ดนตรี	Cognitive Flexibility
10.30 – 12.00	เรียนรู้เชิงลึก	เรียนรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์และทำงานกลุ่ม	Planning / Problem Solving
12.00 – 13.00	พักกลางวันเชิงจิตศึกษา	รับประทานอาหารแบบรู้ตัว / ดนตรีเบา	Self-Regulation
13.00 – 13.20	กิจกรรม Pause & Reflect	เขียนความรู้สึก ขอบคุณตนเอง/เพื่อน	Emotional Awareness
13.20 – 14.50	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ศิลปะ ดนตรี กีฬา Coding เกษตร	Creativity / Flexibility
14.50 – 15.10	Reflection เย็น	สะท้อนคิด “วันนี้ฉันเรียนรู้อะไร”	Self-Monitoring
15.10 – 15.30	Home Connect	เตรียมภารกิจกลับบ้านเชื่อมผู้ปกครอง	Responsibility
15.30 – 16.30	PLC / Lesson Study ครู	ครูสะท้อนคิดและพัฒนาการสอน	Professional Learning

4

รายละเอียดกิจกรรมสำคัญภายใน 1 วัน

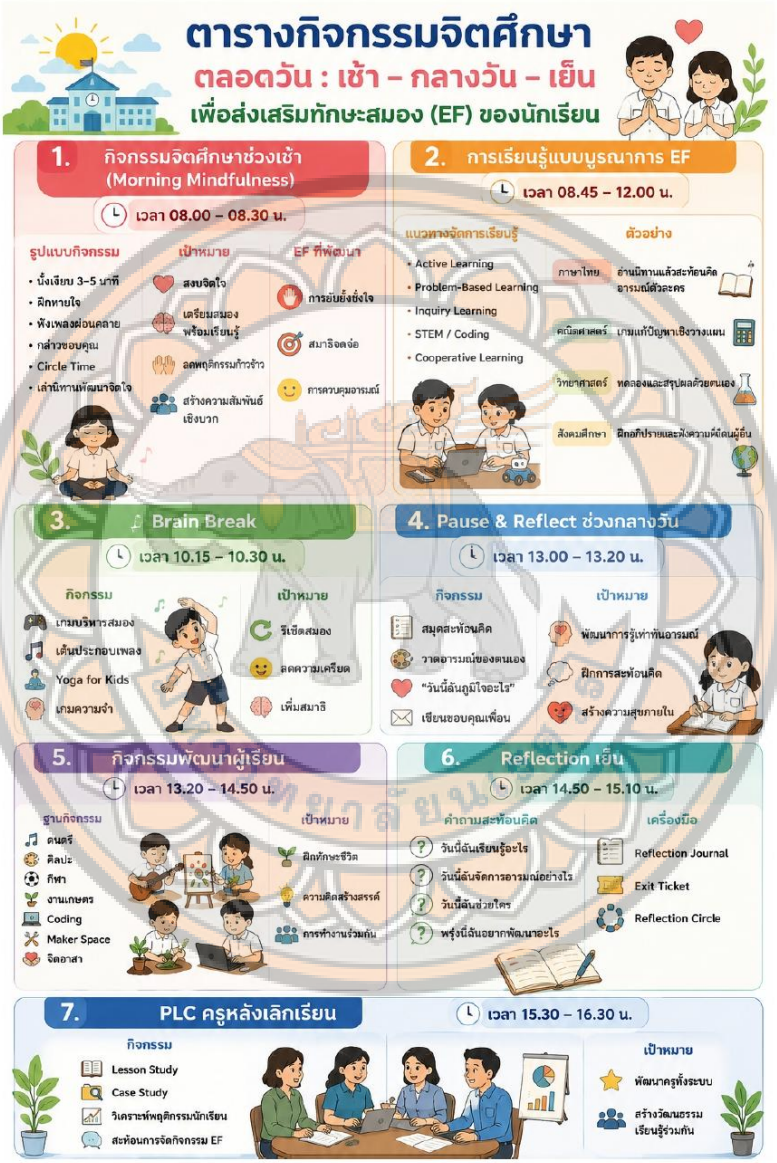

1. กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า เวลา 08.00 – 08.30 น.

กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า รูปแบบของกิจกรรมการเตรียมจิตใจและสมองก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างสภาวะจิตใจที่สงบและพร้อมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเริ่มจากการนั่งเงียบเพื่อฝึกสติและการรับรู้ตนเอง จากนั้นครูนำฝึกการหายใจอย่างมีจังหวะเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความผ่อนคลายและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีการเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสงบภายใน นักเรียนร่วมกันกล่าวขอบคุณตนเอง เพื่อน ครู และสิ่งรอบตัว เพื่อปลูกฝังความรู้สึกเชิงบวกและความกตัญญู ครูจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ร่วมกัน รวมทั้งมีการเล่านิทานหรือเรื่องราวที่ส่งเสริมคุณธรรมและการตระหนักรู้ในตนเอง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดสมาธิ มีความพร้อมด้านอารมณ์ และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่นภายในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาสมาธิ การควบคุมอารมณ์ การยับยั้งชั่งใจ และสร้างบรรยากาศเชิงบวกก่อนเข้าสู่การเรียนรู้

2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะสมอง เวลา 08.45 – 12.00 น.

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะสมอง รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ครูออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ ทดลอง และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน มีการใช้เกมการศึกษา การอภิปรายกลุ่ม การแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมตนเองระหว่างการทำงาน นักเรียนได้เรียนรู้การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดอย่างสร้างสรรค์ และการรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง ครูมีบทบาทในการกระตุ้นการคิด ให้กำลังใจ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง มีเป้าหมาย คือ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการกำกับตนเองของนักเรียน

3. กิจกรรมพักสมองระหว่างเรียน เวลา 10.15 – 10.30 น.

กิจกรรมพักสมองระหว่างเรียน รูปแบบของกิจกรรมการผ่อนคลายและกระตุ้นสมองระหว่างการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการฟื้นฟูพลังสมองและลดความตึงเครียดของนักเรียนหลังจากการเรียนในช่วงเวลาต่อเนื่อง ครูจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสม เช่น เกมบริหารสมอง การเต้นประกอบจังหวะดนตรี และการออกกำลังกายเบา ๆ เพื่อกระตุ้นการทำงานของสมองและระบบประสาท มีการใช้กิจกรรมฝึกความจำ การสังเกต และการตอบสนองต่อคำสั่ง เพื่อพัฒนาสมาธิและความยืดหยุ่นทางความคิดของนักเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนาน และพร้อมกลับเข้าสู่การเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น ครูดูแลให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมด้วยความ

ปลอดภัย บรรยากาศของกิจกรรมเต็มไปด้วยความเป็นมิตรและการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีเป้าหมาย คือ เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพิ่มสมาธิ และกระตุ้นความพร้อมของสมองในการเรียนรู้

4. กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงกลางวัน เวลา 13.00 – 13.20 น.

กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงกลางวัน รูปแบบของกิจกรรมการทบทวนอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจตนเองผ่านการเขียน การวาดภาพ และการเล่าเรื่อง นักเรียนบันทึกความรู้สึกหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างวันลงในสมุดสะท้อนคิด พร้อมทั้งเขียนสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจหรือสิ่งที่อยากพัฒนาต่อไป ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดเพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง รวมทั้งฝึกให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น นักเรียนได้เขียนข้อความขอบคุณเพื่อนหรือบุคคลที่ช่วยเหลือตนเอง เพื่อสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกภายในห้องเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง สามารถจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดความสุขในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โรงเรียนดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังนิสัยการสะท้อนคิดและการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันอารมณ์ การสะท้อนคิด และการสร้างความสุขภายในของนักเรียน

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลา 13.20 – 14.50 น.

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รูปแบบของกิจกรรมฐานการเรียนรู้ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โรงเรียนจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา งานเกษตร การออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรม กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความกล้าแสดงออก และสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองผ่านประสบการณ์ตรง อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุขและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการกำกับตนเองของผู้เรียนอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

6. กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงเย็น เวลา 14.50 – 15.10 น.

กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงเย็น รูปแบบของกิจกรรมการทบทวนการเรียนรู้และการสะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการรู้เท่าทันอารมณ์ การประเมินตนเอง และการพัฒนาทักษะสมองด้านการกำกับตนเอง ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิด เช่น “วันนี้ฉันเรียนรู้อะไร” “วันนี้ฉันจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างไร” “วันนี้ฉันได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่” และ “วันพรุ่งนี้ฉันอยากพัฒนาตนเองด้านใด” นักเรียนบันทึกความคิดและความรู้สึกลงในสมุดสะท้อนคิด พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีระบบ ฝึกการวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง และตระหนักถึงผลที่เกิดจากการกระทำของตน ครูทำหน้าที่รับฟังอย่างเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศของกิจกรรมเน้นความไว้วางใจ ความอบอุ่น และการยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นคงทางอารมณ์และมีความสุขในการเรียนรู้ มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการสะท้อนคิด การประเมินตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

7. กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูหลังเลิกเรียน เวลา 15.30 – 16.30 น.

กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูหลังเลิกเรียน รูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาครูร่วมกันอย่างเป็นระบบ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน การสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมการสอนที่ส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียน ครูร่วมกันศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์กรณีศึกษาของนักเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมจิตศึกษา และร่วมกันหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ สนับสนุนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ครูทุกคนมีโอกาสสะท้อนผลการสอน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาเชิงบวก และสามารถออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครู สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบของสถานศึกษา

8. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาภายในห้องเรียน

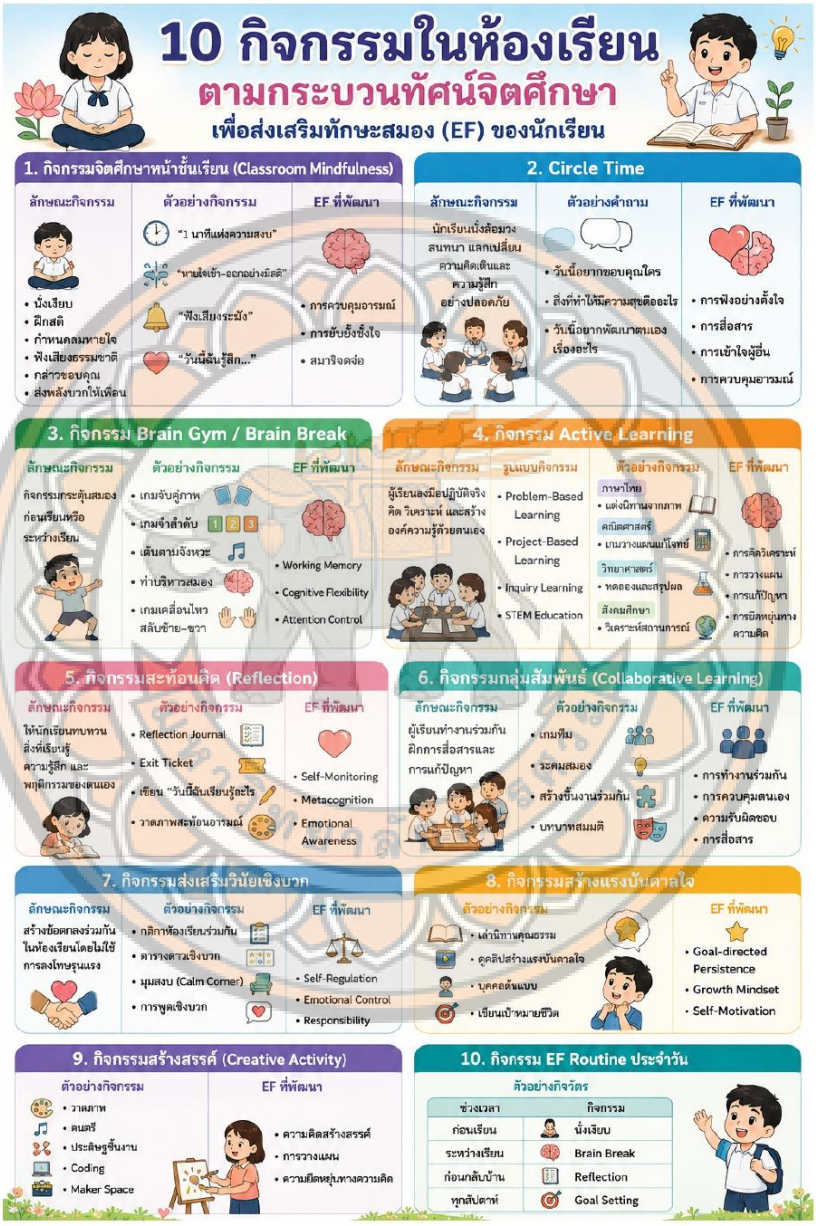

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมจิตศึกษาหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมจิตศึกษาหน้าชั้นเรียน รูปแบบของกิจกรรมการฝึกสติและการเตรียมความพร้อมทางอารมณ์ก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างความสงบภายใน การกำกับอารมณ์ และการพัฒนาสมาธิของผู้เรียนผ่านกระบวนการจิตศึกษาในชั้นเรียน ครูเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการให้นักเรียนนั่งในท่าที่เหมาะสม หลับตา หรือกำหนดสายตาให้นิ่ง จากนั้นนำฝึกการหายใจเข้าออกอย่างช้า ๆ และมีสติร่วมกับการฟังเสียงธรรมชาติหรือเสียงดนตรีบรรเลงเบา ๆ เพื่อสร้างความผ่อนคลาย นักเรียนได้ฝึกการสังเกตอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของตนเองโดยไม่ตัดสิน รวมทั้งได้กล่าวถ้อยคำแห่งความขอบคุณและส่งกำลังใจเชิงบวกให้กับเพื่อนในชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยลดความตึงเครียด ลดพฤติกรรมก้าวร้าว และสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความปลอดภัยทางจิตใจภายในห้องเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมด้านอารมณ์และสมาธิในการเรียนรู้ตลอดทั้งวัน ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างบรรยากาศที่สงบอบอุ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการควบคุมอารมณ์ การยับยั้งชั่งใจ และสมาธิจดจ่อของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมหนึ่งนาทีแห่งความสงบ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนนั่งนิ่ง หลับตา และกำหนดลมหายใจเข้าออกอย่างช้า ๆ เป็นเวลา 1 นาที พร้อมเปิดเสียงธรรมชาติเบา ๆ เพื่อสร้างสมาธิและความสงบภายในก่อนเริ่มเรียน

1.2 กิจกรรมหายใจเข้าออกอย่างมีสติ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูนำฝึกการหายใจลึกและช้า โดยให้นักเรียนรับรู้ลมหายใจของตนเอง พร้อมสังเกตความรู้สึกของร่างกายและอารมณ์ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความผ่อนคลายและจดจ่อกับปัจจุบัน

1.3 กิจกรรมฟังเสียงระฆังแห่งสติ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูตีระฆังหรือใช้เสียงสัญญาณเบา ๆ ให้นักเรียนตั้งใจฟังจนเสียงเงียบหายไป พร้อมฝึกการนิ่งและการรับรู้สิ่งรอบตัวอย่างมีสติ เพื่อพัฒนาความสงบและการควบคุมตนเอง

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมวงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรมวงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รูปแบบของกิจกรรมการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกผ่านการนั่งล้อมวงสนทนาอย่างเท่าเทียม ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ชีวิตในบรรยากาศที่ปลอดภัยและเป็นมิตร ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดและการสะท้อนตนเอง เช่น สิ่งที่นักเรียนรู้สึกขอบคุณ สิ่งที่ทำให้มีความสุข หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาตนเอง นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสพูดและรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจโดยไม่ถูกตัดสิน กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมความเข้าใจตนเอง การยอมรับความแตกต่าง และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกอย่างเหมาะสม การสื่อสารเชิงบวก และการควบคุมอารมณ์ขณะสนทนา ครูมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การรับฟังอย่างลึกซึ้ง และการใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างคุณค่าในตนเองของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การสื่อสาร การเข้าใจผู้อื่น และการควบคุมอารมณ์

ของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมวันนี้อยากขอบคุณใคร มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนผลัดกันเล่าถึงบุคคลที่ตนเองรู้สึกขอบคุณ พร้อมอธิบายเหตุผล เพื่อส่งเสริมการมองเห็นคุณค่าของผู้อื่นและสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกในห้องเรียน

1.2 กิจกรรมสิ่งที่ทำให้มีความสุข มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันแบ่งปันเหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำให้ตนเองมีความสุขในแต่ละวัน พร้อมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนอย่างตั้งใจ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและการยอมรับซึ่งกันและกัน

1.3 กิจกรรมวันนี้อยากพัฒนาตนเองเรื่องอะไร มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนสะท้อนจุดที่ต้องการปรับปรุงตนเอง พร้อมวางเป้าหมายเล็ก ๆ ในการพัฒนาพฤติกรรม เพื่อฝึกการประเมินตนเองและการกำกับตนเองอย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมกระตุ้นสมองและผ่อนคลายระหว่างเรียน

กิจกรรมกระตุ้นสมองและผ่อนคลายระหว่างเรียน รูปแบบของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการบริหารสมองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการกระตุ้นการทำงานของสมอง การเพิ่มสมาธิ และการลดความเหนื่อยล้าระหว่างการเรียน โดยครูจัดกิจกรรมสั้น ๆ ที่เน้นการเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้ความจำ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างสมองกับร่างกาย เช่น เกมจับคู่ภาพ เกมจำลำดับ การเต้นประกอบจังหวะ หรือท่าบริหารสมองสลับซ้ายขวา กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว ลดความเครียด และสามารถกลับมาจดจ่อกับการเรียนได้ดีขึ้น นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างยืดหยุ่น การตอบสนองต่อสถานการณ์ และการทำงานร่วมกับเพื่อนในรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม บรรยากาศของกิจกรรมเต็มไปด้วยความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และดูแลให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาความจำ การคิดยืดหยุ่น และการควบคุมความสนใจของผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมเกมจับคู่ภาพ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดบัตรภาพเป็นคู่และให้นักเรียนช่วยกันค้นหาภาพที่เหมือนกันภายในเวลาที่กำหนด เพื่อฝึกความจำ สมาธิ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ

1.2 กิจกรรมเต้นประกอบจังหวะ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูเปิดเพลงจังหวะสนุกสนานและให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ พร้อมทำท่าทางตามคำสั่ง เพื่อกระตุ้นสมองและลดความตึงเครียดระหว่างเรียน

1.3 กิจกรรมท่าบริหารสมองสลับซ้ายขวา มีวิธีดำเนินการ คือ ครูนำฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายแบบสลับด้าน เช่น การแตะมือและเท้าตรงข้าม เพื่อกระตุ้นการทำงานร่วมกันของสมองทั้งสองซีกและเพิ่มสมาธิในการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก รูปแบบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ การวางแผน การแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ทดลอง ลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนได้ฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ กระตุ้นการคิด และให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศของกิจกรรมมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การแก้ปัญหา และความยืดหยุ่นทางความคิดของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมแต่งนิทานจากภาพ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูนำภาพสถานการณ์มาให้นักเรียนสังเกตและร่วมกันวิเคราะห์ จากนั้นให้นักเรียนแต่งเรื่องราวตามจินตนาการ พร้อมนำเสนอแนวคิดและข้อคิดที่ได้จากเรื่องราวของตนเอง

1.2 กิจกรรมเกมวางแผนแก้โจทย์ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ วางแผน และเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม พร้อมอธิบายขั้นตอนการคิดอย่างเป็นลำดับ

1.3 กิจกรรมทดลองและสรุปผล มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันตั้งสมมติฐาน ทดลองตามขั้นตอนที่กำหนด บันทึกผลการทดลอง และอภิปรายสรุปองค์ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันภายในกลุ่ม

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมสะท้อนคิด

กิจกรรมสะท้อนคิด รูปแบบของกิจกรรมการทบทวนการเรียนรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองอย่างมีสติ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการประเมินตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์และการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้บันทึกหรือถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ ความรู้สึก ความสำเร็จ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงหลังจากการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรม นักเรียนได้ฝึกการคิดย้อนกลับ วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง และเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาตนเอง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และสามารถวางแผนพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูทำหน้าที่เป็นผู้รับฟัง ให้กำลังใจ และสะท้อนข้อเสนอแนะเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศของกิจกรรมเป็นไปอย่างสงบ เปิดกว้าง และเคารพความคิดเห็นของแต่ละบุคคล มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการกำกับตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์ และการคิดไตร่ตรองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมบันทึกสะท้อนคิดประจำวัน มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนเขียนบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น และแนวทางในการพัฒนาตนเองหลังการเรียนรู้ในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง

1.2 กิจกรรมเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้วันนี้ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนสรุปความรู้หรือประสบการณ์สำคัญที่ได้รับจากการเรียน พร้อมบอกสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจหรืออยากปรับปรุงเพิ่มเติม

1.3 กิจกรรมวาดภาพสะท้อนอารมณ์ มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนใช้ภาพวาดหรือสัญลักษณ์แทนความรู้สึกของตนเองหลังการเรียนรู้ พร้อมอธิบายเหตุผลและแนวทางในการจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแก้ปัญหา ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดี การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน แบ่งหน้าที่ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน ฝึกการควบคุมอารมณ์ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ครูทำหน้าที่ส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน และสะท้อนพฤติกรรมเชิงบวกที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกัน กิจกรรมนี้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอย่างเหมาะสม มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมเกมสร้างทีมสัมพันธ์ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดเกมที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนฝึกการวางแผน การช่วยเหลือกัน และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

1.2 กิจกรรมระดมสมองแก้ปัญหา มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันอภิปรายและเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาที่กำหนด พร้อมคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมโดยใช้เหตุผลร่วมกันภายในกลุ่ม

1.3 กิจกรรมสร้างชิ้นงานร่วมกัน มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันออกแบบและสร้างผลงานตามหัวข้อที่กำหนด โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและช่วยกันประเมินผลงานของกลุ่มอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมส่งเสริมวินัยเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจ

กิจกรรมส่งเสริมวินัยเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจ รูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกและการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างข้อตกลงร่วมกัน การใช้คำพูดเชิงบวก และการเสริมแรงทางบวกแทนการลงโทษรุนแรง ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดกติกาของห้องเรียนที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลบรรยากาศของห้องเรียน และสร้างมุมสงบสำหรับการจัดการอารมณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจผ่านการเล่านิทานคุณธรรม การศึกษา

บุคคลต้นแบบ และการตั้งเป้าหมายชีวิต เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองและมีแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตนเอง และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูทำหน้าที่เป็นต้นแบบด้านการสื่อสารเชิงบวกและการสร้างกำลังใจแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการกำกับตนเอง การควบคุมอารมณ์ ความรับผิดชอบ และแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมกำหนดกติกาห้องเรียนร่วมกัน มีวิธีดำเนินการ คือ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันภายในห้องเรียน พร้อมติดตามและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.2 กิจกรรมมุมสงบสำหรับจัดการอารมณ์ มีวิธีดำเนินการ คือ โรงเรียนจัดพื้นที่สงบให้นักเรียนใช้พักใจเมื่อเกิดความเครียดหรืออารมณ์ไม่มั่นคง โดยมีสื่อช่วยผ่อนคลายและกิจกรรมฝึกสติอย่างเหมาะสม

1.3 กิจกรรมเขียนเป้าหมายชีวิต มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนสะท้อนความฝันและเป้าหมายของตนเอง พร้อมวางแผนแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจจากนิทานคุณธรรม

กิจกรรมการเสริมสร้างแรงบันดาลใจผ่านการเรียนรู้เชิงคุณธรรม รูปแบบของกิจกรรมเป็นการเล่านิทานและอภิปรายสะท้อนคิด ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างพลังทางบวกภายในจิตใจของผู้เรียน โดยครูคัดเลือกนิทานที่สอดคล้องกับช่วงวัยและสถานการณ์ชีวิตของนักเรียน จากนั้นใช้การเล่าเรื่องอย่างสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ภายหลังการเล่านิทาน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับ ความรู้สึกของตนเอง และแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมการกำกับตนเอง ความเพียรพยายาม และการมีเป้าหมายในชีวิต อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและความสัมพันธ์เชิงบวกภายในห้องเรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง และสร้างแรงจูงใจเชิงบวกในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “นิทานแห่งความเพียร” มีวิธีดำเนินการ คือ ครูเล่านิทานเกี่ยวกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากความพยายาม จากนั้นให้นักเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเขียนสิ่งที่ตนเองอยากพัฒนาต่อไปในชีวิตประจำวัน

1.2 กิจกรรม “ต้นไม้แห่งความดี” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเขียนความดีที่ตนเองได้ปฏิบัติลงบนกระดาษรูปใบไม้ แล้วนำไปติดบนต้นไม้แห่งความดีหน้าชั้นเรียน พร้อมแลกเปลี่ยนความภาคภูมิใจร่วมกันในห้องเรียน

1.3 กิจกรรม “บุคคลต้นแบบของฉัน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเลือกบุคคลต้นแบบที่ตนชื่นชอบ พร้อมอธิบายเหตุผลและคุณลักษณะที่อยากนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองในอนาคต

กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดและจินตนาการ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ รูปแบบของกิจกรรมเป็นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านศิลปะ ดนตรี และการประดิษฐ์ชิ้นงาน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างยืดหยุ่น โดยครูจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ออกแบบ และสร้างผลงานด้วยตนเอง นักเรียนได้ใช้จินตนาการและความสามารถเฉพาะตนในการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผนขั้นตอนการทำงาน และการปรับเปลี่ยนแนวคิดเมื่อพบปัญหา กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและส่งเสริมการแสดงออกเชิงบวก นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความสุขในการเรียนรู้และลดความตึงเครียดทางอารมณ์ของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “วาดภาพความฝันของฉัน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนวาดภาพสะท้อนความฝันหรือเป้าหมายในอนาคต พร้อมอธิบายแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายดังกล่าวหน้าชั้นเรียน

1.2 กิจกรรม “ประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างชิ้นงานตามจินตนาการ โดยวางแผนร่วมกันเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลงานพร้อมอธิบายประโยชน์ของชิ้นงาน

1.3 กิจกรรม “ดนตรีสร้างพลังบวก” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนร่วมร้องเพลงหรือเล่นเครื่องดนตรีอย่างง่าย พร้อมสะท้อนความรู้สึกหลังการทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความสุขและความผ่อนคลายทางอารมณ์

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมพัฒนากิจวัตรประจำวันเพื่อเสริมสร้างทักษะสมอง

กิจกรรมการพัฒนากิจวัตรประจำวันเชิงบวก รูปแบบของกิจกรรมเป็นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างวินัย การกำกับตนเอง และการจัดระบบความคิดของผู้เรียน โดยโรงเรียนกำหนดกิจวัตรประจำวันที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายใน เช่น การนั่งเงียบก่อนเรียน การพักผ่อนสมองระหว่างเรียน และการสะท้อนคิดก่อนกลับบ้าน ครูดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนปฏิบัติตาม นักเรียนได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ การบริหารเวลา และการมีสมาธิในการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวกที่ต่อเนื่องและเกิดเป็นวัฒนธรรมร่วมของโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและความสามารถในการกำกับตนเองของผู้เรียนในระยะยาว มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาวินัยเชิงบวกและเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “นั่งเงียบก่อนเรียน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนนั่งเงียบ กำหนดลมหายใจ และเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างสมาธิและความสงบภายในจิตใจ

1.2 กิจกรรม “พักผ่อนสมองระหว่างเรียน” มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายหรือเกมบริหารสมองระยะสั้นระหว่างคาบเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายและกลับมามีสมาธิในการเรียนรู้

1.3 กิจกรรม “สะท้อนคิดก่อนกลับบ้าน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเขียนหรือพูดสะท้อนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ สิ่งที่ทำได้ดี และสิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อไปในวันถัดไป

กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมกำหนดเป้าหมายชีวิตและการพัฒนาตนเอง

กิจกรรมการกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงผลักดันภายใน รูปแบบของกิจกรรมเป็นการวางแผนชีวิตและติดตามความก้าวหน้าของตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเป้าหมายชีวิต การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาความมุ่งมั่นในการดำเนินงานของผู้เรียน โดยครูให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้การวางแผน การติดตามผล และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูให้คำแนะนำและกำลังใจเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความอดทนและความเพียรในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีเป้าหมาย คือ เพื่อส่งเสริมการมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน และพัฒนาความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “เป้าหมายของฉันในสัปดาห์นี้” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเขียนเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาตนเองในแต่ละสัปดาห์ พร้อมกำหนดวิธีปฏิบัติและติดตามผลร่วมกับครูประจำชั้น

1.2 กิจกรรม “สมุดบันทึกความสำเร็จ” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ตนเองทำสำเร็จในแต่ละวัน พร้อมสะท้อนความรู้สึกและแนวทางพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 กิจกรรม “ฉันทำได้” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนแบ่งปันประสบการณ์การเอาชนะอุปสรรคหรือความยากลำบากของตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อสร้างกำลังใจและแรงบันดาลใจแก่เพื่อนร่วมชั้น

16

"1 คาบเรียน"
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
ขั้นตอน
เวลา
กิจกรรม
1 สงบนิ่ง 5 นาที หายใจ–นั่งเงียบ
2 กระตุ้นคิด 10 นาที เกม/คำถาม
3 ลงมือปฏิบัติ 20 นาที Active Learning
4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 10 นาที Discussion
5 Reflection 5 นาที สะท้อนคิด
เครื่องมือสำคัญภายในห้องเรียน
ด้านผู้เรียน
Reflection Journal
EF Checklist
สมุดเป้าหมายชีวิต
บัตรอารมณ์
ด้านครู
PLC
Lesson Study
Case Study
แบบสังเกต EF
บรรยากาศห้องเรียนที่ควรมี
ปลอดภัยทางใจ
เคารพความแตกต่าง
ใช้คำพูดเชิงบวก
ส่งเสริมการคิด
มีพื้นที่สงบ
มีพื้นที่สร้างสรรค์
มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน
เป้าหมายสำคัญของกิจกรรมภายในห้องเรียน
เพื่อให้ผู้เรียน
คิดเป็น
จัดการอารมณ์ได้
วางแผนชีวิตได้
มีวินัยภายใน
เรียนรู้อย่างมีความสุข
มีทักษะสมอง EF ที่เข้มแข็ง
เติบโตอย่างสมดุลทั้ง IQ และ EQ
EQ

ภาคผนวก ค คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

คู่มือ

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

HANDBOOK FOR THE WHOLE-SCHOOL DEVELOPMENT MODEL BASED ON THE CONTEMPLATIVE EDUCATION PARADIGM TO ENHANCE STUDENTS' EXECUTIVE FUNCTIONS (EF)

โดย : ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

2

คู่มือรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวรเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนำ

คู่มือรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการบูรณาการกระบวนทัศน์จิตศึกษาเข้ากับการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เนื้อหาในคู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” ซึ่งดำเนินการภายใต้หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2568 โดยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งระบบ

โครงสร้างของคู่มือประกอบด้วย 6 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และคำสำคัญ (2) กรอบแนวคิดและหลักการ ครอบคลุมหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาทักษะสมอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (3) ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (4) ขั้นตอนการดำเนินงาน ที่เน้นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (5) การวัดและประเมินผล ซึ่งนำเสนอเครื่องมือและแนวทางการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ (6) บทสรุปและข้อเสนอแนะ รวมถึงภาคผนวกที่รวบรวมเครื่องมือและตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

คู่มือฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการสร้าง “สนามพลังบวก” ในสถานศึกษา การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวก การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และการเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง โดยอาศัยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างเข้มแข็ง

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะสมอง มีความสามารถในการกำกับตนเอง และมีศักยภาพในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีการศึกษา 2568

สารบัญ

หน้า

คำนำ ..... ก
สารบัญ ..... ข
ส่วนที่ 1 บทนำ 1
1. ความเป็นมาและความสำคัญ 1
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ 7
3. คำนิยามศัพท์เฉพาะ 7
4. เป้าหมาย 9
5. กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 9
ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดและหลักการ 11
1. หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 11
1.1 โครงสร้างหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 11
1.2 หลักการที่สังเคราะห์ 12
1.3 กระบวนการและกลไก 12
1.4 แนวทางการดำเนินงาน 13
2. กระบวนทัศน์จิตศึกษา 13
2.1 กระบวนการของกระบวนทัศน์จิตศึกษา 13
2.2 หลักการที่สังเคราะห์ 14
2.3 กระบวนการและกลไก 14
2.4 แนวทางการดำเนินงาน 14
3. หลักการพัฒนาทักษะสมอง 15
3.1 เป้าหมายหลักการพัฒนาทักษะสมอง 15
3.2 หลักการที่สังเคราะห์ 16
3.3 กระบวนการและกลไก 16
3.4 แนวทางการดำเนินงาน 16
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 17
4.1 กลไกการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 17
4.2 หลักการที่สังเคราะห์ 17
4.3 กระบวนการและกลไก 18
4.4 แนวทางการดำเนินงาน 18

หน้า

5. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงาน 18
ส่วนที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการ 26
1. ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์ จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 26
แนวทางที่ 1 กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันโดยเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร 27
แนวทางที่ 2 ออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก และกำหนดแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 30
แนวทางที่ 3 บูรณาการการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน 33
แนวทางที่ 4 พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกควบคู่กับการประเมินและติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 35
แนวทางที่ 5 สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง และขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย 38
ส่วนที่ 4 การดำเนินงานตามรูปแบบ 44
หมวดที่ 1 การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก 44
1. การกำหนดเป้าหมายร่วม 44
2. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย) 44
3. การจัดโครงสร้างตารางกิจกรรม (Structure) ที่เอื้อต่อจิตศึกษา 44
4. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและวิถีแนวปฏิบัติที่ดี 45
หมวดที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา 45
1. รูปแบบกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า-กลางวัน-เย็น) 45
2. เทคนิคการบูรณาการจิตศึกษาในเนื้อหาวิชาหลัก 46
3. แนวทางการปรับพฤติกรรมเชิงบวก 46

หน้า

หมวดที่ 3 การพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ 47
1. หลักสูตรการพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก 47
2. กระบวนการสร้าง PLC 3 รูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาทั้งระบบ การวิจัยชั้นเรียน และการศึกษารายกรณีเพื่อช่วยเหลือเด็ก 48
หมวดที่ 4 เครือข่ายความร่วมมือ 49
1. การให้ความรู้ผู้ปกครอง 49
2. การสร้างชุมชนนักปฏิบัติในกลุ่มผู้ปกครอง 49
3. โครงการผู้ปกครองอาสา 49
ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล 52
1. เครื่องมือประเมินทักษะสมองของนักเรียน 52
2. แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู 53
3. เกณฑ์การประเมิน “สนามพลังบวก” ของสถานศึกษา 55
4. แนวทางการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลแต่ละรอบปี 58
ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 61
1. ปัจจัยความสำเร็จ 61
2. ปัญหาและอุปสรรคที่อาจพบและแนวทางแก้ไข 62
3. แนวทางแก้ไข 64
ภาคผนวก 67
ตัวอย่างตารางเรียน ที่แทรกกิจกรรมจิตศึกษา 68
ชุดกิจกรรมจิตศึกษา ตัวอย่าง (เช้า กลางวัน เย็น) 68
แบบฟอร์มการบันทึก PLC (SS, LS, CS) 68
แบบประเมิน EF สำหรับนักเรียนแต่ละช่วงวัย 68
คู่มือการสื่อสารเชิงบวก (คำพูดที่ควรใช้-ไม่ควรใช้) 68

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 10
ภาพที่ 2 กรอบแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน 25
ภาพที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 27
ภาพที่ 4 แผนภาพเชิงระบบการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก 45
ภาพที่ 5 แผนภาพเชิงระบบการจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา 47
ภาพที่ 6 แผนภาพเชิงระบบการพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ 48
ภาพที่ 7 แผนภาพเชิงระบบเครือข่ายความร่วมมือ 50
ภาพที่ 8 แผนภาพเชิงระบบการดำเนินงานตามรูปแบบฯ 51
ภาพที่ 9 สรุปประบวนการการวัดและประเมินผล 60
ภาพที่ 10 แผนภาพเชิงระบบบทสรุปและข้อเสนอแนะ 66

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 19
ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา 20
ตารางที่ 3 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง 21
ตารางที่ 4 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.22
ตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน.....23
ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปรายละเอียดการดำเนินการ ดังตารางที่ 640
ตารางที่ 6 ระบบและกลไกการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง.....41

ส่วนที่ 1
บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะรอบด้าน โดยเฉพาะทักษะสมอง (Executive Functions: EF) นับเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจึงต้องอาศัยแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงการบริหาร การจัดการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาปัญญาภายในและความเป็นมนุษย์อย่างสมดุล ควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการกำกับตนเอง คู่มือฉบับนี้จึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ส่วนที่ 1 บทนำมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญ
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ
3. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ในบริบทของสังคมโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และการขยายตัวของเศรษฐกิจฐานความรู้ (สถาบันอุทยานการเรียนรู้, 2560) ส่งผลให้รูปแบบการดำรงชีวิตและการทำงานของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ มนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการศึกษาจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเนื้อหาเท่านั้น หากแต่ต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในโลกที่มีความไม่แน่นอนสูงได้อย่างมีคุณภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2559) แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ที่เสนอให้มีการปรับกระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ ขณะเดียวกัน วิจารณ์ พานิช (2559) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “ผู้เรียนรู้” มากกว่าผู้รับความรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในมิติของการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน ทักษะสมองหรือ Executive Functions (EF) ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดย EF ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง การจดจำและประมวลผลข้อมูล และการปรับเปลี่ยนความคิดตามสถานการณ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สถาบันอุทยานการเรียนรู้ (2560) ได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วย

ส่งเสริมการพัฒนาทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นอกจากนี้ แนวโน้มของการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศยังมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนจึงมิใช่เพียงภารกิจในระดับห้องเรียน แต่เป็นภารกิจในระดับระบบของสถานศึกษา ที่ต้องอาศัยการบูรณาการแนวคิดและการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม ทั้งในด้านนโยบาย การปฏิบัติ และการประเมินผล การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ดังกล่าว จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเตรียมความพร้อมให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556)

ในระดับนโยบายทางการศึกษา หลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะด้านการคิด การแก้ปัญหา และการกำกับตนเอง ซึ่งถือเป็นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลัก มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคมแห่งการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้จากการเน้นเนื้อหาไปสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ อีกทั้งยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในขณะเดียวกัน นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รายงานถึงความพยายามในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนผ่านโครงการและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในด้านการนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

นอกจากนี้ รายงานเชิงสถิติและผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติยังชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการควบคุมตนเอง รวมทั้งยังขาดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนา

ศักยภาพในระยะยาว ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยรูปแบบดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) ที่บูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ของสถานศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานทางการศึกษาสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในศาสตร์ด้านประสาทวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาการศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในด้านการคิด การเรียนรู้ และพฤติกรรมการดำรงชีวิต EF ประกอบด้วยกระบวนการทางสมองระดับสูงที่ควบคุมการทำงานของความคิดและการกระทำอย่างมีเป้าหมาย ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความจำใช้งาน (Working Memory) ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและประมวลผลข้อมูลในระยะสั้น และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) ที่ช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนความคิดหรือกลยุทธ์ได้ตามสถานการณ์ (สุภาวดี หาญเมธี, 2559; Diamond & Ling, 2016) ทักษะสมองดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นกลไกพื้นฐานที่สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนา EF จึงไม่เพียงแต่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม การควบคุมตนเอง และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระยะยาว (สุภาวดี หาญเมธี และคณะ, 2561) ในเชิงทฤษฎี แนวคิด ทักษะสมอง มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองในระดับสูง และส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง อย่างเป็นธรรมชาติ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน กระบวนทัศน์จิตศึกษา (Contemplative Education) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเน้นการพัฒนาสติ (Mindfulness) สมาธิ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองและการตัดสินใจอย่างมีสติ แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ภายใน (Inner Awareness) และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ภายในกับการเรียนรู้ภายนอกได้อย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทักษะสมอง ที่ต้องอาศัยการควบคุมกระบวนการทางความคิดและอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการแนวคิดทักษะสมอง เข้ากับกระบวนทัศน์จิตศึกษา จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยการจัดการเรียนรู้ที่

ส่งเสริมทั้งการคิดอย่างมีเหตุผลและการมีสติรู้ตัว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Diamond และ Ling (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะสมอง อย่างมีประสิทธิภาพควรอาศัยกิจกรรมที่บูรณาการทั้งด้านความคิด อารมณ์ และสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ วิเชียร ไชยบัง. (2554). ดังนั้น การนำแนวคิดทักษะสมองและกระบวนทัศน์จิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา จึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจนข้อค้นพบจากการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่าผู้เรียนจำนวนมากยังประสบปัญหาในด้านทักษะการคิดขั้นสูง การควบคุมอารมณ์ และความสามารถในการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง นอกจากนี้ สื่อมวลชนและรายงานเชิงนโยบายยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เช่น การขาดวินัย การขาดความรับผิดชอบ และการขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ตลอดจนภาวะความเครียดที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้เรียน เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะชีวิตของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อีกทั้งระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาบางแห่งยังขาดการบูรณาการเชิงระบบ ระหว่างนโยบาย การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2551)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นการพัฒนาทักษะสมองและการจัดการศึกษาตามแนวคิดจิตศึกษา พบว่า แม้จะมีการดำเนินการศึกษาในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาหรือในระดับชั้นเรียน ขาดการพัฒนาในเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา อีกทั้งงานวิจัยที่มุ่งเน้นการบูรณาการแนวคิดจิตศึกษาเข้ากับการพัฒนาทักษะสมองในระดับองค์กรยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย นอกจากนี้ยังพบว่าการวิจัยจำนวนมากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง และขาดการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ และความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน (วิเชียร ไชยบัง, 2555)

หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมและสุขภาวะทางจิตของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ประเวศ วะสี (2551) ได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่ขาดการพัฒนามิติภายในของมนุษย์จะไม่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างความรู้และคุณธรรมได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน วิเชียร ไชยบัง (2555) ได้สะท้อนให้เห็นผ่านกรณีศึกษาการพัฒนาโรงเรียนทั้ง

ระบบว่า การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงต้องเกิดจากการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้งโครงสร้าง ระบบ และวัฒนธรรมของสถานศึกษา มิฉะนั้นแล้ว การพัฒนาจะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงผิวเผินที่ไม่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการทั้งระบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทปัจจุบันหากไม่ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว โดยผู้เรียนอาจขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การขาดทักษะสมองที่เหมาะสมจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมทางสังคม และความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลต่อคุณภาพกำลังคนของประเทศในอนาคต ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจึงเป็นประเด็นทางการศึกษาในเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนทัศน์จิตศึกษา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการในทุกมิติของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เชิด คำปลิว (2567) พบว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่มีองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตของครู และนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ในทำนองเดียวกัน เชาวลิต พันธุ์พฤกษา (2566) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่บูรณาการการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถส่งเสริมคุณลักษณะความรับผิดชอบและการกำกับตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะสมอง EF ขณะที่ เกณรงค์ อุตบุญ และชษาพิมพ์ สัมมา (2567) พบว่า การนำแนวคิดจิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการเรียนรู้ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาสมาธิ การตระหนักรู้ในตนเอง และการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งล้วนเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ พรฟ้า ทองสุข (2565) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีขั้นตอน ได้แก่ การเรียนรู้ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผล ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถด้าน EF สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ ธนวินท์ สุริวงศ์ (2565) พบว่า การใช้โปรแกรมฝึกทักษะสมองที่บูรณาการการรู้ดิจิทัล สามารถพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและการควบคุมตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง วัชรินทร์ อุดหนองเลา และคณะ (2565) ยังสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานจิตศึกษาในระดับโรงเรียนสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ในบริบทต่างประเทศ Henriksen และ Gruber (2024) พบว่า การบูรณาการการศึกษาด้วยสติในระดับทั้งระบบโรงเรียน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งด้านพฤติกรรม สุขภาวะ และบรรยากาศการเรียนรู้ ขณะที่ Wang และ Dong (2026) ชี้ให้เห็นว่า ทักษะสมอง EF ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญระหว่างการฝึกสติกับการกำกับอารมณ์ของผู้เรียน นอกจากนี้ Flook และคณะ (2025) ยังพบว่าการฝึกสติสามารถพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

ส่วน Zheng และคณะ (2025) ยืนยันว่าการฝึกสติอย่างต่อเนื่องสามารถพัฒนาความจำใช้งานและกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง Hudson, Lawton และ Hugh-Jones (2020) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการดำเนินงานโปรแกรมจิตศึกษาในระดับโรงเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสื่อสารในองค์กร และความเชื่อของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างเป็นองค์รวม จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานที่บูรณาการทั้งระบบ และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล (PAOR) อย่างเป็นวงจร ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษา จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาทักษะสมอง

จากข้อค้นพบของการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” ได้นำมาสู่การพัฒนาคู่มือฉบับนี้ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการบูรณาการกระบวนทัศน์จิตศึกษาเข้ากับการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียน ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ซึ่งนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของคู่มือ และคำนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดและหลักการ ซึ่งอธิบายหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษา หลักการพัฒนาทักษะสมอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นฐานคิดสำคัญของรูปแบบ ส่วนที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการ นำเสนอบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงแผนผังโครงสร้างการดำเนินงานที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนรูปแบบอย่างเป็นระบบ ส่วนที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นสาระสำคัญของคู่มือ โดยครอบคลุมการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา การพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พร้อมแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล นำเสนอแนวทางและเครื่องมือในการติดตาม ประเมิน และสะท้อนผลการดำเนินงาน ทั้งในระดับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา รวมถึงแนวทางการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ ซึ่งสรุปปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาต่อยอด นอกจากนี้ ภาคผนวกยังรวบรวมตัวอย่างเครื่องมือและแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เช่น ตัวอย่างตารางเรียนที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษา ชุดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาต่าง ๆ แบบฟอร์มการดำเนินงานในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) แบบประเมินทักษะสมองของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย และแนวทางการสื่อสารเชิงบวก คู่มือฉบับนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มี

ทักษะสมอง มีความสามารถในการกำกับตนเอง และพร้อมเผชิญความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้

2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ

1) เพื่อเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียน ประกอบด้วย 1.1) ความรู้เกี่ยวกับหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 1.2) ความรู้เกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 1.3) ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง และแนวทางบูรณาการสู่การจัดการเรียนการสอน

2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการฝึกใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรมจิตศึกษา การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของนักเรียน

3) เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนา ปรับปรุงและยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง โครงสร้างเชิงแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นกรอบในการอธิบาย ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบ กระบวนการ และผลลัพธ์เข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน มีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบด้านหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผลที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ทิศทางของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และระบบกลไกของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 3 ผลผลิต และส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

2. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ หมายถึง การบูรณาการนโยบาย การปฏิบัติ และองค์ความรู้ทางการวิจัยเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในทุกมิติทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และความสัมพันธ์กับชุมชน มีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. กระบวนทัศน์จิตศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาปัญญาภายในและจิตสำนึกของผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นความตระหนักรู้ในตนเอง การมีสติ และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล เช่น กิจกรรมวงกลมยามเช้า การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และการสื่อสารอย่างสันติ มีหลักการสำคัญประกอบด้วย การพัฒนาจิตภายใน การสร้างสัมพันธภาพเชิงบวก การฝึกสติและสมาธิ และการหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรม

4. ทักษะสมอง หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการยับยั้งชั่งใจ การใช้ความจำเพื่อการทำงานและความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งสะท้อนผ่านพฤติกรรมการควบคุมตนเอง การวางแผน การแก้ปัญหาและการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ มีหลักการสำคัญประกอบด้วย การพัฒนาทักษะสมองผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย การส่งเสริมการทำงานของสมองส่วนบริหารผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและการประเมินผลเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มุ่งพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในบริบทจริงอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการดำเนินการและสะท้อนผลการปฏิบัติ ผ่านกระบวนการดำเนินงานแบบเป็นวงจรตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (1988) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผล โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นวงรอบ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดการดำเนินงานจำนวน 2 วงรอบ เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาให้มีความเหมาะสม และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทสถานศึกษา

6. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง โครงสร้างเชิงระบบของนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยบูรณาการแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบร่วมกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา และกลไกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนทั้งด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กร และปฏิสัมพันธ์ในสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีองค์ประกอบ 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ทิศทางของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) ทิศทางของรูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบส่วนนำที่กำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตการดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีเข็มมุ่งที่สอดคล้องกันในการขับเคลื่อนสถานศึกษา 2) หลักการ หมายถึง แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการออกแบบรูปแบบ ประกอบด้วย การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ กระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาภายในการพัฒนาทักษะสมองเพื่อสมรรถนะการจัดการตนเอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง3) วัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายสำคัญของการดำเนินงาน ได้แก่ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา และเพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบที่มีต่อพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนโรงเรียนราษฎร์เจริญ 4) ระบบกลไกของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และภาคีเครือข่าย ผ่านวิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา หมายถึง วงรอบการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 วงรอบ คือ วงรอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบและทดลองใช้นำร่อง และ วงรอบที่ 2 การขยายผลทั้งระบบและการศึกษาผลลัพธ์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการณ์และการสะท้อนผล (PAOR) อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

ส่วนที่ 3 ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงภายหลังการดำเนินงานตามกระบวนการ ได้แก่ ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการจิตศึกษาและทักษะสมอง ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมเชิงรุก และสถานศึกษามีคู่มือการดำเนินงานพร้อมระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งระบบ

ส่วนที่ 4 ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (Outcome) หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ในระยะยาวที่สะท้อนความสำเร็จของรูปแบบ ได้แก่ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสมองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสถานศึกษาเกิดองค์ความรู้ต้นแบบการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะแห่งอนาคต

4. เป้าหมาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ใช้คู่มือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ตลอดจนสามารถอธิบายและประยุกต์ใช้แนวทางในการส่งเสริมทักษะสมอง ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา

2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้และทักษะในการบูรณาการแนวคิดและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของนักเรียน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำความรู้ แนวทาง และเครื่องมือจากคู่มือไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความเชี่ยวชาญในการเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

4. สถานศึกษามีระบบและกลไกในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะสมอง สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5. กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีรายละเอียด ดังภาพที่ 1

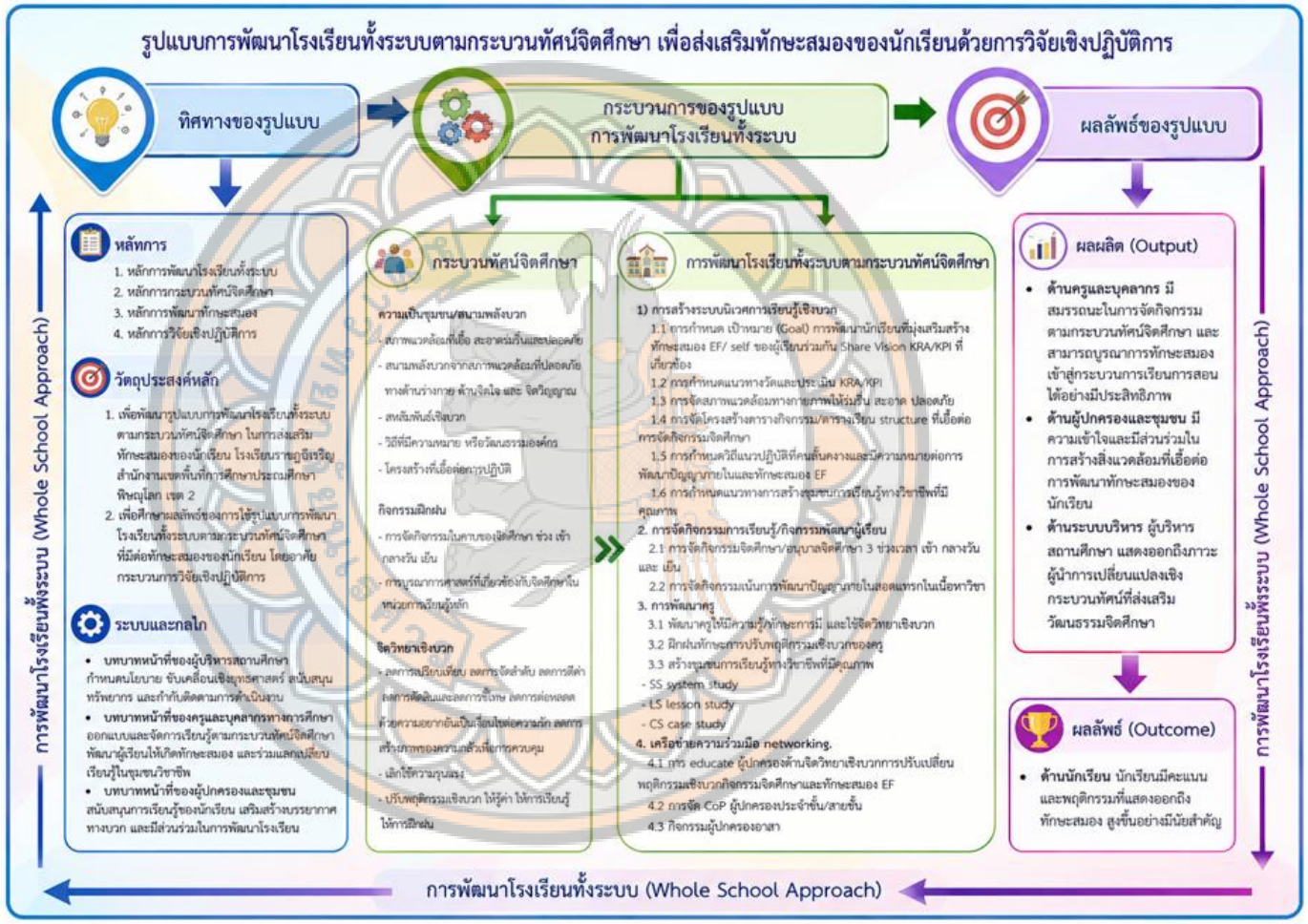

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ส่วนที่ 2
กรอบแนวคิดและหลักการ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานของกรอบแนวคิดและหลักการที่ชัดเจนและมีความสอดคล้องกัน ทั้งในมิติของการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน แนวคิดกระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นฐานสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับการพัฒนาทักษะสมองซึ่งเป็นกลไกหลักของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการปฏิบัติจริง กรอบแนวคิดในส่วนนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบและขับเคลื่อนรูปแบบให้เกิดผลอย่างเป็นระบบ ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดและหลักการ มีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
2. กระบวนทัศน์จิตศึกษา
3. หลักการพัฒนาทักษะสมอง
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

1.1 โครงสร้างหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) เป็นแนวคิดสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ระบบสารสนเทศ และความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนาดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบยังเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมกันในการกำหนดทิศทาง วางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่ยั่งยืน

โครงสร้างของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม (2) การบริหารจัดการเชิงระบบ (3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร (5) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน

นอกจากนี้ การดำเนินงานตามแนวคิดดังกล่าวยังต้องอาศัยกระบวนการบริหารเชิงระบบที่มีความชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และมีระบบการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถสะท้อนผลและนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะสมองควบคู่กับการพัฒนาปัญญาภายในอย่างสมดุล

1.2 หลักการที่สังเคราะห์

1) การพัฒนาแบบองค์รวมทั้งระบบ การพัฒนาโรงเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาอย่างเชื่อมโยงกัน ทั้งด้านนโยบาย การบริหาร การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม โดยหลีกเลี่ยงการพัฒนาแบบแยกส่วน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ

2) ความสอดคล้องเชิงนโยบายและการปฏิบัติ (Alignment) การดำเนินงานทุกระดับต้องมีความสอดคล้องกันตั้งแต่นโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมีการถ่ายทอดเป้าหมายไปสู่แผนงาน กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ

3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและความยั่งยืนของการพัฒนา

4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้ข้อมูลเป็นฐาน การพัฒนาควรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพอย่างเป็นระบบ

5) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผล

1.3 กระบวนการและกลไก

1) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเน้นเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถวัดผลได้ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2) การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน

3) การจัดโครงสร้างการบริหารและระบบสนับสนุน การออกแบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และมีระบบสนับสนุน เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ และทรัพยากรที่เพียงพอ จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครู โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

5) ระบบการติดตาม ประเมิน และสะท้อนผล การมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถสะท้อนผลการดำเนินงาน และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 แนวทางการดำเนินงาน

1) การกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน

2) การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

3) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบวกและการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน

4) การบูรณาการการดำเนินงานทุกภาคส่วน ควรเชื่อมโยงบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

5) การพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการสะท้อนผลและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนของรูปแบบ

2. กระบวนทัศน์จิตศึกษา

2.1 กระบวนการของกระบวนทัศน์จิตศึกษา

กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน โดยครอบคลุมมิติด้านจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณ ควบคู่กับการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานของการฝึกสติ สมาธิ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ กระบวนการของจิตศึกษามิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดกิจกรรมเฉพาะช่วงเวลา แต่เป็นการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่แทรกอยู่ในวิถีชีวิตของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ (awareness) การใคร่ครวญตนเอง (reflection) และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น ในเชิงระบบ กระบวนทัศน์จิตศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาสมองทั้งสามส่วน ได้แก่ สมองชั้นในที่เกี่ยวข้องกับสัญชาตญาณ สมองชั้นกลางที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ และสมองชั้นนอกที่เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูง โดยการจัดประสบการณ์เชิงบวกจะช่วยให้สมองทั้งสามส่วนทำงานอย่างสมดุลและสัมพันธ์กัน การดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาจึงต้องอาศัย “สนามพลังบวก” ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ รวมถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและผู้เรียน ตลอดจนวิถีปฏิบัติของโรงเรียนที่มีความหมายและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวยังเชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมช่วงเช้า กลางวัน และเย็น การบูรณาการในรายวิชา และการใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการปรับพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป กระบวนทัศน์จิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนจากภายในสู่ภายนอก โดยเน้นการสร้างสมดุลของชีวิต การรู้จักตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยให้

ความสำคัญกับการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการ ผ่านกระบวนการสร้างสภาวะความสงบ การมีสติ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งนำไปสู่การรับรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง แนวคิดดังกล่าวยังช่วยพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสามารถจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้กระบวนทัศน์จิตศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างผู้เรียนที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม พร้อมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

2.2 หลักการที่สังเคราะห์

1) การพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาผู้เรียนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน

2) การสร้างสนามพลังบวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และปราศจากความรุนแรง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน

3) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการใคร่ครวญ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2.3 กระบวนการและกลไก

1) การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ การออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน

2) การบูรณาการจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ การนำแนวคิดจิตศึกษาไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

3) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาพฤติกรรม การลดการตัดสิน เปรียบเทียบ หรือการใช้ความรุนแรง และการเสริมแรงเชิงบวก เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

4) การสร้างสนามพลังบวกในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย และความสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้

5) การสร้างชุมชนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบ และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2.4 แนวทางการดำเนินงาน

1) การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน เช่น ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อฝึกสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2) การบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายใน เช่น การสะท้อนคิด การทำงานกลุ่ม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

3) การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เพื่อปรับพฤติกรรมผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม

4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก โรงเรียนควรกำหนดวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ความมีวินัย และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

3. หลักการพัฒนาทักษะสมอง

3.1 เป้าหมายหลักการพัฒนาทักษะสมอง

การพัฒนาทักษะสมองเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับ และประสานความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาดังกล่าวครอบคลุมทั้งด้านความจำเพื่อใช้งาน การยับยั้งชั่งใจ การคิดยืดหยุ่น การควบคุมอารมณ์ การวางแผน และการติดตามประเมินตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้และการใช้ชีวิต

ในบริบทของการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะสมองมิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดและการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการปลูกฝังคุณลักษณะภายใน เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะสมองควรเชื่อมโยงกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งเน้นการพัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับการเรียนรู้ภายนอก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมดุล

นอกจากนี้ เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองคือการสร้างความสามารถในการกำกับตนเองของผู้เรียน ให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองอย่างต่อเนื่อง

ในภาพรวม การพัฒนาทักษะสมองจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

3.2 หลักการที่สังเคราะห์

1) การพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นองค์รวม การพัฒนาทักษะสมองต้องครอบคลุมทั้งด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของกระบวนการทางสมองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ

2) การเชื่อมโยงการเรียนรู้ภายในและภายนอก การพัฒนาทักษะสมองควรบูรณาการการเรียนรู้เชิงวิชาการกับการพัฒนาปัญญาภายใน ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการรู้ตัว การใคร่ครวญ และการสะท้อนคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง

3) การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการฝึกฝนทักษะสมองผ่านสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมที่มีความหมาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดและตัดสินใจ

4) การส่งเสริมการกำกับตนเองและความรับผิดชอบ การพัฒนาทักษะสมองต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเอง วางแผน และติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

5) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตใจที่ปลอดภัย อบอุ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

3.3 กระบวนการและกลไก

1) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองร่วมกัน สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดความสำเร็จ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้

3) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูและบุคลากรร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

4) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบติดตามและสนับสนุนผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยพัฒนาทักษะสมองอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล

5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกทั้งในและนอกโรงเรียน

3.4 แนวทางการดำเนินงาน

1) บูรณาการทักษะสมองในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) จัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อเตรียมความพร้อมทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิของผู้เรียน

3) พัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน

4) สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก พัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อสร้างสนามพลังบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5) ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของผู้เรียนเพื่อติดตามผล และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

4.1 กลไกการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยง “การปฏิบัติจริง” กับ “การสร้างองค์ความรู้” อย่างเป็นระบบในบริบทของสถานศึกษา กลไกดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาในบริบทของตนเองได้ดีที่สุด จึงสามารถกำหนดประเด็นปัญหา ออกแบบแนวทางการแก้ไข และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในบริบทของรูปแบบนี้มีลักษณะเป็น “วงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” (spiral cycle) ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ซึ่งดำเนินไปอย่างหมุนเวียนอย่างน้อย 2 วงรอบ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ

กลไกดังกล่าวยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเป็นกลไกสำคัญในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติจริงเป็นฐานในการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ทำให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวตามบริบท และเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนทั้งในระดับผู้เรียน ครู และองค์กรสถานศึกษา

4.2 หลักการที่สังเคราะห์

1) การบูรณาการการวิจัยกับการปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผสานการปฏิบัติงานจริงเข้ากับการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดปัญหา วางแผน และดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) การสะท้อนผลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้เชิงลึก เข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ การตัดสินใจในการพัฒนางานต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความแม่นยำในการพัฒนา

5) การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นวงจร การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะวงจร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างไม่หยุดนิ่ง

4.3 กระบวนการและกลไก

1) การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย และออกแบบแนวทางการพัฒนา โดยอาศัยข้อมูลจากบริบทจริงและแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อให้แผนมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง

2) การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแผนไปดำเนินการในสถานการณ์จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

3) การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ

4) การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางปรับปรุงในการดำเนินงานรอบถัดไป

5) การพัฒนาเป็นวงจรต่อเนื่อง (Spiral Development) กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนจะดำเนินซ้ำเป็นวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

4.4 แนวทางการดำเนินงาน

1) กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร

2) ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ

3) ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน

4) ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5) ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

5. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงาน

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาแบบองค์รวมทั้งระบบ การพัฒนาโรงเรียนควรดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาอย่างเชื่อมโยงกัน ทั้งด้านนโยบาย การบริหาร การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม โดยหลีกเลี่ยงการพัฒนาแบบแยกส่วน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ	การกำหนดวิสัยทัศน์รวม (Shared Vision) สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเน้นเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถวัดผลได้ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	การกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน
ความสอดคล้องเชิงนโยบายและการปฏิบัติ (Alignment) การดำเนินงานทุกระดับต้องมีความสอดคล้องกันตั้งแต่นโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมีการถ่ายทอดเป้าหมายไปสู่แผนงาน กิจกรรม และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ	การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนช่วยให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน	การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและความยั่งยืนของการพัฒนา	การจัดโครงสร้างการบริหารและระบบสนับสนุน การออกแบบโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และมีระบบสนับสนุน เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ และทรัพยากรที่เพียงพอ จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	การบูรณาการการดำเนินงานทุกภาคส่วน ควรเชื่อมโยงบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้ข้อมูลเป็นฐาน การพัฒนาควรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพอย่างเป็นระบบ	ระบบการติดตาม ประเมิน และสะท้อนผล การมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถสะท้อนผลการดำเนินงาน และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการสะท้อนผลและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนของรูปแบบ
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผล	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครู โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบวกและการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาผู้เรียนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ การออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน เช่น ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อฝึกสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
การสร้างสนามพลังบวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และปราศจากความรุนแรง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน	การสร้างสนามพลังบวกในโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย และความสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก โรงเรียนควรกำหนดวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ความมีวินัย และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการใคร่ครวญ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้	การบูรณาการจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ การนำแนวคิดจิตศึกษาไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาปัญญาภายในควบคู่กับความรู้ทางวิชาการ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง	การบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายใน เช่น การสะท้อนคิด การทำงานกลุ่ม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
การพัฒนาปัญญาภายใน การพัฒนาผู้เรียนควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการรู้จักตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการมีสติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดยเน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอกอย่างยั่งยืน	การใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาพฤติกรรม การลดการตัดสินเปรียบเทียบ หรือการใช้ความรุนแรง และการเสริมแรงเชิงบวกเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน	การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เพื่อปรับพฤติกรรมผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม
การสร้างสนามพลังบวก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อบอุ่น และปราศจากความรุนแรง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยช่วยส่งเสริมสมาธิ การเรียนรู้ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในโรงเรียน	การสร้างชุมชนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม การส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบ และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

ตารางที่ 3 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นองค์รวม การพัฒนาทักษะสมองต้องครอบคลุมทั้งด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของกระบวนการทางสมองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ	การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองร่วมกัน สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดความสำเร็จ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน	บูรณาการทักษะสมองในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
การเชื่อมโยงการเรียนรู้ภายในและภายนอก การพัฒนาทักษะสมองควรบูรณาการการเรียนรู้เชิงวิชาการกับการพัฒนาปัญญาภายใน ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการรู้ตัว การใคร่ครวญ และการสะท้อนคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาในกระบวนการเรียนรู้	จัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อเตรียมความพร้อมทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิของผู้เรียน
การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์จริง ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการฝึกฝนทักษะสมองผ่านสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมที่มีความหมาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดและตัดสินใจ	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูและบุคลากรร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน	พัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน
การส่งเสริมการกำกับตนเองและความรับผิดชอบ การพัฒนาทักษะสมองต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเอง วางแผน และติดตามผลการทำงานของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง	การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบติดตามและสนับสนุนผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยพัฒนาทักษะสมองอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล	ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของผู้เรียนเพื่อติดตามผล และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ
การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตใจที่ปลอดภัย อบอุ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกทั้งในและนอกโรงเรียน	สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก พัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อสร้างสนามพลังบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตารางที่ 4 ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและหลักการสู่แนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลักการ	กระบวนการและกลไก	แนวทางการดำเนินงาน
การบูรณาการการวิจัยกับการปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ผสานการปฏิบัติงานจริงเข้ากับการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ	การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย และออกแบบแนวทางการพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลจากบริบทจริงและแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อให้แผนมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง	กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดปัญหา วางแผน และดำเนินการ เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน	การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแผนไปดำเนินการในสถานการณ์จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ
การสะท้อนผลและการเรียนรู้จากประสบการณ์ การสะท้อนผลการปฏิบัติช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้เชิงลึก เข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน และสามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในทุกมิติ	ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน
การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ การตัดสินใจในการพัฒนางานต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความแม่นยำในการพัฒนา	การสะท้อนผล (Reflection) เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางปรับปรุงในการดำเนินงานรอบถัดไป	ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นวงจร การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะวงจร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างไม่หยุดนิ่ง	การพัฒนาเป็นวงจรต่อเนื่อง (Spiral Development) กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนจะดำเนินซ้ำเป็นวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง	ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

ตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	**แนวทางการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา**	**แนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง**	**แนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**	**แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน**
การกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นร่วมกัน	การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของโรงเรียน สถานศึกษาควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน เช่น ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อฝึกสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	บูรณาการทักษะสมองในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	กำหนดประเด็นพัฒนาเชิงระบบของโรงเรียน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน และกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร	1. กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันโดยเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร
การออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก โรงเรียนควรกำหนดวิถีปฏิบัติที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ความมีวินัย และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	จัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเวลาเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อเตรียมความพร้อมทางจิตใจและเสริมสร้างสมาธิของผู้เรียน	ออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา วางแผนการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจิตศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมทักษะสมองอย่างเป็นระบบ	2. ออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก และกำหนดแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

แนวทางการดำเนินงานตามการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	แนวทางการดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	แนวทางการดำเนินงานตามหลักการพัฒนาทักษะสมอง	แนวทางการดำเนินงานตามการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน
การบูรณาการการดำเนินงานทุกภาคส่วน ควรเชื่อมโยงบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	การบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายใน เช่น การสะท้อนคิด การทำงานกลุ่ม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	พัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง รวมถึงการปรับพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน	ดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การศึกษาชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการศึกษารายกรณี เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน	3. บูรณาการการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน
การพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรใช้กระบวนการสะท้อนผลและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสร้างความยั่งยืนของรูปแบบ	การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการใช้จิตวิทยาเชิงบวก เพื่อปรับพฤติกรรมผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม	ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมองของผู้เรียนเพื่อติดตามผล และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเป็นระบบ	ติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านผู้เรียน ครู และระบบบริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4. พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก ควบคู่กับการประเมินและติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบวกและการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตศึกษา รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จะช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน	สร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก พัฒนาสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อสร้างสนามพลังบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้	ขยายผลและยกระดับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลในระดับโรงเรียนและเครือข่าย	5. สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง และขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

ภาพที่ 2 กรอบแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน

ส่วนที่ 3
ระบบและกลไกการบริหารจัดการ

การขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยระบบและกลไกการบริหารจัดการที่ชัดเจนและมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ปกครองและชุมชน การทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกันจะช่วยสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน โครงสร้างการดำเนินงานที่เป็นระบบจะช่วยให้การบริหารจัดการมีความต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ และสามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ส่วนที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. บทบาทหน้าที่ผู้บริหาร
3. บทบาทหน้าที่ครูและบุคลากร
4. บทบาทหน้าที่ผู้ปกครองและชุมชน
5. แผนผังโครงสร้างการดำเนินงาน

1. ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ผลการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน เป็นทิศทางในของระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แนวทางที่ 1 กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันโดยเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร

กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นด้านทักษะสมองและจิตศึกษาของนักเรียนรายบุคคล

1. กิจกรรมที่ 1 มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผู้เรียนรายบุคคล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ทักษะสมอง (Executive Functions) และมิติด้านจิตศึกษา เช่น การรู้ตัว การควบคุมอารมณ์ และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย อาทิ แบบประเมิน แบบสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อระบุจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา และความต้องการจำเป็นของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งจัดทำสารสนเทศรายบุคคลที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาที่เหมาะสมตามบริบทจริงของผู้เรียน อันเป็นฐานสำคัญของการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และกำกับติดตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน และ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคล และจัดทำสารสนเทศเพื่อใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การใช้แบบประเมินทักษะสมอง แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน แบบบันทึกข้อมูลรายบุคคล และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยพิจารณาความครบถ้วน ถูกต้อง และความเป็นปัจจุบันของข้อมูลสารสนเทศนักเรียน รวมถึงความสามารถในการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการมีรายงานการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นที่สะท้อนสภาพจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจน

กิจกรรมที่ 2 ประชุมเชิงปฏิบัติการทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายร่วม

1. กิจกรรมที่ 2 มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาร่วมกัน โดยเน้นการเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และการบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมและความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการเป็นผู้นำกระบวนการประชุม อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และ

คือ ครูและผู้ปกครอง มีบทบาทในการเสนอความคิดเห็น สะท้อนข้อมูลจากการปฏิบัติจริง และร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ เอกสารสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกาศวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมของโรงเรียน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และความชัดเจนของทิศทางการพัฒนาที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมถึงระดับความเข้าใจและการยอมรับร่วมกันของทุกภาคส่วน

กิจกรรมที่ 3 กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ (KRA/KPI) ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมองและปัญญาภายใน

1. กิจกรรมที่ 3 มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์ โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อพัฒนาเป็นค่าเป้าหมาย (Key Result Areas และ Key Performance Indicators) ที่สะท้อนผลลัพธ์ด้านทักษะสมองและปัญญาภายในของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม สามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเชื่อมโยงตัวชี้วัดในทุกระดับขององค์กรให้สอดคล้องกัน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะทำงาน มีบทบาทในการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ กำกับทิศทาง และรับรองความสอดคล้องของตัวชี้วัดกับนโยบายและเป้าหมายขององค์กร

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ ตารางกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ เอกสารเกณฑ์การวัดและประเมินผล และระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามผล โดยพิจารณาความชัดเจน ความครอบคลุม และความสามารถในการนำไปใช้ติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายในของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 4 สื่อสารทิศทางและสร้างความเข้าใจ

1. กิจกรรมที่ 4 มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการสื่อสารเชิงระบบเพื่อถ่ายทอดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนไปสู่บุคลากรทุกระดับ โดยเน้นการสร้างความเข้าใจในความหมายของ “วิถีที่คงเส้นคงวา” ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่มีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีความหมายต่อการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมองของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการประชุม การอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการสื่อสารทิศทางและสร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อบุคลากรทุกฝ่าย และ คือ ครูและบุคลากร มีบทบาทในการรับรู้ ทำความเข้าใจ และนำแนวปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ บันทึกการประชุม เอกสารสื่อสารองค์กร แบบประเมินการรับรู้และความเข้าใจของบุคลากร และหลักฐานเชิงประจักษ์ของการนำแนวปฏิบัติไปใช้ โดยพิจารณาระดับความเข้าใจ ความสอดคล้องในการปฏิบัติ และความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 5 จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่บูรณาการทักษะ

สมอง

1. กิจกรรมที่ 5 มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยบูรณาการแนวคิดการพัฒนาทักษะสมองและกระบวนทัศน์จิตศึกษาเข้ากับการจัดการศึกษาในทุกมิติ ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการบริหารจัดการ โดยกำหนดโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะทำงาน มีบทบาทในการจัดทำและพัฒนาแผนให้มีความครบถ้วนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการพิจารณา อนุมัติ และกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ แผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ฉบับบูรณาการ เอกสารโครงการและกิจกรรม รวมถึงผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามแผน โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

แนวทางที่ 2 ออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก และกำหนดแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

กิจกรรมที่ 1 ปรับปรุงโครงสร้างตารางกิจกรรม (Structure) ให้เอื้อต่อจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา

1. กิจกรรมที่ 1 การปรับปรุงโครงสร้างตารางกิจกรรมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการวิเคราะห์โครงสร้างเวลาเรียนและตารางกิจกรรมเดิมของสถานศึกษา เพื่อกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบในช่วงเช้า กลางวัน และเย็น โดยบูรณาการเข้ากับตารางเรียนปกติอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย และเอื้อต่อการฝึกสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมเตรียมจิตใจ กิจกรรมสะท้อนคิด และกิจกรรมผ่อนคลาย พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ รวมถึงการทดลองใช้ ปรับปรุง และพัฒนาโครงสร้างตารางกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามผลการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย อนุมัติโครงสร้างตารางกิจกรรม และกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานและ คือ ฝ่ายวิชาการ มีบทบาทในการออกแบบ ปรับปรุง และจัดทำตารางกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกระบวนทัศน์จิตศึกษา รวมทั้งประสานงานกับครูผู้สอนในการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีตารางกิจกรรมของสถานศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นระบบ โดยมีการกำหนดช่วงเวลาและรูปแบบ

กิจกรรมที่เหมาะสม มีเอกสารแผนตารางกิจกรรมที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และมีการนำไปใช้จริงในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีผลการประเมินความเหมาะสมของตารางกิจกรรมจากครูและผู้เรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ ตลอดจนมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงการพัฒนาสมาธิและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 2 ปรับปรุงกายภาพสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เพื่อสร้างสนามพลังบวก

1. กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษาเพื่อสร้างสนามพลังบวก มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการสำรวจและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในด้านความสะอาด ความปลอดภัย และความร่มรื่น เพื่อนำไปสู่การวางแผนปรับปรุงพื้นที่ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาจิตใจของผู้เรียน มีการจัดพื้นที่สีเขียว มุมสงบสำหรับการทำกิจกรรมจิตศึกษา และการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชนในการพัฒนาและดูแลรักษาสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้พื้นที่เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทในการร่วมกันวางแผนดำเนินการ และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้สะอาดและปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและ คือ ชุมชนและผู้ปกครอง มีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร แรงงาน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่สะอาด ร่มรื่น และปลอดภัย มีการจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างชัดเจน มีแบบประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่อยู่ในระดับดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีหลักฐานการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ภาพถ่าย รายงานการดำเนินงาน และบันทึกการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงการเกิดสนามพลังบวกในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 3 กำหนดแนวปฏิบัติและระเบียบสถานศึกษาเชิงบวก (เลิกใช้ความรุนแรงและการชี้โทษ)

1. กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาแนวปฏิบัติและระเบียบสถานศึกษาเชิงบวกตามหลักจิตวิทยาเชิงบวก มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการทบทวนระเบียบและแนวปฏิบัติเดิมของสถานศึกษา วิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวปฏิบัติใหม่ที่เน้นการเสริมแรงเชิงบวก ลดการลงโทษ ลดการตัดสิน และเลิกใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยมีการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และจัดอบรมให้ครูและบุคลากรมีความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งมีการติดตามผลการนำไปใช้และปรับปรุงแนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางของแนวปฏิบัติเชิงบวก รวมทั้งกำกับติดตามการนำไปใช้ในระดับองค์กร และ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการนำ

แนวปฏิบัติไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการดูแลพฤติกรรมนักเรียน โดยเน้นการเสริมแรงเชิงบวกและการพัฒนาพฤติกรรมอย่างสร้างสรรค์

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีคู่มือแนวปฏิบัติการปรับพฤติกรรมเชิงบวกที่ชัดเจนและได้รับการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา มีพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลงอย่างมีนัยสำคัญ มีผลการประเมินจากครูและนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีขึ้น รวมทั้งมีหลักฐานการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 4 พัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลเพื่อติดตามพัฒนาการทักษะสมองนักเรียน

1. กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินพัฒนาการทักษะสมองของนักเรียนรายบุคคล มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมข้อมูลด้านทักษะสมอง ปัญญาภายใน และพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบันทึก วิเคราะห์ และรายงานผลข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของครูและผู้บริหาร รวมทั้งมีการอบรมบุคลากรให้สามารถใช้ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะทำงานด้านระบบสารสนเทศของสถานศึกษา มีบทบาทในการออกแบบ พัฒนา และดูแลระบบฐานข้อมูลให้มีความถูกต้องและทันสมัย และ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการบันทึกข้อมูลพัฒนาการของนักเรียน และนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่สามารถแสดงพัฒนาการทักษะสมองได้อย่างชัดเจน มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรายงานผลการพัฒนานักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ และมีความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

กิจกรรมที่ 5 จัดสรรทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองและปัญญาภายใน

1. กิจกรรมที่ 5 การบริหารจัดการทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายใน มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการวิเคราะห์ความต้องการด้านสื่อและทรัพยากรของครูและผู้เรียน เพื่อจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด การสะท้อนคิด และการพัฒนาจิตใจ เช่น สื่อกิจกรรมจิตศึกษา สื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และสื่อส่งเสริมสมาธิ รวมทั้งมีการติดตามการใช้สื่อและประเมินประสิทธิภาพของทรัพยากรที่จัดสรร เพื่อปรับปรุงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร รวมทั้งกำกับติดตามการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทในการเลือกใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม และสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายใน มีการใช้สื่ออย่างต่อเนื่องในกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีผลการประเมินคุณภาพการใช้สื่อในระดับดี และมีหลักฐานการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนที่สะท้อนจากการใช้สื่ออย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางที่ 3 บูรณาการการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

กิจกรรมที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูเรื่องการบูรณาการ EF และจิตศึกษาในแผนการสอน

1. กิจกรรมที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครู มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอน ผ่านการบรรยายเชิงปฏิสัมพันธ์ การสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาทักษะสมองเชิงบริหารและจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ ครูได้รับการฝึกออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ประกอบของการพัฒนาปัญญาภายใน การกำกับตนเอง และการคิดอย่างมีเหตุผล ตลอดจนการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน กิจกรรมเน้นการสร้างต้นแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้จริงในบริบทห้องเรียน พร้อมทั้งมีการสะท้อนผลและปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ วิทยากร มีบทบาทในการออกแบบเนื้อหา ถ่ายทอดองค์ความรู้ และกำกับกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาแก่ครูผู้เข้าร่วมอบรม และ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ฝึกปฏิบัติการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะสมองเชิงบริหารและจิตศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งผ่านการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถสะท้อนการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด การกำกับตนเอง และการมีสติของผู้เรียน อีกทั้งมีหลักฐานเชิงประจักษ์จากการนำไปใช้จริง เช่น ผลการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครู

กิจกรรมที่ 2 จัดกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า กลางวัน เย็น) อย่างเข้มข้นและสม่ำเสมอ

1. กิจกรรมที่ 3 การจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวันของผู้เรียน มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยบูรณาการกระบวนการพัฒนาปัญญาภายในเข้าสู่กิจวัตรประจำวันของโรงเรียนในสามช่วงเวลา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมทางจิตใจในช่วงเช้า การฟื้นฟูสมาธิและการตระหนักรู้ในช่วงกลางวัน และการสะท้อนคิดในช่วงเย็น โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฝึกสติ การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ การฟัง

อย่างลึกซึ้ง และการเขียนสะท้อนความคิด กิจกรรมดังกล่าวดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านการกำกับตนเอง สมาธิ และการตระหนักรู้ในตนเอง

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ครู มีบทบาทในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ตลอดจนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน และ คือ นักเรียน มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม ฝึกฝนการมีสติและการควบคุมตนเองอย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ บันทึกหลังการจัดกิจกรรมจิตศึกษาที่สะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการบันทึกพฤติกรรมด้านสมาธิ การควบคุมอารมณ์ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์จากการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม เช่น ความสามารถในการจดจ่อ การลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น

กิจกรรมที่ 3 ขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการ SS, LS และ CS

1. กิจกรรมที่ 3 การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยจัดให้ครูทุกคนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ผ่านการศึกษาปัญหาในชั้นเรียน การออกแบบบทเรียนร่วมกัน การสังเกตการสอน และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สถานการณ์ การทดลองใช้แนวทางใหม่ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ครูทุกคน มีบทบาทในการเข้าร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา และร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริม และกำกับติดตามการดำเนินงานให้เกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ รายงานผลการดำเนินงานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีความครบถ้วน ชัดเจน และสะท้อนกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งหลักฐานประกอบ เช่น ภาพถ่าย วิดีโอ และบันทึกการประชุม ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของครู การเปลี่ยนแปลงในแนวทางการจัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 4 สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมองในหน่วยการเรียนรู้หลักทุกกลุ่มสาระฯ

1. กิจกรรมที่ 4 การบูรณาการการพัฒนาทักษะสมองและจิตศึกษาในหน่วยการเรียนรู้ มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียน เช่น การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การวางแผน และการสะท้อนคิด โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดอย่างมีเหตุผล และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กิจกรรมดังกล่าวดำเนินการอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะสมองและจิตศึกษาอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน และ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีบทบาทในการกำกับ ติดตาม และให้คำปรึกษาแก่ครูในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านความรู้และทักษะควบคู่กัน รวมทั้งข้อมูลเชิงพฤติกรรมด้านการกำกับตนเอง การคิดวิเคราะห์ และความรับผิดชอบ ซึ่งสะท้อนการพัฒนาทักษะสมองอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 5 นิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรเพื่อสังเกตการสอนและพฤติกรรมตอบสนองของนักเรียน

1. กิจกรรมที่ 5 การนิเทศภายในเชิงพัฒนา มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยใช้แนวคิดกัลยาณมิตรในการนิเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ การสนับสนุนทางวิชาการ และการเสริมพลังให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการผ่านการสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลร่วมกัน และการวางแผนพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมนี้เน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนและติดตามการนิเทศให้เป็นไปอย่างมีระบบ และ คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีบทบาทในการดำเนินการนิเทศ ให้คำปรึกษา และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ แบบนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงบวกที่มีเกณฑ์การประเมินชัดเจน ครอบคลุมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลสะท้อนผลจากการนิเทศที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางที่ 4 พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกควบคู่กับการประเมินและติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 ฝึกฝนทักษะการมีสติ (Self-awareness) และจิตวิทยาเชิงบวกให้กับครูอย่างต่อเนื่อง

1. กิจกรรมที่ การพัฒนาทักษะการมีสติและการประยุกต์ใช้จิตวิทยาเชิงบวกของครูอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการจัดกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และการใคร่ครวญสะท้อนตนเองของครู เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการใช้หลักจิตวิทยาเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาเข้ากับวิถีการปฏิบัติงานของครู เช่น การทำสมาธิ การเขียนบันทึกสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการติดตามพัฒนาการของครูเป็นรายบุคคล และปรับปรุงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และกำกับติดตามการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษาและ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกฝน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำหลักจิตวิทยาเชิงบวกไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการดูแลผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีบันทึกการใคร่ครวญของครูที่สะท้อนถึงการพัฒนาตนเองด้านการมีสติและการใช้จิตวิทยาเชิงบวก มีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผลการประเมินตนเองและการประเมินจากผู้บริหารที่แสดงถึงพัฒนาการของครูในด้านดังกล่าว รวมทั้งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูในเชิงบวก

กิจกรรมที่ 2 ประเมินทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้า

1. กิจกรรมที่ 2 การประเมินทักษะสมองของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการกำหนดกรอบตัวชี้วัดทักษะสมองที่ชัดเจน ครอบคลุมด้านการควบคุมตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา พร้อมทั้งพัฒนาและเลือกใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงเวลาที่กำหนด มีการบันทึก วิเคราะห์ และรายงานผลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ครูประจำชั้น มีบทบาทในการดำเนินการประเมิน บันทึกข้อมูลและติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และ คือ คณะทำงานด้านวิชาการ มีบทบาทในการกำกับมาตรฐานเครื่องมือประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมและสนับสนุนการใช้ข้อมูลในการพัฒนาเชิงระบบ

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีผลคะแนนทักษะสมองของนักเรียนรายบุคคลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน มีรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลา และสามารถแสดงแนวโน้มการพัฒนาที่ชัดเจน รวมทั้งมีการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 3 ประชุมสะท้อนผล (AAR) หลังการปฏิบัติงานในแต่ละวงรอบเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดปรับปรุง

1. กิจกรรมที่ การประชุมสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในลักษณะวงจรการพัฒนา มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการจัดประชุมร่วมกันของคณะทำงาน ครู และผู้บริหาร หลังจากการดำเนินกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และสะท้อนประสบการณ์ทั้งในด้านจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางการปรับปรุง โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติงานจริงเป็นฐานในการอภิปราย และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานในรอบถัดไป

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะทำงานของสถานศึกษา มีบทบาทในการจัดประชุม วางกรอบการสะท้อนผล และสังเคราะห์ข้อค้นพบจากการดำเนินงาน และ คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทใน

การนำเสนอข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีบันทึกการสะท้อนผลการดำเนินงานที่เป็นระบบ ครอบคลุมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงได้จริง และมีหลักฐานการนำผลการสะท้อนไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานในรอบถัดไปอย่างชัดเจน

กิจกรรมที่ 4 ปรับปรุงแผนงานและเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ตามข้อมูลผลการประเมินนักเรียน

1. กิจกรรมที่ การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นฐาน มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการนำผลการประเมินทักษะสมองของนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อระบุจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา จากนั้นปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด การควบคุมตนเอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมทั้งมีการทดลองใช้แผนที่ปรับปรุงแล้ว ติดตามผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะทำงานด้านวิชาการ มีบทบาทในการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ และ คือ ครูผู้สอน มีบทบาทในการนำแผนที่ปรับปรุงไปใช้จริงในชั้นเรียน และสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับปรับปรุงที่สอดคล้องกับข้อมูลพัฒนาการของผู้เรียน มีผลการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และมีหลักฐานที่แสดงถึงการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจากการใช้แผนดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 5 สังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกิดจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน

1. กิจกรรมที่ 5 การสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมจากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษา มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมเป็นโดยการรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงาน และข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในทุกวงรอบ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเป็นองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งมีการจัดทำรายงาน เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับเครือข่าย เพื่อขยายผลและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะวิจัยของสถานศึกษา มีบทบาทในการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งจัดทำรายงานผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ และ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการสนับสนุนการเผยแพร่องค์ความรู้ และส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ การมีรายงานสรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ครบถ้วน มีองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง มีการเผยแพร่ผลงานในระดับสถานศึกษาและ

เครือข่าย และมีหลักฐานการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางที่ 5 สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง และขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

กิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้ผู้ปกครองด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการเสริมสร้าง EF ที่บ้าน (Educate)

1. กิจกรรมที่ 1 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในระดับภาคเรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตวิทยาเชิงบวกและทักษะสมองเชิงบริหารของบุตรหลานในบริบทครอบครัว เนื้อหาครอบคลุมหลักการสร้างวินัยเชิงบวก การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การเสริมแรงทางบวก และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้ปกครองได้รับการฝึกปฏิบัติผ่านสถานการณ์จำลอง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการวางแผนการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน กิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและการสะท้อนผลเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละครอบครัว

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร และกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมาย และ คือ วิทยากร มีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครองที่สะท้อนระดับการมีส่วนร่วม ความต่อเนื่อง และความสนใจในการพัฒนาบุตรหลาน รวมทั้งแบบประเมินความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจของผู้ปกครอง ตลอดจนหลักฐานเชิงประจักษ์จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเป็นระบบ

กิจกรรมที่ 2 จัดตั้ง CoP ผู้ปกครองอาสาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปรับพฤติกรรมลูกที่บ้าน

1. กิจกรรมที่ การจัดตั้งชุมชนแห่งการปฏิบัติของผู้ปกครอง มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยส่งเสริมให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายความร่วมมือ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกเดือน เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ แนวทาง และปัญหาในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของบุตรหลาน กิจกรรมเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การสะท้อนคิดร่วมกัน และการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของครอบครัว โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ครู มีบทบาทในการประสานงาน จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

และสนับสนุนองค์ความรู้แก่ผู้ปกครอง และ คือ ผู้ปกครอง มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันพัฒนาแนวทางการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างมีคุณภาพ

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ บันทึกกิจกรรมเครือข่ายความร่วมมือที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของผู้ปกครอง จำนวนครั้งของการจัดกิจกรรม และเนื้อหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งหลักฐานการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุตรหลานที่สะท้อนผลลัพธ์ของการนำแนวทางไปใช้จริง

กิจกรรมที่ 3 ยกย่องเชิดชูเกียรติครูและผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบการพัฒนาปัญญาและจิตวิทยาเชิงบวก

1. กิจกรรมที่ 3 การยกย่องเชิดชูเกียรติ มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยคัดเลือกครูและผู้ปกครองที่มีผลงานโดดเด่นในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองและจิตวิทยาเชิงบวกของผู้เรียน เพื่อเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจแก่บุคลากรและชุมชน ดำเนินการผ่านกระบวนการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างโปร่งใส และมีการประกาศเกียรติคุณในระดับสถานศึกษา กิจกรรมนี้มุ่งสร้างแรงจูงใจเชิงบวกและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้คุณค่าแก่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดหลักเกณฑ์ คัดเลือกและประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างเป็นทางการ และ คือ คณะกรรมการพิจารณา มีบทบาทในการประเมินผลงานและคัดเลือกบุคคลต้นแบบอย่างเป็นธรรมและมีมาตรฐาน

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ โล่หรือวุฒิบัตรเชิดชูเกียรติที่มอบให้แก่ผู้ได้รับการคัดเลือก พร้อมทั้งหลักฐานการเผยแพร่ผลงานและการยอมรับในระดับสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงการสร้างแรงจูงใจและการขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 4 จัดกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ (Open House) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนเครือข่าย

1. กิจกรรมที่ 4 การจัดกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนเครือข่าย เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะสมองและจิตศึกษา ผ่านการจัดนิทรรศการ การนำเสนอผลงาน และการสาธิตการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเน้นการเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาร่วมกัน

2. ผู้รับผิดชอบ คือ ทุกภาคส่วนในสถานศึกษา มีบทบาทในการร่วมกันวางแผนดำเนินงาน และนำเสนอผลงานอย่างเป็นระบบ และ คือ เครือข่ายสถานศึกษา มีบทบาทในการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ นิทรรศการผลงานของนักเรียนและครูที่มีคุณภาพและสะท้อนผลลัพธ์ของการพัฒนาทักษะสมองและจิตศึกษา รวมทั้งจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความพึงพอใจ และการขยายเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 5 จัดทำคู่มือและวีดิทัศน์ "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนราษฎร์เจริญ" เพื่อการขยายผล

1. กิจกรรมที่ 5 การจัดทำคู่มือและสื่อวีดิทัศน์ มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมโดยรวบรวมองค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงานพัฒนาทักษะสมองและจิตศึกษาในรูปแบบที่เป็นระบบ จัดทำเป็นคู่มือเชิงวิชาการและสื่อวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ กิจกรรมเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และสนับสนุนการขยายผลในระดับเครือข่ายสถานศึกษา

2. ผู้รับผิดชอบ คือ คณะทำงาน มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์และจัดทำสื่อเผยแพร่ให้มีความถูกต้องและน่าสนใจ และ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการกำกับคุณภาพและสนับสนุนการเผยแพร่สู่หน่วยงานภายนอก

3. เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ คู่มือรูปแบบการพัฒนาที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งสื่อวีดิทัศน์ที่มีคุณภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งหลักฐานการเผยแพร่และการนำไปใช้ในสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นรูปธรรม

ระบบและกลไกการบริหารจัดการรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปรายละเอียดการดำเนินการ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 7 ระบบและกลไกการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง

แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบฯ	กิจกรรมหลัก	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ขั้นตอน (PAOR)	เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันโดยเชื่อมโยงการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนกับกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน และบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมในระดับองค์กร	กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นด้าน EF และจิตศึกษาของนักเรียนรายบุคคล	ผู้บริหาร/ครู	เดือนที่ 1	P	รายงานการวิเคราะห์ปัญหา / ข้อมูลสารสนเทศนักเรียน
	กิจกรรมที่ 2 ประชุมเชิงปฏิบัติการทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายร่วม (Share Vision)	ผู้บริหาร/ครู/ผู้ปกครอง	เดือนที่ 1	P	ประกาศวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมของโรงเรียน
	กิจกรรมที่ 3 กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ (KRA/KPI) ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมองและปัญญาภายใน	คณะทำงาน	เดือนที่ 1	P	ตารางเกณฑ์การวัดและประเมินผล KRA/KPI
	กิจกรรมที่ 4 สื่อสารทิศทางและสร้างความเข้าใจในความหมายของ "วิถีที่คงเส้นคงวา" ต่อคนในองค์กร	ผู้บริหาร	เดือนที่ 2	P	บันทึกการประชุม / การรับรู้ของบุคลากร
	กิจกรรมที่ 5 จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่บูรณาการทักษะสมอง	คณะทำงาน	เดือนที่ 2	P	แผนปฏิบัติการประจำปีฉบับบูรณาการ
2. ออกแบบระบบบริหารจัดการที่เอื้อต่อจิตศึกษา โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสนามพลังบวก และกำหนดแผนปฏิบัติการที่บูรณาการกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	กิจกรรมที่ 1 ปรับปรุงโครงสร้างตารางกิจกรรม (Structure) ให้เอื้อต่อจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา	ผู้บริหาร/ฝ่ายวิชาการ	เดือนที่ 1-2	P, A	ตารางกิจกรรมโรงเรียนที่ปรับปรุงใหม่
	กิจกรรมที่ 2 ปรับปรุงกายภาพสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เพื่อสร้างสนามพลังบวก	ครู/บุคลากร/ชุมชน	ต่อเนื่อง	A	บันทึกการปรับปรุงสภาพแวดล้อม / แบบประเมินความพึงพอใจ
	กิจกรรมที่ 3 กำหนดแนวปฏิบัติและระเบียบสถานศึกษาเชิงบวก (เลิกใช้ความรุนแรงและการชี้โทษ)	ผู้บริหาร/ครู	เดือนที่ 2	P, A	คู่มือแนวปฏิบัติการปรับพฤติกรรมเชิงบวก
	กิจกรรมที่ 4 พัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลเพื่อติดตามพัฒนาการทักษะสมองนักเรียน	คณะทำงาน	เดือนที่ 2-3	A	ระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (EF Profile)
	กิจกรรมที่ 5 จัดสรรทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองและปัญญาภายใน	ผู้บริหาร	ต่อเนื่อง	A	สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอ

แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบฯ	กิจกรรมหลัก	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ขั้นตอน (PAOR)	เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. บูรณาการการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน โดยพัฒนาครูให้สามารถบูรณาการจิตศึกษาในแผนการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน	กิจกรรมที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครูเรื่องการบูรณาการ EF และจิตศึกษาในแผนการสอน	วิทยากร/ครู	เดือนที่ 2	A	แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกจิตศึกษาและ EF
	กิจกรรมที่ 2 จัดกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า กลางวัน เย็น) อย่างเข้มข้นและสม่ำเสมอ	ครู/นักเรียน	ต่อเนื่อง	A, O	บันทึกหลังการจัดกิจกรรมจิตศึกษา
	กิจกรรมที่ 3 ขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการ SS, LS และ CS	ครูทุกคน	เดือนละ 2 ครั้ง	A, O	รายงานผลการดำเนินงาน PLC (บันทึกภาพและวิดีโอ)
	กิจกรรมที่ 4 สอดแทรกการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมองในหน่วยการเรียนรู้หลักทุกกลุ่มสาระฯ	ครู	ต่อเนื่อง	A	รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรม EF
	กิจกรรมที่ 5 นิเทศก์ภายในแบบกัลยาณมิตรเพื่อสังเกตการสอนและพฤติกรรมตอบสนองของนักเรียน	ผู้บริหาร/หัวหน้ากลุ่มสาระ	เดือนละครั้ง	O	แบบนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงบวก
4. พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกควบคู่กับการประเมินและติดตามผลการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	กิจกรรมที่ 1 ฝึกฝนทักษะการมีสติ (Self-awareness) และจิตวิทยาเชิงบวกให้กับครูอย่างต่อเนื่อง	ผู้บริหาร/ครู	ต่อเนื่อง	A, O	บันทึกการใคร่ครวญ (Reflection) ของครู
	กิจกรรมที่ 2 ประเมินทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้า	ครูประจำชั้น	ทุกสิ้นภาคเรียน	O	ผลคะแนนทักษะสมองนักเรียนรายบุคคล
	กิจกรรมที่ 3 ประชุมสะท้อนผล (AAR) หลังการปฏิบัติงานในแต่ละวงรอบเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดปรับปรุง	คณะทำงาน	ทุกสิ้นเดือน	R	บันทึกการสะท้อนผล (AAR Report)
	กิจกรรมที่ 4 ปรับปรุงแผนงานและเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ตามข้อมูลผลการประเมินนักเรียน	คณะทำงาน	เดือนที่ 5/10	R	แผนการจัดการเรียนรู้ฉบับปรับปรุง
	กิจกรรมที่ 5 สังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกิดจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน	คณะวิจัย	เดือนที่ 10	R	รายงานสรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
5. สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและสนามพลังบวก โดย	กิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้ผู้ปกครองด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการเสริมสร้าง EF ที่บ้าน (Educate)	ผู้บริหาร/วิทยากร	ภาคเรียนละครั้ง	A	บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง

แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบฯ	กิจกรรมหลัก	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ขั้นตอน (PAOR)	เครื่องมือ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ
เชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง และขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย	กิจกรรมที่ 2 จัดตั้ง CoP ผู้ปกครองอาสาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปรับพฤติกรรมลูกที่บ้าน	ครู/ผู้ปกครอง	เดือนละครั้ง	A, R	บันทึกกิจกรรมเครือข่ายความร่วมมือ
	กิจกรรมที่ 3 ยกย่องเชิดชูเกียรติครูและผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบการพัฒนาปัญญาและจิตวิทยาเชิงบวก	ผู้บริหาร	ปีการศึกษา	R	โล่/วุฒิบัตรเชิดชูเกียรติ
	กิจกรรมที่ 4 จัดกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ (Open House) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนเครือข่าย	ทุกภาคส่วน	เดือนที่ 10	R	นิทรรศการผลงานนักเรียนและครู
	กิจกรรมที่ 5 จัดทำคู่มือและวีดิทัศน์ "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนราษฎร์เจริญ" เพื่อการขยายผล	คณะทำงาน	เดือนที่ 10	R	คู่มือรูปแบบ (Model) และสื่อวีดิทัศน์เผยแพร่

ส่วนที่ 4
การดำเนินงานตามรูปแบบ

การนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นลำดับ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา โดยเน้นการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมองของผู้เรียน ควบคู่กับการพัฒนาครูและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กระบวนการดำเนินงานในส่วนนี้ถูกออกแบบให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมวดที่ 1 การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก หมวดที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา หมวดที่ 3 การพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ และหมวดที่ 4 เครือข่ายความร่วมมือ

หมวดที่ 1 การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก

1. การกำหนดเป้าหมายร่วม

สถานศึกษาดำเนินการกำหนดเป้าหมาย (Goal) การพัฒนานักเรียนที่มุ่งเสริมสร้างทักษะสมอง EF และการพัฒนาปัญญาภายในของผู้เรียนร่วมกัน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ในลักษณะ Share Vision พร้อมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ KRA/KPI ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายต้องอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทจริง และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงมีการกำหนดแนวทางวัดและประเมินผลที่เป็นระบบ เพื่อใช้ในการติดตามและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2. แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย)

สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสะอาด ร่มรื่น และปลอดภัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ เพื่อสร้างสนามพลังบวก (Positive Energy Field) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม การดำเนินงานครอบคลุมการจัดพื้นที่การเรียนรู้ การดูแลอาคารสถานที่ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสหสัมพันธ์เชิงบวก ทั้งนี้ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้พื้นที่

3. การจัดโครงสร้างตารางกิจกรรม (Structure) ที่เอื้อต่อจิตศึกษา

สถานศึกษากำหนดโครงสร้างตารางกิจกรรมและตารางเรียน (Structure) ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงเช้า กลางวัน และเย็น เพื่อพัฒนาสติ สมาธิ และการรู้ตัวของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างดังกล่าวต้องมีความชัดเจน คงเส้นคงวา และสามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของโรงเรียน รวมถึงมีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการบูรณาการจิตศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภายในและภายนอก

4. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและวิถีแนวปฏิบัติที่ดี

สถานศึกษากำหนดวิถีแนวปฏิบัติที่คงเส้นคงวาและมีความหมายต่อการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมอง โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก ลดการเปรียบเทียบ ลดการตัดสิน ลดการชี้โทษและเลิกใช้ความรุนแรง พร้อมทั้งส่งเสริมการปรับพฤติกรรมเชิงบวกที่มุ่งให้ผู้เรียน “รู้ตัว ให้การเรียนรู้และให้การฝึกฝน” การดำเนินงานดังกล่าวต้องได้รับการสื่อสารอย่างทั่วถึง และมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติของบุคลากรทั้งองค์กร

ภาพที่ 4 แผนภาพเชิงระบบการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก

หมวดที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา

1. รูปแบบกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า-กลางวัน-เย็น)

การจัดกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในบริบทชีวิตประจำวันของโรงเรียน โดยในช่วงเช้าเน้นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ผ่านกิจกรรมฝึกสติ การกำหนดลมหายใจ การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ และการสร้างเจตคติเชิงบวกก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ ช่วงกลางวันเป็นการเสริมสร้างปัญญาภายในระหว่างวัน โดยบูรณาการกิจกรรมสะท้อนคิด การรับรู้อารมณ์ และการฝึกควบคุมตนเองในสถานการณ์จริง เช่น ระหว่างการ

เรียนหรือการทำกิจกรรมกลุ่ม ส่วนช่วงเย็นเป็นการทบทวนและสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความหมายจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งวัน กระบวนการดังกล่าวดำเนินการอย่างเป็นระบบภายใต้โครงสร้างตารางเวลาที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติของโรงเรียน นอกจากนี้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) โดยใช้เทคนิคจิตวิทยาเชิงบวกในการกระตุ้นการมีส่วนร่วม ลดการตัดสิน และสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยทางจิตใจ การดำเนินกิจกรรมในทั้ง 3 ช่วงเวลาจึงช่วยพัฒนาทั้งด้านการยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ความจำใช้งาน (Working Memory) และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถประเมินผลได้ผ่านการสังเกตพฤติกรรมและเครื่องมือประเมิน EF อย่างต่อเนื่อง

2. เทคนิคการบูรณาการจิตศึกษาในเนื้อหาวิชาหลัก

การบูรณาการจิตศึกษาในเนื้อหาวิชาหลักเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างองค์รวม โดยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผสานทั้งเนื้อหาวิชาการและการพัฒนาปัญญาภายในเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย ในเชิงปฏิบัติ ครูเริ่มจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดของหลักสูตรร่วมกับทักษะสมอง EF ที่ต้องการพัฒนา จากนั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และสะท้อนตนเอง เช่น การใช้คำถามปลายเปิด การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) นอกจากนี้ ครูควรแทรกกิจกรรมฝึกสติ การรับรู้อารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรมในระหว่างการเรียน เช่น การหยุดคิดก่อนตอบ การตรวจสอบความเข้าใจตนเอง และการรับฟังผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ต้องอาศัยการออกแบบแผนการสอนที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมทั้งใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เช่น Lesson Study (LS) และ Case Study (CS) เพื่อร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงแนวทางอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง มีทักษะการคิดขั้นสูง และแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมี EF ที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน

3. แนวทางการปรับพฤติกรรมเชิงบวก

แนวทางการปรับพฤติกรรมเชิงบวกในบริบทของกระบวนทัศน์จิตศึกษาเน้นการพัฒนาผู้เรียนจากภายใน โดยลดการใช้การลงโทษและการควบคุมเชิงอำนาจ และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการตระหนักรู้ (awareness) และการฝึกฝน (practice) อย่างต่อเนื่อง ในเชิงปฏิบัติ ครูใช้หลักจิตวิทยาเชิงบวกในการจัดการพฤติกรรม เช่น การเสริมแรงทางบวก การสะท้อนพฤติกรรมอย่างไม่ตัดสิน และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้เรียน ครูหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบ การจัดลำดับ และการตีค่าผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจภายในของผู้เรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความผิดพลาดและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การกำหนดกติกาชั้นเรียนร่วมกัน การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย และการใช้ภาษาเชิงบวกเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับพฤติกรรม การดำเนินงานควบคู่กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองผ่านการให้ความรู้ด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการสร้างแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน การติดตามและประเมินผลใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม การสะท้อนผลรายบุคคล และการใช้เครื่องมือประเมิน EF เพื่อให้เห็นพัฒนาการ

อย่างเป็นระบบ แนวทางดังกล่าวจึงนำไปสู่การสร้างวินัยเชิงบวกที่ยั่งยืน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการกำกับตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 5 แผนภาพเชิงระบบการจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนทัศน์จิตศึกษา

หมวดที่ 3 การพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ

1. หลักสูตรการพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก

หลักสูตรการพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกมีลักษณะเป็นกระบวนการพัฒนาเชิงระบบที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมุ่งเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน เนื้อหาหลักสูตรครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาปัญญาภายใน การตระหนักรู้ในตนเอง การกำกับตนเอง และการสร้างสหสัมพันธ์เชิงบวกในห้องเรียน ตลอดจนหลักการและเทคนิคการใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการปรับพฤติกรรมผู้เรียนอย่างเหมาะสม กระบวนการพัฒนาครูเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสังเกตการสอน การสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ ครูได้รับการฝึกฝนให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะสมองเข้าสู่เนื้อหาวิชา รวมทั้งสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครูลดการใช้วิธีการควบคุมพฤติกรรมเชิงลบ และหันมาใช้แนวทางการเสริมแรงเชิงบวก การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย หลักสูตรดังกล่าวดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการในการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนและเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม

2. กระบวนการสร้าง PLC 3 รูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาทั้งระบบ การวิจัยชั้นเรียน และการศึกษารายกรณีเพื่อช่วยเหลือเด็ก

กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยใช้รูปแบบการพัฒนาที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาทั้งระบบซึ่งมุ่งวิเคราะห์ภาพรวมของการจัดการศึกษา การกำหนดเป้าหมายร่วม และการพัฒนากลไกการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันทั้งองค์กร การศึกษาบทเรียนเป็นกระบวนการที่ครูร่วมกันออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ ทดลองใช้ สังเกต และสะท้อนผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และการศึกษารายกรณีเป็นกระบวนการที่มุ่งวิเคราะห์และช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวดำเนินการอย่างต่อเนื่องในรูปแบบวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ ผู้วิจัย และผู้พัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในบริบทของตนเอง นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือการเกิดนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาศักยภาพของครูในฐานะผู้ปฏิบัติการวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญและมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของผู้เรียน

ภาพที่ 6 แผนภาพเชิงระบบการพัฒนาครูและชุมชนวิชาชีพ

หมวดที่ 4 เครือข่ายความร่วมมือ

1. การให้ความรู้ผู้ปกครอง

การให้ความรู้ผู้ปกครองเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสอดคล้องระหว่างบ้านและโรงเรียนในการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียน โดยสถานศึกษาควรวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเชิงบวกและการส่งเสริม EF จากนั้นออกแบบหลักสูตรอบรมที่ครอบคลุมเนื้อหาด้านจิตวิทยาเชิงบวก การปรับพฤติกรรมเชิงบวก และกิจกรรมจิตศึกษาในชีวิตประจำวัน การดำเนินงานควรใช้รูปแบบที่หลากหลาย เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ และการให้คำปรึกษารายบุคคล โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงของผู้ปกครอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและไม่ตัดสิน เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเปิดใจเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องผ่านการสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน เช่น สมุดสื่อสาร กลุ่มไลน์ หรือแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนและแลกเปลี่ยนข้อมูลย้อนกลับ กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองของบุตรหลานอย่างเหมาะสม และส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกที่ต่อเนื่องทั้งในและนอกโรงเรียน

2. การสร้างชุมชนนักปฏิบัติในกลุ่มผู้ปกครอง

การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: CoP) ในกลุ่มผู้ปกครองเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างพลังเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน โดยโรงเรียนควรจัดตั้งกลุ่มผู้ปกครองตามระดับชั้นหรือความสนใจ และกำหนดเป้าหมายร่วมในการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ภายใต้หลักการของกระบวนทัศน์จิตศึกษา ในเชิงปฏิบัติ การดำเนินงานเริ่มจากการวางแผนกิจกรรม CoP ที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนประสบการณ์ และการแก้ปัญหาร่วมกัน เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเสวนา หรือกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการกระตุ้นการเรียนรู้และเชื่อมโยงองค์ความรู้เชิงทฤษฎีกับประสบการณ์จริงของผู้ปกครอง การดำเนินกิจกรรมควรเน้นบรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดกว้าง และไม่ตัดสิน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์เชิงบวกในกลุ่ม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม โดยถ่ายทอดประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ให้แก่สมาชิกคนอื่น ๆ กระบวนการ CoP นี้ควรดำเนินอย่างต่อเนื่องและมีการสะท้อนผลเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางให้เหมาะสมกับบริบท ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือผู้ปกครองมีความเข้มแข็งในการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลาน และเกิดเครือข่ายความร่วมมือที่ยั่งยืนในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

3. โครงการผู้ปกครองอาสา

โครงการผู้ปกครองอาสาเป็นกลไกในการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยโรงเรียนควรวางแผนและกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน เช่น การเข้าร่วมจัดกิจกรรมจิตศึกษา การสนับสนุนการเรียนรู้ในห้องเรียน หรือการร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อม

ของโรงเรียน ในเชิงปฏิบัติ การดำเนินโครงการเริ่มจากการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนผู้ปกครองเข้าร่วมตามความสมัครใจ พร้อมทั้งจัดอบรมเตรียมความพร้อมด้านจิตวิทยาเชิงบวกและบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองอาสา จากนั้นดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด โดยครูและผู้บริหารทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด การสังเกตและประเมินผลควรครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรมของผู้เรียน บรรยากาศในโรงเรียน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พร้อมทั้งมีการสะท้อนผลร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โครงการนี้ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (Sense of Ownership) และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกที่เข้มแข็ง อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างยั่งยืนในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

ภาพที่ 7 แผนภาพเชิงระบบเครือข่ายความร่วมมือ

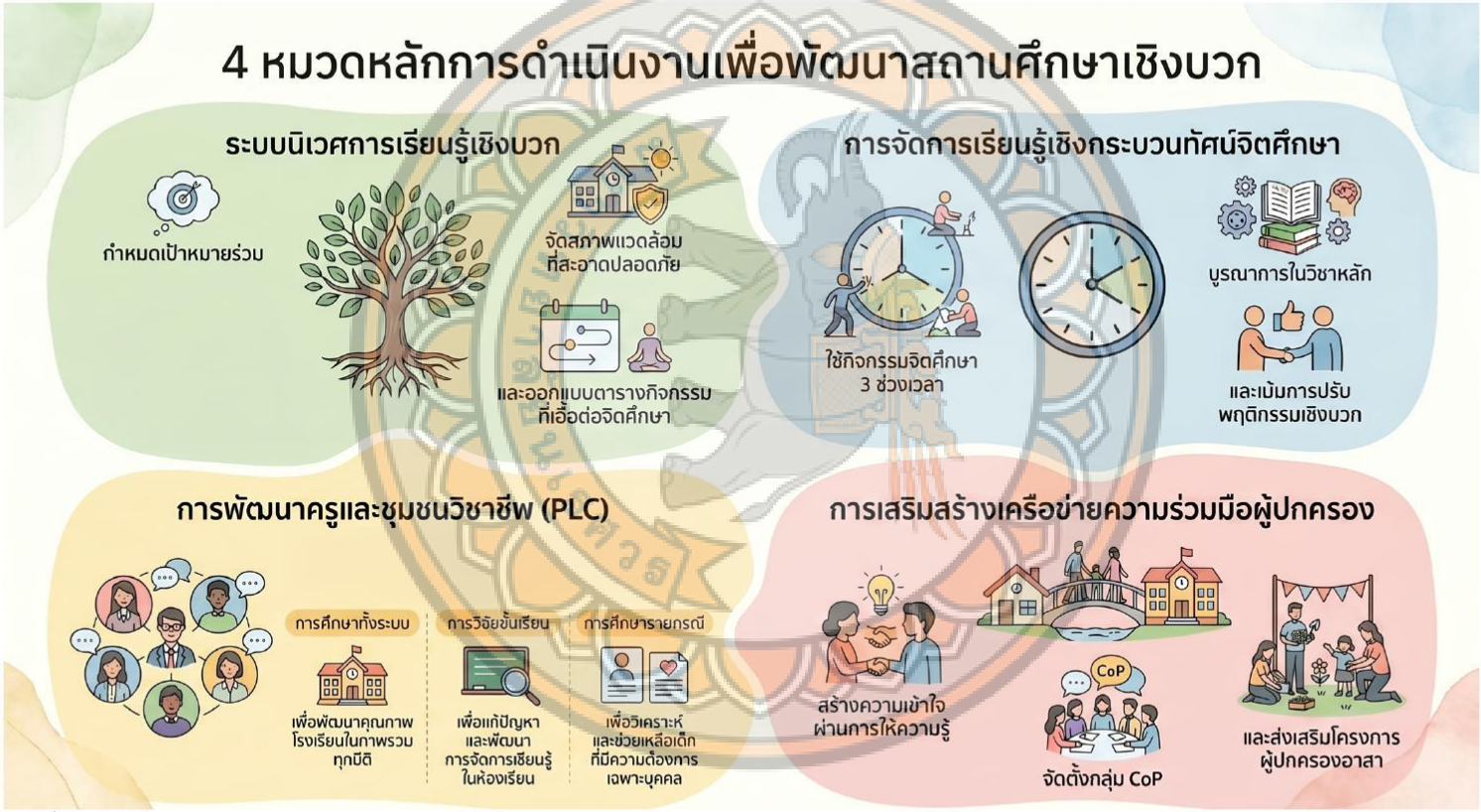

ภาพที่ 8 แผนภาพเชิงระบบการดำเนินงานตามรูปแบบฯ

ส่วนที่ 5
การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนคุณภาพและความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยมุ่งเน้นการประเมินทั้งในระดับผู้เรียน ครู และระบบสถานศึกษาอย่างรอบด้าน การใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบูรณาการกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเข้ากับการประเมินผล ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่วนที่ 5 การวัดและประเมินผล มีรายละเอียด ดังนี้

1. เครื่องมือประเมินทักษะสมองของนักเรียน
2. แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู
3. เกณฑ์การประเมิน “สนามพลังบวก” ของสถานศึกษา
4. แนวทางการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลแต่ละรอบปี

1. เครื่องมือประเมินทักษะสมองของนักเรียน

1) แบบประเมินทักษะสมอง (Executive Functions) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ฉบับประเมินก่อนและหลังการปฏิบัติการ) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ความจำใช้งาน (Working Memory) และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)

(2) กำหนดองค์ประกอบ ตัวแปร และตัวชี้วัดของทักษะสมองให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนระดับประถมศึกษา

(3) สร้างแบบประเมิน (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดค่า IOC ≥ 0.50 (เกณฑ์ ≥ 0.50) และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ โดยกำหนด≥ 0.75 (เช่น ≥ 0.20) และได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครูอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) กำหนด≥ 0.75 (เช่น ≥ 0.70) และได้ค่าเท่ากับ 0.80

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีทักษะสมองในระดับน้อยที่สุด
โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2) แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมองและพฤติกรรมการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมอง (EF Behavioral Indicators) และการกำกับตนเอง (Self-regulation)

(2) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น การควบคุมอารมณ์ การตั้งเป้าหมาย การจดจ่อ และการปรับตัวในการเรียนรู้

(3) สร้างแบบสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และรายการตรวจสอบ (Checklist)

(4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยกำหนดค่า IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับสถานการณ์จริง จำนวน 1 ครั้ง/ห้องเรียน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) กำหนด≥ 0.75 และได้ค่าเท่ากับ 0.80

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับข้อ 1) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50

(9) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2. แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก

2) แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3) แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และพฤติกรรมการสอนของครู

(2) กำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และตัวชี้วัดพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

(3) สร้างแบบสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ และรายการตรวจสอบ (Checklist)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50 (IOC ≥ 0.50) และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ครั้ง/ห้องเรียน

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50 และได้ค่าเท่ากับ 0.80

(8) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบสังเกตฉบับสมบูรณ์

2) แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสมอง (Executive Functions: EF) และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

(2) กำหนดองค์ประกอบของทักษะสมอง เช่น การยับยั้งชั่งใจ ความจำใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิด

(3) สร้างแบบสังเกตและแบบประเมิน (ฉบับร่าง) ในลักษณะมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน

(7) วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50 (เช่น ≥ 0.20) และได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(8) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่า Cronbach's Alpha ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50 (α ≥ 0.70) และได้ค่าเท่ากับ 0.80

(9) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับข้อ 1) และกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50

(10) ปรับปรุงและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3) แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสังเกตชั้นเรียน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

(2) กำหนดประเด็นการสังเกต เช่น พฤติกรรมครู พฤติกรรมนักเรียน บรรยากาศการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

(3) สร้างแบบบันทึกการสังเกต (ฉบับร่าง) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Form)

(4) นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดค่า IOC ≥ 0.50 และได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

(5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(6) ทดลองใช้กับสถานการณ์จริง จำนวน 1 ครั้ง

(7) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-rater Reliability) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับไว้ที่ 3.50 และได้ค่าเท่ากับ 0.80

(8) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

(9) ปรับปรุงและจัดทำแบบบันทึกฉบับสมบูรณ์

3. เกณฑ์การประเมิน "สนามพลังบวก" ของสถานศึกษา

1) นิยาม **"สนามพลังบวกของสถานศึกษา"** หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตใจ และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก โดยส่งเสริมความปลอดภัย ความสัมพันธ์เชิงบวก การรู้ตัว และการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. องค์ประกอบของเกณฑ์การประเมินสนามพลังบวก กำหนดเป็น 4 ด้านหลัก

ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย

ความเป็นระเบียบและเอื้อต่อการเรียนรู้

พื้นที่ส่งเสริมการผ่อนคลายและมีสมาธิ

ด้านที่ 2 บรรยากาศทางจิตใจและความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์เชิงบวก ครู–นักเรียน
การยอมรับ เคารพ และไม่ใช้ความรุนแรง
ความรู้สึกปลอดภัยทางอารมณ์ของผู้เรียน
ด้านที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรและวิถีปฏิบัติ
การปฏิบัติที่คงเส้นคงวา
การใช้จิตวิทยาเชิงบวก
การลดการตัดสิน เปรียบเทียบ และการชี้โทษ
ด้านที่ 4 การจัดกิจกรรมและโครงสร้างที่เอื้อต่อจิตศึกษา
การจัดกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา
การบูรณาการจิตศึกษาในห้องเรียน
โครงสร้างตารางกิจกรรมที่เอื้อต่อการฝึกสติ

3) รูปแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubric Scale) ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ระดับ	ความหมาย
5	ดีมาก (ดำเนินการครบถ้วน เป็นแบบอย่าง)
4	ดี (ดำเนินการชัดเจน ต่อเนื่อง)
3	ปานกลาง (ดำเนินการบางส่วน)
2	น้อย (ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง)
1	น้อยมาก (ยังไม่ดำเนินการ)

4) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือประเมินสนามพลังบวกของสถานศึกษา

4.1) การพัฒนาเครื่องมือวิจัย การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือประเมิน “สนามพลังบวกของสถานศึกษา” โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 การศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ (1) แนวคิดสนามพลังบวกของสถานศึกษา (2) กระบวนทัศน์จิตศึกษา (3) ทักษะสมอง (Executive Functions: EF) และ (4) การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และใช้เป็นฐานในการกำหนดองค์ประกอบของตัวแปรที่ศึกษา

4.1.2 การกำหนดโครงสร้างตัวแปรและนิยามเชิงปฏิบัติ จากการสังเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของสนามพลังบวกของสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (2) บรรยากาศทางจิตใจและความสัมพันธ์ (3) วัฒนธรรมองค์กรและวิถีปฏิบัติ และ (4) การจัดกิจกรรมและโครงสร้างที่เอื้อต่อจิตศึกษา พร้อมทั้งกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติของแต่ละองค์ประกอบอย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม

4.1.3 การสร้างข้อคำถาม ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดระดับคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของตัวแปร และ

ออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติ เพื่อให้สามารถวัดพฤติกรรมหรือสภาพที่ต้องการศึกษาได้อย่างตรงประเด็น

4.1.4 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3–5 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จิตศึกษา และการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เกณฑ์การพิจารณา

ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสามารถนำไปใช้ได้

ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ถือว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีมาก

4.2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.2.1) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2) ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30–50 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับยอมรับได้ ค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป อยู่ในระดับดี ค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป อยู่ในระดับดีมาก

4.2.3) การวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) เพื่อพิจารณาความสามารถของข้อคำถามในการจำแนกผู้ตอบ เกณฑ์การพิจารณา ค่า ≥ 0.30 แสดงว่าข้อคำถามสามารถใช้ได้ ค่า ≥ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามมีคุณภาพดี

4.2.4) การทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ผลเพื่อปรับปรุงข้อคำถามทั้งด้านความชัดเจน ความเหมาะสม และความสอดคล้อง ก่อนนำไปใช้จริง

4.3) การแปลผลคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนสนามพลังบวกของสถานศึกษา ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับสนามพลังบวก
4.51–5.00	สูงมาก
3.51–4.50	สูง
2.51–3.50	ปานกลาง
1.51–2.50	ต่ำ
1.00–1.50	ต่ำมาก

4.4) การนำเครื่องมือไปใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) เครื่องมือประเมินสนามพลังบวกถูกนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

ขั้นการวางแผน (Planning) ใช้ในการประเมินสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา

ขั้นการปฏิบัติ (Action) ใช้เป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา

ขั้นการสังเกต (Observation) ใช้ติดตามและประเมินการเปลี่ยนแปลงของสนามพลังบวก

ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ใช้ในการวิเคราะห์ผลและปรับปรุงการดำเนินงานในรอบถัดไป

4. แนวทางการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลแต่ละรอบปี

การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน เป็นกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบในลักษณะ “วงจรต่อเนื่อง (Spiral Cycle)” ที่บูรณาการการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และเครือข่ายความร่วมมือ โดยดำเนินการผ่านขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล (Planning–Action–Observation–Reflection: PAOR) ในแต่ละรอบปีการศึกษา เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ

4.1 การวางแผน (Planning) ระดับรอบปี สถานศึกษาดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียน ครู และระบบบริหาร โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์ เช่น ผลการประเมินทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา และบริบทของสถานศึกษา จากนั้นกำหนดเป้าหมาย (Goal) และตัวชี้วัดความสำเร็จ (KRA/KPI) ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองและกระบวนทัศน์จิตศึกษาในระดับองค์กร พร้อมทั้งออกแบบแผนปฏิบัติการที่บูรณาการองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

(1) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และการกำหนดวิถีแนวปฏิบัติที่คงเส้นคงวา

(2) การจัดกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา และการบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้

(3) การพัฒนาครูด้านจิตวิทยาเชิงบวกและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

4.2 การปฏิบัติ (Action) ระดับรอบปี สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ โดยขับเคลื่อนผ่านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหารกำหนดนโยบายขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ สนับสนุนทรัพยากร และกำกับติดตาม ครูออกแบบและจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา บูรณาการทักษะสมองในทุกกลุ่มสาระ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวก การดำเนินงานครอบคลุมการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง การปรับพฤติกรรม

เชิงบวก การดำเนินงานผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในรูปแบบ System Study, Lesson Study และ Case Study รวมถึงการใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามพัฒนาการของนักเรียนรายบุคคล

4.3 การสังเกต (Observation) ระดับรอบปี ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผลการประเมินทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ระดับสนามพลังบวกของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เช่น แบบประเมิน แบบสังเกต แบบบันทึก และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ในทุกมิติของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

4.4 การสะท้อนผล (Reflection) และสรุปผลรอบปี สถานศึกษาดำเนินการสะท้อนผลร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการประชุมสะท้อนผล (AAR) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสพัฒนา และแนวทางปรับปรุง ผลการสะท้อนจะถูกนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของสถานศึกษา ครอบคลุม ผลผลิต (Output) เช่น สมรรถนะครู ระบบบริหาร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลลัพธ์ (Outcome) เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านทักษะสมองของนักเรียน พฤติกรรมเชิงบวก และวัฒนธรรมองค์กร พร้อมทั้งจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาในรอบปีถัดไป

4.5 การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร (Spiral Development) กระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอน จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องในแต่ละรอบปี โดยใช้ผลการสะท้อนเป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การเป็นต้นแบบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

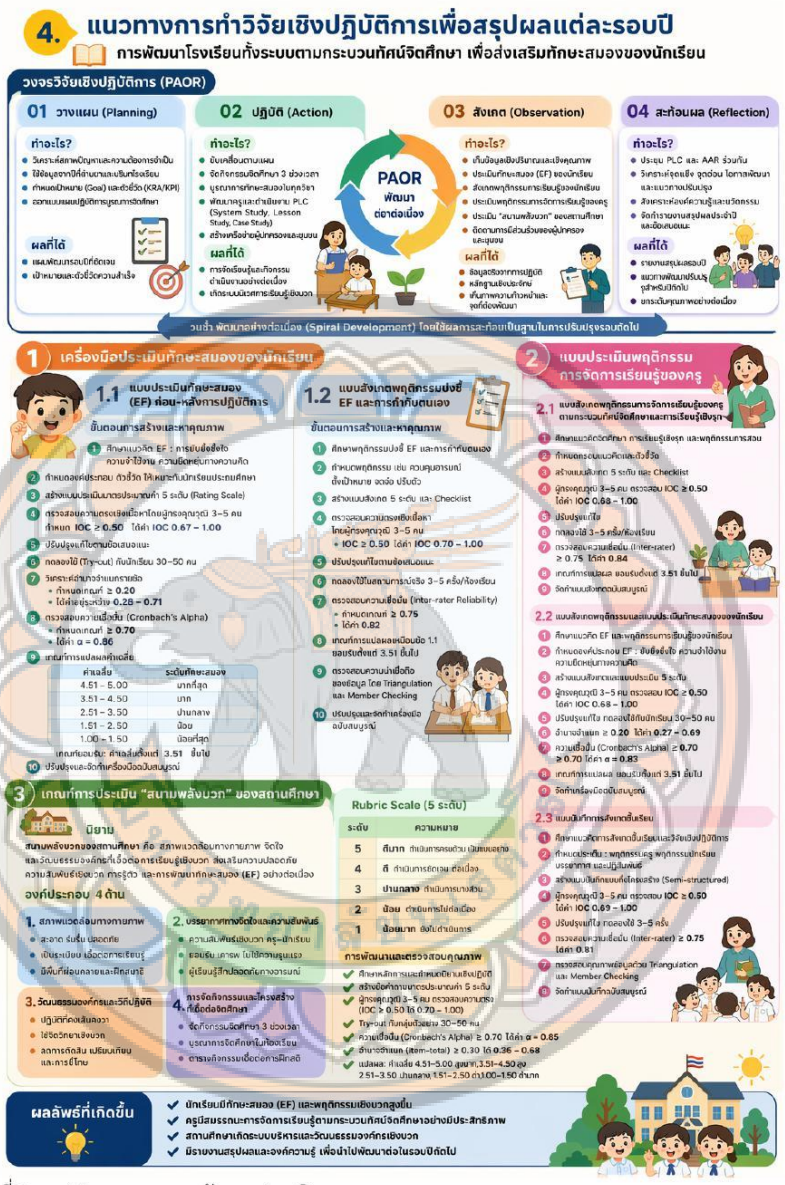

ภาพที่ 9 สรุปประบวนการการวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 6
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ความต่อเนื่อง และความเข้าใจร่วมกันของทุกภาคส่วน การดำเนินงานตามรูปแบบดังกล่าวไม่เพียงมุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงวิชาการ แต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนในมิติของปัญญาภายในและคุณลักษณะชีวิตที่พึงประสงค์ ข้อเสนอแนะในส่วนนี้จึงมุ่งเน้นแนวทางในการพัฒนาต่อยอด ปรับปรุง และขยายผลรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยความสำเร็จ
2. ปัญหาและอุปสรรคที่อาจพบ
3. แนวทางแก้ไข

1. ปัจจัยความสำเร็จ

1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนเชิงระบบของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกระบวนทัศน์จิตศึกษา พร้อมทั้งขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรทรัพยากร สนับสนุนการดำเนินงาน และกำกับติดตามผลอย่างเป็นระบบผ่านกลไกที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน

2) สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงจิตศึกษาและทักษะสมอง ครูมีความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการจิตศึกษาและทักษะสมอง (EF) ในเนื้อหาวิชา โดยใช้เทคนิคจิตวิทยาเชิงบวก การตั้งคำถามเชิงลึก และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การกำกับตนเอง และการสะท้อนคิด นอกจากนี้ ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องผ่าน PLC เช่น Lesson Study และ Case Study ทำให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทผู้เรียน

3) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก (Positive Learning Ecosystem) โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและจิตใจ เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย และบรรยากาศที่เป็นมิตร รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและนักเรียน ภายใต้แนวคิดลดการตัดสิน ลดการเปรียบเทียบ และส่งเสริมการยอมรับในความแตกต่าง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัยและพร้อมต่อการเรียนรู้

4) การจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเป็นระบบในชีวิตประจำวัน การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า–กลางวัน–เย็น) อย่างต่อเนื่องและมีโครงสร้างที่ชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะสมองในชีวิตจริง ทั้งด้านการยับยั้งชั่งใจ ความจำใช้งาน และความยืดหยุ่นทางความคิด โดยกิจกรรมดังกล่าวเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ

5) การบูรณาการจิตศึกษาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับการพัฒนาปัญญาภายใน โดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสะท้อนตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และพัฒนาทักษะสมองได้อย่างต่อเนื่อง

6) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผ่านกิจกรรมการให้ความรู้ การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และโครงการผู้ปกครองอาสา ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมและการสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างสอดคล้องทั้งในและนอกโรงเรียน ส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกอย่างยั่งยืน

7) การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การดำเนินงานตามวงจร PAOR (Plan–Act–Observe–Reflect) ทำให้ครูและผู้บริหารสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลจริงเป็นฐานในการตัดสินใจ ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ในระดับสถานศึกษา

8) ระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีการกำหนดตัวชี้วัด (KRA/KPI) ที่ชัดเจน และใช้เครื่องมือประเมินทักษะสมอง (EF) ที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินตนเอง และแฟ้มสะสมงาน ทำให้สามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

9) วัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกและวิถีปฏิบัติที่สม่ำเสมอ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความเมตตา การยอมรับ และการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดวิถีปฏิบัติที่คงเส้นคงวาและมีความหมายต่อการพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้บุคลากรทุกฝ่ายมีความผูกพันและร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างจริงจัง

10) ความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการดำเนินงาน การดำเนินงานที่มีการวางแผนระยะยาว มีระบบติดตามประเมินผล และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทำให้รูปแบบการพัฒนาสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน และสามารถขยายผลไปสู่เครือข่ายโรงเรียนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาและอุปสรรคที่อาจพบและแนวทางแก้ไข

1) ความเข้าใจเชิงลึกต่อกระบวนทัศน์จิตศึกษายังไม่เพียงพอ แม้บุคลากรจะได้รับการอบรมเบื้องต้น แต่ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับจิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ยังมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การนำไปปฏิบัติขาดความสอดคล้อง วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า ปัญหานี้เกิดจากการถ่ายทอดความรู้ที่เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ และขาดกระบวนการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูบางส่วนยังคงใช้แนวทางการสอนแบบเดิมที่เน้นเนื้อหามากกว่าการพัฒนาปัญญาภายใน

2) ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงของครูและบุคลากร การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้จากรูปแบบเดิมสู่จิตศึกษา อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นใจหรือความต้านทาน โดยเฉพาะครูที่มีประสบการณ์สูง วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า ความต้านทานนี้เกิดจากความเคยชินในวิธีการสอนเดิม ความกลัวต่อการสูญเสียความเชี่ยวชาญ และความไม่ชัดเจนในผลลัพธ์ของรูปแบบใหม่

3) ภาระงานครูที่สูงและข้อจำกัดด้านเวลา ครูต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ทั้งการสอน งานธุรการ และกิจกรรมพิเศษ ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการออกแบบกิจกรรมจิตศึกษาและการบูรณาการ EF อย่างมีคุณภาพ วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า โครงสร้างงานของครูยังไม่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และขาดระบบสนับสนุนที่ช่วยลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน

4) ความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงานตามวงจร PAOR แม้มีการนำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ แต่การดำเนินงานในบางช่วงขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะขั้นตอนการสังเกตและสะท้อนผล วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า ปัญหานี้เกิดจากการขาดระบบติดตามที่เข้มแข็ง และการขาดทักษะในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของครู

5) ข้อจำกัดด้านเครื่องมือและการประเมินทักษะสมอง (EF) การประเมินทักษะสมอง ยังมีความท้าทาย เนื่องจากเป็นทักษะเชิงพฤติกรรมและนามธรรม วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า เครื่องมือที่ใช้บางส่วนยังไม่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และครูขาดความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือประเมินอย่างถูกต้อง ทำให้ผลการประเมินอาจไม่สะท้อนความเป็นจริง

6) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ไม่สม่ำเสมอ ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความเข้าใจหรือมีข้อจำกัดด้านเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า ความแตกต่างด้านพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจ และการศึกษาของผู้ปกครอง ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม และทำให้การสร้างความร่วมมือไม่ทั่วถึง

7) ความไม่สอดคล้องระหว่างบริบทโรงเรียนกับรูปแบบที่พัฒนา รูปแบบที่พัฒนาขึ้นอาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ในโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่าง เช่น ขนาดโรงเรียน ทรัพยากร หรือวัฒนธรรมองค์กร วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า การนำรูปแบบไปใช้โดยไม่ปรับให้เหมาะสมกับบริบท อาจทำให้ประสิทธิภาพลดลง

8) ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ การพัฒนาสภาพแวดล้อม ระบบสารสนเทศ และการพัฒนาครู ต้องใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า โรงเรียนบางแห่งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ครบถ้วนตามแผน

9) วัฒนธรรมองค์กรเดิมที่ยังเน้นการควบคุมและการแข่งขัน บางโรงเรียนยังมีวัฒนธรรมที่เน้นการเปรียบเทียบ การจัดลำดับ และการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งขัดแย้งกับหลักจิตวิทยาเชิงบวก วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรต้องใช้เวลาและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้นจะเกิดความไม่สอดคล้องในการปฏิบัติ

10) การขาดระบบสนับสนุนเชิงนโยบายในระดับที่สูงขึ้น แม้โรงเรียนจะมีความตั้งใจในการพัฒนา แต่หากขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในด้านนโยบาย ทรัพยากร และการกำกับติดตาม อาจส่งผลต่อความยั่งยืนของการดำเนินงาน วิเคราะห์เชิงลึกพบว่า การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับนโยบายระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ

3. แนวทางแก้ไข

1) พัฒนาความเข้าใจเชิงลึกด้านกระบวนทัศน์จิตศึกษาอย่างเป็นระบบ ควรออกแบบหลักสูตรพัฒนาครูในลักษณะ “การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Practice-based Learning)” ที่เชื่อมโยงทฤษฎีกับสถานการณ์จริงในห้องเรียน โดยใช้กระบวนการ PLC เป็นฐาน เช่น Lesson Study และ Coaching ควบคู่กับการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่องในวงจร PAOR ในระดับนโยบาย ควรกำหนดให้การพัฒนาครูด้านจิตศึกษาเป็นสมรรถนะหลักของครู และมีระบบรับรองมาตรฐานวิชาชีพที่ชัดเจน

2) บริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อลดแรงต้านของบุคลากร ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) สร้างความตระหนักรู้และแรงจูงใจภายใน ผ่านการสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมและการสร้างต้นแบบความสำเร็จ (Best Practice) ในระดับโรงเรียน ควบคู่กับการเปิดพื้นที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบและตัดสินใจ ในระดับระบบ ควรมีนโยบายสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบเปิดและการเรียนรู้ร่วมกัน

3) ปรับโครงสร้างภาระงานครูให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงจิตศึกษา ควรมีการทบทวนและปรับลดภาระงานที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะงานธุรการ พร้อมทั้งจัดสรรเวลาในตารางสอนให้ครูสามารถออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ในระดับนโยบาย ควรกำหนดสัดส่วนภาระงานครูที่เหมาะสมและสนับสนุนบุคลากรช่วยงานด้านเอกสารและธุรการ

4) เสริมสร้างระบบติดตามและสะท้อนผลตามวงจร PAOR อย่างเข้มแข็ง ควรพัฒนาระบบนิเทศภายในที่เน้นการโค้ชและการสะท้อนผล (Reflective Supervision) โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นฐานในการพัฒนา ในระดับระบบ ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับบันทึก วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

5) พัฒนาเครื่องมือและระบบการประเมินทักษะสมอง (EF) ที่มีคุณภาพ ควรออกแบบเครื่องมือประเมิน EF ที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบท เช่น การสังเกตพฤติกรรม แฟ้มสะสมงาน และแบบประเมินตนเองของผู้เรียน พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เครื่องมืออย่างถูกต้อง ในระดับนโยบาย ควรมีการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือมาตรฐานระดับประเทศเพื่อใช้ร่วมกัน

6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างยืดหยุ่นและต่อเนื่อง ควรพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น การอบรมออนไลน์ ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และกิจกรรมผู้ปกครองอาสา โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลาและบริบทของผู้ปกครอง ในระดับระบบ ควรสนับสนุนช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียน

7) ปรับใช้รูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ควรใช้แนวคิด “การยึดหลักการเป็นฐาน (Principle-based Adaptation)” โดยรักษาแก่นของรูปแบบ เช่น จิตศึกษา EF และ PAOR แต่เปิดโอกาสให้โรงเรียนปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของตน ในระดับนโยบาย ควรสนับสนุนความยืดหยุ่นในการนำรูปแบบไปใช้ แทนการกำหนดรูปแบบตายตัว

8) ระดมทรัพยากรและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในชุมชน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน ในระดับนโยบาย ควรมีระบบสนับสนุนงบประมาณแบบมีส่วนร่วมและยืดหยุ่น

9) ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรสู่จิตวิทยาเชิงบวก ควรดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้ เช่น การอบรม การสะท้อนผล และการสร้างแบบอย่างที่ดี โดยเน้นการลดการตัดสิน ลดการเปรียบเทียบ และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับระบบ ควรกำหนดให้วัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกเป็นตัวชี้วัดคุณภาพสถานศึกษา

10) พัฒนาระบบสนับสนุนเชิงนโยบายแบบบูรณาการ หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยเชื่อมโยงกับแผนการศึกษาในระดับเขตพื้นที่และระดับประเทศ พร้อมทั้งมีระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และขยายผลรูปแบบในวงกว้าง

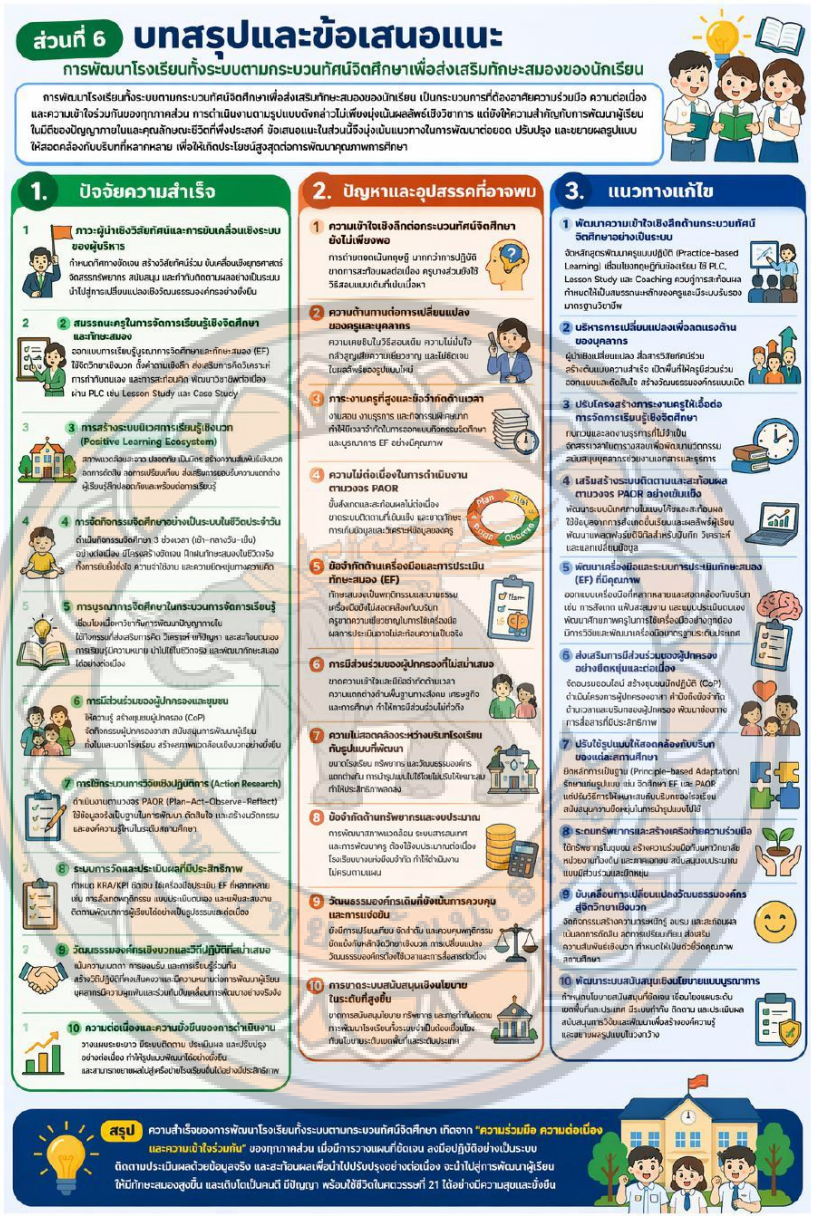

ภาพที่ 10 แผนภาพเชิงระบบบทสรุปและข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง

เพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียน

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียนในสถานศึกษา แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ขอขอบคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูง

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

☐ อื่น ๆ _____

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 31 – 40 ปี

☐ 41 – 50 ปี

☐ 51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

☐ อื่น ๆ _____

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ ต่ำกว่า 5 ปี

☐ 5 – 10 ปี

☐ 11 – 15 ปี

☐ 16 ปีขึ้นไป

5. ขนาดสถานศึกษา / หน่วยงาน

☐ ขนาดเล็ก

☐ ขนาดกลาง

☐ ขนาดใหญ่

☐ ขนาดใหญ่พิเศษ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	อยู่ในระดับมาก
3	อยู่ในระดับปานกลาง
2	อยู่ในระดับน้อย
1	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2	1
1	นักเรียนสามารถควบคุมตนเองไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้					
2	นักเรียนสามารถยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ					
3	นักเรียนสามารถจดจำคำสั่งหรือขั้นตอนการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง					
4	นักเรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเดิมกับความรู้ใหม่ได้					
5	นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดหรือวิธีการทำงานได้ตามสถานการณ์					
6	นักเรียนยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่นได้					
7	นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม					
8	นักเรียนสามารถจัดการความเครียดหรือความผิดหวังได้					
9	นักเรียนมีสมาธิและจดจ่อกับการเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง					
10	นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนระหว่างการเรียนได้					
11	นักเรียนสามารถประเมินและตรวจสอบการทำงานของตนเองได้					
12	นักเรียนสามารถปรับปรุงตนเองจากข้อผิดพลาดที่ผ่านมาได้					
13	นักเรียนกล้าเริ่มต้นทำกิจกรรมหรือภารกิจใหม่ด้วยตนเอง					
14	นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และการทำงาน					
15	นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานหรือการเรียนได้อย่างเป็นระบบ					
16	นักเรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้เหมาะสม					
17	นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย					
18	นักเรียนมีความพากเพียรแม้พบอุปสรรคในการเรียนรู้					
19	สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมจิตศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ EF ของนักเรียน					
20	สถานศึกษาควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งระบบเพื่อส่งเสริม EF อย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

เรื่อง แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบวิเคราะห์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียน แบบวิเคราะห์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กรุณาตอบแบบวิเคราะห์ตามสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้รับจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และจะเก็บรักษาเป็นความลับ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบวิเคราะห์ครั้งนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

☐ อื่น ๆ _____

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 31 – 40 ปี

☐ 41 – 50 ปี

☐ 51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

☐ อื่น ๆ _____

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ ต่ำกว่า 5 ปี

☐ 5 – 10 ปี

☐ 11 – 15 ปี

☐ 16 ปีขึ้นไป

5. ขนาดสถานศึกษา / หน่วยงาน

☐ ขนาดเล็ก

☐ ขนาดกลาง

☐ ขนาดใหญ่

☐ ขนาดใหญ่พิเศษ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	อยู่ในระดับมาก
3	อยู่ในระดับปานกลาง
2	อยู่ในระดับน้อย
1	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านจุดแข็ง (Strengths)		ระดับความคิดเห็น				
ข้อที่	ข้อคำถาม	5	4	3	2	1
1	สถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียนอย่างชัดเจน					
2	ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา					
3	ครูมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง EF					
4	สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมการกำกับตนเองของนักเรียน					
5	บรรยากาศในสถานศึกษาเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข					

ประเด็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านจุดอ่อน (Weaknesses)		ระดับความคิดเห็น				
ข้อที่	ข้อคำถาม	5	4	3	2	1
6	ครูยังขาดทักษะในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา EF ของนักเรียน					
7	สถานศึกษาขาดสื่อและนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนา EF					
8	นักเรียนบางส่วนยังขาดทักษะการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม					
9	การติดตามและประเมินผลด้าน EF ของนักเรียนยังไม่เป็นระบบ					
10	บุคลากรในสถานศึกษายังมีความเข้าใจเกี่ยวกับ WSA ไม่เพียงพอ					

ประเด็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านโอกาส (Opportunities)		ระดับความคิดเห็น				
ข้อที่	ข้อคำถาม	5	4	3	2	1
11	หน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุนการพัฒนาทักษะ EF ของนักเรียน					
12	ชุมชนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน					
13	สถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียนได้					
14	นโยบายทางการศึกษาสนับสนุนการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21					
15	เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการช่วยสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา					

ประเด็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านอุปสรรค (Threats)		ระดับความคิดเห็น				
ข้อที่	ข้อคำถาม	5	4	3	2	1
16	ภาระงานของครูส่งผลต่อการจัดกิจกรรมพัฒนา EF					
17	ข้อจำกัดด้านงบประมาณส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา					
18	สภาพสังคมและเทคโนโลยีส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน					
19	ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับ EF					
20	สถานศึกษายังขาดระบบสนับสนุนการพัฒนา EF อย่างต่อเนื่อง					

ประเด็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

1. จุดเด่น / สิ่งที่ควรคงไว้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

3. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

แบบบันทึกการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วม
ของการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบบันทึกการประชุมฉบับนี้ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลการประชุมร่วมกันของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแนวทางดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามข้อเท็จจริง ครอบคลุมประเด็นสำคัญ และสะท้อนความคิดเห็นร่วมของที่ประชุมให้ชัดเจนมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประชุม

วัน / เดือน / ปี ที่ประชุม .....

เวลา ..... ถึง .....

สถานที่ประชุม .....

รูปแบบการประชุม

☐ ประชุมแบบเผชิญหน้า

☐ ประชุมออนไลน์

☐ ประชุมแบบผสมผสาน (Hybrid)

ผู้บันทึกการประชุม

.....

จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ..... คน

กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุม

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้สอน

☐ คณะกรรมการสถานศึกษา

☐ ผู้ปกครอง

☐ ผู้นำชุมชน

☐ นักเรียน

☐ อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 ประเด็นการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วม

2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)

ประเด็นสำคัญที่ประชุมเสนอ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อสรุปของที่ประชุม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 การกำหนดพันธกิจ (Mission)

แนวทางหรือพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา EF ของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อสรุปของที่ประชุม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 การกำหนดเป้าหมายร่วม (Shared Goals)

ประเด็นเป้าหมาย	รายละเอียด
เป้าหมายด้านผู้เรียน	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....

ประเด็นเป้าหมาย	รายละเอียด
เป้าหมายด้านครูและบุคลากร	....

ประเด็นเป้าหมาย	รายละเอียด
	....
เป้าหมายด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	....

2.4 แนวทางดำเนินงานร่วมกัน

แนวทางดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินงาน
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		

แนวทางดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาดำเนินงาน
9.		
10.		

2.5 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วม

รายการ	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็น	□	□	
ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนา	□	□	
ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น	□	□	
ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย	□	□	
การประชุมมีการสรุปมติร่วมกันอย่างชัดเจน	□	□	
มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน	□	□	
มีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน	□	□	
มีแนวทางติดตามและประเมินผลร่วมกัน	□	□	

ตอนที่ 3 สรุปผลการประชุม

3.1 จุดเด่นของการประชุม / สิ่งที่ควรคงไว้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้บันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกการประชุม

(_____)

ตำแหน่ง .....

ลงชื่อ ..... ผู้ตรวจสอบ

(_____)

ตำแหน่ง .....

แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form)
การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาฉบับนี้ ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) กระบวนทัศน์จิตศึกษา และการส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้บันทึกควรศึกษาข้อมูลจากเอกสารอย่างละเอียด และบันทึกสาระสำคัญให้ครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเอกสาร

ชื่อเอกสาร / งานวิจัย

.....

ผู้แต่ง / ผู้วิจัย

.....

ปีที่เผยแพร่

.....

ประเภทเอกสาร

☐ หนังสือ
☐ งานวิจัย
☐ บทความวิชาการ
☐ วิทยานิพนธ์
☐ เอกสารราชการ
☐ อื่น ๆ .....

แหล่งที่มา

.....

ประเด็นสำคัญที่ศึกษา

.....

.....

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการวิเคราะห์เนื้อหา

2.1 แนวคิดและสาระสำคัญของเอกสาร

ประเด็นการวิเคราะห์	**สาระสำคัญที่ค้นพบ**
แนวคิดสำคัญ	
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
องค์ประกอบสำคัญ	
ตัวแปรที่ศึกษา	
วิธีดำเนินการ	
ผลการศึกษา / ผลการวิจัย	
ข้อเสนอแนะ	

2.2 การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ประเด็น	**รายละเอียด**
ความเกี่ยวข้องกับ WSA	
ความเกี่ยวข้องกับจิตศึกษา	
ความเกี่ยวข้องกับ EF	
การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียน	
การนำไปใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะสมอง EF

องค์ประกอบ EF	รายละเอียดที่พบในเอกสาร
1. การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control)	
2. ความจำเพื่อการทำงาน (Working Memory)	
3. ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)	
4. การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)	
5. การจดจ่อใส่ใจ (Attention Control)	
6. การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring)	
7. การริเริ่มลงมือทำ (Initiating)	

ตอนที่ 3 การสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อค้นพบสำคัญจากการวิเคราะห์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 แนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 องค์ประกอบที่นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบ WSA

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์

ประเด็นสรุป	รายละเอียด
องค์ความรู้สำคัญที่ได้รับ	
แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	
แนวทางส่งเสริม EF ของนักเรียน	
ประโยชน์ต่อการวิจัย	
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	

3.4 ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกข้อมูล

(_____)

วันที่ _____ / _____ / _____

มหาวิทยาลัยนเรศวร

แบบบันทึกการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงเรียนต้นแบบ
การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ผู้วิจัย : นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

คำชี้แจง

แบบบันทึกการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฉบับนี้ ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลจากการศึกษาดูงาน การสังเกต การสัมภาษณ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) การจัดกระบวนการจิตศึกษา การส่งเสริมวินัยเชิงบวก และการพัฒนาทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียน ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามสภาพจริงอย่างละเอียด ครอบคลุมประเด็นสำคัญ และสะท้อนข้อค้นพบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนาสถานศึกษาได้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการศึกษาดูงาน

ชื่อโรงเรียนต้นแบบ

.....

.....

สังกัด

.....

.....

สถานที่ตั้ง

.....

.....

วัน / เดือน / ปี ที่ศึกษาดูงาน

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูล / ผู้ประสานงาน

.....

.....

.....

.....

คณะผู้ศึกษาดูงาน

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงาน

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 แบบบันทึกการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ประเด็นศึกษา	ข้อมูล / ข้อค้นพบ
วิสัยทัศน์และนโยบายของโรงเรียน	
การบริหารจัดการตามแนวทาง WSA	
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก	
การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน	
ระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้และจิตศึกษา

ประเด็นศึกษา	**ข้อมูล / ข้อค้นพบ**
การจัดกิจกรรมจิตศึกษา	
การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม EF	
การส่งเสริมวินัยเชิงบวก	
การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	

2.3 ด้านการพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียน

องค์ประกอบ EF	แนวปฏิบัติ / กิจกรรมที่พบ
1. การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control)	
2. ความจำเพื่อการทำงาน (Working Memory)	
3. ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)	
4. การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)	
5. การจดจ่อใส่ใจ (Attention Control)	
6. การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring)	
7. การริเริ่มลงมือทำ (Initiating)	
8. การวางแผนและการจัดระบบดำเนินงาน (Planning and Organizing)	
9. การมุ่งเป้าหมายและความพากเพียร (Goal-Directed Persistence)	

2.4 ด้านนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ประเด็นศึกษา	ข้อมูล / ข้อค้นพบ
นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้	
กิจกรรมเด่นของโรงเรียน	
กระบวนการสร้างวินัยเชิงบวก	
การใช้สื่อ เทคโนโลยี หรือแหล่งเรียนรู้	
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	

2.5 ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ประเด็นศึกษา	ข้อมูล / ข้อค้นพบ
พฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน	
พฤติกรรมด้านการกำกับตนเอง	
ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา	
ความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกัน	
ผลสัมฤทธิ์หรือคุณลักษณะที่โดดเด่น	

ตอนที่ 3 การสังเคราะห์และการนำไปประยุกต์ใช้

3.1 ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษาดูงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 แนวปฏิบัติที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามบริบทของผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับข้อมูลที่พบจากการศึกษาดูงาน

รายการ	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
มีนโยบายส่งเสริม EF ของนักเรียนอย่างชัดเจน	☐	☐	
มีการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง	☐	☐	
มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	☐	☐	
มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยเชิงบวก	☐	☐	
มีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	☐	☐	
มีนวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ	☐	☐	
มีระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	☐	☐	
มีการพัฒนาครูด้าน EF และจิตศึกษา	☐	☐	
มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	☐	☐	
มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน	☐	☐	

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้บันทึก

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกข้อมูล

(_____)

วันที่ _____ / _____ / _____

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อการวิจัย
สำหรับการพัฒนารายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น แนวคิด ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยและประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับ และจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง : โปรดเติมข้อความหรือทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

☐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้รับผิดชอบงานพัฒนาผู้เรียน

☐ นักวิชาการ / อาจารย์มหาวิทยาลัย

☐ อื่น ๆ .....

ชื่อ – สกุล .....

ตำแหน่ง .....

หน่วยงาน / สถานศึกษา .....

ประสบการณ์ในการทำงาน ..... ปี

หมายเลขโทรศัพท์ .....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ ..... / ..... / .....

สถานที่สัมภาษณ์ .....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา ..... น.

สิ้นสุดเวลา ..... น.

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

ประเด็นที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ในบริบทของสถานศึกษาไทยปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่ควรมีคืออะไร

.....

.....

.....

.....

ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 การประยุกต์ใช้กระบวนทัศน์จิตศึกษาในสถานศึกษา

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการนำกระบวนทัศน์จิตศึกษามาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

โรงเรียนควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างไรจึงจะเหมาะสม

.....

.....

.....

.....

ผู้บริหารและครูควรมีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนจิตศึกษาในโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 การส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะสมอง EF ต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

.....

.....

.....

.....

โรงเรียนควรมีแนวทางในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมหรือกระบวนการใดที่ช่วยส่งเสริม EF ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าทักษะสมอง EF ด้านใดควรได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษในบริบทของผู้เรียนปัจจุบัน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 4 การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนรูปแบบ WSA ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

.....

.....

.....

.....

ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบดังกล่าวอย่างไร

.....

.....

.....

.....

โรงเรียนควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการพัฒนารูปแบบ

ท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เหมาะสม ควรมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียนหรือไม่

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการประสบความสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้สัมภาษณ์

(_____)

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกข้อมูล

(_____)

วันที่ _____ / _____ / _____

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน การวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียน
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน “ความเหมาะสม” และ “ความเป็นไปได้” ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้

ขอขอบคุณท่านผู้ประเมินเป็นอย่างสูง
ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ผู้วิจัย

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน

คำชี้แจง

ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความครอบคลุมขององค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางดำเนินงานของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน

ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความสามารถในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติได้จริงในบริบทของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ บุคลากร ทรัพยากร และการดำเนินงาน

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
4	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก
3	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง
2	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย
1	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ
   - ☐ ชาย
   - ☐ หญิง
   - ☐ อื่น ๆ .....
2. อายุ
   - ☐ ต่ำกว่า 30 ปี
   - ☐ 31 – 40 ปี
   - ☐ 41 – 50 ปี
   - ☐ 51 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา
   - ☐ ปริญญาตรี
   - ☐ ปริญญาโท
   - ☐ ปริญญาเอก
   - ☐ อื่น ๆ .....
4. ประสบการณ์ในการทำงาน
   - ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
   - ☐ 5 – 10 ปี
   - ☐ 11 – 15 ปี
   - ☐ 16 ปีขึ้นไป
5. สถานภาพผู้ประเมิน
   - ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
   - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ☐ ครูผู้สอน
   - ☐ ศึกษานิเทศก์
   - ☐ นักวิชาการ
   - ☐ อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	อยู่ในระดับมาก
3	อยู่ในระดับปานกลาง
2	อยู่ในระดับน้อย
1	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การนำองค์กรและนโยบาย (Leadership & Policy)										
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านจิตศึกษาและ EF มีความชัดเจน										
2. เป้าหมายของรูปแบบสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา										
3. การกำหนดนโยบายสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง										
4. ผู้บริหารมีบทบาทในการขับเคลื่อนรูปแบบอย่างเหมาะสม										
5. แผนการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับแนวคิด WSA										
ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน (School Environment)										
6. การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา EF										
7. การสร้างบรรยากาศเชิงบวกมีความเหมาะสม										
8. การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียนมีความเป็นไปได้										
9. วัฒนธรรมองค์กรสนับสนุนการกำกับตนเองของนักเรียน										
10. การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษามีความเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน										
ด้านที่ 3 กระบวนการเรียนรู้และหลักสูตร (Curriculum & Learning)										
11. การบูรณาการ EF กับการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม										
12. กิจกรรมจิตศึกษาสามารถส่งเสริม EF ของนักเรียนได้										
13. กระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ										
14. การจัดกิจกรรมสะท้อนคิดมีความเหมาะสม										
15. การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้										

ข้อคำถาม	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านที่ 4 การพัฒนาวิชาชีพบุคลากร (Professional Development)										
16. การพัฒนาครูด้านจิตศึกษาและ EF มีความเหมาะสม										
17. การดำเนินกิจกรรม PLC มีความเหมาะสม										
18. ครูสามารถนำแนวคิด EF ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้										
19. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรมีความเป็นไปได้										
20. แนวทางการนิเทศติดตามมีความเหมาะสม										
ด้านที่ 5 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System)										
21. ระบบติดตามพัฒนาการ EF ของนักเรียนมีความเหมาะสม										
22. การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลมีความเหมาะสม										
23. แนวทางการเสริมแรงเชิงบวกมีความเหมาะสม										
24. การสร้างวินัยเชิงบวกมีความเป็นไปได้										
25. ระบบช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิด EF										
ด้านที่ 6 ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (Community Partnership)										
26. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองมีความเหมาะสม										
27. ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา EF ของนักเรียนได้										
28. การสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองมีความเหมาะสม										
29. เครือข่ายความร่วมมือมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง										
30. รูปแบบสามารถสร้างความยั่งยืนร่วมกับชุมชนได้										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

1. จุดเด่นของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินครั้งนี้

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide)
ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน การวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียน ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ”

คำชี้แจง

การสนทนากลุ่มครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการวิจัยเท่านั้น โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลของผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นความลับ และจะไม่นำเสนอข้อมูลในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากทุกท่านในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และประสบการณ์ตามสภาพความเป็นจริง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนารูปแบบการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณท่านผู้ประเมินเป็นอย่างสูง
ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ผู้วิจัย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

วัน เดือน ปี ที่สนทนา .....

สถานที่ .....

เวลาเริ่ม ..... เวลาเสร็จสิ้น .....

ผู้ดำเนินการสนทนา .....

ผู้บันทึกข้อมูล .....

จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนา ..... คน

ข้อมูลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ลำดับ	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง
1		
2		
3		
4		
5		

แนวทางการดำเนินการสนทนากลุ่ม

ผู้ดำเนินการกล่าวต้อนรับ ชี้แจงวัตถุประสงค์ และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง นำเสนอร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางพัฒนา ผู้บันทึกดำเนินการจดบันทึกและสรุปประเด็นสำคัญ สรุปผลการสนทนาและกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อภาพรวมของร่างรูปแบบ

ท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียนในภาพรวม

.....

.....

.....

.....

.....

รูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

รูปแบบมีจุดเด่นหรือองค์ประกอบใดที่ควรคงไว้

.....

.....

.....

.....

.....

รูปแบบมีประเด็นใดที่ควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบ

ด้านที่ 1 การนำองค์กรและนโยบาย (Leadership & Policy)

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนรูปแบบ WSA

.....

.....

.....

.....

.....

การกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านจิตศึกษาและ EF มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน (School Environment)

สถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมอย่างไรเพื่อส่งเสริม EF ของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการสร้างวัฒนธรรมเชิงบวกและพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียนมีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 3 กระบวนการเรียนรู้และหลักสูตร (Curriculum & Learning)

การบูรณาการ EF และกระบวนการจิตศึกษาในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมหรือกระบวนการใดที่ควรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะ EF ของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 4 การพัฒนาวิชาชีพบุคลากร (Professional Development)

การพัฒนาครูและบุคลากรด้าน EF และจิตศึกษาควรดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

การดำเนินกิจกรรม PLC และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 5 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถส่งเสริม EF ของนักเรียนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

การติดตามและประเมินพัฒนาการ EF ของนักเรียนควรดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 6 ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (Community Partnership)

สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุน EF ของนักเรียนมีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้จริง

รูปแบบนี้สามารถนำไปใช้จริงในสถานศึกษาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

ปัจจัยใดที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบ

.....

.....

.....

.....

.....

อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปผลการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ดำเนินการสนทนา

(_____)

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกข้อมูล

(_____)

วันที่ _____ / _____ / _____

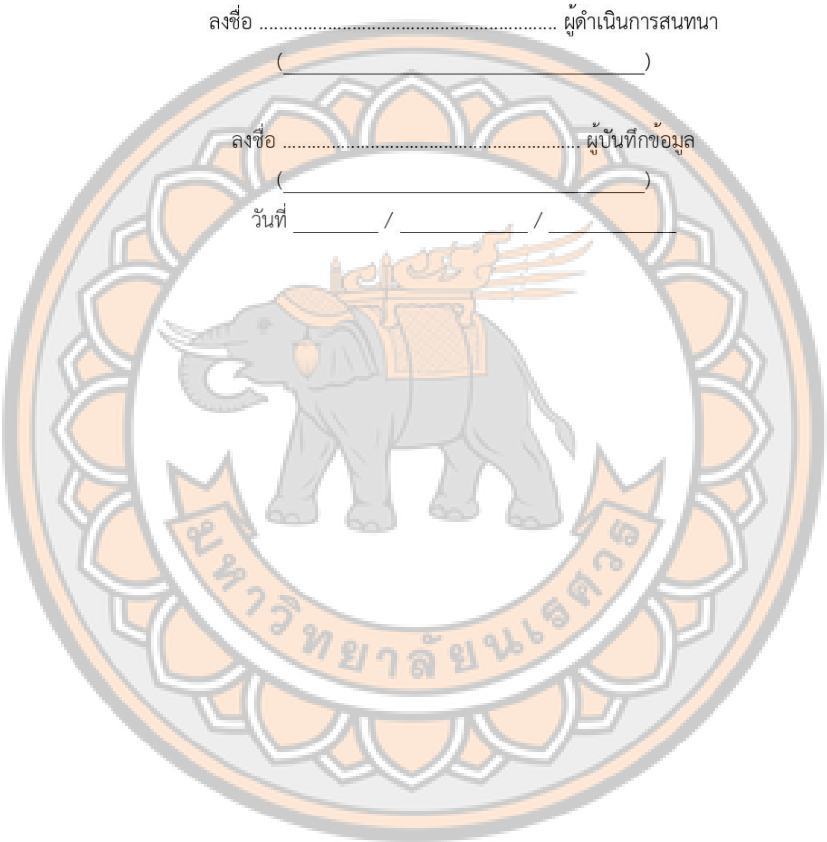

แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่ส่งเสริมทักษะสมอง

คำชี้แจง

แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่ส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาปัญญาภายใน การกำกับตนเอง การคิดเชิงบริหาร และพฤติกรรมเชิงบวกของผู้เรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

แผนการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

แผนกิจกรรมจิตศึกษา 3 ช่วงเวลา (เช้า กลางวัน เย็น)

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะสมอง (EF Integrated Learning Plan)

ใช้สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนราษฎร์เจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 9 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแผน

รายการ	**รายละเอียด**
ชื่อกิจกรรม/แผนการจัดการเรียนรู้	.....
กลุ่มสาระการเรียนรู้	.....
ชั้น	.....
เวลา	.....
วันที่จัดกิจกรรม	.....
ผู้สอน	.....
รูปแบบกิจกรรม	☐ กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า ☐ ช่วงกลางวัน ☐ ช่วงเย็น ☐ การเรียนรู้บูรณาการ
ทักษะสมอง (EF) ที่มุ่งพัฒนา	☐ การยั้งคิดไตร่ตรอง ☐ ความจำเพื่อใช้งาน

รายการ	รายละเอียด
	☐ การยืดหยุ่นความคิด ☐ การวางแผนจัดการ ☐ การควบคุมอารมณ์ ☐ การมุ่งเป้าหมาย

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา

1. มาตรฐาน/ตัวชี้วัด/เป้าหมายการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม นักเรียนสามารถ

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 สาระสำคัญและแนวคิดหลัก

สาระสำคัญ

.....

.....

.....

.....

.....

แนวคิดจิตศึกษาและ EF ที่ใช้

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม (Opening/Mindfulness)

รายการ	**รายละเอียด**
กิจกรรมสร้างสติ	.....
กิจกรรมผ่อนคลาย/สมาธิ	.....
การสร้างสนามพลังบวก	.....

4.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม (Active Learning Process)

ขั้นตอนกิจกรรม	**รายละเอียดกิจกรรม**	**EF ที่ส่งเสริม**	**บทบาทครู**	**บทบาทนักเรียน**
ขั้นที่ 1				
ขั้นที่ 2				
ขั้นที่ 3				
ขั้นที่ 4				

4.3 ขั้นสะท้อนคิด (Reflection)

ประเด็น	**รายละเอียด**
สิ่งที่นักเรียนเรียนรู้	.....
ความรู้สึกของนักเรียน	.....
การเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง	.....
การสะท้อนคิดด้าน EF	.....

ส่วนที่ 5 สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้

รายการ	**รายละเอียด**
สื่อการเรียนรู้	.....
อุปกรณ์	.....
แหล่งเรียนรู้	.....

ส่วนที่ 6 การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	**วิธีการประเมิน**	**เครื่องมือ**	**เกณฑ์การประเมิน**
พฤติกรรมการเรียนรู้	การสังเกต	แบบสังเกตพฤติกรรม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
ทักษะสมอง EF	การประเมินพฤติกรรม	แบบประเมิน EF	ระดับดีขึ้นไป
การมีส่วนร่วม	การสังเกต	Checklist	ผ่านเกณฑ์
ผลงาน/ชิ้นงาน	ตรวจผลงาน	Rubric Score	ระดับดีขึ้นไป

ส่วนที่ 7 แบบบันทึกผลหลังการจัดกิจกรรม

1. ผลการจัดกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. พฤติกรรมที่สะท้อนทักษะสมอง (EF)

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางปรับปรุงพัฒนา

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ส่วนที่ 8 แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	เหมาะสมมากที่สุด
4	เหมาะสมมาก
3	เหมาะสมปานกลาง
2	เหมาะสมน้อย
1	เหมาะสมน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม				
	5	4	3	2	1
1. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน					
2. เนื้อหาสอดคล้องกับแนวคิดจิตศึกษา					
3. กิจกรรมส่งเสริมทักษะสมอง EF ได้เหมาะสม					
4. กระบวนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
5. กิจกรรมส่งเสริมการคิดและการสะท้อนตนเอง					
6. กิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
7. สื่อและอุปกรณ์มีความเหมาะสม					
8. การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้อง					
9. แผนสามารถนำไปใช้ได้จริง					
10. แผนช่วยสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการเรียนรู้					
11. กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก					
12. กระบวนการเรียนรู้ช่วยพัฒนาการกำกับตนเอง					
13. แผนส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
14. แผนมีความสอดคล้องกับรูปแบบ WSA					
15. ภาพรวมของแผนมีความเหมาะสม					

ส่วนที่ 9 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จุดเด่นของแผน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา
ของการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบบันทึกฉบับนี้ ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามสภาพจริง โดยเน้นการสังเกต การสะท้อนผล การให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา และแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

วัน / เดือน / ปี .....

เวลา ..... ถึง .....

สถานที่ .....

ชื่อผู้รับการนิเทศ .....

ตำแหน่ง .....

ชื่อผู้นิเทศ .....

ตำแหน่ง .....

รูปแบบการนิเทศ

☐ นิเทศในชั้นเรียน

☐ นิเทศแบบ Coaching

☐ นิเทศแบบ PLC

☐ นิเทศออนไลน์

☐ อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 การนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงาน

2.1 ด้านการวางแผน (Planning)

รายการนิเทศ	**ระดับการปฏิบัติ**	**ข้อค้นพบ / ข้อเสนอแนะ**
มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา EF ของนักเรียนชัดเจน	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……
มีการวางแผนกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเหมาะสม	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……
มีการบูรณาการ EF ในแผนการจัดการเรียนรู้	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……
มีการเตรียมสื่อและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……

2.2 ด้านการปฏิบัติ (Action)

รายการนิเทศ	**ระดับการปฏิบัติ**	**ข้อค้นพบ / ข้อเสนอแนะ**
ครูใช้กระบวนทัศน์จิตศึกษาในการจัดกิจกรรม	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……
นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……
มีการส่งเสริมทักษะสมอง EF อย่างเหมาะสม	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……

รายการนิเทศ	ระดับการปฏิบัติ	ข้อค้นพบ / ข้อเสนอแนะ
ครูใช้การสื่อสารเชิงบวกและการเสริมแรงทางบวก	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	…… …… …… ……

2.3 ด้านการสังเกตและติดตามผล (Observation)

ประเด็นสังเกต	ผลการสังเกต
พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	…… …… …… …… ……
การกำกับตนเองของนักเรียน	…… …… …… …… ……
การมีสมาธิและจดจ่อในการเรียนรู้	…… …… …… …… ……
การทำงานร่วมกันของนักเรียน	…… …… …… …… ……

2.4 ด้านการสะท้อนผลและพัฒนา (Reflection)

จุดเด่นของการดำเนินงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการปรับปรุงพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การติดตามผลการพัฒนา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่สอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วม

รายการนิเทศ	**ระดับการปฏิบัติ**	**ข้อค้นพบ / ข้อเสนอแนะ**
มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา EF ของนักเรียนชัดเจน	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	
มีการวางแผนกิจกรรมจิตศึกษาอย่างเหมาะสม	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	
มีการบูรณาการ EF ในแผนการจัดการเรียนรู้	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	
มีการเตรียมสื่อและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย	

ตอนที่ 4 สรุปผลการนิเทศ

4.1 จุดเด่น / แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้นิเทศ

(.....)

ตำแหน่ง .....

ลงชื่อ ..... ผู้รับการนิเทศ

(.....)

ตำแหน่ง .....

มหาวิทยาลัยนเรศวร

แบบบันทึกความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม
ของการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบบันทึกฉบับนี้ใช้สำหรับติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมภายใต้การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมุ่งติดตามผลการดำเนินงานในด้านการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรค และแนวทางพัฒนา ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการติดตามประเมินผล สะท้อนผล และพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามสภาพจริง ด้วยความครบถ้วน ชัดเจน และสะท้อนข้อเท็จจริงของการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโครงการ / กิจกรรม

ชื่อโครงการ / กิจกรรม

.....

แผนงาน / ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

.....

หน่วยงาน / กลุ่มงานผู้รับผิดชอบ

.....

ผู้รับผิดชอบหลัก

.....

ระยะเวลาดำเนินงาน

เริ่มวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

สิ้นสุดวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

รอบการติดตามครั้งที่ .....

วันที่บันทึกข้อมูล ..... / ..... / .....

ผู้บันทึกข้อมูล

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

2.1 ความสอดคล้องของโครงการกับรูปแบบ WSA และ EF

รายการตรวจสอบ	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
1. โครงการสอดคล้องกับแนวคิด WSA	☐	☐	
2. โครงการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน	☐	☐	
3. มีกิจกรรมจิตศึกษาบูรณาการในการดำเนินงาน	☐	☐	
4. มีการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร	☐	☐	
5. มีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชน	☐	☐	
6. มีกระบวนการสะท้อนผลและพัฒนา	☐	☐	
7. มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	☐	☐	

2.2 ความก้าวหน้าตามแผนการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน	ระดับความก้าวหน้า
.....	.....	.....	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ กำลังดำเนินการ ☐ ดำเนินการแล้ว
.....	.....	.....	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ กำลังดำเนินการ ☐ ดำเนินการแล้ว
.....	.....	.....	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ กำลังดำเนินการ ☐ ดำเนินการแล้ว
.....	.....	.....	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ กำลังดำเนินการ ☐ ดำเนินการแล้ว
.....	.....	.....	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ กำลังดำเนินการ ☐ ดำเนินการแล้ว
.....	.....	.....	☐ ยังไม่ดำเนินการ ☐ กำลังดำเนินการ ☐ ดำเนินการแล้ว

2.3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

1) ด้านผู้เรียน

.....

.....

.....

2) ด้านครูและบุคลากร

.....

.....

.....

3) ด้านการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

4) ด้านสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน

.....

.....

.....

5) ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การสะท้อนผลการดำเนินงาน (Reflection)

3.1 จุดเด่น / ความสำเร็จของการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3.2 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด

.....

.....

.....

3.3 แนวทางแก้ไขและพัฒนา

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

คะแนน	เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5	4.51 – 5.00	มากที่สุด
4	3.51 – 4.50	มาก
3	2.51 – 3.50	ปานกลาง
2	1.51 – 2.50	น้อย
1	1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความสำเร็จ				
	5	4	3	2	1
1. การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด					
2. กิจกรรมมีความสอดคล้องกับแนวคิด WSA					
3. กิจกรรมสามารถส่งเสริม EF ของนักเรียนได้					
4. ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม					
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
6. การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ					
7. มีการติดตามและสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง					
8. การดำเนินงานสามารถปฏิบัติได้จริง					
9. โครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน					
10. มีแนวโน้มในการพัฒนาอย่างยั่งยืน					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกข้อมูล

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

ลงชื่อ ..... ผู้ตรวจสอบ

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองของนักเรียน
ตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอดคล้องกับทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ภายใต้แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเอง การคิดอย่างยืดหยุ่น การวางแผน การควบคุมอารมณ์ การแก้ปัญหา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ผู้ประเมินสามารถใช้แบบประเมินนี้ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการเรียนรู้ การทำกิจกรรม และการดำเนินชีวิตประจำวันภายในโรงเรียน เพื่อสะท้อนพัฒนาการด้านทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	ปฏิบัติได้สม่ำเสมอมากที่สุด
4	ปฏิบัติได้บ่อยครั้ง
3	ปฏิบัติได้ปานกลาง
2	ปฏิบัติได้น้อย
1	ปฏิบัติได้น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรม
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

คำชี้แจง

ความเหมาะสมของคู่มือ หมายถึง ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความครบถ้วน และความเหมาะสมของเนื้อหา องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางดำเนินงานของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)

ความเป็นไปได้ของคู่มือ หมายถึง ความสามารถในการนำคู่มือไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการ บุคลากร ทรัพยากร เวลา และกระบวนการดำเนินงาน

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
4	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก
3	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง
2	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย
1	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

ชื่อ–สกุลนักเรียน .....

ชั้น ..... เลขที่ .....

โรงเรียน .....

ผู้ประเมิน

☐ ครูประจำชั้น

☐ ครูผู้สอน

☐ ผู้ปกครอง

☐ ผู้วิจัย

☐ อื่น ๆ .....

วันที่ประเมิน ..... / ..... / .....

ตอนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมอง (EF)

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	อยู่ในระดับมาก
3	อยู่ในระดับปานกลาง
2	อยู่ในระดับน้อย
1	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 การยับยั้งชั่งใจและการควบคุมตนเอง (Inhibitory Control)					
1. นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เมื่อเกิดความขัดแย้ง					
2. นักเรียนสามารถรอคอยและปฏิบัติตามกติกาของห้องเรียนได้					
3. นักเรียนมีสมาธิในการทำกิจกรรมจนสำเร็จ					
4. นักเรียนสามารถยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้					
5. นักเรียนแสดงพฤติกรรมสุภาพและเคารพผู้อื่น					
ด้านที่ 2 ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory)					
6. นักเรียนสามารถจดจำคำสั่งและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง					

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม				
	5	4	3	2	1
7. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับกิจกรรมใหม่ได้					
8. นักเรียนสามารถทำงานหลายขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่อง					
9. นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญจากการเรียนรู้ได้					
10. นักเรียนสามารถนำข้อมูลมาใช้แก้ปัญหาได้เหมาะสม					
ด้านที่ 3 ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility)					
11. นักเรียนสามารถปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์ใหม่					
12. นักเรียนยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่น					
13. นักเรียนสามารถเปลี่ยนวิธีคิดหรือวิธีทำงานได้เมื่อจำเป็น					
14. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธี					
15. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม					
ด้านที่ 4 การวางแผนและการจัดการตนเอง (Planning and Self-Management)					
16. นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานของตนเองได้					
17. นักเรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้					
18. นักเรียนสามารถทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด					
19. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง					
20. นักเรียนสามารถประเมินและปรับปรุงการทำงานของตนเองได้					
ด้านที่ 5 พฤติกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา					
21. นักเรียนมีสติและจดจ่อกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ					
22. นักเรียนแสดงความเมตตาและช่วยเหลือผู้อื่น					
23. นักเรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกและการเรียนรู้ของตนเองได้					
24. นักเรียนใช้การสื่อสารเชิงบวกในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					
25. นักเรียนมีความสุขและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้					

ตอนที่ 3 สรุปผลการประเมิน

คะแนนรวม

คะแนนที่ได้ทั้งหมด ..... คะแนน

ค่าเฉลี่ย .....

ระดับพฤติกรรม . .....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จุดเด่นของนักเรียน

.....

.....

.....

พฤติกรรมที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แนวทางในการพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

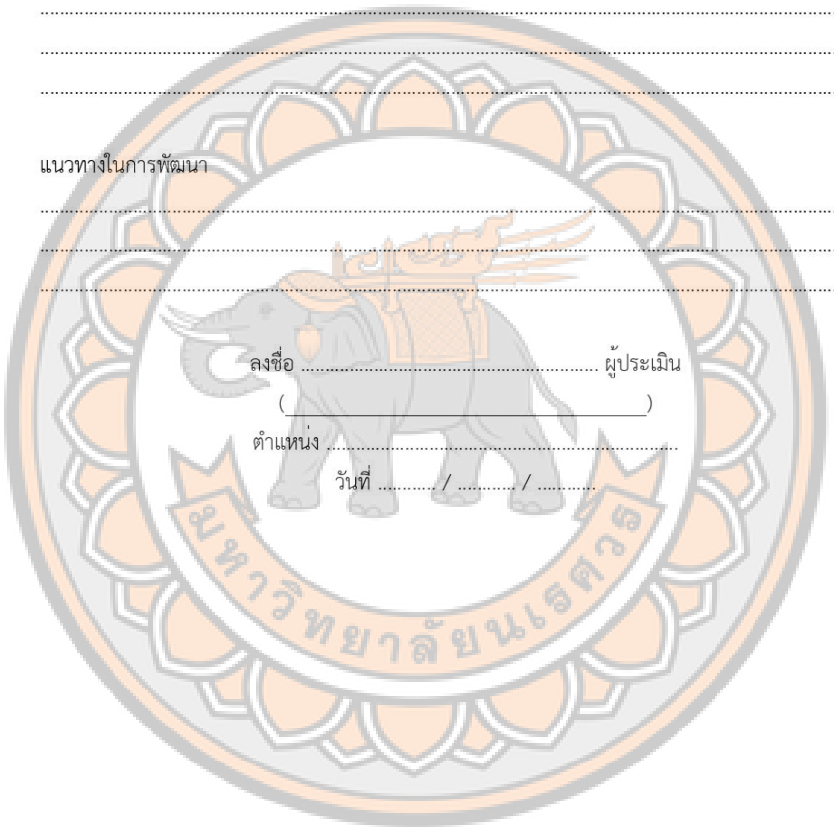

แบบประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF)
ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observation) โดยมุ่งประเมินผลการดำเนินงานในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเท่านั้น โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลของท่านเป็นความลับ แบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน
ตอนที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ
   - ☐ ชาย
   - ☐ หญิง
   - ☐ อื่น ๆ .....
2. อายุ
   - ☐ ต่ำกว่า 30 ปี
   - ☐ 31 – 40 ปี
   - ☐ 41 – 50 ปี
   - ☐ 51 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา
   - ☐ ปริญญาตรี
   - ☐ ปริญญาโท
   - ☐ ปริญญาเอก
   - ☐ อื่น ๆ .....
4. สถานภาพผู้ประเมิน
   - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ☐ ครูผู้สอน
   - ☐ ศึกษานิเทศก์
   - ☐ นักวิชาการ
   - ☐ คณะกรรมการสถานศึกษา
   - ☐ อื่น ๆ .....
5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
   - ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
   - ☐ 5 – 10 ปี
   - ☐ 11 – 15 ปี
   - ☐ 16 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
4	ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
3	ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
2	ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
1	ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับผลการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)					
1. สถานศึกษามีนโยบายสนับสนุนการดำเนินงานตามรูปแบบ WSA อย่างชัดเจน					
2. ผู้บริหารให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
3. ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนทัศน์จิตศึกษาและ EF					
4. โรงเรียนมีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงาน					
5. มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ					
ด้านที่ 2 กระบวนการดำเนินงาน (Process)					
6. การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษามีความต่อเนื่องและเหมาะสม					
7. ครูสามารถบูรณาการ EF ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม					
8. โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรม PLC อย่างต่อเนื่อง					
9. มีการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ					
10. การดำเนินงานเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม					
ด้านที่ 3 ผลผลิต (Output)					
11. ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ในเชิงบวก					

รายการประเมิน	ระดับผลการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
12. นักเรียนมีพฤติกรรมด้าน EF ดีขึ้น					
13. โรงเรียนมีบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก					
14. มีนวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา EF ของนักเรียน					
15. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น					
ด้านที่ 4 ผลลัพธ์ (Outcome)					
16. นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น					
17. นักเรียนมีความรับผิดชอบและวินัยเชิงบวกเพิ่มขึ้น					
18. นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา					
19. โรงเรียนเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
20. รูปแบบการดำเนินงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทสถานศึกษา					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. จุดเด่นของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)

.....

.....

.....

2. ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบบันทึกการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน
การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF)
ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบบันทึกฉบับนี้ใช้สำหรับบันทึกผลการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โดยมุ่งศึกษาความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ผลการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR: Planning, Action, Observation, Reflection) ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามข้อเท็จจริง ครอบคลุมประเด็นสำคัญ และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

หน่วยงาน / โรงเรียน .....

รอบการนิเทศครั้งที่ .....

วัน / เดือน / ปี .....

เวลา ..... ถึง .....

สถานที่ .....

ชื่อผู้รับการนิเทศ .....

ตำแหน่ง .....

ชื่อผู้นิเทศ / ผู้บันทึก .....

ตำแหน่ง .....

รูปแบบการนิเทศ

☐ นิเทศแบบเผชิญหน้า

☐ นิเทศออนไลน์

☐ นิเทศแบบผสมผสาน (Hybrid)

ตอนที่ 2 การบันทึกผลการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

2.1 ด้านการวางแผน (Planning)

รายการตรวจสอบ	ดำเนินการแล้วเสร็จ	อยู่ระหว่างดำเนินการ	ยังไม่ได้ดำเนินการ	หมายเหตุ
มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานชัดเจน				
มีการกำหนดแผนงาน/โครงการรองรับ				
มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ				
มีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน				
มีการวางแผนการติดตามและประเมินผล				

ข้อค้นพบ / ผลการสังเกต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ด้านการปฏิบัติ (Action)

รายการตรวจสอบ	มาก	ปานกลาง	น้อย	หมายเหตุ
การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษามีความต่อเนื่อง				
ครูสามารถบูรณาการ EF ในการจัดการเรียนรู้ได้				
มีการดำเนินกิจกรรม PLC อย่างต่อเนื่อง				
บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
การดำเนินงานสอดคล้องกับแผนที่กำหนดไว้				

ข้อค้นพบ / ผลการสังเกต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ด้านการสังเกตและติดตามผล (Observation)

ประเด็นการติดตาม	พบชัดเจน	พบเล็กน้อย	ไม่พบ	หมายเหตุ
นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้น				
นักเรียนมีทักษะ EF ดีขึ้น				
ครูมีการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้				
บรรยากาศในโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้				
ผู้ปกครอง/ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น				

ผลการสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ด้านการสะท้อนผลและปรับปรุงพัฒนา (Reflection)

ประเด็นที่ประสบความสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ควรปรับปรุงพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการพัฒนาในรอบต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 สรุปผลการนิเทศและติดตามความก้าวหน้า

3.1 ระดับความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

3.2 จุดเด่นของการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้นิเทศ/ผู้บันทึก

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

ลงชื่อ ..... ผู้รับการนิเทศ

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบตรวจสอบรายการ เพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ
การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบรายการฉบับนี้ ใช้สำหรับประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โดยประเมินจากหลักฐานเชิงประจักษ์ เอกสารประกอบ ผลการดำเนินงาน และพฤติกรรมที่ปรากฏจริงในสถานศึกษา ผู้ประเมินโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้

เกณฑ์การประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัด

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	บรรลุผลในระดับมากที่สุด
4	บรรลุผลในระดับมาก
3	บรรลุผลในระดับปานกลาง
2	บรรลุผลในระดับน้อย
1	บรรลุผลในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลภาพรวม

ร้อยละของการบรรลุผล	ระดับการบรรลุผล
80 – 100	บรรลุผลในระดับสูง
60 – 79	บรรลุผลในระดับปานกลาง
ต่ำกว่า 60	บรรลุผลในระดับน้อย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. สถานภาพผู้ประเมิน
   - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ☐ ครูผู้สอน
   - ☐ ศึกษานิเทศก์
   - ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ
   - ☐ นักวิชาการ
   - ☐ อื่น ๆ .....
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
   - ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
   - ☐ 5 – 10 ปี
   - ☐ 11 – 15 ปี
   - ☐ มากกว่า 15 ปี
3. หน่วยงาน/สถานศึกษา

   .....
4. วันที่ประเมิน

   .....

ตอนที่ 2 แบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด กำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน					หลักฐาน/ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 การนำองค์กรและนโยบาย						
1. โรงเรียนมีนโยบายด้านจิตศึกษาและ EF อย่างชัดเจน						
2. ผู้บริหารขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง						
3. มีแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินงานตามรูปแบบ WSA						
4. บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายรวม						
5. มีระบบติดตามและกำกับการดำเนินงาน						
ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน						
6. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก						
7. มีการจัดพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจให้ผู้เรียน						
8. ครูและนักเรียนใช้การสื่อสารเชิงบวก						
9. โรงเรียนส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสติและการเคารพพึ่งกันและกัน						
10. มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ EF						
ด้านที่ 3 กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน						
11. ครูบูรณาการ EF ในแผนการจัดการเรียนรู้						
12. มีการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง						
13. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น						
14. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา						
15. ผู้เรียนสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น						
ด้านที่ 4 การพัฒนาครูและบุคลากร						
16. ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับจิตศึกษาและ EF						
17. มีการดำเนินกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ						
18. ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลร่วมกัน						
19. ครูสามารถใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้						
20. มีการนิเทศติดตามและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง						
ด้านที่ 5 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
21. มีระบบติดตามพัฒนาการ EF ของนักเรียน						
22. มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล						
23. โรงเรียนใช้การเสริมแรงเชิงบวกอย่างเหมาะสม						
24. นักเรียนมีพฤติกรรมการกำกับตนเองดีขึ้น						
25. ระบบช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน						
ด้านที่ 6 ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน						

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน					หลักฐาน/ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
26. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา EF ของนักเรียน						
27. โรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน						
28. มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง						
29. ชุมชนสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน						
30. การดำเนินงานสามารถต่อยอดสู่ความยั่งยืนได้						

ตอนที่ 3 สรุปผลการประเมิน

3.1 จุดเด่นของการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3.2 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด

.....

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบตรวจสอบรายการ เพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ
การดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบรายการฉบับนี้ ใช้สำหรับประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน โดยประเมินจากหลักฐานเชิงประจักษ์ เอกสารประกอบ ผลการดำเนินงาน และพฤติกรรมที่ปรากฏจริงในสถานศึกษา ผู้ประเมินโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้

เกณฑ์การประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัด

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	บรรลุผลในระดับมากที่สุด
4	บรรลุผลในระดับมาก
3	บรรลุผลในระดับปานกลาง
2	บรรลุผลในระดับน้อย
1	บรรลุผลในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลภาพรวม

ร้อยละของการบรรลุผล	ระดับการบรรลุผล
80 – 100	บรรลุผลในระดับสูง
60 – 79	บรรลุผลในระดับปานกลาง
ต่ำกว่า 60	บรรลุผลในระดับน้อย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. สถานภาพผู้ประเมิน
   - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ☐ ครูผู้สอน
   - ☐ ศึกษานิเทศก์
   - ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิ
   - ☐ นักวิชาการ
   - ☐ อื่น ๆ .....
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
   - ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
   - ☐ 5 – 10 ปี
   - ☐ 11 – 15 ปี
   - ☐ มากกว่า 15 ปี
3. หน่วยงาน/สถานศึกษา

   .....
4. วันที่ประเมิน

   .....

ตอนที่ 2 แบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด กำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน					หลักฐาน/ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 การนำองค์กรและนโยบาย						
1. โรงเรียนมีนโยบายด้านจิตศึกษาและ EF อย่างชัดเจน						
2. ผู้บริหารขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง						
3. มีแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินงานตามรูปแบบ WSA						
4. บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายรวม						
5. มีระบบติดตามและกำกับการดำเนินงาน						
ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโรงเรียน						
6. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก						
7. มีการจัดพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจให้ผู้เรียน						
8. ครูและนักเรียนใช้การสื่อสารเชิงบวก						
9. โรงเรียนส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสติและการเคารพพึ่งกันและกัน						
10. มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ EF						
ด้านที่ 3 กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน						
11. ครูบูรณาการ EF ในแผนการจัดการเรียนรู้						
12. มีการจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง						
13. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น						
14. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา						
15. ผู้เรียนสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น						
ด้านที่ 4 การพัฒนาครูและบุคลากร						
16. ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับจิตศึกษาและ EF						
17. มีการดำเนินกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ						
18. ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลร่วมกัน						
19. ครูสามารถใช้จิตวิทยาเชิงบวกในการจัดการเรียนรู้						
20. มีการนิเทศติดตามและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง						
ด้านที่ 5 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
21. มีระบบติดตามพัฒนาการ EF ของนักเรียน						
22. มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล						
23. โรงเรียนใช้การเสริมแรงเชิงบวกอย่างเหมาะสม						
24. นักเรียนมีพฤติกรรมการกำกับตนเองดีขึ้น						
25. ระบบช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน						
ด้านที่ 6 ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน						

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ระดับผลการดำเนินงาน					หลักฐาน/ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
26. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา EF ของนักเรียน						
27. โรงเรียนมีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน						
28. มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง						
29. ชุมชนสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน						
30. การดำเนินงานสามารถต่อยอดสู่ความยั่งยืนได้						

ตอนที่ 3 สรุปผลการประเมิน

3.1 จุดเด่นของการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3.2 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด

.....

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก
การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"

คำชี้แจง

แบบสังเกตฉบับนี้ใช้สำหรับสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) ของนักเรียน ผู้สังเกตโปรดพิจารณาพฤติกรรมที่ปรากฏจริงระหว่างการจัดการเรียนรู้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับพฤติกรรมของครูมากที่สุด พร้อมบันทึกข้อสังเกตเพิ่มเติมตามสภาพจริง

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	พฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
4	พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3	พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
2	พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
1	พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้สังเกต .....

ตำแหน่ง .....

วัน / เดือน / ปี ที่สังเกต .....

ชื่อครูผู้สอน .....

ระดับชั้น .....

รายวิชา .....

เวลา .....

สถานที่ .....

ตอนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม					ข้อสังเกตเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้						
1. ครูเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตศึกษาและ EF						
2. ครูออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
3. ครูเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม						
4. ครูกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ชัดเจน						
5. ครูจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก						
ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา						
6. ครูใช้กิจกรรมสร้างสติหรือกิจกรรมจิตศึกษาก่อนเรียน						
7. ครูใช้การสื่อสารเชิงบวกกับผู้เรียน						
8. ครูส่งเสริมการเคารพตนเองและผู้อื่น						
9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกและความคิดเห็น						
10. ครูสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและปลอดภัยทางจิตใจ						
ด้านที่ 3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)						
11. ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง						
12. ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์						
13. ครูส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ						
14. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง						
15. ครูจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน						
ด้านที่ 4 การส่งเสริมทักษะสมอง (EF)						
16. ครูส่งเสริมให้นักเรียนวางแผนการทำงาน						
17. ครูส่งเสริมให้นักเรียนควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมตนเอง						
18. ครูส่งเสริมการจดจำและนำความรู้ไปใช้						

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม					ข้อสังเกตเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
19. ครูส่งเสริมความยืดหยุ่นทางความคิดของนักเรียน						
20. ครูส่งเสริมให้นักเรียนประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง						
ด้านที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้						
21. ครูใช้วิธีประเมินที่หลากหลาย						
22. ครูประเมินตามสภาพจริง						
23. ครูให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน						
24. ครูใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน						
25. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน						
ด้านที่ 6 บุคลิกภาพและความเป็นกัลยาณมิตรของครู						
26. ครูมีความเมตตาและเข้าใจผู้เรียน						
27. ครูแสดงออกถึงความเป็นแบบอย่างที่ดี						
28. ครูรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างตั้งใจ						
29. ครูบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์						
30. ครูมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						

ตอนที่ 3 สรุปผลการสังเกต

3.1 จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้

.....

.....

3.2 จุดที่ควรพัฒนา

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้สังเกต

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา
การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์แนวคิดจากแบบประเมินทักษะทางสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) สำหรับนักเรียนช่วงรอยเชื่อมต่อปฐมวัยสู่ประถมศึกษาและระดับชั้นประถมศึกษา (KU.KU-THEF) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อใช้ประเมินพฤติกรรมและทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามสภาพจริงที่แสดงออกผ่านการเรียนรู้ การทำกิจกรรม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน

ผู้ประเมินโปรดพิจารณาพฤติกรรมของนักเรียนตามสภาพจริง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด

องค์ประกอบของทักษะสมอง (Executive Functions: EF) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการยับยั้งชั่งใจ การใช้ความจำเพื่อการทำงาน และความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งสะท้อนผ่านพฤติกรรมการควบคุมตนเอง การวางแผน การแก้ปัญหา และการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ มีหลักการสำคัญประกอบด้วย การพัฒนาทักษะสมองผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย การส่งเสริมการทำงานของสมองส่วนบริหารผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และการประเมินผลเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. การยับยั้งควบคุมตนเอง (Inhibit) หมายถึง ความสามารถในการยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คิดก่อนพูดและก่อนกระทำ รวมทั้งปฏิบัติตามกฎ กติกา และข้อตกลง

2. การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring) หมายถึง ความสามารถในการประเมินตนเอง รู้ข้อดีข้อบกพร่อง และปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. การตรวจสอบงาน (Task-Monitoring) หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน และคุณภาพของงานก่อนส่งหรือก่อนสิ้นสุดกิจกรรม

4. การจัดระเบียบวัสดุอุปกรณ์ (Organization of Materials) หมายถึง ความสามารถในการจัดเก็บ ดูแล และใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

5. การวางแผนและจัดระบบ (Plan / Organize) หมายถึง ความสามารถในการวางแผน จัดลำดับ

ขั้นตอน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามเวลาที่กำหนด

6. ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory) หมายถึง ความสามารถในการจดจำข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

7. การริเริ่มลงมือทำ (Initiate) หมายถึง ความสามารถในการเริ่มต้นทำงาน คิดสร้างสรรค์ และแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	พฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
4	พฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3	พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
2	พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
1	พฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรม
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ชื่อ – สกุล นักเรียน .....

ชั้น ..... เลขที่ .....

โรงเรียน .....

ชื่อผู้ประเมิน .....

ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน

☐ ครูประจำชั้น

☐ ครูผู้สอน

☐ ผู้วิจัย

☐ อื่น ๆ .....

วันที่ประเมิน .....

ตอนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม					ข้อสังเกตเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)						
1. นักเรียนใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการแก้ปัญหา						
2. นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์เมื่อเกิดความไม่พอใจได้						
3. นักเรียนให้อภัยเพื่อนหรือผู้อื่นได้						
4. นักเรียนเลือกใช้วิธีประนีประนอมเมื่อเกิดความขัดแย้ง						
5. เมื่อนักเรียนโกรธสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม						
ด้านที่ 2 การปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นทางความคิด (Shift / Cognitive Flexibility)						
6. นักเรียนยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองได้						
7. นักเรียนสามารถปรับตัวเมื่อแผนหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงได้						
8. นักเรียนยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่นได้						
9. นักเรียนสามารถเปลี่ยนบทบาทหรือทำงานร่วมกับกลุ่มใหม่ได้						
10. นักเรียนสามารถดัดแปลงสิ่งของหรือแนวคิดให้เกิดประโยชน์ใหม่ได้						
ด้านที่ 3 การยับยั้งควบคุมตนเอง (Inhibit)						
11. นักเรียนคิดก่อนพูดหรือก่อนลงมือทำ						
12. นักเรียนมีความอดทนและสามารถรอคอยได้						
13. นักเรียนเล่นหรือทำกิจกรรมได้อย่างปลอดภัย						
14. นักเรียนหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เหมาะสมเมื่อรู้ว่าสิ่งนั้นผิด						
15. นักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา						
ด้านที่ 4 การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring)						
16. นักเรียนสามารถบอกข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองได้						
17. นักเรียนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมรบกวนผู้อื่นระหว่างเรียน						
18. นักเรียนสามารถประเมินความสามารถของตนเองระหว่างทำกิจกรรมได้						
19. เมื่อนักเรียนทำผิดสามารถกล่าวขอโทษและปรับปรุงตนเองได้						
20. นักเรียนตระหนักว่าพฤติกรรมของตนส่งผลต่อความรู้สึกของผู้อื่น						
ด้านที่ 5 การตรวจสอบงาน (Task-Monitoring)						
21. นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของงานก่อนส่ง						
22. นักเรียนทำงานหรือแบบฝึกหัดได้ครบถ้วน						
23. ชิ้นงานของนักเรียนมีความเรียบร้อยและประณีต						
24. นักเรียนทำงานด้วยความรอบคอบ ไม่สะเพร่า						
25. นักเรียนสามารถบอกข้อบกพร่องของชิ้นงานตนเองได้						
ด้านที่ 6 การจัดระเบียบวัสดุอุปกรณ์ (Organization of Materials)						
26. นักเรียนจัดเก็บอุปกรณ์การเรียนอย่างเป็นหมวดหมู่						
27. นักเรียนเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นระเบียบ						

รายการประเมิน	ระดับพฤติกรรม					ข้อสังเกตเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
28. นักเรียนดูแลรักษาอุปกรณ์การเรียนให้ครบถ้วน						
29. นักเรียนจัดโต๊ะหรือพื้นที่ของตนเองอย่างเป็นระเบียบ						
30. นักเรียนดูแลความสะอาดหลังเสร็จกิจกรรม						
ด้านที่ 7 การวางแผนและจัดระบบ (Plan / Organize)						
31. นักเรียนสามารถบอกแผนการทำงานล่วงหน้าได้						
32. นักเรียนจัดลำดับความสำคัญของงานก่อน–หลังได้						
33. นักเรียนทำงานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด						
34. นักเรียนเริ่มทำงานทันทีหลังได้รับมอบหมาย						
35. นักเรียนสามารถจัดกลุ่มข้อมูลหรือสิ่งของได้ถูกต้อง						
ด้านที่ 8 ความจำเพื่อการใช้งาน (Working Memory)						
36. นักเรียนนำความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาใช้ได้เหมาะสม						
37. นักเรียนสามารถจดจำและปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนได้						
38. นักเรียนตั้งใจฟังและติดตามกิจกรรมได้จนจบ						
39. นักเรียนมุ่งมั่นทำงานจนสำเร็จ						
40. นักเรียนสามารถทำกิจกรรมต่อเนื่องแม้มีสิ่งรบกวน						
ด้านที่ 9 การริเริ่มลงมือทำ (Initiate)						
41. นักเรียนเริ่มต้นทำกิจกรรมได้โดยไม่โอ้เอ้						
42. นักเรียนสามารถทำงานด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอการกระตุ้น						
43. นักเรียนใช้วิธีลองผิดลองถูกเพื่อแก้ปัญหา						
44. นักเรียนคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเอง						
45. นักเรียนคิดหาวิธีแก้ปัญหาใหม่เมื่อวิธีเดิมใช้ไม่ได้ผล						

ตอนที่ 3 สรุปผลการประเมิน

ด้าน	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
การควบคุมอารมณ์	.....	.....	.....
การปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นทางความคิด	.....	.....	.....
การยับยั้งควบคุมตนเอง	.....	.....	.....
การตรวจสอบตนเอง	.....	.....	.....
การตรวจสอบงาน	.....	.....	.....
การจัดระเบียบวัสดุอุปกรณ์	.....	.....	.....
การวางแผนและจัดระบบ	.....	.....	.....
ความจำเพื่อการใช้งาน	.....	.....	.....
การริเริ่มลงมือทำ	.....	.....	.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จุดเด่นของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

พฤติกรรมที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา EF ของนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน
การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF)
ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"

คำชี้แจง

แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงานฉบับนี้ ใช้สำหรับบันทึกผลการดำเนินงาน การสะท้อนคิด ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ภายหลังการดำเนินกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามวงจร PAOR (Plan – Act – Observe – Reflect) ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามสภาพจริง ด้วยความตรงไปตรงมา และสะท้อนทั้งผลสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวทางพัฒนาในรอบการดำเนินงานถัดไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อกิจกรรม / โครงการ

.....

รอบของการดำเนินงาน

☐ รอบที่ 1

☐ รอบที่ 2

☐ รอบที่ 3

☐ อื่น ๆ .....

วัน / เดือน / ปี ที่ดำเนินกิจกรรม

.....

สถานที่ดำเนินกิจกรรม

.....

ชื่อผู้บันทึก

.....

ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้สอน

☐ บุคลากรทางการศึกษา

☐ ผู้วิจัย

☐ อื่น ๆ .....

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ..... คน

กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรม

☐ นักเรียนระดับประถมศึกษา

☐ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

☐ ผู้ปกครอง

☐ ชุมชน

☐ อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 การสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน

2.1 สิ่งที่ได้ดำเนินการ

โปรดอธิบายกิจกรรมหรือกระบวนการที่ได้ดำเนินการในครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ผลที่เกิดขึ้นกับครู นักเรียน หรือสถานศึกษา หลังการดำเนินกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้านทักษะสมอง (EF)
โปรดสะท้อนพฤติกรรมหรือพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น
การยับยั้งชั่งใจ การควบคุมอารมณ์ ความจำเพื่อการทำงาน การวางแผน การแก้ปัญหา หรือความยืดหยุ่นทางความคิด

.....
.....
.....
.....
.....

2.4 จุดเด่นหรือสิ่งที่ประสบความสำเร็จ

.....
.....
.....
.....
.....

2.5 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดที่พบ

.....
.....
.....
.....
.....

2.6 สาเหตุของปัญหาและการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (GAP Analysis)
โปรดวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน เปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือผลที่คาดหวัง

.....
.....
.....
.....
.....

2.7 แนวทางการแก้ไขหรือพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

2.8 สิ่งที่ควรดำเนินการต่อในรอบถัดไป

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การสะท้อนคิดผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

3.1 ประเด็นที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อค้นพบสำคัญจากการสะท้อนคิดร่วมกัน

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 แนวทางร่วมกันในการพัฒนาในรอบต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 สรุปผลการสะท้อนคิด

ประเด็น	ระดับความสำเร็จ					ข้อสังเกตเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
ความสำเร็จของการดำเนินงาน						
การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง						
การส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน						
ความเหมาะสมของกิจกรรม						
ความเป็นไปได้ในการพัฒนาต่อเนื่อง						

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึก

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

ลงชื่อ ..... ผู้ตรวจสอบ

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบบันทึกการประชุมสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"

คำชี้แจง

แบบบันทึกการประชุมสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ฉบับนี้ ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนผลการดำเนินงาน การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน การบันทึกข้อมูลมุ่งสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ภายใต้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (GAP Analysis) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บันทึกควรบันทึกข้อมูลตามข้อเท็จจริง ครอบคลุมประเด็นสำคัญและสะท้อนความคิดเห็นร่วมของสมาชิก PLC อย่างชัดเจน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประชุม PLC

ครั้งที่ .....

วัน / เดือน / ปี .....

เวลา ..... ถึง .....

สถานที่ประชุม .....

รูปแบบการประชุม

☐ ประชุมแบบเผชิญหน้า

☐ ประชุมออนไลน์

☐ ประชุมแบบผสมผสาน (Hybrid)

ชื่อกลุ่ม PLC

.....

ผู้บันทึกการประชุม

.....

จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ..... คน

กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุม

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้สอน

☐ บุคลากรทางการศึกษา

☐ ศึกษานิเทศก์

☐ นักวิชาการ

☐ ผู้วิจัย

☐ อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 ประเด็นการประชุมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.1 ประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่นำเข้าสู่การประชุม

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

โปรดบันทึกผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินงานตามรูปแบบ

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 การสะท้อนผลการดำเนินงานร่วมกัน

ประเด็นสะท้อนคิดจากสมาชิก PLC

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้านทักษะสมอง (EF)

โปรดสะท้อนพัฒนาการหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของนักเรียน เช่น

การควบคุมตนเอง การคิดยืดหยุ่น การวางแผน การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 การวิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (GAP Analysis)

ประเด็น	**สภาพปัจจุบัน**	**เป้าหมายที่คาดหวัง**	**ช่องว่างที่พบ**
ด้านการจัดการเรียนรู้			
ด้านพฤติกรรมผู้เรียน			
ด้านการพัฒนาครู			
ด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียน			
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขและพัฒนา

3.1 แนวทางการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 แนวทางการดำเนินงานในรอบถัดไป

แนวทางดำเนินงาน	**ผู้รับผิดชอบ**	**ระยะเวลาดำเนินงาน**
1.	.....	.....
2.	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....
5.	.....	.....

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของสมาชิก PLC

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง

รายการ	มี	ไม่มี	หมายเหตุ
สมาชิก PLC มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	☐	☐	
มีการสะท้อนผลการดำเนินงานร่วมกัน	☐	☐	
มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน	☐	☐	
มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้	☐	☐	
มีการใช้ข้อมูลจริงประกอบการวิเคราะห์	☐	☐	
มีการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	☐	☐	
มีการกำหนดแนวทางพัฒนาในรอบถัดไป	☐	☐	
มีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	☐	☐	
มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง	☐	☐	

ตอนที่ 5 สรุปผลการประชุม PLC

5.1 จุดเด่นหรือสิ่งที่ควรคงไว้

.....

.....

.....

.....

.....

5.2 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้บันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึกการประชุม

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

ลงชื่อ ..... ผู้ตรวจสอบ

(_____)

ตำแหน่ง .....

วันที่ ..... / ..... / .....

แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฉบับปรับปรุง
ของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF)
ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบฉบับนี้ใช้สำหรับประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ “รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ” ฉบับปรับปรุง ภายหลังการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 เพื่อใช้ในการพิจารณาปรับปรุงรูปแบบ รูปแบบ และแนวทางการดำเนินงานก่อนนำไปใช้ในวงรอบถัดไป ผู้ประเมินประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ โดยประเมินตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้

ขอขอบคุณท่านผู้ประเมินเป็นอย่างสูง
ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
ผู้วิจัย

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

คำชี้แจง

ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความครบถ้วน และความเหมาะสมของเนื้อหา องค์ประกอบ กระบวนการ และแนวทางดำเนินงานของรูปแบบการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความสามารถในการนำรูปแบบไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ บุคลากร ทรัพยากร เวลา และกระบวนการดำเนินงาน

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
4	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก
3	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง
2	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย
1	มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม / ความเป็นไปได้
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ
   - ☐ ชาย
   - ☐ หญิง
   - ☐ อื่น ๆ .....
2. อายุ
   - ☐ ต่ำกว่า 30 ปี
   - ☐ 31 – 40 ปี
   - ☐ 41 – 50 ปี
   - ☐ 51 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา
   - ☐ ปริญญาตรี
   - ☐ ปริญญาโท
   - ☐ ปริญญาเอก
   - ☐ อื่น ๆ .....
4. ประสบการณ์ในการทำงาน
   - ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
   - ☐ 5 – 10 ปี
   - ☐ 11 – 15 ปี
   - ☐ 16 ปีขึ้นไป
5. สถานภาพผู้ประเมิน
   - ☐ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
   - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ☐ ครูผู้สอน
   - ☐ ศึกษานิเทศก์
   - ☐ นักวิชาการ
   - ☐ อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการใช้รูปแบบ

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	อยู่ในระดับมาก
3	อยู่ในระดับปานกลาง
2	อยู่ในระดับน้อย
1	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 ความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบ										
1. องค์ประกอบของรูปแบบมีความครบถ้วนและสัมพันธ์กัน										
2. หลักการของรูปแบบสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)										
3. กระบวนทัศน์จิตศึกษามีความเหมาะสมต่อการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษา										
4. แนวทางส่งเสริมทักษะสมอง (EF) มีความชัดเจนและเหมาะสม										
5. รูปแบบมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา										
ด้านที่ 2 ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน										
6. ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ PAOR มีความเหมาะสม										
7. แนวทางการวางแผนและกำหนดเป้าหมายมีความชัดเจน										
8. การดำเนินกิจกรรมจิตศึกษาสามารถส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนได้										
9. กระบวนการ PLC สนับสนุนการพัฒนาครูได้อย่างเหมาะสม										
10. ระบบการนิเทศและติดตามผลมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง										
ด้านที่ 3 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้										
11. รูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียน										
12. บุคลากรในสถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามรูปแบบได้										
13. ระยะเวลาในการดำเนินงานมีความเหมาะสม										
14. ทรัพยากรและงบประมาณเอื้อต่อการดำเนินงานตามรูปแบบ										
15. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้จริง										
ด้านที่ 4 ความเหมาะสมของระบบการวัดและประเมินผล										

ข้อคำถาม	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
16. เครื่องมือประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ										
17. เกณฑ์การประเมินผลมีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริง										
18. การประเมินผลสะท้อนพัฒนาการด้านทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนได้										
19. การติดตามผลและสะท้อนผลช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง										
20. ระบบสารสนเทศสนับสนุนการประเมินผลได้อย่างเหมาะสม										
ด้านที่ 5 ประโยชน์และคุณค่าของรูปแบบ										
21. รูปแบบช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู										
22. รูปแบบช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน										
23. รูปแบบช่วยพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม										
24. รูปแบบช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกในสถานศึกษา										
25. รูปแบบสามารถขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นได้										
ด้านที่ 6 ความยั่งยืนของรูปแบบ										
26. รูปแบบสามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้ในระยะยาว										
27. ระบบการบริหารจัดการสนับสนุนความยั่งยืนของรูปแบบ										
28. ครูและบุคลากรมีศักยภาพในการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง										
29. รูปแบบเอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ										
30. รูปแบบมีแนวโน้มสร้างผลลัพธ์เชิงบวกต่อผู้เรียนและสถานศึกษา										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ถ้ามี)

1. จุดเด่นของรูปแบบการใช้รูปแบบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินครั้งนี้

ภาคผนวก จ ผลการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 34 สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 ของการวิจัย

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
1	แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.89	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง
2	แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.78 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
3	แบบบันทึกการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วม	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อรายการ	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
4	แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.89 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
5	แบบบันทึกการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ โรงเรียนต้นแบบ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้อง	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
6	แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการพัฒนารายละเอียดของรูปแบบ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.89 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
7	แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบและแผนการดำเนินงาน	การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
8	ประเด็นการสนทนากลุ่ม	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุม	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
9	คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน	การประเมินความเหมาะสมเชิงกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
10	แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการที่ส่งเสริมทักษะสมอง	การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
11	แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อรายการ	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
12	คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องเชิงโครงสร้าง	ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงนโยบายจากผู้เชี่ยวชาญ	มีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้างองค์กร
13	แบบบันทึกการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.78 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
14	แบบบันทึกความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเชิงระบบ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.89 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
15	ระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศดิจิทัลเพื่อการ	การประเมินประสิทธิภาพความ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61	มีความเหมาะสมใน

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
	ติดตามพัฒนาการทักษะสมองของนักเรียน	สอดคล้องของระบบสารสนเทศ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40	ระดับมากที่สุด
16	แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะสมองของนักเรียน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.91	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง
17	แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศในการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.78 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.88	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง
18	แบบประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.92	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง
19	แบบบันทึกการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความจำเพาะ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
20	แบบตรวจสอบรายการ เพื่อประเมินระดับการบรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุมเป้าหมาย	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.89 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
21	แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตาม	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00	ผ่านเกณฑ์และมีค่า

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
	กระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก	ร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.88	ความเชื่อมั่นสูง
22	แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา	การหาความเที่ยงตรงและตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.85	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
23	แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อรายการ	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
24	แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อรายการ	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
25	แบบบันทึกการประชุมสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
26	แบบสรุปผลการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการวงรอบที่ 1	การประเมินความครอบคลุมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
27	แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฉบับปรับปรุง	การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ตาราง 345 สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 ของการวิจัย

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
1	แบบวิเคราะห์ช่องว่างของการพัฒนาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างสภาพปัจจุบันกับเป้าหมายที่กำหนด	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
2	ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน ฉบับปรับปรุง	การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3	แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปในการปรับปรุงองค์ประกอบของรูปแบบ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.78 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
4	แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน	การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
5	แผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
6	แบบบันทึกการประชุมเพื่อกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.89 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
7	คู่มือการจัดกิจกรรมจิตศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษา	การประเมินความเหมาะสมทางด้านกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
8	แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อรายการ	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
9	แบบบันทึกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
10	แนวทางการจัดกิจกรรมสื่อสารและสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
11	แบบบันทึกการสังเกตวัฒนธรรมจิตศึกษาและบรรยากาศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.78 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
12	แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.89	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง
13	แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความจำเพาะโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.89 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
14	แบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.78 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.92	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
15	แบบสรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินระดับความสำเร็จของรูปแบบในภาพรวม	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
16	แบบประเมินทักษะสมองของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ฉบับประเมินก่อนและหลังการปฏิบัติการ)	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.91	ผ่านเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่นสูง
17	แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะสมองและพฤติกรรมการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้	การหาความเที่ยงตรงและตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.85	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
18	แบบบันทึกการสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงาน	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อรายการ	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
19	แบบสรุปผลการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการฉบับสมบูรณ์	การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
20	แบบสังเคราะห์องค์ความรู้และถอดบทเรียนการวิจัย	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้าง	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้
21	แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูตาม	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา	ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00	ผ่านเกณฑ์และมีค่า

ลำดับ	ชื่อเครื่องมือวิจัย	วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเชิงสถิติ	สรุปผลการประเมิน
	กระบวนทัศน์จิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงรุก	ร่วมกับการหาค่าความเชื่อมั่น	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.88	ความเชื่อมั่นสูง
22	คู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง	การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
23	แผนการดำเนินงานระดับสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน	การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
24	แผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
25	แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดแนวทางดำเนินงาน เกณฑ์ และตัวชี้วัดความสำเร็จ	การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ	ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00	ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ฉ แผนปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา

แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา และการส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน

โรงเรียนราษฎร์เจริญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

แผนปฏิบัติการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร

แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษา และการส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน

โรงเรียนราษฎร์เจริญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

แผนปฏิบัติการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนำ

แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แผนดังกล่าวมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ในการร่วมกันพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก การจัดกิจกรรมจิตศึกษา การพัฒนาครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมองของผู้เรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

ขวัญธารา พุ่มพฤกษ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....ก
สารบัญ.....ข
แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา.....1
1. หลักการและเหตุผล.....1
2. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย.....6
3. โครงสร้างและระบบการดำเนินงาน.....6
4. บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง.....8
5. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา.....10
6. แผนการปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF....12
ด้านที่ 4 ด้านเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน.....16
7. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา.....24
8. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาภายในห้องเรียน.....29
9.ครูผู้รับผิดชอบ.....37

แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตศึก
และการส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน

1. หลักการและเหตุผล

ในบริบทของสังคมโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล และการขยายตัวของเศรษฐกิจฐานความรู้ (สถาบันอุทยานการเรียนรู้, 2560) ส่งผลให้รูปแบบการดำรงชีวิตและการทำงานของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ มนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการศึกษาจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเนื้อหาเท่านั้น หากแต่ต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในโลกที่มีความไม่แน่นอนสูงได้อย่างมีคุณภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2559) แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ที่เสนอให้มีการปรับกระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ ขณะเดียวกัน วิจารณ์ พานิช (2559) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “ผู้เรียนรู้” มากกว่าผู้รับความรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในมิติของการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียน ทักษะสมองหรือ Executive Functions (EF) ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และพฤติกรรมเชิงบวก โดย EF ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง การจดจำและประมวลผลข้อมูล และการปรับเปลี่ยนความคิดตามสถานการณ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สถาบันอุทยานการเรียนรู้ (2560) ได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นอกจากนี้ แนวโน้มของการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศยังมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียนจึงมิใช่เพียงภารกิจในระดับห้องเรียน แต่เป็นภารกิจในระดับระบบของสถานศึกษา ที่ต้องอาศัยการบูรณาการแนวคิดและการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม ทั้งในด้านนโยบาย การปฏิบัติ และการประเมินผล การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ใหม่ดังกล่าว จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเตรียมความพร้อมให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556)

ในระดับนโยบายทางการศึกษา หลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะด้านการคิด การแก้ปัญหา และการกำกับตนเอง ซึ่งถือเป็นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลัก มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคมแห่งการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้จากการเน้นเนื้อหาไปสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ อีกทั้งยังส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในขณะเดียวกัน นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กับทักษะทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รายงานถึงความพยายามในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนผ่านโครงการและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในด้านการนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

นอกจากนี้ รายงานเชิงสถิติและผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติยังชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการควบคุมตนเอง รวมทั้งยังขาดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาศักยภาพในระยะยาว ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยรูปแบบดังกล่าวควรมีลักษณะเป็นการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) ที่บูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ของสถานศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานทางการศึกษาสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ทักษะสมอง (Executive Functions: EF) เป็นแนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในศาสตร์ด้านประสาทวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาการศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งในด้านการคิด การเรียนรู้ และพฤติกรรมการดำรงชีวิต EF ประกอบด้วยกระบวนการทางสมอง

ระดับสูงที่ควบคุมการทำงานของความคิดและการกระทำอย่างมีเป้าหมาย ได้แก่ การยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความจำใช้งาน (Working Memory) ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและประมวลผลข้อมูลในระยะสั้น และความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) ที่ช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนความคิดหรือกลยุทธ์ได้ตามสถานการณ์ (สุภาวดี หาญเมธี, 2559; Diamond & Ling, 2016) ทักษะสมองดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นกลไกพื้นฐานที่สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนา EF จึงไม่เพียงแต่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม การควบคุมตนเอง และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในระยะยาว (สุภาวดี หาญเมธี และคณะ, 2561) ในเชิงทฤษฎี แนวคิด ทักษะสมอง มีความสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองในระดับสูง และส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง อย่างเป็นธรรมชาติ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน กระบวนทัศน์จิตศึกษา (Contemplative Education) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเน้นการพัฒนาสติ (Mindfulness) สมาธิ และการรู้เท่าทันตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองและการตัดสินใจอย่างมีสติ แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ภายใน (Inner Awareness) และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ภายในกับการเรียนรู้ภายนอกได้อย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทักษะสมอง ที่ต้องอาศัยการควบคุมกระบวนการทางความคิดและอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการแนวคิดทักษะสมอง เข้ากับกระบวนทัศน์จิตศึกษา จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทั้งการคิดอย่างมีเหตุผลและการมีสติรู้ตัว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Diamond และ Ling (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะสมอง อย่างมีประสิทธิภาพควรอาศัยกิจกรรมที่บูรณาการทั้งด้านความคิด อารมณ์ และสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ วิเชียร ไชยบัง. (2554). ดังนั้น การนำแนวคิดทักษะสมองและกระบวนทัศน์จิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา จึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจนข้อค้นพบจากการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่าผู้เรียนจำนวนมากยังประสบปัญหาในด้านทักษะการคิดขั้นสูง การควบคุมอารมณ์ และความสามารถในการกำกับตนเองในสถานการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะสมอง นอกจากนี้ สื่อมวลชน

และรายงานเชิงนโยบายยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เช่น การขาดวินัย การขาดความรับผิดชอบ และการขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ตลอดจนภาวะความเครียดที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้เรียน เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะชีวิตของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อีกทั้งระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาบางแห่งยังขาดการบูรณาการเชิงระบบ ระหว่างนโยบาย การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2551)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นการพัฒนาทักษะสมองและการจัดการศึกษาตามแนวคิดจิตศึกษา พบว่า แม้จะมีการดำเนินการศึกษาในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาหรือในระดับชั้นเรียน ขาดการพัฒนาในเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งสถานศึกษา อีกทั้งงานวิจัยที่มุ่งเน้นการบูรณาการแนวคิดจิตศึกษาเข้ากับการพัฒนาทักษะสมองในระดับองค์กรยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย นอกจากนี้ยังพบว่าการวิจัยจำนวนมากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง และขาดการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ และความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน (วิเชียร ไชยบัง, 2555)

หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมและสุขภาวะทางจิตของผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ประเวศ วะสี (2551) ได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่ขาดการพัฒนามิติภายในของมนุษย์จะไม่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างความรู้และคุณธรรมได้อย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน วิเชียร ไชยบัง (2555) ได้สะท้อนให้เห็นผ่านกรณีศึกษาการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบว่า การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงต้องเกิดจากการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้งโครงสร้าง ระบบ และวัฒนธรรมของสถานศึกษา มิฉะนั้นแล้ว การพัฒนาจะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงผิวเผินที่ไม่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการทั้งระบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในบริบทปัจจุบัน หากไม่ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว โดยผู้เรียนอาจขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การขาดทักษะสมองที่เหมาะสมจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมทางสังคม และความสำเร็จในชีวิต นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลต่อคุณภาพกำลังคนของประเทศในอนาคต ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจึงเป็นประเด็นทางการศึกษาในเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนผ่านกระบวนทัศน์จิตศึกษา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ

เมื่อมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการในทุกมิติของสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เชิด คำปลิว (2567) พบว่า การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบที่มีองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตของครู และนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ในทำนองเดียวกัน เชาวลิต พันธุ์พฤกษา (2566) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนทั้งระบบที่บูรณาการการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถส่งเสริมคุณลักษณะความรับผิดชอบและการกำกับตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะสมอง EF ขณะที่ เกณรงค์ อุตบุญ และชษาพิมพ์ สัมมา (2567) พบว่า การนำแนวคิดจิตศึกษามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการเรียนรู้ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาสมาธิ การตระหนักรู้ในตนเอง และการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งล้วนเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะสมองอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ พรฟ้า ทองสุข (2565) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีขั้นตอน ได้แก่ การเรียนรู้ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผล ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถด้าน EF สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ ธนวินท์ สุริวงศ์ (2565) พบว่า การใช้โปรแกรมฝึกทักษะสมองที่บูรณาการการรู้ดิจิทัล สามารถพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและการควบคุมตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง วัชรินทร์ อุดหนองเลา และคณะ (2565) ยังสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานจิตศึกษาในระดับโรงเรียนสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน ในบริบทต่างประเทศ Henriksen และ Gruber (2024) พบว่า การบูรณาการการศึกษาด้วยสติในระดับทั้งระบบโรงเรียน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งด้านพฤติกรรม สุขภาวะ และบรรยากาศการเรียนรู้ ขณะที่ Wang และ Dong (2026) ชี้ให้เห็นว่า ทักษะสมอง EF ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญระหว่างการฝึกสติกับการกำกับอารมณ์ของผู้เรียน นอกจากนี้ Flook และคณะ (2025) ยังพบว่าการฝึกสติสามารถพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดและทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วน Zheng และคณะ (2025) ยืนยันว่าการฝึกสติอย่างต่อเนื่องสามารถพัฒนาความจำใช้งานและกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง Hudson, Lawton และ Hugh-Jones (2020) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการดำเนินงานโปรแกรมจิตศึกษาในระดับโรงเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสื่อสารในองค์กร และความเชื่อของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างเป็นองค์รวม จากข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานที่บูรณาการทั้งระบบ และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล (PAOR) อย่างเป็นวงจร ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในบริบทจริงของสถานศึกษา จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาทักษะสมอง การพัฒนาทักษะ

สมอง (Executive Functions: EF) เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การกำกับตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เป็นแนวทางที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านระบบบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมองค์กร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบวกและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ดังนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ครอบคลุม และเชื่อมโยงทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและกระบวนทัศน์จิตศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะสมอง EF ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่สะท้อนทักษะสมอง EF อย่างเหมาะสมตามวัย
4. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน
5. เพื่อสร้างระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง

3. โครงสร้างและระบบการดำเนินงาน

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกรอบสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยดำเนินงานผ่านวงจรการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งเชื่อมโยงและหมุนเวียนอย่างต่อเนื่องในลักษณะวงจรคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษา ในขั้นการวางแผน (Planning) ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายชุมชน ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนานักเรียนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะสมอง EF และปัญญาภายในของผู้เรียน โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KRA/KPI) และแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมทั้งมีการวางแผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา การพัฒนาครู การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

7

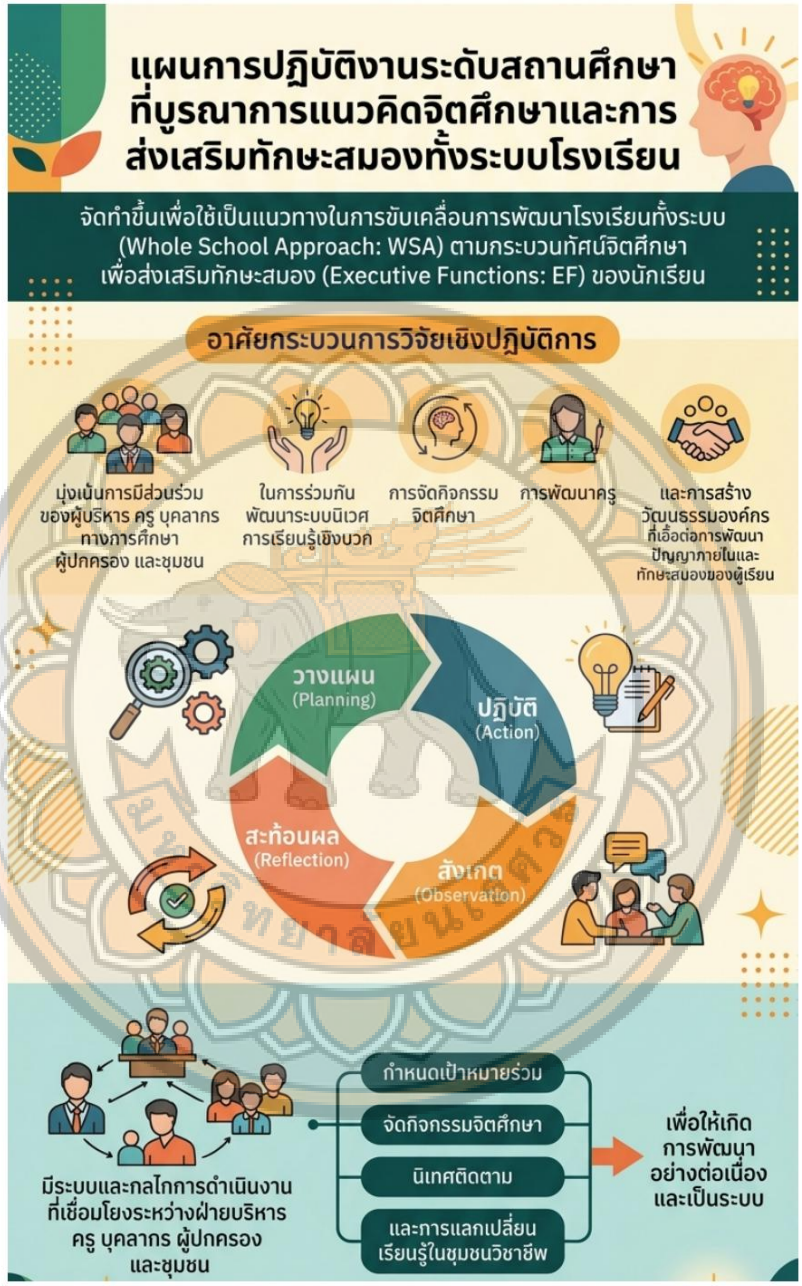
แผนการปฏิบัติงานระดับสถานศึกษา
ที่บูรณาการแนวคิดจิตศึกษาและการ
ส่งเสริมทักษะสมองทั้งระบบโรงเรียน
จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
(Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน
อาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม
ของผู้บริหาร ครู บุคลากร
ทางการศึกษา
ผู้ปกครอง และชุมชน
ในการร่วมกัน
พัฒนาระบบนิเวศ
การเรียนรู้เชิงบวก
การจัดกิจกรรม
จิตศึกษา
การพัฒนาครู
และการสร้าง
วัฒนธรรมองค์กร
ที่เอื้อต่อการพัฒนา
ปัญญาภายในและ
ทักษะสมองของผู้เรียน
วางแผน
(Planning)
ปฏิบัติ
(Action)
สังเกต
(Observation)
สะท้อนผล
(Reflection)
มีระบบและกลไกการดำเนินงาน
ที่เชื่อมโยงระหว่างฝ่ายบริหาร
ครู บุคลากร ผู้ปกครอง
และชุมชน
กำหนดเป้าหมายร่วม
จัดกิจกรรมจิตศึกษา
นิเทศติดตาม
และการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ
เพื่อให้เกิด
การพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง
และเป็นระบบ

4. บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ของนักเรียน ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทร่วมกันในการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณลักษณะภายใน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบและกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน รวมทั้งกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสมอง EF และปัญญาภายในของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมจิตศึกษา กิจกรรมบูรณาการในรายวิชา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การควบคุมตนเอง การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสะท้อนคิดอย่างมีสติ อีกทั้งครูยังมีบทบาทในการสังเกต ติดตามและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน พร้อมกันนั้นครูและบุคลากรทางการศึกษายังต้องร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ผ่านกระบวนการ System Study (SS) Lesson Study (LS) และ Case Study (CS) เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาโดยรวม

3. ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยร่วมสร้างบรรยากาศเชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ผู้ปกครองมีหน้าที่ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การมีวินัย การกำกับตนเอง และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว รวมทั้งให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการติดตามพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของชุมชนและภาคีเครือข่าย มีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนร่วมเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานตามรูปแบบสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อสถานศึกษา

9

___ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนทรัพยากร
และกำกับติดตามการดำเนินงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษา
มีหน้าที่ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของผู้เรียน ส่วนผู้ปกครองและชุมชน
มีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศเชิงบวก
ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา___
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
กำหนดนโยบาย
สนับสนุนทรัพยากร
กำกับติดตาม
การดำเนินงาน
หน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
ตามกระบวนทัศน์
จิตศึกษา
ออกแบบและ
จัดกิจกรรม
การเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง
EF ของผู้เรียน
แผนแบน
ทนวา
ทำงาน
กแดงแลน
ควบคุม
ควบคุม
บทบาทของผู้ปกครองและชุมชน
สนับสนุนการเรียนรู้
สร้างบรรยากาศ
เชิงบวก
ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน
ทั้งในและนอกสถานศึกษา
สรุปบทบาท

5. การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) ร่วมกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา จิตวิทยาเชิงบวก และแนวคิดการพัฒนาทักษะสมองเพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions: EF) โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน รูปแบบดังกล่าวมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น “ระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้เชิงบวก” ที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม คุณธรรม และปัญญาภายใน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความหมาย และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษา

1. หลักการของรูปแบบ รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) ที่มุ่งพัฒนาทุกองค์ประกอบของสถานศึกษาอย่างเชื่อมโยงและเป็นองค์รวม ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ บุคลากร สภาพแวดล้อม และเครือข่ายความร่วมมือ หลักการกระบวนทัศน์จิตศึกษาที่มุ่งพัฒนาปัญญาภายใน สติ สมาธิ การตระหนักรู้ในตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีคุณค่า ผ่านความเป็นชุมชน สนามพลังบวก วิถีปฏิบัติที่มีความหมาย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หลักการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) ซึ่งมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเอง การควบคุมอารมณ์ การคิดยืดหยุ่น การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านวงจรการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ในการส่งเสริมทักษะสมองของนักเรียน โรงเรียนราษฎร์เจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ที่มีต่อทักษะสมองของนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ระบบและกลไกการดำเนินงานของรูปแบบ

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยมุ่งส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และระบบสารสนเทศที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน รวมทั้งทำหน้าที่กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. บทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทในการ

ออกแบบและจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา โดยบูรณาการการพัฒนาทักษะสมอง EF เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การกำกับตนเอง และการเรียนรู้อย่างมีความหมาย พร้อมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา ร่วมสร้างบรรยากาศเชิงบวก ส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กระบวนทัศน์จิตศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

การดำเนินงานตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา มุ่งเน้นการสร้าง “สนามพลังบวก” และความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิถีที่มีความหมาย สหสัมพันธ์เชิงบวก โครงสร้างที่เอื้อต่อการปฏิบัติ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ โรงเรียนยังจัดกิจกรรมจิตศึกษาอย่างต่อเนื่องใน 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงเช้า ช่วงกลางวัน และช่วงเย็น เพื่อพัฒนาสติ สมาธิ การรู้จักตนเอง และความสามารถในการกำกับอารมณ์และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้หลักจิตวิทยาเชิงบวกเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์และบรรยากาศการเรียนรู้

องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

1. การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวก ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายร่วมในการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียน การกำหนดตัวชี้วัดและแนวทางประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัย ร่มรื่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการกำหนดวิถีปฏิบัติและโครงสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนจัดกิจกรรมจิตศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาปัญญาภายในและทักษะสมอง EF ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสะท้อนคิด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

3. การพัฒนาครู การพัฒนาครูมุ่งเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านจิตวิทยาเชิงบวก การจัดกิจกรรมจิตศึกษา และการพัฒนาทักษะสมอง EF รวมทั้งพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกระบวนการ System Study (SS) Lesson Study (LS) และ Case Study (CS)

4. เครือข่ายความร่วมมือ (Networking) โรงเรียนดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ผ่านกิจกรรมให้ความรู้ด้านจิตวิทยาเชิงบวก การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (Community of Practice: CoP) และกิจกรรมผู้ปกครองอาสา เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

5. ผลผลิต (Output) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา และสามารถบูรณาการทักษะสมอง EF เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการ คู่มือการดำเนินงาน และระบบสารสนเทศที่รองรับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม

ผลลัพธ์ (Outcome) นักเรียนมีคะแนนและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทักษะสมอง EF สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งด้านการกำกับตนเอง การคิดยืดหยุ่น การวางแผน และการควบคุมอารมณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนทัศน์ ที่สามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาเชิงบวก สถานศึกษาเกิดองค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ที่สามารถเป็นต้นแบบและขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

6. แผนการปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF

ด้านที่ 1 ระบบบริหารและการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

กิจกรรมที่ 1 ประชุมกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม (Share Vision Workshop)

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม สถานศึกษาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของผู้เรียน ผู้เข้าร่วมได้ร่วมกันวิเคราะห์บริบท ปัญหา และความต้องการจำเป็นของโรงเรียน จากนั้นร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ด้าน EF และ Self ผู้บริหารนำกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายร่วม (Shared Goal) และตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียน มีการจัดทำ KRA และ KPI ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน ครูร่วมกันออกแบบแนวทางการดำเนินงานในระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียน พร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการสรุปแผนปฏิบัติการร่วมและกำหนดแนวทางติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนโรงเรียนทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา EF ของนักเรียน

2.2 สถานศึกษามีเอกสารแผนยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการที่บูรณาการแนวคิด EF และจิตศึกษา

2.3 ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและแสดงบทบาทในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน

กิจกรรมที่ 2 ออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนแบบ EF School

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียนและตารางกิจกรรมให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง EF และปัญญาภายในของผู้เรียน โดยกำหนดกิจกรรมจิตศึกษาในช่วงเช้าเพื่อเตรียมความพร้อมด้านสติ สมาธิ และอารมณ์ของนักเรียน จัดกิจกรรม Pause หรือกิจกรรมผ่อนคลายระหว่าง

วันเพื่อลดความเครียดและเสริมสร้างการกำกับตนเอง รวมทั้งจัดกิจกรรม Reflection ในช่วงเย็นเพื่อให้นักเรียนสะท้อนคิดและประเมินตนเอง ครูร่วมกันวิเคราะห์โครงสร้างเวลาเรียนเดิมและออกแบบตารางเรียนใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีการกำหนดช่วงเวลา PLC, LS และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนสนับสนุนให้ครูบูรณาการกิจกรรมพัฒนาทักษะ EF ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนติดตามผลการใช้ตารางเรียนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดระบบการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งด้านวิชาการ อารมณ์ และพฤติกรรมของผู้เรียน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 โรงเรียนมีโครงสร้างเวลาเรียนและตารางกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ EF ของนักเรียน

2.2 ครูสามารถจัดกิจกรรมจิตศึกษาและกิจกรรม Reflection ได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 ครูมีเวลาในการประชุม PLC และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมที่ 3 พัฒนา School Positive Environment

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาบัญญาภายในและทักษะสมอง EF ของผู้เรียน โดยปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีการจัดมุมสติ (Mindfulness Corner) ภายในห้องเรียนและพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อให้นักเรียนใช้สำหรับการสงบจิตใจและฝึกการกำกับตนเอง ครูร่วมกันออกแบบห้องเรียนเชิงบวกที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน รวมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความปลอดภัยทางจิตใจ โรงเรียนส่งเสริมการใช้คำพูดเชิงบวก การชื่นชม และการเสริมแรงทางบวกในการดูแลนักเรียน มีการจัดพื้นที่สีเขียวและกิจกรรมดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความผูกพันกับธรรมชาติ ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนร่วมกัน เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่มีความสุขและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะอาด ร่มรื่น และเอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก

2.2 นักเรียนแสดงพฤติกรรมเชิงบวก มีความสุข และรู้สึกปลอดภัยในการมาโรงเรียน

2.3 ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 4 จิตศึกษาช่วงเช้า (Morning Mindfulness)

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนจัดกิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้าก่อนเริ่มเรียนทุกวัน เพื่อเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจของนักเรียน โดยครูนำกิจกรรมฝึกสติอย่างง่าย เช่น การนั่งเงียบ การกำหนดลมหายใจ การฟังเพลงบำบัด และการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ นักเรียนร่วมกล่าวคำขอบคุณและแบ่งปันความรู้สึกผ่านกิจกรรม Circle Time เพื่อสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในห้องเรียน ครูใช้คำพูดเชิงบวกและบรรยากาศที่ปลอดภัยทางจิตใจในการดำเนินกิจกรรม นักเรียนได้รับโอกาสในการฝึก

การฟัง การรอคอย และการควบคุมตนเอง กิจกรรมดำเนินอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอทุกวัน โดยครูประจำชั้นทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมด้านสมาธิ อารมณ์ และความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย กิจกรรมนี้ช่วยสร้างพื้นฐานด้านสติ สมาธิ และการกำกับตนเองให้แก่นักเรียนก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในแต่ละวัน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้าได้อย่างตั้งใจและต่อเนื่อง

2.2 นักเรียนมีสมาธิและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น

2.3 บรรยากาศในห้องเรียนมีความสงบและเป็นมิตรต่อการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 5 Pause & Reflect ช่วงกลางวัน

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนจัดกิจกรรม Pause & Reflect ในช่วงกลางวันเพื่อให้นักเรียนได้ผ่อนคลายอารมณ์และทบทวนตนเองระหว่างวันเรียน โดยครูจัดกิจกรรมเบา ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิและการควบคุมอารมณ์ เช่น เกมพัฒนาสมอง EF การวาดภาพระบายความรู้สึก การเขียนสมุดสะท้อนคิด และกิจกรรมขอบคุณเพื่อน นักเรียนได้ฝึกการสังเกตอารมณ์ของตนเองและการแสดงออกเชิงบวกต่อผู้อื่น ครูส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนความคิดและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างวันอย่างอิสระ กิจกรรมเน้นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางอารมณ์และลดความตึงเครียดจากการเรียน นักเรียนได้ฝึกการจดจำ การคิดยืดหยุ่น และการจัดการอารมณ์ของตนเองผ่านสถานการณ์จริง ครูทำหน้าที่กระตุ้นคำถามและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลต่อไป

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 นักเรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองได้

2.2 นักเรียนแสดงพฤติกรรมเชิงบวกต่อเพื่อนและครูมากขึ้น

2.3 นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวระหว่างวันเรียนได้เหมาะสม

กิจกรรมที่ 6 Reflection ช่วงเย็น

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนจัดกิจกรรม Reflection ช่วงเย็นก่อนเลิกเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนการเรียนรู้ พฤติกรรม และอารมณ์ของตนเองในแต่ละวัน ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิด เช่น “วันนี้ฉันเรียนรู้อะไร” “วันนี้ฉันช่วยเหลือใคร” และ “วันนี้ฉันจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างไร” นักเรียนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสะท้อนความคิดเห็นในบรรยากาศที่ปลอดภัยและเป็นมิตร กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเองและเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเอง ครูทำหน้าที่รับฟัง ให้กำลังใจ และเสริมแรงทางบวกอย่างเหมาะสม นักเรียนได้ฝึกการคิดทบทวน การสื่อสาร และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ข้อมูลจากการสะท้อนคิดถูกนำไปใช้ในการติดตามพัฒนาการด้าน EF ของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 นักเรียนสามารถสะท้อนการเรียนรู้และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2.2 นักเรียนมีความตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองมากขึ้น

2.3 นักเรียนสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ดี

กิจกรรมที่ 7 บูรณาการ EF ในการจัดการเรียนรู้

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม ครูออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะสมอง EF ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรม PBL, STEM, Problem Solving และ Cooperative Learning ครูจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจ วางแผน และกำกับการเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้คิดอย่างยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเมื่อเผชิญปัญหา ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดขั้นสูงและการสะท้อนคิดระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินพฤติกรรม EF ควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาความสามารถด้านการกำกับตนเอง การทำงานเป็นทีม และการคิดอย่างมีระบบของนักเรียน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะ EF ได้อย่างเหมาะสม

2.2 นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

2.3 นักเรียนสามารถวางแผน คิดแก้ปัญหา และกำกับตนเองในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ด้านที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากร

กิจกรรมที่ 8 อบรมครูด้าน Positive Psychology

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสม เนื้อหาการอบรมประกอบด้วยแนวคิด Growth Mindset การเสริมแรงเชิงบวก การสื่อสารเชิงบวก และการจัดห้องเรียนที่เข้าใจผู้เรียนตามแนวคิด Trauma-informed Classroom ครูได้ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติ การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลพฤติกรรมนักเรียนเชิงสร้างสรรค์ มีการฝึกใช้ภาษาบวก การสะท้อนคิด และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทางจิตใจ นอกจากนี้ผู้เข้าอบรมยังร่วมออกแบบแนวทางการนำจิตวิทยาเชิงบวกไปใช้ในบริบทห้องเรียนจริง เพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์และการพัฒนาทักษะสมอง EF ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ครูสามารถใช้ภาษาสื่อสารเชิงบวกกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2.2 ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวกและการพัฒนา EF มากขึ้น

.

2.3 พฤติกรรมการลงโทษเชิงลบในห้องเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 9 PLC เชิงจิตศึกษา

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เชิงจิตศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน โดยดำเนินกิจกรรมในรูปแบบ SS : System Study, LS : Lesson Study และ CS : Case Study ครูร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ทดลองใช้กิจกรรมในชั้นเรียน และสะท้อนผลร่วมกัน มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ครูได้ร่วมกันพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และเครื่องมือในการส่งเสริม EF ของผู้เรียน กิจกรรม PLC เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเปิดใจรับฟัง และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารทำหน้าที่สนับสนุนและสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดการเรียนรู้เชิงบวก

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ครูเข้าร่วมกิจกรรม PLC และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.2 ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมหรือแนวทางการสอนที่ส่งเสริม EF ได้

2.3 เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็งภายในโรงเรียน

กิจกรรมที่ 10 Coaching & Mentoring

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการ Coaching & Mentoring เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา ผู้บริหารและครูต้นแบบทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา แนะนำ และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคน ครูได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่เน้นการพัฒนาและเสริมพลังมากกว่าการตรวจสอบ มีการสังเกตการสอน การสะท้อนคิดหลังสอน และการวางแผนพัฒนาร่วมกัน ครูสามารถแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะ EF ของผู้เรียน กิจกรรมนี้ช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้เชิงบวก และสามารถปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ครูสามารถพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ห้องเรียนมีบรรยากาศเชิงบวกและเอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น

2.3 ครูมีความมั่นใจและสามารถสะท้อนผลการสอนได้อย่างสร้างสรรค์

ด้านที่ 4 ด้านเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน

กิจกรรมที่ 11 โครงการเสริมสร้างความรู้ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม สถานศึกษาจัดกิจกรรมอบรมและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการคิด การควบคุมอารมณ์ และการกำกับตนเองของเด็กตามช่วงวัย มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเชิงบวก การสร้างวินัยเชิงบวก และการใช้การสื่อสารที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว ผู้ปกครองได้เรียนรู้วิธีการส่งเสริมสมาธิ การสร้างกิจวัตรประจำวัน และการสร้างสภาพแวดล้อมในบ้านที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแลบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ผ่านการประชุมผู้ปกครองและการสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนเพิ่มขึ้น

2.2 ผู้ปกครองสามารถใช้การสื่อสารและการเลี้ยงดูเชิงบวกกับบุตรหลานได้เหมาะสม

2.3 ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนเพิ่มมากขึ้น

กิจกรรมที่ 12 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม สถานศึกษาจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้ปกครองในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาบุตรหลาน มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสะท้อนปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน ผู้ปกครองร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเลี้ยงดู การแก้ปัญหาพฤติกรรม และวิธีการสร้างวินัยเชิงบวกภายในครอบครัว มีการจัดระบบผู้ปกครองช่วยเหลือกันในการติดตามพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลนักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน โรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครอง ครู และชุมชน รวมทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะสมองและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนอย่างยั่งยืน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.2 ผู้ปกครองสามารถแลกเปลี่ยนแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกได้

2.3 เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียน

กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมผู้ปกครองอาสาร่วมพัฒนาการเรียนรู้

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในรูปแบบผู้ปกครองอาสา โดยให้ผู้ปกครองที่มีความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์เฉพาะด้านร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับครูและนักเรียน กิจกรรมประกอบด้วยการอ่าน

นิทานส่งเสริมคุณธรรม การทำกิจกรรมศิลปะ การเรียนรู้ด้านอาชีพ การปลูกพืชผักสวนครัว และกิจกรรมสร้างเสริมทักษะชีวิต ผู้ปกครองมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการทำงานร่วมกัน การสื่อสารเชิงบวก และการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โรงเรียนดำเนินการวางแผนร่วมกับผู้ปกครองในการกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะสมองและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพิ่มขึ้น

2.2 นักเรียนมีความสุขและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากกิจกรรมร่วมกับชุมชน

2.3 เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 14 การดำเนินงานตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม สถานศึกษาดำเนินการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมจิตศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา มีการนำกิจกรรมไปทดลองใช้จริงภายในห้องเรียน พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การบันทึกผลการจัดกิจกรรม และการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาเพิ่มเติม ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 ครูสามารถดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 มีข้อมูลสารสนเทศจากการสะท้อนผลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อใช้พัฒนางาน

2.3 รูปแบบการดำเนินงานได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบตามข้อมูลจริง

ด้านที่ 6 ระบบติดตามและประเมินผล

กิจกรรมที่ 15 การติดตามและประเมินผลการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียนและการดำเนินงานของสถานศึกษา

1. รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม สถานศึกษาจัดระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทั้งระดับนักเรียน ครู และสถานศึกษา เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ของการ

ดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ มีการประเมินพฤติกรรมด้านทักษะสมองของนักเรียน เช่น การควบคุมอารมณ์ ความรับผิดชอบ สมาธิในการเรียนรู้ และการกำกับตนเอง ครูดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม แบบประเมิน และการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในระดับครู มีการติดตามคุณภาพการจัดกิจกรรมจิตศึกษา การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนในระดับสถานศึกษา ผลการประเมินถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกันในที่ประชุมครูและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการสร้างความยั่งยืนของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 นักเรียนมีพฤติกรรมด้านทักษะสมองและการกำกับตนเองดีขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 ครูสามารถจัดกิจกรรมจิตศึกษาและใช้การสื่อสารเชิงบวกได้อย่างเหมาะสม

2.3 สถานศึกษามีระบบติดตามและประเมินผลที่สามารถใช้พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานได้จริง

ด้าน/เป้าหมาย	กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือ/หลักฐาน
1. ด้านระบบบริหารและการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เป้าหมาย : สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายในของผู้เรียน	กิจกรรมที่ 1 ประชุมกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม	ประชุมผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะสมองของนักเรียน กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการดำเนินงาน	พฤษภาคม	มีวิสัยทัศน์ร่วมด้านการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียน และมีแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน	รายงานการประชุม แผนยุทธศาสตร์ แบบบันทึกข้อเสนอแนะ
	กิจกรรมที่ 2 ออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนเพื่อพัฒนาทักษะสมอง	ปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้มีกิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงกลางวัน และกิจกรรมสะท้อนผลช่วงเย็น รวมทั้งกำหนดช่วงเวลาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและครู	พฤษภาคม	ตารางเรียนเอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง และครูมีเวลาสะท้อนคิดร่วมกัน	ตารางเรียน แผนการจัดกิจกรรม ตารางนิเทศ
	กิจกรรมที่ 3 พัฒนาสภาพแวดล้อมเชิงบวกในโรงเรียน	ปรับปรุงภูมิทัศน์ ห้องเรียน มุมสงบ และพื้นที่สีเขียว เพื่อสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้	ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน	ตลอดปีการศึกษา	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมเชิงบวก และนักเรียนรู้สึกปลอดภัยผ่อนคลาย	ภาพถ่าย แบบประเมินสภาพแวดล้อม แบบสังเกตพฤติกรรม
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป้าหมาย : พัฒนา	กิจกรรมที่ 4 จิตศึกษาช่วงเช้า	จัดกิจกรรมฝึกสติ นั่งเงียบ ฝึกหายใจ ฟังเพลงผ่อนคลาย กล่าวขอบคุณ และสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์	ครูประจำชั้น	ทุกวัน	นักเรียนมีสมาธิควบคุมอารมณ์	แบบสังเกตพฤติกรรม สมุดบันทึกกิจกรรม

ด้าน/เป้าหมาย	กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือ/หลักฐาน
ทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกระบวนการจิตศึกษาและการเรียนรู้เชิงบวก					และพร้อมต่อการเรียนรู้	
	กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมผ่อนพักใจและสะท้อนคิดช่วงกลางวัน	จัดกิจกรรมผ่อนคลาย เกมพัฒนาสมอง การเขียนสะท้อนคิด และการกล่าวขอบคุณเพื่อน	ครูประจำชั้น	ทุกวัน	นักเรียนสามารถสะท้อนอารมณ์และควบคุมตนเองได้ดีขึ้น	สมุดสะท้อนคิด แบบประเมินพฤติกรรม
	กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมสะท้อนผลช่วงเย็น	ให้นักเรียนสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ การจัดการอารมณ์ และการพัฒนาตนเองในแต่ละวัน	ครูประจำชั้น	ทุกวัน	นักเรียนเกิดการตระหนักรู้และกำกับตนเองได้	แบบสะท้อนคิด บันทึกพฤติกรรม
	กิจกรรมที่ 7 บูรณาการทักษะสมองในการจัดการเรียนรู้	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการกำกับตนเอง	ครูผู้สอน	ตลอดปีการศึกษา	ผู้เรียนมีพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาดีขึ้น	แผนการจัดการเรียนรู้ ผลงานนักเรียน แบบประเมิน
3. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร เป้าหมาย : พัฒนาครู	กิจกรรมที่ 8 อบรมครูด้านจิตวิทยาเชิงบวก	จัดอบรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาบวก การเสริมแรงเชิงบวก และการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	ผู้บริหาร และวิทยากร	มิถุนายน	ครูใช้ภาษาบวกและลดการลงโทษเชิงลบ	แบบประเมินการอบรม แบบสังเกตชั้นเรียน

ด้าน/เป้าหมาย	กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือ/หลักฐาน
ให้มีสมรรถนะด้านจิตศึกษาและจิตวิทยาเชิงบวก						
	กิจกรรมที่ 9 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเชิงจิตศึกษา	จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาผู้เรียน และพัฒนานวัตกรรมการสอนร่วมกัน	ครูทุกคน	เดือนละ 1 ครั้ง	ครูมีนวัตกรรมและแนวทางพัฒนาการสอนร่วมกัน	บันทึกการประชุม รายงานผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
	กิจกรรมที่ 10 การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและการโค้ช	ผู้บริหารและครูต้นแบบนิเทศ ติดตามและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ผู้บริหาร และครูต้นแบบ	ตลอดปีการศึกษา	ครูพัฒนาวิธีสอนและเกิดห้องเรียนเชิงบวก	แบบนิเทศ บันทึกสะท้อนผล
4. ด้านเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน เป้าหมาย : สร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาทักษะสมองระหว่างบ้านและโรงเรียน	กิจกรรมที่ 11 โครงการพัฒนาผู้ปกครองด้านการเลี้ยงดูเชิงบวก	จัดอบรมผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง การสื่อสารเชิงบวก และวินัยเชิงบวก	โรงเรียน และเครือข่ายผู้ปกครอง	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	ผู้ปกครองมีความเข้าใจด้านการพัฒนาทักษะสมองของเด็ก	แบบประเมินความพึงพอใจ แบบทดสอบความรู้

ด้าน/เป้าหมาย	กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือ/หลักฐาน
	กิจกรรมที่ 12 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้ปกครอง	จัดกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ปกครองในแต่ละระดับชั้น	ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง	เดือนละ 1 ครั้ง	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน	รายงานการประชุม แบบบันทึกกิจกรรม
	กิจกรรมที่ 13 ผู้ปกครองอาสา	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรม เช่น อ่านนิทาน งานเกษตร งานศิลปะ และกิจกรรมอาชีพ	ผู้ปกครองและครู	ตลอดปีการศึกษา	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ภาพกิจกรรม แบบประเมินการมีส่วนร่วม
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป้าหมาย : พัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องด้วยข้อมูลจริง	กิจกรรมที่ 14 วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	ดำเนินการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงาน	คณะผู้วิจัยและครู	ตลอดปีการศึกษา	มีข้อมูลสะท้อนผลและการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง	แบบประเมินทักษะสมอง แบบสังเกต สมุดบันทึกสะท้อนคิด รายงานผลการประชุม

7. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา

กิจกรรมภายในโรงเรียนตลอดระยะเวลา 1 วัน ควรได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายในของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาควรเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการมีสติ การรู้เท่าทันอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกภายในโรงเรียน โรงเรียนควรกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันทั้งด้านกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า การจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียน กิจกรรมระหว่างวัน และกิจกรรมสะท้อนคิดช่วงท้ายวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา และการกำกับตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ครูทุกคนมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ใช้การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างทั่วถึง กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ โรงเรียนควรจัดช่วงเวลาสำหรับการสะท้อนผลการเรียนรู้และการทบทวนตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในพฤติกรรม อารมณ์ และพัฒนาการของตนเอง การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในทิศทางเดียวกันทั้งโรงเรียนจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสมอง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการเติบโตทางด้านปัญญาภายในของผู้เรียน โดยมีตารางดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ตารางการดำเนินกิจกรรม

เวลา	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	EF ที่ส่งเสริม
07.00 – 07.30	ครูเตรียมชั้นเรียน	ครูเตรียมบรรยากาศ ห้องเรียน เพลง สื่อ มุมสงบ	Planning
07.30 – 08.00	นักเรียนเข้าสู่พื้นที่เรียนรู้	ทักทายเชิงบวก ตรวจสุขภาวะอารมณ์	Emotional Control
08.00 – 08.30	กิจกรรมจิตศึกษา ช่วงเช้า	นั่งเงียบ ฝึกหายใจ สติ สมาธิ Circle Time	Focus / Self-Control
08.30 – 08.45	เคารพธงชาติและ Morning Talk	ข่าวดี แรงบันดาลใจ เป้าหมายรายวัน	Goal-directed Persistence
08.45 – 10.15	การเรียนรู้บูรณาการ EF	Active Learning / PBL / STEM	Working Memory
10.15 – 10.30	Brain Break	เกม EF / เคลื่อนไหว / ดนตรี	Cognitive Flexibility
10.30 – 12.00	เรียนรู้เชิงลึก	เรียนรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์และทำงานกลุ่ม	Planning / Problem Solving
12.00 – 13.00	พักกลางวันเชิงจิตศึกษา	รับประทานอาหารแบบรู้ตัว / ดนตรีเบา	Self-Regulation
13.00 – 13.20	กิจกรรม Pause & Reflect	เขียนความรู้สึก ขอบคุณตนเอง/เพื่อน	Emotional Awareness
13.20 – 14.50	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ศิลปะ ดนตรี กีฬา Coding เกษตร	Creativity / Flexibility
14.50 – 15.10	Reflection เย็น	สะท้อนคิด “วันนี้ฉันเรียนรู้อะไร”	Self-Monitoring
15.10 – 15.30	Home Connect	เตรียมภารกิจกลับบ้านเชื่อมผู้ปกครอง	Responsibility
15.30 – 16.30	PLC / Lesson Study ครู	ครูสะท้อนคิดและพัฒนาการสอน	Professional Learning

รายละเอียดกิจกรรมสำคัญภายใน 1 วัน

1. กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า เวลา 08.00 – 08.30 น.

กิจกรรมจิตศึกษาช่วงเช้า รูปแบบของกิจกรรมการเตรียมจิตใจและสมองก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างสภาวะจิตใจที่สงบและพร้อมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเริ่มจากการนั่งเงียบเพื่อฝึกสติและการรับรู้ตนเอง จากนั้นครูนำฝึกการหายใจอย่างมีจังหวะเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความผ่อนคลายและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีการเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสงบภายใน นักเรียนร่วมกันกล่าวขอบคุณตนเอง เพื่อน ครู และสิ่งรอบตัว เพื่อปลูกฝังความรู้สึกเชิงบวกและความกตัญญู ครูจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ร่วมกัน รวมทั้งมีการเล่านิทานหรือเรื่องราวที่ส่งเสริมคุณธรรมและการตระหนักรู้ในตนเอง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดสมาธิ มีความพร้อมด้านอารมณ์ และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่นภายในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาสมาธิ การควบคุมอารมณ์ การยับยั้งชั่งใจ และสร้างบรรยากาศเชิงบวกก่อนเข้าสู่การเรียนรู้

2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะสมอง เวลา 08.45 – 12.00 น.

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะสมอง รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ครูออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ ทดลอง และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน มีการใช้เกมการศึกษา การอภิปรายกลุ่ม การแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมตนเองระหว่างการทำงาน นักเรียนได้เรียนรู้การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดอย่างสร้างสรรค์ และการรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง ครูมีบทบาทในการกระตุ้นการคิด ให้กำลังใจ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง มีเป้าหมาย คือ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการกำกับตนเองของนักเรียน

3. กิจกรรมพักสมองระหว่างเรียน เวลา 10.15 – 10.30 น.

กิจกรรมพักสมองระหว่างเรียน รูปแบบของกิจกรรมการผ่อนคลายและกระตุ้นสมองระหว่างการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการฟื้นฟูพลังสมองและลดความตึงเครียดของนักเรียนหลังจากการเรียนในช่วงเวลาต่อเนื่อง ครูจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสม เช่น เกมบริหารสมอง การเต้นประกอบจังหวะดนตรี และการออกกำลังกายเบา ๆ เพื่อกระตุ้นการทำงานของสมองและระบบประสาท มีการใช้กิจกรรมฝึกความจำ การสังเกต และการตอบสนองต่อคำสั่ง เพื่อพัฒนาสมาธิและความยืดหยุ่นทางความคิดของนักเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนาน และพร้อมกลับเข้าสู่การเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น ครูดูแลให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมด้วยความ

ปลอดภัย บรรยากาศของกิจกรรมเต็มไปด้วยความเป็นมิตรและการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีเป้าหมาย คือ เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพิ่มสมาธิ และกระตุ้นความพร้อมของสมองในการเรียนรู้

4. กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงกลางวัน เวลา 13.00 – 13.20 น.

กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงกลางวัน รูปแบบของกิจกรรมการทบทวนอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจตนเองผ่านการเขียน การวาดภาพ และการเล่าเรื่อง นักเรียนบันทึกความรู้สึกหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างวันลงในสมุดสะท้อนคิด พร้อมทั้งเขียนสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจหรือสิ่งที่อยากพัฒนาต่อไป ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดเพื่อให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง รวมทั้งฝึกให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น นักเรียนได้เขียนข้อความขอบคุณเพื่อนหรือบุคคลที่ช่วยเหลือตนเอง เพื่อสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกภายในห้องเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง สามารถจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดความสุขในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โรงเรียนดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังนิสัยการสะท้อนคิดและการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันอารมณ์ การสะท้อนคิด และการสร้างความสุขภายในของนักเรียน

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลา 13.20 – 14.50 น.

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รูปแบบของกิจกรรมฐานการเรียนรู้ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โรงเรียนจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา งานเกษตร การออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรม กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความกล้าแสดงออก และสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองผ่านประสบการณ์ตรง อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุขและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการกำกับตนเองของผู้เรียนอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

6. กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงเย็น เวลา 14.50 – 15.10 น.

กิจกรรมสะท้อนคิดช่วงเย็น รูปแบบของกิจกรรมการทบทวนการเรียนรู้และการสะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการรู้เท่าทันอารมณ์ การประเมินตนเอง และการพัฒนาทักษะสมองด้านการกำกับตนเอง ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิด เช่น “วันนี้ฉันเรียนรู้อะไร” “วันนี้ฉันจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างไร” “วันนี้ฉันได้ช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่” และ “วันพรุ่งนี้ฉันอยากพัฒนาตนเองด้านใด” นักเรียนบันทึกความคิดและความรู้สึกลงในสมุดสะท้อนคิด พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีระบบ ฝึกการวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง และตระหนักถึงผลที่เกิดจากการกระทำของตน ครูทำหน้าที่รับฟังอย่างเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศของกิจกรรมเน้นความไว้วางใจ ความอบอุ่น และการยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นคงทางอารมณ์และมีความสุขในการเรียนรู้ มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการสะท้อนคิด การประเมินตนเอง การควบคุมอารมณ์ และการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

7. กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูหลังเลิกเรียน เวลา 15.30 – 16.30 น.

กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูหลังเลิกเรียน รูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาครูร่วมกันอย่างเป็นระบบ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน การสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมการสอนที่ส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียน ครูร่วมกันศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์กรณีศึกษาของนักเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมจิตศึกษา และร่วมกันหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ สนับสนุนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ครูทุกคนมีโอกาสสะท้อนผลการสอน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาเชิงบวก และสามารถออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อพัฒนาการด้านทักษะสมองของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครู สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบของสถานศึกษา

8. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาภายในห้องเรียน

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมจิตศึกษาหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมจิตศึกษาหน้าชั้นเรียน รูปแบบของกิจกรรมการฝึกสติและการเตรียมความพร้อมทางอารมณ์ก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างความสงบภายใน การกำกับอารมณ์ และการพัฒนาสมาธิของผู้เรียนผ่านกระบวนการจิตศึกษาในชั้นเรียน ครูเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการให้นักเรียนนั่งในท่าที่เหมาะสม หลับตา หรือกำหนดสายตาให้นิ่ง จากนั้นนำฝึกการหายใจเข้าออกอย่างช้า ๆ และมีสติร่วมกับการฟังเสียงธรรมชาติหรือเสียงดนตรีบรรเลงเบา ๆ เพื่อสร้างความผ่อนคลาย นักเรียนได้ฝึกการสังเกตอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของตนเองโดยไม่ตัดสิน รวมทั้งได้กล่าวถ้อยคำแห่งความขอบคุณและส่งกำลังใจเชิงบวกให้กับเพื่อนในชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยลดความตึงเครียด ลดพฤติกรรมก้าวร้าว และสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความปลอดภัยทางจิตใจภายในห้องเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมด้านอารมณ์และสมาธิในการเรียนรู้ตลอดทั้งวัน ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างบรรยากาศที่สงบอบอุ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการควบคุมอารมณ์ การยับยั้งชั่งใจ และสมาธิจดจ่อของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมหนึ่งนาทีแห่งความสงบ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนนั่งนิ่ง หลับตา และกำหนดลมหายใจเข้าออกอย่างช้า ๆ เป็นเวลา 1 นาที พร้อมเปิดเสียงธรรมชาติเบา ๆ เพื่อสร้างสมาธิและความสงบภายในก่อนเริ่มเรียน

1.2 กิจกรรมหายใจเข้าออกอย่างมีสติ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูนำฝึกการหายใจลึกและช้า โดยให้นักเรียนรับรู้ลมหายใจของตนเอง พร้อมสังเกตความรู้สึกของร่างกายและอารมณ์ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความผ่อนคลายและจดจ่อกับปัจจุบัน

1.3 กิจกรรมฟังเสียงระฆังแห่งสติ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูตีระฆังหรือใช้เสียงสัญญาณเบา ๆ ให้นักเรียนตั้งใจฟังจนเสียงเงียบหายไป พร้อมฝึกการนิ่งและการรับรู้สิ่งรอบตัวอย่างมีสติ เพื่อพัฒนาความสงบและการควบคุมตนเอง

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมวงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรมวงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รูปแบบของกิจกรรมการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกผ่านการนั่งล้อมวงสนทนาอย่างเท่าเทียม ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ชีวิตในบรรยากาศที่ปลอดภัยและเป็นมิตร ครูใช้คำถามกระตุ้นการคิดและการสะท้อนตนเอง เช่น สิ่งที่นักเรียนรู้สึกขอบคุณ สิ่งที่ทำให้มีความสุข หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาตนเอง นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสพูดและรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจโดยไม่ถูกตัดสิน กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมความเข้าใจตนเอง การยอมรับความแตกต่าง และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกอย่างเหมาะสม การสื่อสารเชิงบวก และการควบคุมอารมณ์ขณะสนทนา ครูมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การรับฟังอย่างลึกซึ้ง และการใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างคุณค่าใน

ตนเองของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การสื่อสาร การเข้าใจผู้อื่น และการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมวันนี้อยากขอบคุณใคร มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนผลัดกันเล่าถึงบุคคลที่ตนเองรู้สึกขอบคุณ พร้อมอธิบายเหตุผล เพื่อส่งเสริมการมองเห็นคุณค่าของผู้อื่นและสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกในห้องเรียน

1.2 กิจกรรมสิ่งที่ทำให้มีความสุข มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันแบ่งปันเหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำให้ตนเองมีความสุขในแต่ละวัน พร้อมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนอย่างตั้งใจ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและการยอมรับซึ่งกันและกัน

1.3 กิจกรรมวันนี้อยากพัฒนาตนเองเรื่องอะไร มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนสะท้อนจุดที่ต้องการปรับปรุงตนเอง พร้อมวางเป้าหมายเล็ก ๆ ในการพัฒนาพฤติกรรม เพื่อฝึกการประเมินตนเองและการกำกับตนเองอย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมกระตุ้นสมองและผ่อนคลายระหว่างเรียน

กิจกรรมกระตุ้นสมองและผ่อนคลายระหว่างเรียน รูปแบบของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการบริหารสมองเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการกระตุ้นการทำงานของสมอง การเพิ่มสมาธิ และการลดความเหนื่อยล้าระหว่างการเรียน โดยครูจัดกิจกรรมสั้น ๆ ที่เน้นการเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้ความจำ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างสมองกับร่างกาย เช่น เกมจับคู่ภาพ เกมจำลำดับ การเต้นประกอบจังหวะ หรือท่าบริหารสมองสลับซ้ายขวา กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว ลดความเครียด และสามารถกลับมาจดจ่อกับการเรียนได้ดีขึ้น นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างยืดหยุ่น การตอบสนองต่อสถานการณ์ และการทำงานร่วมกับเพื่อนในรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม บรรยากาศของกิจกรรมเต็มไปด้วยความสนุกสนาน ผ่อนคลาย และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และดูแลให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาความจำ การคิดยืดหยุ่น และการควบคุมความสนใจของผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมเกมจับคู่ภาพ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดบัตรภาพเป็นคู่และให้นักเรียนช่วยกันค้นหาภาพที่เหมือนกันภายในเวลาที่กำหนด เพื่อฝึกความจำ สมาธิ และการสังเกตอย่างเป็นระบบ

1.2 กิจกรรมเต้นประกอบจังหวะ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูเปิดเพลงจังหวะสนุกสนานและให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ พร้อมทำท่าทางตามคำสั่ง เพื่อกระตุ้นสมองและลดความตึงเครียดระหว่างเรียน

1.3 กิจกรรมท่าบริหารสมองสลับซ้ายขวา มีวิธีดำเนินการ คือ ครูนำฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายแบบสลับด้าน เช่น การแตะมือและเท้าตรงข้าม เพื่อกระตุ้นการทำงานร่วมกันของสมองทั้งสองซีกและเพิ่มสมาธิในการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก รูปแบบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ การวางแผน การแก้ปัญหา และการพัฒนาทักษะสมองของผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ทดลอง ลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ผู้เรียนได้ฝึกการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ กระตุ้นการคิด และให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง บรรยากาศของกิจกรรมมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การแก้ปัญหา และความยืดหยุ่นทางความคิดของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมแต่งนิทานจากภาพ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูนำภาพสถานการณ์มาให้นักเรียนสังเกตและร่วมกันวิเคราะห์ จากนั้นให้นักเรียนแต่งเรื่องราวตามจินตนาการ พร้อมนำเสนอแนวคิดและข้อคิดที่ได้จากเรื่องราวของตนเอง

1.2 กิจกรรมเกมวางแผนแก้โจทย์ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ วางแผน และเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม พร้อมอธิบายขั้นตอนการคิดอย่างเป็นลำดับ

1.3 กิจกรรมทดลองและสรุปผล มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันตั้งสมมติฐาน ทดลองตามขั้นตอนที่กำหนด บันทึกผลการทดลอง และอภิปรายสรุปองค์ความรู้ที่ค้นพบร่วมกันภายในกลุ่ม

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมสะท้อนคิด

กิจกรรมสะท้อนคิด รูปแบบของกิจกรรมการทบทวนการเรียนรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองอย่างมีสติ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการประเมินตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์และการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้บันทึกหรือถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ ความรู้สึก ความสำเร็จ และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงหลังจากการเรียนรู้หรือการทำกิจกรรม นักเรียนได้ฝึกการคิดย้อนกลับ วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง และเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาตนเอง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และสามารถวางแผนพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูทำหน้าที่เป็นผู้รับฟัง ให้กำลังใจ และสะท้อนข้อเสนอแนะเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศของกิจกรรมเป็นไปอย่างสงบ เปิดกว้าง และเคารพความคิดเห็นของแต่ละบุคคล มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการกำกับตนเอง การตระหนักรู้ทางอารมณ์ และการคิดไตร่ตรองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมบันทึกสะท้อนคิดประจำวัน มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนเขียนบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น และแนวทางในการพัฒนาตนเองหลังการเรียนรู้ในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง

1.2 กิจกรรมเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้วันนี้ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนสรุปความรู้หรือประสบการณ์สำคัญที่ได้รับจากการเรียน พร้อมบอกสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจหรืออยากปรับปรุงเพิ่มเติม

1.3 กิจกรรมวาดภาพสะท้อนอารมณ์ มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนใช้ภาพวาดหรือสัญลักษณ์แทนความรู้สึกของตนเองหลังการเรียนรู้ พร้อมอธิบายเหตุผลและแนวทางในการจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแก้ปัญหา ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดี การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน แบ่งหน้าที่ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน ฝึกการควบคุมอารมณ์ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ครูทำหน้าที่ส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน และสะท้อนพฤติกรรมเชิงบวกที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานร่วมกัน กิจกรรมนี้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอย่างเหมาะสม มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมเกมสร้างทีมสัมพันธ์ มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดเกมที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนฝึกการวางแผน การช่วยเหลือกัน และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

1.2 กิจกรรมระดมสมองแก้ปัญหา มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันอภิปรายและเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาที่กำหนด พร้อมคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมโดยใช้เหตุผลรวมกันภายในกลุ่ม

1.3 กิจกรรมสร้างชิ้นงานร่วมกัน มีวิธีดำเนินการ คือ นักเรียนร่วมกันออกแบบและสร้างผลงานตามหัวข้อที่กำหนด โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและช่วยกันประเมินผลงานของกลุ่มอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมส่งเสริมวินัยเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจ

กิจกรรมส่งเสริมวินัยเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจ รูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกและการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างข้อตกลงร่วมกัน การใช้คำพูดเชิงบวก และการเสริมแรงทางบวกแทนการลงโทษรุนแรง ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดกติกาของห้องเรียนที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลบรรยากาศของห้องเรียน และสร้างมุมสงบสำหรับการจัดการอารมณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจผ่านการเล่านิทานคุณธรรม การศึกษา

บุคคลต้นแบบ และการตั้งเป้าหมายชีวิต เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองและมีแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตนเอง และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูทำหน้าที่เป็นต้นแบบด้านการสื่อสารเชิงบวกและการสร้างกำลังใจแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาการกำกับตนเอง การควบคุมอารมณ์ ความรับผิดชอบ และแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรมกำหนดกติกาห้องเรียนร่วมกัน มีวิธีดำเนินการ คือ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันภายในห้องเรียน พร้อมติดตามและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.2 กิจกรรมมุมสงบสำหรับจัดการอารมณ์ มีวิธีดำเนินการ คือ โรงเรียนจัดพื้นที่สงบให้นักเรียนใช้พักใจเมื่อเกิดความเครียดหรืออารมณ์ไม่มั่นคง โดยมีสื่อช่วยผ่อนคลายและกิจกรรมฝึกสติอย่างเหมาะสม

1.3 กิจกรรมเขียนเป้าหมายชีวิต มีวิธีดำเนินการ คือ ครูให้นักเรียนสะท้อนความฝันและเป้าหมายของตนเอง พร้อมวางแผนแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจจากนิทานคุณธรรม

กิจกรรมการเสริมสร้างแรงบันดาลใจผ่านการเรียนรู้เชิงคุณธรรม รูปแบบของกิจกรรมเป็นการเล่านิทานและอภิปรายสะท้อนคิด ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างพลังทางบวกภายในจิตใจของผู้เรียน โดยครูคัดเลือกนิทานที่สอดคล้องกับช่วงวัยและสถานการณ์ชีวิตของนักเรียน จากนั้นใช้การเล่าเรื่องอย่างสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ภายหลังการเล่านิทาน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับ ความรู้สึกของตนเอง และแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริมการกำกับตนเอง ความเพียรพยายาม และการมีเป้าหมายในชีวิต อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและความสัมพันธ์เชิงบวกภายในห้องเรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง และสร้างแรงจูงใจเชิงบวกในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “นิทานแห่งความเพียร” มีวิธีดำเนินการ คือ ครูเล่านิทานเกี่ยวกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากความพยายาม จากนั้นให้นักเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเขียนสิ่งที่ตนเองอยากพัฒนาต่อไปในชีวิตประจำวัน

1.2 กิจกรรม “ต้นไม้แห่งความดี” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเขียนความดีที่ตนเองได้ปฏิบัติลงบนกระดาษรูปใบไม้ แล้วนำไปติดบนต้นไม้แห่งความดีหน้าชั้นเรียน พร้อมแลกเปลี่ยนความภาคภูมิใจร่วมกันในห้องเรียน

1.3 กิจกรรม “บุคคลต้นแบบของฉัน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเลือกบุคคลต้นแบบที่ตน

ชื่นชอบ พร้อมอธิบายเหตุผลและคุณลักษณะที่อยากนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองในอนาคต

กิจกรรมที่ 9 กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดและจินตนาการ

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ รูปแบบของกิจกรรมเป็นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านศิลปะ ดนตรี และการประดิษฐ์ชิ้นงาน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างยืดหยุ่น โดยครูจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ออกแบบ และสร้างผลงานด้วยตนเอง นักเรียนได้ใช้จินตนาการและความสามารถเฉพาะตนในการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผนขั้นตอนการทำงาน และการปรับเปลี่ยนแนวคิดเมื่อพบปัญหา กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและส่งเสริมการแสดงออกเชิงบวก นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความสุขในการเรียนรู้และลดความตึงเครียดทางอารมณ์ของผู้เรียน มีเป้าหมาย คือ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “วาดภาพความฝันของฉัน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนวาดภาพสะท้อนความฝันหรือเป้าหมายในอนาคต พร้อมอธิบายแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายดังกล่าวหน้าชั้นเรียน

1.2 กิจกรรม “ประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างชิ้นงานตามจินตนาการ โดยวางแผนร่วมกันเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลงานพร้อมอธิบายประโยชน์ของชิ้นงาน

1.3 กิจกรรม “ดนตรีสร้างพลังบวก” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนร่วมร้องเพลงหรือเล่นเครื่องดนตรีอย่างง่าย พร้อมสะท้อนความรู้สึกหลังการทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความสุขและความผ่อนคลายทางอารมณ์

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมพัฒนากิจวัตรประจำวันเพื่อเสริมสร้างทักษะสมอง

กิจกรรมการพัฒนากิจวัตรประจำวันเชิงบวก รูปแบบของกิจกรรมเป็นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างวินัย การกำกับตนเอง และการจัดระบบความคิดของผู้เรียน โดยโรงเรียนกำหนดกิจวัตรประจำวันที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะสมองและปัญญาภายใน เช่น การนั่งเงียบก่อนเรียน การพักผ่อนสมองระหว่างเรียน และการสะท้อนคิดก่อนกลับบ้าน ครูดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนปฏิบัติตาม นักเรียนได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ การบริหารเวลา และการมีสมาธิในการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวกที่ต่อเนื่องและเกิดเป็นวัฒนธรรมร่วมของโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและความสามารถในการกำกับตนเองของผู้เรียนในระยะยาว มีเป้าหมาย คือ เพื่อพัฒนาวินัยเชิงบวกและเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเองของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “นั่งเงียบก่อนเรียน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนนั่งเงียบ กำหนดลมหายใจ และเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างสมาธิและความสงบภายในจิตใจ

1.2 กิจกรรม “พักผ่อนสมองระหว่างเรียน” มีวิธีดำเนินการ คือ ครูจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายหรือเกมบริหารสมองระยะสั้นระหว่างคาบเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายและกลับมามีสมาธิในการเรียนรู้

1.3 กิจกรรม “สะท้อนคิดก่อนกลับบ้าน” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเขียนหรือพูดสะท้อนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ สิ่งที่ทำได้ดี และสิ่งที่ต้องการพัฒนาต่อไปในวันถัดไป

กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมกำหนดเป้าหมายชีวิตและการพัฒนาตนเอง

กิจกรรมการกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงผลักดันภายใน รูปแบบของกิจกรรมเป็นการวางแผนชีวิตและติดตามความก้าวหน้าของตนเอง ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเป้าหมายชีวิต การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาความมุ่งมั่นในการดำเนินงานของผู้เรียน โดยครูให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้การวางแผน การติดตามผล และการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูให้คำแนะนำและกำลังใจเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน กิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความอดทนและความเพียรในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีเป้าหมาย คือ เพื่อส่งเสริมการมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน และพัฒนาความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน

ตัวอย่างกิจกรรม

1.1 กิจกรรม “เป้าหมายของฉันในสัปดาห์นี้” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนเขียนเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาตนเองในแต่ละสัปดาห์ พร้อมกำหนดวิธีปฏิบัติและติดตามผลร่วมกับครูประจำชั้น

1.2 กิจกรรม “สมุดบันทึกความสำเร็จ” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ตนเองทำสำเร็จในแต่ละวัน พร้อมสะท้อนความรู้สึกและแนวทางพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 กิจกรรม “ฉันทำได้” มีวิธีดำเนินการ คือ ให้นักเรียนแบ่งปันประสบการณ์การเอาชนะอุปสรรคหรือความยากลำบากของตนเองหน้าชั้นเรียน เพื่อสร้างกำลังใจและแรงบันดาลใจแก่เพื่อนร่วมชั้น

36

"1 คาบเรียน"
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา
สงบนิ่ง 5 นาที
หายใจ–นั่งเงียบ
กระตุ้นคิด 10 นาที
เกม/คำถาม
ลงมือปฏิบัติ 20 นาที
Active Learning
แลกเปลี่ยน 10 นาที
Discussion
Reflection 5 นาที
สะท้อนคิด
"เครื่องมือสำคัญภายในห้องเรียน"
ด้านผู้เรียน
Reflection Journal
EF Checklist
สมุดเป้าหมายชีวิต
บัตรอารมณ์
ด้านครู
PLC
Lesson Study
Case Study
แบบสังเกต EF
"บรรยากาศห้องเรียนที่ควรมี"
ปลอดภัยทางใจ
เคารพความแตกต่าง
ใช้คำพูดเชิงบวก
ส่งเสริมการคิด
มีพื้นที่สงบ
มีพื้นที่สร้างสรรค์
มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน
"เป้าหมายสำคัญของกิจกรรมภายในห้องเรียน"
เพื่อให้ผู้เรียน
คิดเป็น
จัดการอารมณ์ได้
วางแผนชีวิตได้
มีวินัยภายใน
มีวินัยภายใน
เรียนรู้อย่างมีความสุข
มีทักษะสมอง EF ที่เข้มแข็ง
เติบโตอย่างสมดุลทั้ง IQ และ EQ

ภาคผนวก ช ภาพประกอบการดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 1 การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก

ภาพที่ 2 การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา โรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ

ภาพที่ 3 การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษา โรงเรียนบ้านเขาชะโงก

ภาพที่ 4 การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนทัศน์จิตศึกษาและการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF)

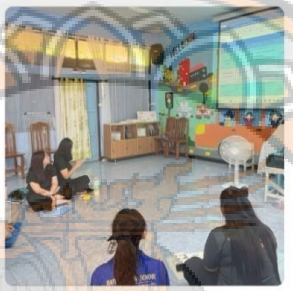

RATCHARGEN SCHOOL

ภาพที่ 5 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย (Content Validity)

คณะศึกษาศาสตร์
SR.42 (ใต้ถนนหน้าใน)
7105-010-563

Self Report
Self Report
Kitty
Double A

ภาพที่ 9 การประชุม Cop ผู้ปกครอง

ภาพที่ 10 การดำเนินกิจกรรมภาพรวมทั้งระบบ

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๘ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๖๙

ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ (NODE) การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC ณ โรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๑

วันที่ ๒๑-๒๓ มกราคม ๒๕๖๙ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครู เข้าร่วมศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ (NODE) การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC ณ โรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๑

ทางโรงเรียนขอขอบพระคุณท่าน ดร.ณัฐกรณ์ สารปรัง ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตวัดพระบรมธาตุและคณะครูทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับและมอบความรู้ประสบการณ์แนวทางในการจัดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC เพื่อให้คณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ นำความรู้ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๕ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๖๙

โรงเรียนต้นแบบเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและครูต้นแบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติ/ประเทศไทย ๒๕๖๙

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๙ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครู ได้แก่ นางลักษณา ดงเย็น นางสาวเบญจรัตน์ ลาคำ นางสาวณัฐรินทร์ อินขัด นายสุกฤษฎิ์ เนียมนิล และ นางสาวหฤทชญา ศิริสุวรรณ ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมการสัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและครูต้นแบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งชาติ/ประเทศไทย เนื่องในวันศึกษาศาสตร์ ประจำปี ๒๕๖๙ และโอกาสครบรอบ ๕๙ ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนธันวาคม ๒๕๖๘

ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านเขาชะโงก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๑

วันที่ ๑-๓ ธันวาคม ๒๕๖๘ ผู้บริหาร พร้อมด้วยตัวแทนคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ เข้าศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน และการใช้นวัตกรรม PBL ในการจัดการเรียนการสอน ณ โรงเรียนบ้านเขาชะโงก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๑

ทางโรงเรียนขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชะโงก นายขำ แสงจันทร์ และคณะครู ที่ให้การต้อนรับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการจิตศึกษาและ PBL ให้แก่คณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราชฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๗ ประจำเดือนกันยายน ๒๕๖๘

การประชุมออนไลน์เพื่อร่วมการจัดทำร่างหน่วยการเรียนรู้ "โลกของอาหาร"

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๘ คณะครูเข้าร่วมการประชุมออนไลน์เพื่อร่วมการจัดทำร่างหน่วยการเรียนรู้ "โลกของอาหาร"ร่วมกับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ Thai PBS ณ ห้องประชุม โรงเรียนราชฎร์เจริญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราชฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๗ ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๖๘

เวทีสรุปผลลัพธ์การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด ๑ ปี ด้วยเครื่องมือ Developmental Evaluation (DE) ช่วงปลายน้ำภายใต้โครงการ TSQM-A จังหวัดพิษณุโลก โดยมูลนิธิสยามกัมมาจล

วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครู นางลักษณา ดงเย็น และนางสาวเบญจรัตน์ สาคำ เข้าร่วมเวทีสรุปผลลัพธ์การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด ๑ ปี ด้วยเครื่องมือ Developmental Evaluation (DE) ช่วงปลายน้ำภายใต้โครงการ TSQM-A จังหวัดพิษณุโลก โดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ณ ห้องสัมมนา ๑ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โครงการสนับสนุนกระบวนการประเมินเชิงพัฒนา (DE) และชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) เพื่อการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ๒๕๖๗

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๙ ประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๘

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดการความรู้ (Knowledge Management) โรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ นายสุกฤษฎิ์ เนียมนิล นางสาวหฤทชญา ศิริสุวรรณ และนางสาวชไมพร ขำจันทร์ เข้าร่วมการอบรมในโครงการโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดการความรู้ (Knowledge Management) โรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราชฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๘ ประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๘

ศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายในและการใช้นวัตกรรม PBL ในการจัดการเรียนการสอน ณ โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก

วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ตัวแทนคณะครูโรงเรียนราชฎร์เจริญ เข้าศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน และการใช้นวัตกรรม PBL ในการจัดการเรียนการสอน ณ โรงเรียนวัดปากพิงตะวันตก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๑

ทางโรงเรียนขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนปากพิงตะวันตก นางสาวกิติยา ทองแกมนาก และคณะครูที่ให้การต้อนรับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการจิตศึกษาและ PBL ให้แก่คณะครูโรงเรียนราชฎร์เจริญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราชฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๕ ประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๖๘

นิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ สำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี และหลักสูตรการศึกษาประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๖๘

วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๘ ศึกษานิเทศก์กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ ได่แก่ นายประเสริฐ ปานรอด นางนฤมล จันทร์ฉาย นางสาวเกวลี ยิ้มประเสริฐ และศึกษานิเทศก์เครือข่ายบางกระทุ่ม ๒ นายวิรัตน์ สุทัศน์ และ นางสุพัตรา ปานรอด เข้านิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๘ สำหรับเด็กอายุ ๓ – ๖ ปี และหลักสูตรการศึกษาประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) พุทธศักราช ๒๕๖๘

ทางโรงเรียนราษฎร์เจริญขอขอบพระคุณศึกษานิเทศก์ทุกท่าน
สำหรับแนวทางและคำแนะนำในการดำเนินการใช้หลักสูตรครั้งนี้เป็นอย่างสูง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๑๐ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘

โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก
เวทีจัดการความรู้ School Zero Dropout ภาคเหนือ "พลังความร่วมมือ"
กลไกขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ
พร้อมด้วยตัวแทนคณะครู นางลักษณา ดงเย็น นายสุภฤษฎิ์ เนียมนิล และนางสาวหฤทชญา ศิริสุวรรณ
เข้าร่วมกิจกรรมเวทีจัดการความรู้ School Zero Dropout ภาคเหนือ "พลังความร่วมมือ"
กลไกขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง ณ โรงแรมดิ อิมพีเรียล โฮเทล แอนด์ คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ จังหวัดพิษณุโลก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราชฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๘ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘

โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก
เวทีจัดการความรู้ School Zero Dropout ภาคเหนือ "พลังความร่วมมือ"
กลไกขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘ นางสาววัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครู นางลักษณา ดงเย็น นายสุกฤษฎิ์ เนียมนิล และนางสาวหฤทชญา ศิริสุวรรณ เข้าร่วมกิจกรรมเยี่ยมชมโรงเรียน ลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ "ตัวแบบ" การขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ณ โรงเรียนปากพิงตะวันตก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๖ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘

โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก
กิจกรรมที่ ๒ การประชุม DE (Developmental Evaluation) ระยะกลางน้ำ

วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ มอบหมายให้ นางสาวณัฐรินทร์ อินขัด นางสาวชไมพร ขำจันทร์ และ นางสาวอัจฉรา โสดา เข้าร่วมอบรมในโครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก ในกิจกรรมที่ ๒ การประชุม DE (Developmental Evaluation) ระยะกลางน้ำ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อขับเคลื่อนขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ตามแผนบูรณาการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง จังหวัดพิษณุโลก (ปี ๒๕๖๗ - ๒๕๖๙) ลงสู่การปฏิบัติ ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๕ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘

โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก
กิจกรรมที่ ๑ การหนุนเสริมวิชาการ: การพัฒนา AI สำหรับครูผู้สอน

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ มอบหมายให้ นายสุกฤษฎิ์ เนียมนิล นางสาวเบญจรัตน์ ลาคำ นางสาวหฤทชญา ศิริสุวรรณ และนางสาวนันท์นภัส มณีนิล เข้าร่วมอบรมในโครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก ในกิจกรรมที่ ๑ การหนุนเสริมวิชาการ: การพัฒนา AI สำหรับครูผู้สอน โดยมีเป้าประสงค์เพื่อขับเคลื่อนขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ตามแผนบูรณาการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง จังหวัดพิษณุโลก (ปี ๒๕๖๗ - ๒๕๖๙) ลงสู่การปฏิบัติ ณ ห้องสัมมนา ๑ และห้องสัมมนา ๒ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การขยายผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
เครือข่ายพัฒนาการศึกษาบางกระทุ่ม ๒

วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ การขยายผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เครือข่ายพัฒนาการศึกษาบางกระทุ่ม ๒ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ณ ห้องประชุม ICT โรงเรียนศึกษาลัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนเมษายน ๒๕๖๘

อบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ PBL ปีการศึกษา ๒๕๖๘

วันที่ ๒๔-๒๕ เมษายน ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ PBL ปีการศึกษา ๒๕๖๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ และลดภาระครูผู้สอน ณ ห้องประชุมดินทอง ๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว ประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๔ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

กิจกรรมโครงการส่งเสริมโรงเรียนพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะดิจิทัลสู่การสร้างรายได้ ระหว่างเรียน

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการส่งเสริมโรงเรียนพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะดิจิทัลสู่การสร้างรายได้ ระหว่างเรียน ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าวประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๑๐ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๖๘

กิจกรรมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกอบรมใช้ระบบ Q-info

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๘ ตัวแทนคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกอบรมใช้ระบบ Q-info ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) ปี ๒๕๖๗ จังหวัดพิษณุโลก ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าวประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๘ ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๖๗

ศึกษาดูงานโรงเรียนบ้านหนองกุลา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๗ ทางผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านหนองกุลา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ในปีการศึกษา ๒๕๖๗ - ๒๕๖๙ ระยะเวลา ๓ ปี โดยทางโรงเรียนราษฎร์เจริญ ได้ศึกษาดูงานด้านการนำนวัตกรรมจิตศึกษาและ PBL (Problem-based Learning) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการใช้ PLC (Professional Learning Community) ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ทางผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ ขอขอบพระคุณ ดร.วรรณรักษ์ หงษ์ทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุลาและคณะครูทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับและเอื้อเฟื้อสถานที่สำหรับศึกษาดูงานในครั้งนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว

ประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๖๗

ศึกษาดูงานโรงเรียนบ้านแก่งจูงนาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ ทางผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญ ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนบ้านแก่งจูงนาง ที่ได้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ในปีการศึกษา ๒๕๖๗ - ๒๕๖๙ ระยะเวลา ๓ ปี โดยทางโรงเรียนราษฎร์เจริญ ได้ศึกษาดูงานด้านการนำนวัตกรรมจิตศึกษาและ PBL (Problem-based Learning) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการใช้ PLC (Professional Learning Community) ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ทางผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญขอขอบพระคุณ นางปรียาวดี บัวแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งจูงนางและคณะครูทุกท่านที่ให้การต้อนรับและเอื้อเฟื้อสถานที่สำหรับศึกษาดูงานในครั้งนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าวประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๗ ประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๗

โครงการถอดบทเรียนและสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อน (Action Plan) ขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๗ ทางผู้บริหาร นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ และตัวแทนคณะครูโรงเรียนราษฎร์เจริญได้เข้าร่วมโครงการถอดบทเรียนและสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อน (Action Plan) ขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ณ ศูนย์แสดงนิทรรศการและการจัดประชุมสมเด็จนเรศวรมหาราช มหาวิทยาลัยนเรศวร โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก นายภูสิต สมจิตต์ เป็นประธานในพิธีสร้างความร่วมมือ (MOU) ขับเคลื่อนแผนโรงเรียนพัฒนาตนเอง จังหวัดพิษณุโลก (TSQM-A) ระดับจังหวัดและระดับโรงเรียน รวมถึงแนวทางนำแผนโรงเรียนพัฒนาตนเอง จังหวัดพิษณุโลก ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียนสู่การปฏิบัติ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์

โรงเรียนราชฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน เมษายน พ.ศ.๒๕๖๗

การอบรม Facilitator และ Note taker เพื่อเตรียมการจัดทำแผนการขับเคลื่อน (Action Plan) ขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๗ นำโดยนางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชฎร์เจริญ นายสุกฤษฎิ์ เนียมนิล และ นางสาวณัฐรินทร์ อินชัด เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม Facilitator & Note taker เพื่อเตรียมการจัดทำแผนการขับเคลื่อน (Action Plan) ขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว

ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน เมษายน พ.ศ.๒๕๖๗

โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง จังหวัดพิษณุโลก เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร

วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๗ นำโดยนางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ นางลักษณา ดงเย็น และ นางสาวหฤทชญา คิริสุวรรณ เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมภายใต้โครงการขับเคลื่อนโรงเรียนพัฒนาตนเอง จังหวัดพิษณุโลก เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อทำการสำรวจสภาพปัญหา บริบท และต้นทุนของจังหวัด โรงเรียน รวมถึงสร้างการรับรู้ เพื่อความเข้าใจความตระหนักร่วมในการขับเคลื่อน (Action Plan) ขบวนการโรงเรียนพัฒนาตนเองเชิงพื้นที่ (TSQM-A) จังหวัดพิษณุโลก ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

จดหมายข่าว
ประชาสัมพันธ์
โรงเรียนราษฎร์เจริญ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ฉบับที่ ๗ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๖๙

กิจกรรมฟังด้วยใจ... สู่กลใก Facilitator พลังพิเศษ เพื่อเด็กพิเศษ และ Unlocked teacher ปลดล็อกศักยภาพครูด้วยผู้ช่วยอัจฉริยะ EdTech ภายใต้โครงการวันศึกษาศาสตร์ ประจำปี ๒๕๖๙

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๙ นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์เจริญ พร้อมด้วยตัวแทนคณะครู นางสาวณัฐรินทร์ อินชัด และนางสาวนันท์นภัส มณีนิล เข้าร่วมกิจกรรมฟังด้วยใจ... สู่กลใก Facilitator พลังพิเศษ เพื่อเด็กพิเศษ และ Unlocked teacher ปลดล็อกศักยภาพครูด้วยผู้ช่วยอัจฉริยะ EdTech ภายใต้โครงการวันศึกษาศาสตร์ ประจำปี ๒๕๖๙

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๒

ภาคผนวก ซ หนังสือราชการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ที่ อว. ๐๖๐๓.๐๒/ ๐๙๓๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....ฉบับ

ด้วย **นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์** รหัสประจำตัว ๖๔๐๓๐๗๔๔ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "**รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘
โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖
๒. นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
โทร ๐๖-๔๙๔๙-๙๓๘๓

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ ว ๐๙๒๘ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.นิสสรณ์ กัณฑษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย **นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์** รหัสประจำตัว ๖๔๐๓๐๗๔๔ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "**รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘
โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖
๒. นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
โทร ๐๖-๔๙๔๙-๙๓๘๓

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ ว ๐๙๒๘ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองฯ จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.รัชนี เตชา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย **นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์** รหัสประจำตัว ๖๔๐๓๐๗๔๔ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "**รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังแนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๘
โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖
๒. นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์
โทร ๐๖-๔๙๔๙-๙๓๘๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๒๘

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ ว ๐๙๒๘ **วันที่** ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ชาคำมูล

ด้วย **นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์** รหัสประจำตัว ๖๔๐๓๐๗๔๔ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพวง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังที่แนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๒๘

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ ว ๐๙๒๘ **วันที่** ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์

ด้วย **นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์** รหัสประจำตัว ๖๔๐๓๐๗๔๔ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังที่แนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๘๒๘

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ ว ๐๙๒๘ **วันที่** ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.นรินทิพย์ กอนพ่วง

ด้วย **นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์** รหัสประจำตัว ๖๔๐๓๐๗๔๔ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียนด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา กอนพ่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังที่แนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คำสั่งโรงเรียนราษฎร์เจริญ
ที่ 175 /2568
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA)
ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน

.....

ตามที่ โรงเรียนราษฎร์เจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณลักษณะภายใน ตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ร่วมกับกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการกำกับตนเอง การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การวางแผน และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนนั้น

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 39 (1) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมาตรา 27 (1) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงแต่งตั้งคณะทำงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง (EF) ของนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนราษฎร์เจริญ ที่ปรึกษา
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ปรึกษา
ผู้นำชุมชน / ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ที่ปรึกษา
ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ที่ปรึกษา

1. นางสาวขวัญธารา	พุ่มพฤกษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
2. นางลักษณา	ดงเย็น	ครูชำนาญการ	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวเบญจรัตน์	ลาคำ	ครู	กรรมการ
4. นางสาวณัฐรินทร์	อินขัด	ครู	กรรมการ
5. นายสุกฤษฎิ์	เนียมนิล	ครู	กรรมการ
6. นางสาวหฤทชญา	ศิริสุวรรณ	ครู	กรรมการ
7. นางสาวชไมพร	ขำจันทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
8. นางสาวนันท์นภัส	มณีนิล	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ
9. นางสาวอัจฉรา	โสดา	ครูผู้ช่วย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) ตามกระบวนทัศน์จิตศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน อำนวยการ ให้คำปรึกษา สนับสนุน และกำกับ

ติดตามการดำเนินงานของทุกฝ่ายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายทางการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรและสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. นางสาวขวัญธารา	พุ่มพฤกษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
2. นางลักษณา	ดงเย็น	ครูชำนาญการ	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวเบญจรัตน์	ลาคำ	ครู	กรรมการ
4. นางสาวณัฐรินทร์	อินขัด	ครู	กรรมการ
5. นายสุกฤษฎิ์	เนียมนิล	ครู	กรรมการ
6. นางสาวหฤทชญา	ศิริสุวรรณ	ครู	กรรมการ
7. นางสาวชไมพร	ขำจันทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
8. นางสาวนันท์นภัส	มณีนิล	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ
9. นางสาวอัจฉรา	โสดา	ครูผู้ช่วย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

วางแผนและดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WSA) บูรณาการกระบวนทัศน์จิตศึกษาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียนทั้ง 9 ด้านอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการอำนวยการอย่างต่อเนื่อง

3. คณะทำงานพัฒนาทักษะสมอง EF ของนักเรียน ประกอบด้วย

1. นางสาวขวัญธารา	พุ่มพฤกษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
2. นางลักษณา	ดงเย็น	ครูชำนาญการ	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวเบญจรัตน์	ลาคำ	ครู	กรรมการ
4. นางสาวณัฐรินทร์	อินขัด	ครู	กรรมการ
5. นายสุกฤษฎิ์	เนียมนิล	ครู	กรรมการ
6. นางสาวหฤทชญา	ศิริสุวรรณ	ครู	กรรมการ
7. นางสาวชไมพร	ขำจันทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
8. นางสาวนันท์นภัส	มณีนิล	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ
9. นางสาวอัจฉรา	โสดา	ครูผู้ช่วย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียนในชั้นเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมพฤติกรรมด้านการกำกับตนเอง วินัย ความรับผิดชอบ และการคิดอย่างมีเหตุผล ติดตามพฤติกรรมและพัฒนาการด้าน EF ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข รายงานผลและสะท้อนผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการดำเนินงาน

4. คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ประกอบด้วย

1. นางสาวขวัญธารา	พุ่มพฤกษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
2. นางลักษณา	ดงเย็น	ครูชำนาญการ	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวเบญจรัตน์	ลาคำ	ครู	กรรมการ
4. นางสาวณัฐรินทร์	อินขัด	ครู	กรรมการ
5. นายสุกฤษฎิ์	เนียมนิล	ครู	กรรมการ
6. นางสาวหฤทชญา	ศิริสุวรรณ	ครู	กรรมการ
7. นางสาวชไมพร	ขำจันทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
8. นางสาวนันท์นภัส	มณีนิล	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ
9. นางสาวอัจฉรา	โสดา	ครูผู้ช่วย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ WSA อย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบความก้าวหน้าในการส่งเสริมทักษะสมอง EF ของนักเรียน สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา จัดทำรายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา

5. คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล ประกอบด้วย

1. นางสาวขวัญธารา	พุ่มพฤกษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
2. นางลักษณา	ดงเย็น	ครูชำนาญการ	รองประธานกรรมการ
3. นางสาวเบญจรัตน์	ลาคำ	ครู	กรรมการ
4. นางสาวณัฐรินทร์	อินขัด	ครู	กรรมการ
5. นายสุกฤษฎิ์	เนียมนิล	ครู	กรรมการ
6. นางสาวหฤทชญา	ศิริสุวรรณ	ครู	กรรมการ
7. นางสาวชไมพร	ขำจันทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
8. นางสาวนันท์นภัส	มณีนิล	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ
9. นางสาวอัจฉรา	โสดา	ครูผู้ช่วย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ขอให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เสียสละ และร่วมมือกันดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาโดยรวม

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 6 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2568 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2568

(นางสาวขวัญธารา พุ่มพฤกษ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียน